Than Mór

festő

Bécsben az Esterházy képtár 1849-1865 közti évek látogatói között szerepel a neve.

Urbach Zsuzsa: Száz éve közkincs...

Müvészet, 1971. szeptember - 8.oldal

Than Mór
festő

Bécsben Karl Rahl iskolájában együtt dolgoznak Than Mór és Murakózy János, Than, Markó és Lotz együtt lefestettik Murakózyt.

Telepy Katalin: Muraközy János emlékkiállítása....
Művészet, 1971.augusztus 31.oldal

Thon Mór

(1828 - 1899) „Jóncozás" című alkotása (1861) „Jóncozás a 48 előtti időkből" elnevezést nyerte.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

181

Thom Mór

a honvéd főegyházság kaplánfestője volt.
Budavár bevételéért folyó harcok az ő
kőrajza alapján képzelhjük el.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festőképek a XIX
században, Budapest, 1970.

191.

Thon Mór

1857-ben kiállított műve óltán a közönség általában Petőfi jeltelen sírjára gondolt.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

20 l.

Than Mór, Jertő

1848-ban elkészítette a Magyar Állami Posta felkérésére, 1 krajcár névértékű bélyeg mintáját.

bélyeggyűjtés

— : Száz éves a magyar bélyeg 10.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 24.

Than Mór, festő

Kossuth Lajos kívánságára
már 1848-ban elkészítette
az 1 krajcáros bélyeg tero-
rajzát. A bélyeg rajza: Repr.

Hajdú Endre: Ő felsége sagyás volt 6.

ESTI HIRLAP Bp. 1971. ápr. 30.

Than Mór, festő

- vázlata a Belvárosi templom üvegfestményéhez, melyen Szt Margit áll

Jajczay János: Árpádházi Szt Margit ikonográfiája
Vigília, 1971. máj. 310. l.

Thom Mór

a Világos utáni tíz esztendőben pompás történelmi és zsánerkompozíciót alkotott

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

20 l.

Thom Mór

„Impe király elfogja lázadó öccsét,
Endrét" című művét 1857-ben alkotta.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX
században, Budapest, 1970.

201

Thom Mór

150-200 forintot kapott kisebb figurális kompozíciókért.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

22 D.

Thon Mór

„Ujoncozás" című képe az idealizáló jólneveltségnek a jegyében képült, több abban a kimódoltság, a teátrális beállítottság.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

21 l.

Thon Mór

„Mohácsi csatá-ja hilenc év után Szé-
kely Bertalan felfogásában tért vissza.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a
XIX században, Budapest, 1970.

221.

Thon Mór

grafikáihoz fűződnek az 1848/49-es eseményekhez legelhihetőbb visszaemlékezések.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

271

Thom Mór

mind több és több történeti témájú képpel igyekezett a közönség nemzeti öntudatát hatni.

Pagony Ö. Gábor: Magyar festészet

XIX. században, Budapest, 1970.

271

Thon Mór

„Kun László a marchfeldi csata után az elesett Ottokár fiát átadja Habsburg Rudolfnak." cimű munkáját küldte be a történelmi festménypályázatra.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

281

Thon Mór

1856-ban festette meg a „Mohácsi csata" című művét.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festépet a XIX században, Budapest, 1970.

241

Thom Mór

Lotz Károllyal kettesben kezdte meg a Nemzeti Múzeum lépcsőházi freskóinak kivitelezését. (1870)

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században, Budapest, 1970.

31 l.

Thon Mór

Bibliográfia: Wilhelmb Gizella: Thon Mór. Budapest, 1953.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

40 f

Than Mór

A budapesti Opera freskóit Than Mór és Lotz Károly készitette.

Gábor István: Egy régi épület új arca - Állami Operaház. - Budapest, 1970. 3.sz. 20. l.

Than Mór

Than Mór és Lotz Károly festették a Nemzeti Múzeum freskóit.

A Magyar Nemzeti Múzeum. - Budapest, 1971.4.sz.
23-25. l.

Than Mór festő

141 éve született

Nápszava 1969 június 19
4. oldal

Than Mór festőművész

junius 19-én van születésének 140. évfordulója.

Nápszava 1968 junius 19
4. old.

Thaan Mór festő

142 éve született

Budapest 1970 január 19

Than Mór

MDK

A budavári palota B. vagy D. épület mellvédjére egy szobrának felállitását javasolja Pogány Ö. Gábor.

Gárdonyi Jenő: 45 millió a budavári palota képző-művészeti alkotásaira.

MAGYAR NEMZET 1964 máj. 10.

Than Mór

festő

Réntvett az 1896-os millenniami ki-
állításon.

Kisdéginé: Gyártás tenő 20.
Corvino 1971.

Than Mór festőművész

az Operaház festészetének nagyré-
szét Székely Bertalan, Lotz Károly,
Than Mór és Feszty Árpád készí-
tette.

Szombat délelőtt

1974. IX. 14. 10.05 Petőfi.

Thaw Mór
felső

Munkácsy Mihály atyai pártfogója volt Thaw Mór.

Brestyánszky Ilona: Munkácsy
Vők-Lapja, 1875. május 10 – 16 oldal.

ifj. Than Mór

Méltatás.

Szekeres László. A festő Jókai

Tükör 1977 jan. 23 - 10 oldal.

Than Mór, festő

OKLEVELEK A VITRINBEN

Csaknem teljesnek mondható a tervrajzgyűjtemény is, amelynek történelmi jelentőségű példánya az, amelyet *Than Mór*, múlt századbeli neves festőművész készített. *Kossuth Lajos* ugyanis 1848-ban bélyeget akart kiadni, és őt bízta meg a tervezéssel. El is készült a Magyar Állami Posta feliratú, egykrajcáros címletű bélyegrajz, de kinyomtatását a szabadságharc leverése megakadályozta. Vitrinekben őrzik a *bélyegnyomó eszközöket*, különböző alkalmi bélyegzőket és lenyomataikat, amelyek között sok művészi kivitelűt találunk.

H. L.: „felségsértő" ritkaság a múzeumban

4.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 1.

Than Mór

Festőművész

A mai Népköztársaság útjának két és fél km. hosszú útvonala egységes stílusú, neoreneszánsz és neobarokk palotái harmonizálnak egymással. Általában díszesek a lépcsőházak, kapnaljak is, sok helyen láthatók a művész freskói – 1875–1884 között épült az Opera, Ybl Miklós terve alapján, freskóit Than Mór, Székely Bertalan, Lotz Károly festettek.

V. M.: Száz éves a Sugárút, a mai Népköztársaság útja.

Petőfi Népe, 1976. aug. 18.

THAN MÓR. festő

Muraközy János a Kecskeméti Jógakadémiát végezte,barát
ságban volt Jókaival,aki irásaiban meg is örökitette.
viszontásúl Muraközy a Tengerszemü hölgyet festette me
meg.A szabadságharc után külföldre menekült.A festészet
ben Bécsben,Münchenben képezte magát.It barátkozott ösz
sze Than Mórral,Lotz Károllya,Markó Andrással.9.old

Molnár Azról: Az Alföld szazadai. 3.old

Muzsak, Muzeumi Magazin, 1972. 1.sz. Bp.

Thon Mór

alkotta részben az Operaház mennyezet és falfestményeit.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973: 13351

8871

Thon Mór

Lótz Károllyal dolgozott együtt a Magyar Nemzeti Muzeum lépcsőházának falképein. /1874/ valamint a Keleti pályaudvaron /1884/.

Bezzo. László, Bernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

/335/

655/

Than Mór

festette a VIII. Rákóci út 57/a-b. sz. a.
szlovák templom oltárképét.

Bérza László, Bernát György, Erdei Ferenc szb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

6611

Thon Mór

és Lotz Károly festményei díszítik az V. Markó u. 29-31. sz. a. gimnázium díszterme t.

Berzo László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

5851

Thon Mór

vízfestménye gouache-sal: „Jelenet az 1849. júliusi váci harcokból." 743. p. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a Kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

Thon Mór

vízfestménye gouache-sal: „Görgei és törzse."
740. sz. reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

Thon Mór

vízfestményre gouache-sal: „Jelenet az 1849. július 2-án Komáromban alatt vívott ütközetből. 738. sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyven - nyolc a korabeli bemebel, Budapest 1973.

5757

Than Mór

vízfestménye gouache-sal: „Jelenet az 1849. július 2-án Komárom alatt vívott ütközetből. 739. sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973.

Than Mór

vizfestménye gouache-sal: „Jelenet az 1849. IV-i nagysallói ütközetből." 642. sz. reprodukció.

Rózsa György-Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

Thon Mór

rajza után képült litográfia: „Jelenet Buda várának megrohanásából 1849. V. 21. 673. sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

Thon Mór

vízfestménye gruache-sol: „Jelenet az 1849. IV. ísa szegi ütközetből. 632. sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyven nyolca kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

Thom Mór

vízfestménye gouache-pal: „Jelenet az 1849. III 5.-i pozsonyi ütközetből" 592. sz. reprodukcióról.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575/

Than Mór

vizfestménye gouache-sal: Jelenet az 1849. IV.-i tápióbicskei ütközetből. 628. sz. reprodukció.

Rózsa György-Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 575 l

Thon Mór

vízfestménye gouache-sal: „Jelenet az 1849. II. 26-27-i kápolnai ütközetből." 583. p. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

Thon Mór

vizfestménye „Barabas Miklós műterme".
115. sz. reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest, 1973.
5751

Than Mór feslőművész

Könyvnatos bélyegünknek volt előfutára. A szabadságharc vezetői már 1848-ban gondoltak bélyeg kibocsátásra. A művész megrajzolta a Magyar Állami Pásta 1 krajcáros értékjegyének tervét, de a szabadságharc bukása miatt nem valósulhatott meg.

Simon Tamás: Nemcsak szépek, hanem érdekesek is, 46. Bélyegrap.
Magyar Hírlap, 1973. szept 22.

Than Mór

az Operaház belső átalakítására alternatív tervek is készülnek. Restaurálják a nézőtér menyezetének seccáit, melynek alkotásában részt vett a művész.

Gárdonyi Jenő: Az Operaház és az Erkel Színház rekonstrukciós terve

Magyar Nemzet, 1943. okt. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 JUN 19

Népszava

Than Mór festőművész

Évfordulók

THAN MÓR

festőművész, a magyar történeti festészet jelentős képviselője 145 esztendeje született.

EISEMANN MIHÁLY

zeneszerző, operettszerző születésének 75. évfordulója.

BLAISE PASCAL

francia fizikus és matematikus, az első számológép szerkesztője 350 esztendeje született.

EGRY JÓZSEF

Kossuth-díjas festőművész és grafikus halálának 22. évfordulója.

suk egyre égetőbb gondja társadalmunknak.

Mit lehet tenni? Erre a szintén tipikus kérdésre *dr. Levendel László*, a Korányi-kórház főorvosa így válaszol:

— Mi másfél milliót kapunk az alkoholista betegek utógondozására... Sajnos, bizonyos orvosi szkepticizmus is nehezíti az ügyet. Nem minden szakember hisz abban, hogy az alkoholista gyó-

Than Mór

"Kitünő nevü festők is - mint Barabás, Than, Warschag - festettek cégéreket."

Barkóczi Péter: A Martinelli tér.

Budapest, 1972. 1o.sz. 3o-34.1.

Than Mór

Lotz Károly, Than Mór és VWagner Sándor Vigadó-beli falfestményeit ismerteti részletesen

Czagány István: A pesti Vigadó épülettömbje. Építud. 1970. /II.köt./ 1-2.sz. 173-268.l.

220-240.l.

Than Mór

1899. március 11-én halt meg.

Népszava, 1974. márc. 10. 102 évf. 58 sz. 14p

Than Mór

és Lotz Károly freskói láthatók a IX. Mokáts téri templom szentélyében és kereszthájójában.

Gerzo László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 13351

3271

Thaw Mór
festő

Méltatás

Bela Duranci: Modern magyar képtár Szabadkán.
MŰVÉSZET, 1973.január - 38.oldal

Than Mór

A Vigadó freskóit Than Mór és Lotz Károly készítették; munkáikat az alábbi cikk részletesen ismerteti. A magyterem mennyezetének kifestését eredetileg Teuchert Károly kapta /csak ornamentális díszitésre/, dexaz ő szerződését felbontották.

Gregány István: A pesti Vigadó épülettörténete. - Építés-építészettudomány. 1970. /2.köt./ 173-256.l.

197-198.l.

Thom Mór

a magyar romantikus kézikönyv megteremtője.

Filep Lajos: Magyar művészek, Budapest, 1971

79

Than Mór

festmény: "A szép Juhászné hoz". Reprodukció.

Csatkai Endre, Budapest, 1971. 64 l

26 f

Csatkai

Than Mór, festő

Az elsőmagyar bélyeg tervét készítette
1848 júliusában.

Pálvölgyi László: Százéves a magyar portabélyeg
824–826.

Élet és Tudomány, Dec. 1972. ápr. 30.

XXVI/18.

Thaly Kálmán

festőművész, a magyar történeti festészet képviselője, születésének 144. évfordulója van.

Évfordulók.

Népszava, 1942. június 18.

Than Mór, festő

Megemlítve:

„az 1849 után külföldre menekülők (Than Mór) a kényszertanulmányok után valóban világlátott ... művénként kezdenek dolgozni..."

Rózsa Gyula: Murakőny

7.

Népszabadság, Bp. 1971 nov. 18.

Thán Mór festőművész

90 évvel ezelőtt 1884. szept. 27-én a Operaház megnyílt melynek mennyezetét és falfestményét a művész többed magával festette.

Reggeli Krónika III

1944. IX. 27. 9.00 N. |11|

Than Mór

Vas megye gyülésterme számára, gr. Batthyányi Lajos életnagyságu arcképét festette meg "jeles müvészünk".
A Képzőmüvészeti Társulat tudósitását közli a Budapesti hirvivő c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1868. febr. 16.
7. sz. 162. lap.

Than Mór

Négy másik müvésztársával egy-egy "mübeccsel biró aquarell képet festett, a -több müvész által tervezett és elkészitett, drágakövekkel kirakott, aranylemez kötésbe foglalt- "A királyné imakönyve"számára, melyet a koronázás emlékére, Pest város közönsége ajándékozott Erzsébet királynénak.

Családi Kör. Bp. 1867. juni. 16.
24. sz. 571-574. lap.

Than Mór

"Attila lakomája", Keleti Gusztáv: "Gödöllői kastély", Greguss: "Ebéd után" c. genreképe lesz -az eredetiekről készitett- idei mülap, melyet a Magyar Képzőmüvészeti Társulat tagjainak ajándékoz, -közli a Budapesti hirvivő c. rovat.

Családi Kör. 1868. május 3.
18. sz.

Than Mór

2

Tündér Ilona regéjének egy részletét
és Attila lakomájával jelenetét festette
a Vigadó falaira (II. vh-ban elpusztultak)

Nápszava 1972 június 3
8. old.

Than Mór

1828 - 1899

1

először Barabástól tanult, majd a szabadságharc Zatonája lett.

A leveretés után Bécsben Karl Rahl tanítványa lett.

– Kampis Antal „A magyar zyzőművészet története –

Népszava 1972 június 3

8. old.

[Than Mór], festő

Keresztrejtvényben szerepel (elrejtve):

v.n. 24. „Az első magyar bélyegterv
készítője

— : Rejtvény
Az „első" magyar postabélyeg 2544. v.
[Hátsó-Kiskő-bonfi]

Élet és Tudomány, Bp. 1971. dec. 31. XXVI/53.

103

+ R

Thau Mór
festő

A főlépcső tükörmennyezetére Thau
Mór festett képeket az Operaházban

Than Mór (1828 – 1890)

A romantika festője

Dukay Barna: Miért szép? Művészeti irányzatok

Fényszóró, Budapest Szigethalom, 1972. jan. 5.

Thaly Mór

Képe szerepel a Fővárosi Képtár
uj szerzeményei között -neve emlitve

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Bp.Magvető 1972 25.old.

Thau Mór

neve emlétoe

Népszava 1972 junius 17 lo.old.

Ihan Mór

a Mezőgazdasági Múzeumban rendezett Ló és lovas c. kiállításon „Honfoglalás" c. alkotása szerepel.

Losonci Miklós: Ló és lovas.

Pest Megyei Hírlap, 1971. okt. 15.

Than Móricz

"Egy női tanulmányfő" -vel szerepel a kiállitáson, melyet igen magasra értékel a "November-december havi tárlat"-ról szóló kritika. Művészet c. rovatban Bulyovszky Gyula ir a kiállitásról.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
lo. sz. 484-485. lap

Than Mór, festő

A Nemzeti Múzeum főlépcsőházának falfestményeit alkotta. (És: Lotz K.)

Perehány Károly: Pollack Mihály 1587-1593,

Élet és Tudomány, Bp. 1993. aug. 24.

XXVIII
34.

Than Mór

A magyar képirás első művészeiről Malonyay Dezső tanulmánya "A magyar képirás uttörői" cimmel a Franklin Társulatnál jelent meg, diszes, bronzveretü, bőrkötéses kiadásban. Az Irodalom c. rovat közleménye Kupeczky Jánostól, Munkácsy Mihályig ismerteti pikturánkuttörőit.

A HÉT, Bp. 1904. dec. 18. XV. évf.
51. sz. 819. lap.

Than Mór

„Szent István temploma" cimmel a lap cikket közöl a Bazilika történetéről. Ebben felsorolja a közremüködő müvészeket. Igen nagy elismeréssel szól a müvész kompozicióját, mely a templom jelszavát, az "Ego sum via, veritas et vita"-t jeleniti meg.

A HÉT, Bp. 1905. nov. 19. XVI. évf.
47. sz. 770-772. lap.

Ternan Mór
festő

Ternan Mór befejezetlen Széchenyi portréját bemutatták Diósgyőrben az egykori tisztartói házban.

—: Kiállítási naptár.
Művészet, 1974. augusztus – 49 lap.

Than Mór

"Árpád"-ja a régi iskola egy érdekes produktuma"-irja Masque: "Az ezredik év Szalonja" c. kritikájában, a kiállitáson bemutatott müvekről.

A HÉT, Bp. 1896. május 31.
VII. évf. 22. sz. 364-366. lap.

Than Mór festő

Bemutatják 1848-as bélyegtervét.

(k. p.): Óra a hídvendégnek 3.

ESTI HÍRLAP, Bp. 1973. március 14.

Than Mór (1828–1899) 3.) Folytatás,

A feladatok kiosztása során mellőzni kezdtek s ő visszavonult. Finnei visszavonultságában népéletképeket festett. „Szüret" – „Halászok" (s.tb. MNG) (említve).

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története.

Népszava, 1972. jún. 3.

Than Mór (1828–1899) 2.) Fatylatás

A hatvanas évek derekán Pesten nagyszabású fali-képekre kapott megbízást: Tündér Ilona régéjének részletét és Attila lakomájának jelenetét a Vigadó falaira (a második világháborúban elpusztultak.) – A Nemzeti Múzeum lépcsőházának jobb oldali mezőibe történelmi csoportokat és allegorikus alakokat festett. A Keleti-pályaudvar indulási csarnokának négy falképe is az ő műve.

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet története.

Népszava, 1972. jan. 3.

Than Mór (1828-1899)

1).

Az akadémizmus magyar képviselője volt Latz Károllyal és Székely Bertalannal együtt. – Először Barabástól tanult, majd a szabadságharc katonája lett. A leverétés után Bécsben Karl Rahl tanítványa lett. A tanulóévek után hazajött és Pesten sokoldalu munkásságba kezdett. Tájkép, népélet, történelem és mitológia váltakozott vásznain. Legjelentősebb művei a Nemzeti Galériában vannak.

Kampis Antal: A magyar képzőművészet története.
Népszava, 1972. jún. 3.

Than Mór

A Vigadó "Csemegetér"-ának kifestésére külön pályázatot irtak ki megadott témákkal; az első pályázat eredménytelen volt, a másodikon Than Mór, Wagner Sándor és Heinrich Ede szerepelt eredményesen.

Czagány István: A pesti Vigadó épülettörténete. - Építés-Építészettudomány. 1970. /2.köt./ 173-258.l.

198.l.

Than Mór

hagyatéki kiáll.
Ernst.

Az Ujság. 1917. ápr. 22.
(e. a.: Than, Lotz
és modern magyar
festők.)

Beisben élő leányá-
nak tulajdonából

X. melléklet

Régiségtár ütján

vetettek át

Than Mór

Az Ernst Muzeum kiállitásáról ir Margitay Ernő m. sign.-val. A tárlaton szereplő német müvészeken kivül, a magyarok közül csupán két müvészről tesz emlitést:

Than Mór, akinek „vázlatai erőre vallanak"
és
Gerhardt Alajos "Vörös férfiportré"-ja,
"Gyermekfej",e "Jelmezbe öltöztetett arckép"e
"oroszlán körmökre vall" irja befejezésül
a magyar müvészekről.

Élet, Bp. 1916. okt. 1. VIII. évf.
40. sz. 331. lap.

Than Mór

A magyar festők csoportos kiállitását rendezték meg az Ernst Muzeumban. Margitay Ernő értékeli kritikájában az alant felsorolt művészek munkáját:
Thorma János a "nagybányaiak kiváló művésze" Husvéti és tavaszi tárgyu művei bizonyitják, hogy a visszavonultan élő mesternek még nagyobb a tudása.
Tornyai János Hódmezővásárhelyen festett művei mindegyike "csodálatosan tele van a magyar föld, a magyar levegő megértésével."
Iványi Grünwald Béla egészen más művészi egyéniség, képein látszik, uj utakra tart.
Than Mór bravuros vázlatait kiemeli.
A kritikában felsorolt művésznévsort lásd: Thorma János nevénél.

Élet, Bp. 1917. ápr. 29. IX.évf. 17.sz. 420.lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP 1971 AUG 24

Bélyegcentenárium

A black pennytől a kétkrajcárosig

Than Mór

A bélyeg, amit a leveleinkre ragasztunk, annyira megszokott, mindennapi dolog, hogy átérezni is nehéz a centenárium jelentőségét, amelynek alkalmából szeptember 4-e és 12-e között nemzetközi bélyegkiállításnak ad otthont a budapesti Szépművészeti Múzeum.

Bizony átéreznénk a bélyeg fontosságát, ha nem volna! Mert volt ilyen időszak is, például a második világháború végén, a felszabadulást követő első hetekben, hónapokban, amikor még nem állt helyre a központi bélyegkibocsátás, s nem egy postahivatalban kézzel írták a borítékra, hogy a levelet feladója készpénzzel bérmentesítette.

Valamikor azonban minden levelet készpénzért továbbítottak. Bonyolult és hosszadalmas volt így a feladás, és a levél kiváltása. Érthető, hogy hamar elterjedt a világon Rowland Hill angol tanító elgondolása, aki 1837-ben adta közre postai reformtervét. Az angol parlament három év múlva elfogadta a javaslatot, amely a levelek súly szerinti, bonyolult tarifájú díjazása helyett bevezette az 1 pennys bélyeget, a black pennyt, amelyből fél uncia súlyig minden levelet továbbítottak. A reformernek még húszezer font nemzeti jutalmat is megszavazott a parlament. Tegyük hozzá, amilyen hamar elterjedt a bélyeg, olyan hamar lábrakapott a bélyeggyűjtés is, már a múlt század ötvenes éveiben. Az angolokat követték a franciák, a belgák, s a kontinens többi népei.

Ausztria 1850-ben bocsátotta ki az első bélyeget, s mondhatjuk: a magyar szabadságharc bukásán múlott, hogy nem egyidejűleg vagy azt megelőzve született meg a magyar postabélyeg. Filatelistáink kutatómunkájának eredményeként előkerült ugyanis az a terv, amelyet Than Mór — Barabás Miklósnak, a kor híres festőjének tanítványa — készített 1848 júliusában.

Ez az „egy krajczár"-os bélyeg lett volna a „Magyar álladalmi posta" első levélbélyege. Ehelyett azonban — drágult közben az élet is — első, forgalomba került hazai bélyegünk legkisebb címlete kétkrajcáros lett, de addig is rögös volt az út. A szabadságharc bukása után hosszú ideig szóba sem kerülhetett a magyar bélyegkiadás ügye.

Csak az 1867. évi kiegyezéssel fogalmazták meg ismét ezt az igényt. Majd több mint három évi alkudozás után sikerült ebben az ügyben megállapodásra jutni. Nagy munka volt még hátra: a bélyeg megtervezése és — főleg — kivitelezése. A bélyegnyomtatás igényes munka — nyomdaiparunk pedig fejletlen volt, hiszen az ország iparosodása csak ezután bontakozott ki. Az első bélyeget réznyomatosra tervezték, de aztán először — ideiglenesen — kőnyomással kerültek forgalomba. Nemzeti vívmány volt ez abban a korban, ha a kiegyezés alapján is. Ez utóbbit jelképezte, hogy a magyar felirat fölött Ferenc József képe állt, s nem a magyar címer, mint az 1848-as bélyegterven.

A bélyeg ilyenformán történelem is. De nemcsak történelem. Emlékszem tanyai tanítókra, akik bélyegek képeivel szemléltették várainkat, városaink nevezetességeit, a növényeket és az állatokat az iskolában. Erre is alkalmas a bélyeg.

S nem véletlenül a Szépművészeti Múzeum adott a kiállításnak otthont: a bélyeg műalkotás is. Sajátos kisgrafika, amelynek megvoltak minden korban az igényes művészei. Az igényességből ma sem szabad engednünk, hiszen túlzás nélkül milliók ízlését finomíthatja, vagy zavarhatja ez a kicsi, de nagy példányszámú műalkotás.

N. F.

A tájékoztat
ottakra Varga
ült.

— *Tapasztalat*
ól haladnak a
ongresszusi elé
mondta Varga
ért ifjúságpolit
ának végrehajt
alatainak össz
ábbra is nagy
orditani az ifjú
nek is. A KISZ
eti, életével ka
munka javítás
öbb alternatívát a fiatalok-
nak, fokozottabban vonják be
öket a termelési mozgalmak-
ba. A különböző ifjúsági fóru-
mokon elmondottakra reagál-
janak, intézkedjenek. Jelezzék
az illetékeseknél, ha a megol-
dás nem a KISZ feladata. A
pártszervezetek aktivistái se-
gítik a fiatalokat, hogy meg-
felelően felkészülhessenek a
választásra. A tanácsi és gaz-
dasági vezetőktől is kérjék,
hogy vegyenek részt a taggyű-
léseken, közösen cselekedje-
nek a helyi erőforrások fel-
használásával az ifjúságpoli-
tikai határozat megvalósítá-
sáért.

— *A szervezeti előkészületekkel szinkronban a politikai célkitűzéseket is váltsák valóra. Többet kezdeményezzenek a fiatalok. A szervezeti, a kulturális élet és a szórakozás anyagi feltételeinek megteremtése céljából indítsanak kampányt, serkentsék az állami és gazdasági szerveket, hogy a határozatokból rájuk háruló tennivalókat maradéktalanul végezzék el. No persze az ifjúság is ereje legjavát adja, mert csakis egyesült erővel lehetséges az említettek megvalósítása* — mondta végezetül Varga elvtárs, s ígért továbbra fokozott segítséget a KISZ-nek.

★

A beszélgetés közben bronzbarnára sült fiúk és lányok népesítették be az ebédlőtermet.

Simonfi László táborparancsnok üdvözlő szavai után nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatták Varga elvtársat, aki előljáróban köszönetet mondott a meghívásért, átadta a megyei pártvezetés

★

A nappali hőséget az est hűvössége váltotta föl, de a tá-

Jól halad a építk

A parkettagyártás már

— Láttátok az épület keleti oldalát? — lép be valaki a művezetői irodába. — A homlokzaton a trapézlemez teljesen összeverődött.

— Hogyan lenne összeverve? Csak arról van szó, hogy a csavar meghúzza a lemezt. Persze, hogy nem teljesen sima, amikor a lemezvastagság csak fél milliméter.

Ez a beszélgetés az Épületasztalosipari és Faipari Vállalat lenti gyáregységének építkezésén zajlott le. Aki „reklamált": Gyurácz Sándor, az épülő üzem főmérnöke, s aki „védekezik": Fentős László, az építkezés művezetője.

A várt ütemben

— Az építkezés a várt ütemben halad — tájékoztat a művezető. — Jelenleg a csarnok külső burkolása folyik, ami az üzemeltetőnek nem tetszett — néz a főmérnökre.

— Az a helyzet — reagál Gyurácz Sándor —, hogy mint minden építkezésen, itt is sürget a határidő. De ez nem szabad, hogy a munka minőségének rovására menjen.

— Mikor indul be a folyamatos termelés?

— Az itteni üzem két részből áll majd. Az épülő csarnok egyik felében nyílászáró

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

EI NÉPLAP

Bélyegcentenárium

A black pennytől a két-krajcárosig

A bélyeg, amit a leveleinkre ragasztunk, annyira megszokott, mindennapi dolog, hogy átérezni is nehéz a centenárium jelentőségét, amelynek alkalmából szeptember 4-e és 12-e között nemzetközi bélyegkiállításnak ad otthont a budapesti Szépművészeti Múzeum.

Bizony átéreznénk a bélyeg fontosságát, ha nem volna! Mert volt ilyen időszak is, például a második világháború végén, a felszabadulást követő első hetekben, hónapokban, amikor még nem állt helyre a központi bélyegkibocsátás, s nem egy postahivatalban kézzel írták a borítékra, hogy a levelet feladója készpénzzel bérmentesítette.

Egy angol találta ki

Valamikor azonban minden levelet készpénzért továbbítottak. Bonyolult és hosszadalmas volt így a feladás és a levél kiváltása. Érthető, hogy hamar elterjedt a világon Rowland Hill angol tanító elgondolása, aki 1837-ben adta közre postai reformtervét. Az angol parlament három év múlva elfogadta a javaslatot, amely a levelek súlya szerinti, bonyolult tarifájú díjazása helyett bevezette az 1 pennys bélyeget, a black pennyt, amellyel fél uncia súlyig minden levelet továbbítottak. A reformernek még húszezer font nemzeti díjat is megszavazott a parlament.

Ausztria 1850-ben bocsátotta ki az első bélyeget, s mondhatjuk: a magyar szabadságharc bukásán múlott, hogy nem egyidejűleg vagy azt megelőzve született meg a magyar postabélyeg. Filatelistáink kutatómunkájának eredményeként előkerült ugyanis az a terv, amelyet Than Mór — Barabás Miklósnak, a kor híres festőjének tanítványa — készített 1848 júliusában.

Ez az „egy krajczár"-os bélyeg lett volna a „Magyar álladalmi posta" első levélbélyege. Ehelyett azonban — drágult közben az élet is — első forgalomba került hazai bélyegünk legkisebb címlete kétkrajcáros lett, de addig is rögös volt az út. A szabadságharc bukása után hosszú ideig szóba sem kerülhetett a magyar bélyegkiadás ügye.

A bélyeg történelem is

Csak az 1867. évi kiegyezéssel fogalmazták meg ismét ezt az igényt. Majd több mint három évi alkudozás után sikerült ebben az ügyben megállapodásra jutni. Nagy munka volt még hátra; a bélyeg megtervezése és — főleg — kivitelezése. A bélyegnyomtatás igényes munka — nyomdaiparunk pedig fejletlen volt, hiszen az ország iparosodása csak ez után bontakozott ki. Az első bélyeget réznyomatosra tervezték, de aztán először — ideiglenesen — kőnyomással kerültek forgalomba. Nemzeti vívmány volt ez abban a korban, ha a kiegyezés alapján is. Ez utóbbit jelképezte, hogy a magyar felirat fölött Ferenc József képe állt, s nem a magyar címer, mint az 1848-as bélyegterven.

A bélyeg ilyenformán történelem is. De nemcsak történelem. Emlékszem tanyai tanítókra, akik bélyegek képeivel szemléltették várainkat, városaink nevezetességeit, a növényeket és az állatokat az iskolákban. Erre is alkalmas a bélyeg.

S nem véletlenül a Szépművészeti Múzeum adott a kiállításnak otthont: a bélyeg műalkotás is. Sajátos kisgrafika, amelynek megvoltak minden korban az igényes művészei.

Balatonfüreden

jának legszebb állomása épül
ntes toronyépületből és 140
ból áll majd. A toronyépület
szolgálati helyiségei, a máso-
sta kap helyet, míg az első
el. A földszint egy része a
onnan a helyi és a távolsági

. Hadas János felvétele — KS)

nepségek

Döntött a zsüri

g

A dekorációk közül az öt legötletesebbet díjazták. Első helyezett a mozgó földgömb (járműjavító), második „Éljen a 25 éves úttörőmozgalom" feliratú transzparens, harmadik a KISZ-jelvény lett (mindkettőt a VÍZIG készítette.) Negyedik helyre a sárkány (járműjavító), ötödik helyre a fehér bálna (VÍZIG) került. Jutalmuk öt-négy, három-kettő és egyezer forintos sportszervásárlási utalvány.

A vízikarnevál legaktívabb sportegyesületének járó különdíjat a velejáró 2 ezer forintos utalványt a Munkás Horgász Egyesületnek ítélte a zsüri.

A 3455 közönségszavazat közül a legtöbbet a Kiskörei Vízlépcsőt jelképező dekoráció kapta. (VÍZIG). Második helyre a szavazatok alapján a földgömb került, (járműjavító), jutalmuk két, illetve egyezer forintos sportszervásárlási utalvány.

Négyezer nő eredményes társadalmi munkája

A „Takarót Vietnamnak!" — elnevezésű országos mozgalom 1971. május 12-én indult. Az országos felhívásra Jászberényben 37 szerv 4000 nődolgozója szorgos munkába kezdett. A fürge ujjak két hónap alatt 84 darab kötött, horgolt, hímzett takarót készítettek, mintegy 40—42 ezer forint értékben.

A kész takarókból a párt- és a Hazafias Népfront városi bizottsága szervezett háromnapos kiállítást, amelyet augusztus 19-én nyitottak meg a pártszékház nagytermében. A megnyitó beszéd után — melyet Petri András, a Hazafias Népfront városi bizottságának elnöke tartott — a közönség megtekinthette a sok színben pompázó takarókat. Jászberényben ezzel eredményesen befejeződött a „Takarót Vietnamnak" akció. A nyolcvannégy takarót augusztus 22-én — egy meleghangú levél kíséretében — indították útnak Budapestre az Országos Nőtanácshoz, ahonnan továbbítják majd Vietnamba.

Than Mór

említve

Mérzdy Géza eml.

Új Magyarság 1944. V. 21.

Than Mór

fs. dő

Attila lakomája, 1865

Repr.

Magyar műrtört. ~~21~~ 7. 26.

képrőmű. kiad. 1971.

Thau Mór festő

72 éve halt meg

Nápszava 1971 március 11
6. old.

Than Mór

143 éve született

Nógrádva 1971 jelenes 19
9. old.

Than Mór
festő

1828–1899.

Attila lakomája / Vigadó, elpusztult /. Olajvázlatai:

Magyar mű v. tört 7.26.
Képrőmű v. Kiad. 1977

Than Mór
festő

v. vette pártfogásába a Fiatal Munkás-
csyt.

Magyar műv. tört. 4. 34.
Képzőműv. Kiadó 1971.

Than Mór

Az 1889-ben elhunyt Than Mór
festészete megérdemelt volt a Kör
művészeti törekvéseihez képest.

Bakó Zsuzsanna: Than Mór.
Új Tükör, 1978. június 11-24 kép.

Thau Mór

150 éve 1828 június 19-én szüle-
-lett Thau Mór. Kezdetben Barabás
Miklós, később a bécsi Karl Rahl
növendéke volt.

Bakó Zsuzsanna: Thau Mór.
Új Tükör, 1978. június 11-24. lap.

Thaw Mór

A „Béla király menekülése" c. műve egyike becsülni való-romantikus történelmi fest-ményeinknek. Utal a szabad-ságharcot követő nehéz esztendőkre.

Bakó Zsuzsanna: Thaw Mór.
Uj Tükör, 1978. junius 11-24 lap.

Tevan Mór

On 1882-ben készült Béla
király menekülése hésői kom-
pozíciói közül való. Az erdős,
holdfényes táj, a zaklatott, fe-
szült hangulatot fokozzák.

Bakó Zsuzsanna: Tevan Mór.
Új Tükör, 1978. június 11-24 lap.

Thán Mór

Nevét a történelmi képek tettek ismertté. Monumentális falfestményei a Vigadó, az Opera, a Nemzeti Múzeum, a Keleti pályaudvart díszítik.

Bakó Zsuzsanna: Thán Mór
Új Tükör, 1978. június 11-24. lap.

Tihan Mór

Gazdag élet művében szép portré-
kat és lendületes élethépehet,
vagy mitológiai ábrázolásokat
egyaránt találunk.

Bakó Ismzsanna: Tihan Mór
Új Tükör, 1978. június 11-24. lap.

6/. MDK

Than Mór festőm.

Még Bécsben festette "Jelenet egy magyar csárdában" c. képét, majd " Magyar puszta tavasszal", Nyáry "Nyáry Lőrinc elfogatása ,1852" c. képeit és Párisban rajzolta híres " Mohácsi csatáját" mely másolatok utján is nagyon ismertté vált.

Két halott. Than Mór 1828-1899. Karvaly Mór 1866-1898.

Uj 1881 ?. 152 l.

5/.

MDK

Than Mór,festöm.

Bécsbe utazott tehátés itt Rh l vezetése alatt folytatta tanulmányait, kinek helyettese is volt. Később Párisba,onnan Olaszo.-ba utazott,hol néhány évet töltött. A 60-as évek elején tért hazájába vissza. Budapesten nyitott mütermet.

Két halott, Than Mór 1828-1899, Karvaly Mór 1860-1899.

Uj Idők ?. 152.C.

MDK

4/.

Than Mór, festőm.

Szül. Ó-Becsén 1828 jun.10.-én. A gimnáziumot Kalocsán végezte, a filozofiát és jogot Pesten. Tanulmányait félbeszakitotta a szabadságharc. Már mint jogász egész albumot rajzolt tele a magy. történelemből vett tárgyakkal, a szab.harc után elhatározta,h. a müvészi pályára lép.

Két halott. Than Mór 1828-1899. Karvaly Mór 1860-1899.

?Uj Idők ?. 159.l.

3/.

MDK

Than Mór, festöm.

Bőséges aratása van a halálnak a magyar müvészek sirajban, egymásután dölnek ki vének és fiatalok.

Az utóbbi időben a modern müvészet mind nagyobb térhóditását látva, kissé meghasonlott a világgal s teljesen visszavonult a nyilvános szerepléstöl. Csöndesen festegetett az ö tradiciós modszere szerint mig vagy másfél esztendövel ezelött sulyos betegségbe esett, mely most sirjába döntötte.

Két halott. Than Mór 1828-1899. -Karvaly Mór 1860-1899.

? Uj Idök? 152. l.

2/. MDK

Than Mór, festöm.

Bösééges aratása van a halálnak a magyar müvészek siraiban, egymásután dölnek ki vének és fiatalok.

Eleinte tört. képeket festett, majd a 60-as évek közepén és végén freskó festészetre adta magát. Lotz-al és Székely B.-al maradandó becsü alkotásokat ajándokozott a nemzetnek.

Két halott. Than Mór 1828-1899. -Karvaly Mór 1860-1899.

Uj Idök? 152. l.

1/. Than Mór, festöm. MDK
1828-1899

Bőséges aratása van a halálnak a magyar müvészek siraiban, egymásután dölnek ki vének és fiatalok.

Than Mór, a hirneves freskó-festö Trieszthen hunyt el, távol hazájától. A Nemz. Muz. képtárának érdemes öre volt. Az elnyomatás idejében ecsetjével hirdette az ujjáébredés magasztos eszméit, nem szünt meg szitani a szunnyadó nemzet tespedö életerejét.

Két halott. Than Mór 1828-1899. -Karvaly Mór 1860-1899.

Uj Idök? 152 l.

1/.

Than Mór, festöm, és Doby Jenö rézmetszö

Mübecccsel biró szép öt képet küld ött szét rézmetszésben a tagoknak albumlapjaiként a képzöm. társ.
Az ötödik egészen magyar kép:
Than Mórnak" Tünér Ilona" c. falfestménye után metszette Doby Jenö, jeles tehetségü müvészünk.

A képzömüvészeti társulat albumlapjai.
Vas.Ujs. 1876. 491.l.

MDK

Than Mór és Marastoni József

graf.

A magyóképzömüv. társulat h. az igényeknek eleget tegyen, albumában időnként ezen tárgyu művekkel is fog kedveskedni. Rendkivüli kedvezményül a f.évre még egy negyedik mülap kiadása is határoztatott. Than Mórnak nemrég befejezett:" Krisztus keresztsége a Jordán vizében" c. oltárképe után készül. Than Mór művét Marastoni József fogja köre rajzolni.

A magy.képzöm.társulat....
Vas.Ujs. 1865. 424.l.

MDK

Than Mór és Marastoni József

festöm.

A magyóképzömüv. társulat h. az igényeknek elegót tegyen, albumában időnként szent tárgyu müvekkel is fog kedveskedni. Rendkivüli kedvezményül a f.évre még egy negyedik mülap kiadása is határoztatott. Than Mórnak nemrég befejezett:" Krisztus keresztsége a Jordán vizében" c. oltárképe után készül. Than Mór müvét Marastoni József fogja köre rajzolni.

A magy.képzöm.társulat....
Vas.Ujs. 1865. 424.l.

MDK

Than Mór, festőm.

Tiz év óta nem volt ő felsége ez intézetben. A lépcsőház falait Than és Lotz által festett freskók díszitik.

A nemzeti muzeumot a király nov. 8.-án fogja megláto gatni.
Vas.Ujs. 1877. 684.l.

Than Mór, festöm. MDK

A magyar képzömüvészeti társulat albumának III.-ik füzete megjelent és 3 becses képet tartalmaz.

Az elsö Th.M. "Jelenet az ember tragoedijából" festményét tünteti elö, sikerült icnyomatban. Köre rajzolta Grimm Rudolf, nyomatott Pollák testvérelnél. /A föld szelleme visszaszólitja Ádámot a földre./

Diszes albumlapok.

Vas.Ujs. 1864. 62.l.

MDK.

Than Mór, festőm. MDK

1865-ben a Helytartótanács lépett közbe a Társulat inditványára, h. a pályadijnyertes Th.M.-t a vigadóbeli "Attila lakomája" c, falfestmény kivitelétől igazságtalanul meg ne fosszák.

Than Mór önarcképe. Jelezve. Repr. 129.1.

Pipics Zoltán dr.,: Évk.KMT 1929. 129.1.
Emlékek Társulatunk multjából.

Than Mór, festőm.

Temeri ur a Hölgyfutárt és olvasóit /gazdag örökségének révén/ gyönyörü kiállitásu mümellékelettel lepte meg, melyet Th.M. hazánkfia "Mohács" c. -el rajzolt Párisban.

A "Hölgyfutár" Temeri a.ur nemes tetteiről...

/A szerény körösi tanár örökség után dusgazdag lett, A magy.irodalom és müvészet pártfogója lett

V esármapi Ujság. 1857. 27.l.

MDK

Than Mór és Marastoni József, ifj.
festőm. rajz.ped. festőm.

A régi akadémia vezetőjének Id. Marasztoni- nak özvegye folyamodott a pestvárosi hatósághoz, h. az ujra alapitandó festészeti akadémia részére szobákat a régi szinházban engedjenek át erre a célra. Than Mór a magasabb festészet vezetője lenne, ifj. Marasztoni József pedig az elemi tanitást kezelné.

Egyház és iskola.
Vas. Ujs. 1863. 79.l.

MDK

Than Mór, festön.

Kiss Bálint halála által megüresedett képtár-öri állomásra, csakis jeles festöt s még inkább történeti festövel való betöltését várják el. Vannak e téren jeleseink, mint Székely Bertalan, Than Mór..

A nemzeti muzeumnál ürességben lévö képtáröri állomás betöltése.

Vasárnapi Ujság.1868. -Tárház. 152.l.

MDK

Than Mór festőm.
1828-1899

598. Női tanulmány. Lent j.: Th.M. 867.

600. Férfi képmás. Vászon.

Ernst-Múzeum aukciói. XVII. Kat. 48.1.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899

596. 3 db.kép. Jelenetek a magyar történelemből. Vizfestmények.

597. 3. db.kép. Jelenetek a magyar történelemből. Vizfestmények.

Ernst-Muzeum aukciói. XVII. Kat. 48.l.

MDK

Than Mór, festő.
1828-1899

592. 3 kép. Jelenetek a magyar történelemből.
Vízfestmények kétféle méretekben.

593. 3 kép. Jelenetek a magyar történelemből.
Vízfestmények.

Ernst-Múzeum gyűjteményei. XVII. Kat. 42.l.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

594. Jelenetek a magyar történelemből.
Vízfestmények.

595. Jelenetek a magyarhtörténelemből.
Vízfestmények.

Ernst-Muzeum aukciói. XVII. Kat. 48.l.

MDK

Than Mór, festő.
1828-1899

588. Tengeri táj. A lap alatt: Tengeri táj/eredeti/
Körösladány. 1849. Vizf.

A Dicznófő. Lent: A diznófő 1847-bej /eredeti/
Buda 47.
Vizfestmény.

Ernst -Muzeum aukciói. XVII. Kat. 47.1.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

Táj halászokkal. A lap alatt: Barabás eredetije u
után 1846. Vizf.
Yacht. A lap alatt:Barabás albumából.
/Vlairek yachtja./ 1846. Vizf.

Ernst -Muzeum aukciói.XVII. Kat. 47.1.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899.

Hazatérő parasztnő gyermekeivel. L.h.:
Barabás után 846. Vizf.

A régi tölgy. L.h.: Buda 846, a lap alatt:
A régi tölgy a Zugligetben /eredeti/.
Buda 1846. Vízfestmény.

Ernst Múzeum aukciói. XVII. Kat. 47.sz.14.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899.

ÓBecse látképe. L.j.: Óbecse 847. A lap alatt:
Óbecse /szülöföldem/, eredeti.
Vizfestmény.

Ernst Muzeum aukciói. XVII. Kat. 47.old.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899.

ÓBecse Temeriza vidékén. /eredeti/. Ó-becse 1846.
Vizfestmény.

Lipótmezö A lap alatt:Lipótmezö /eredeti/.Pest 1846
Vizfestmény.

Ernst Muzeum aukciói. XVII. Kat. 47.old.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

582. Tájkép. Lent a középen: Pest Barabás 846.
A lap alatt:Barabás eredetije után 1846.
Vizfestmény.

Ernst-Muzeum aukciói. XVII. Kat. 47.1.

MNK

Than Mór, festőm.
1828-1899

581. Tájkép. A lap alatt. Barabás albumából Le
Leitech után 1846.
Vizfestmény.

Ernst-Muzeum aukciói. XVII. Kat. 47.1.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

Táj vágtató parasztta l. A lap alatt: Egy leckén, eredeti. Bécs. 1852.
Vizfestmény.

Ernst-Muzeum aukciói. XVII. Kat. 47.1.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

XX.578. Tengeri táj. A lap alatt: Egy lecsén. Eredeti.
Vízfestmény. Bécs. 852.

Marosvásárhely vidéke. L.j.: Eger 849.
A lap alatt: Kilátás Maros-Vásárhelynél.
Metszet után. Eger 1848.
Vízfestmény. 47.1.

Ernst-Múzeum aukciói. XVII. Kat. 46.1. és 47.1.

MDK

Than Mór

Selyemfűzős nő, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa. 1937. Jan. Nemzeti Szalon.

MDK

Than Mór

Lyka Károly: Magyar mesterek. Uj Idők 1917. XXIII. évf. 18. sz. 415-416.l.

MDK

Thán Mór

A müvész testvérei, Sándor és Ferenc, vf.

II. Endre király és öccse, Béla, of.

Erast Muzeum aukciói XXX. 56.1.

MDK

Thám Mór

Freskóvázlatok /4 db/, vf.

Olaszországi táj, fa

Ernst Muzeum aukciói XXX. 56.l.

MDK

Than Mór, festőm.

1168. -189c.I.14.Velencze. Két képe eladásáról ir."Ligeti ... elhunyta igen meglepett... most már majd reám kerül a sor és a régi Római Compania lassan kivész."

1169. -189c.XII.23.Budapest. Gratulál a Ráth-dijhoz.Telepynek, stb.

117c. -1893.II.14. Budapest. Ifj. Markó Károly hátrahagyott képei ügylben. Erdekes levél.

Állami árverési csarnok aukcióli. 1921. febr. Kat.

5/. MDK

Than Mór, festőm.

1167. 1889.IX.12. Velencze. Nagyérdekü levél. "...szeretnénk visszaköltözni Budapestre, csakhogy a drágaság és az ottani müvészi viszonyok tartanak vissza... Velencét szeretem ugyan, de itt lakni mégis unalmas."

Állami árverési cs.rnok aukciói. 1921. febr.
Kat.

4/.

MDK

Than Mór, festöm.

1165. 1887.XII.8. Triest. Három kis képet küld a karácsonyi kiállitásra. Sorai XXXC szomoru jellemzéséül szolgálnak akkori müvészeti viszonainknak.

1166. 1889. I.2. Triest. "Psyche"-je sokszorosi tása tárgyában.

Állami árverési cs.rnok aukciói. 1921. febr.
Kat.

MDK

Than Mór, festőm.

1164. 1885.Négy levél Firenzéből./V.12.,21., X.4. és XII.15./ mind felette érdekesek. Panaszkodik, h. öt képe közül csak kettőt állitottak ki a tárlaton:...nem is tarthatom már magamat kikopott mázolónál egyébnek."..
... nekem otthon semmi keresetem sincs többé és ki vagyok törölve a művészek sorai közül, még t tán azt is megérem ... hogy lekapartatják az á talam festett freskokat is...

Állami árverési csarnok aukciói.
1921.febr. Kat.

MDK

Than Mór, festőm.

1162. Sk.felhatalmazás Telepy Károly részére, h. a bécsi világtárlaton kiállitott képeit a megjelölt árakon eladhassa.Pest.m1873 IV.18. ...

1163. 1882.nov.17.és dec.1. Két levél Fiuméből.... Ateliert épitettek itt....az Operaház festéséről lemondtam, köszönetem ezért Keleti, Pulszkyt illeti, kik nagyobb praxissal birnak arra nézve,mint én, vajjon a vázlatom kivitelben lenne -e hatással vagy nem?" ..

Állami árverési csarnok aukciói.
1921.febr. Kat.

MDK

Than Mór, festöm.

1161.történeti festö, a freskófestés mestere.
Szül.1828,megh 1899. Levelei Telepy Károlyhoz.
Mind sajátkezü. Valóságos forrásgyüjtemény a ma-
gyar müvészet ujabb korszakának történetéhez.

1873. máj.5. Pest. Fényképeket küld nagy képéről
De melyikről? ..."Pulszky arcképét bevégeztem .
Most áttérek Deák és Ghyczy arcképeire.. ...

Állami árverési csarnok aukciói.
1921.febr. Kat.

MDK

Than Mór és Lotz Károly, festőm.-k.

A muzeum lépcsőházának képei, melyeket Than és Lotz festettek, elkészültek. Ezek a magyar történelem egyes mozzanatait tüntetik föl a legrégibb időktől 1848-ig. -A feljárattal szemközt lévő képen, melyen Deák, Batthyány és mások vannak lefestve, Kossuth alakja is van feltüntetve azonban nem hátképben, mint az elöször tervezve volt, hanem arcélben.

A muzeum lépcsőházának képei.
Vas. Ujs. 1877. 652.l.

MDK

Than Mór és Lotz Károly, festőm. -k

Versenyeztek a költővel az eszmének képzőművészeti kifejezésében.
Családi kör, Szent László, Rozgonyiné, Az egri lányok, Rege a Csodaszarvasról. Mátyás anyja, Rachel és a Walesi bárdok Arany remekeit illusztrálták Th.M. és L.K.

A díszes könyv néhány nap mulva lesz kibocsátva

Arany -album.

Vas. Ujs. 1867. 568.l.

MDK

Than Mór, festöm.

a történeti festmények idei pályázatát következőképp dönté el a képzőmüvészeti tanács:
a kétszáz arany jutalmat kapta:
"Muramezei diadal" c. nagy müvének.

A történeti festmények....
Vas. Ujs. 1873. 169.1.

MDK

Than Mór, festőm.

a régebbi művészek közül szintén szerepel.

A kolozsvári kiállitás az első, melyet az egy évv
alakult Nemz. Szal. a vidéken rendez.

A Nemzeti Szalon kiállitása Kolozsvárt.
/1894-ben alakult./
Vas. Ujs. 42. évf. 22. sz. 359. l.

Than Mór

MDK

Semmelweiss Ignác

Műcsarnok 1902.
A bpi. Orvosszövetség Műkiállitása

MDK

Than Mór, festöm.

Pollack Mihály épitész arcképét festette. Repr.

Magyar Épitömüvészet. 1907. 12.sz. 2.1.

MDK

Than Mór, festöm.

A nagy kompozició nem volt igazi ereje, mert a Grand art rangját e korban csak a nagy történi festmény nyerhette el, hát öt is ösztökélte. Rahl nyomában járva, nem egyszer egyes részleteit másolja. Alapjában véve klasszicista művész volt.
Helyenként a francia romantika távoli visszhangja érzik rajta./Mörvamező./

Ambrosata. 135.l.

MDK

Than Mór, festöm.

59. A mohácsi csata. A kassai Rákóczi Muz.-ban.
/Kissé hamisan csengö pátosz füti e képét.
Inkább szertartásos mint lendületes./

Th.M. igazi müfaja az életképfestészet.

Ambcsata. 135.l.

Than Mór, festöm. MDK

Imre elfogatja öccsét. 1857.

Kun László és Habsburg Rudolf találkozása a mor-
vamezei csatatéren.

Mohácsi csata. 1857. A kassai Muzeumban.
59.kép.

Ambrosata. 134.1.

MDK

Than Mór, festőm.

Megrajzolta az Egri nők és Rozgonyiné küzdelmeit.
/Arany Album. 1688?/
Megfesti IV.Béla futását.
Nyáry Lőrinc és Pekry Lajos elfogatását. 1853.

Ambcsata. 134.l.

MDK

Than Mór,festöm.

Molnár kortársa, Rahl követője tört. festészetünk első igazi nagyszabásu egyénisége. Számos nagy csatképet festett. A szabadságharc-korabeli drámai körajzok alkotójának sok szép vizfestményét örzi a XX Szépmüv.Muzeum.

Ambcsata. 134.1.

MDK

Than Mór, festöm.

"Honvéd elöörs" Körajz. 1851.
Jellemzö Than M. korai korszakára.

Ambesata. 126.1.

Than Mór, festöm. MDK

a 19. sz. második felének nagy történeti festöje "Apáti" jelzéssel rajzolja köre drámai erejü, sokalakos kompozicióban az elsö hadtest budavári ostromát. Világosan érzik rajta Th.M. heroizáló stilusa.

Ambcsata. 126.1.

Than Mór MDK

Est az Alföldön, olf.

Mücsarnok 1878. nov. 3.

MDK

Thán Mór

"Hektor halála" c.képe a képzőművészetek sugaruti palotájában megnyitott műtárlaton.

Cikk: A műcsarnokból.

Vasárnapi Ujság, 1877. XXIV.évf. 46.sz. 729.l.

MDK

Than - Michalek

Mátyás király a tudósok között. - Mihalek - Than

Ideí mülapja a Képzőmüvészeti társulatnak...
Pesti Hirlap, 1881. jun. 22. 4.

MDK

Than Mór

a Nemz. Muz. lépcsőházának fal- és mennyezet-képei

Budapesti Hirlap 1882. VII. 22. 2oo. sz. 3.o. /Sz.ésM./

MDK

Than Mór

Ybl Miklós portré

Tavaszi mütárlat. Pesti Hirlap 1879. márc. 16. 5.

MDK

Than Mór, festöm.

965. Fiume. Repr.

Árverési Közlöny. 1931. 4.rk.sz. Kat.IV.

Than Mór, festöm. MDK

894. Fiuképmás. Repr.

Írverési Közlöny. 1936. 2.rk.sz. Kat.

MDK

Than Mór, festöm.

Fiu képmás.	Olf. Jelzett.
Anna és Mária.	Olf. -
Keresztelö Szt.János.	Olf.

Árverési Közlöny. 1936. febr. 1.rk.sz. 23.l.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899

A juhász. Olf. Jelzett.

164. Vázlatok a Nemzeti Muzeum lépcsőházának falfestményeihez. Olf.

165. Vázlatok a Nemz.Muz. lépcsőházának falfestményeihez. - Olf.

Árverési Közlöny. 1936. febr. 1.rk.sz. 23.1.

MDK

Thán Mór, festöm.

Arckép. /Dekoltált fiatal nö mellképe/. Repr.

Ernst Muzeum kiáll. 47.sz.
Magyar Remekmüvek. 1921. máj.

Thán Mór

Az uralkodónak kőszitett albumban szerepelt a műve.

Takács Mária könyve. 1936. 12.1.

Than Mór.

A Magyar Nemzeti Múzeum vezér-alakjai c. képének reprodukciója A „Magyar Nemzet Története" c. munkában. (Athenaeum)

(Emlékbe)

Pesti Napló. 1898 - 11. szám. 8. lap.

Than Mór

Festményeiből műmellékletek
a Szalay-Baróti Magyar Nemzet
Történetében.
(emlékül)

Pestmegyei Hírlap, 1899 10. szám, 9. lap.

MDK

Than Mór

A Keleti indóház folyosóit és pénztártermeit, Than Mór művészi freskói diszitik.

Dr.Halmos István: A Keleti indóház 50 éves jubileuma.

Pesti Hirlap, 1934.aug.15. 6.l.

MDK

Thán Mór

"A magyar képirás úttörői" cimmel megjelent kötet a magyar művészet egykori jeleseinek élet- és jellemrajzát foglalja magaba. A múlt század elhunyt jelesei közt van Than Móré is.

Cikk: A Magyar Képirás Uttörői.

Vasárnapi Ujság, 1904. 51.évf. 878.l.

MDK

Than Mór

A megalakult Magy.Képzőm.Egyesületének egyik elnöke Than Mór lett.

Cikk: Magyar képzőművészek egyesulete...

Vas.Ujs.1894. 41.évf. 160.l.

MDK

Than Mór

Fürdő nő c. műve a Műcsarnok tarlatan.

D.A.: A Műcsarnok akt-kiall.

Magyarság,1925.dec.6. 21.l.

Than Mór MDK

III.András leánya kolostorba vonul, fepr.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

Than Mór MDK

Psyche, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

Than Mór

MDK

Előkelő velencei hölgy, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Than Mór MDK

Psyche, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

MDK

Than Mór, festöm.

Olasz uri nö XIV.századbeli öltözékben. Olf.

OMKT ált.rend. Kolozsvári Képkiáll. 1890.ápr. Kat
17.1.

MDK

Than Mór

A képtárlaton a király képe Than Mór alkotása.

Fővárosi Lapok 1875. 203.l. I.félév.

MDK

Than Mór

plébániatpl.
Szt. István képe a pesti ~~pkkpk~~. egyik ablakában.
Kratzmann Edétől, Thán Mór rajza u.

Archaeologiai Értesitő, VIII. 1874. 278.

MDK

Thán Mór festő

Képcsarnok Egylet - Rómer F. jelentése szerint - müveit ajándékozta a muzeumi képtárnak.

Fővárosi hirek. Fővárosi Lapos 187o, I. III. lo. 2o6 l.

Than

MDK

legfelsőbb elismerés

A párisi világkiáll. alkalmából... Pesti Hirlap, 1879. márc. 25. 5.

Than Mór

Rm.: "Csoportkiállitás" cimmel az Ernst Muzeum kiállitását ismerteti.
A résztvevő müvészek: Than Mór, Lotz Károly, Thorma János, Iványi Grünwald Béla, Pólya Tibor, Biró Mihály, Tornyai János és Molnár Sári. - "Hogyan kerülnek egy tálba?" -ezek a müvészek,-kérdi. Igen stilustalannak és lehangolónak tartja a kiállitást. "Muzeumi politikának siralmas és megtévesztően hamis."

Than Mór vázlatait birálva, gyengének találja azokat.

A HÉT, Bp. 1917. ápr. 29.
XXVIII. évf. 17. sz. 271. lap.

Thán Mór (1828 - 1899)

„Pásztoridill" Olaj vászon

26 x 35 Sebesve lent balra: Thán M.

Védett: 4000 ft.

Ziliáltási ár

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Than Mór

Szezonnyitó kiállitásról számol be a Művészet c. rovat "A Nemzeti Studió Aukció Kiállitása" cimmel.
A tárlat anyagában régebbi és modern művészek szerepelnek:
Borsos József, Brodszky Sándor, Donáth, Szemlér Mihály, Telepy Károly, Than Mór, Lotz Károly, Székely Bertalan, Thorma János művészeket sorolja fel a cikk, az idősebb, illetve a régiek közül.

A HÉT, Bp. 1921. május 15.
XXXII. évf. 13. sz. 222. lap.

Than Mór

A lap Müvészet c. rovata, uj müvészeti társulat megalakulásáról ad tudósitást. "Belvedere" Müvészeti Társaság néven megrendezte az első kiállitást, amelyen egyes müvészeket csoportositva, azonos elismeréssel méltatja alkotásaikat a beszámoló: Than Mór, Pallit és Szőnyi István müveit külön kiemeli.

A HÉT, Bp. 1921. május 1.
XXXII. évf. 12. sz. 2o7. lap.

Than Mór

A Képzőművészeti Társulat 1865.-i Albuma megjelent, -közli az Irodalom és Művészet c. rovat.
"Jézus keresztelése" c. festménye után az Album számára kőrajzot készitett a művész.

Családi Kör. Bp. 1866. május 6. 18. sz. 427. lap

Than Mór

Az Irodalom és Müvészet c. rovat ir a müvész most készülő történeti képéről, melyen Rákóczi Bercsényi, Ilosvay, Károlyi, Eszterházy Antal szerepelnek az "Ónodi országgyülés"-en. A képet gr. Batthyányi Géza számára festi.
A Családi Kör c. folyóirat számára is készit festményt, melynek másolata mülap melléklet lesz a lapban.

Családi Kör, Bp. 1864. május 1. V. évf. 18. sz.426-427. lap

Than Mór

A Magyar Képzőművészeti Társulat „Album"-ában szerepel a művész festménye: "Jelenet Az ember tragédiájából" cimmel, az Album III. füzetében.
Irodalom és Művészet c. rovat közleménye.

Családi Kör. Bp. 1864. febr. 14. V. évf. 7. sz. 163. lap

Than Mór

festmenye

Gayzágó Salamon.

Ország - Világ 1971/19 22 old.

Than Mór, festőművész

A Magyar Nemzeti Galéria mutatja be a múlt század történelmi tárgyú festményeit. – Nem történelmi festmény, de itt látható a művész kortárs portjéra: „Deák Ferenc" (említve).

Székely András: Magyar Történelmi Festmények. Tükör, Budapest, 1978. nov. 26. 3. old.

Tham Mór

Székely Bertalan kortársa volt, de ezt az utóbbi pompás színnáchatai erősen cáfolják.

Dévényi Iván: Weöres Sándor otthonában; Nügyűjtő 1972/4.sz. 49.P.

Than Mór

„Honfoglalás" c. Zápa szerepelt a „Ló és lovas" c. Kiállításon a Mező-gazdasági Múzeumban

Pestmegyei Hírlap 1971 október 15 4. old.

Thaw Mór

Nincs a történelmi képek
közé sorolva, kiállítva Thaw
Deák Ferenc portréja.

Szekfay András: Magyar történelmi festmények.
Új Tükör, 1978. november 26 - 3. lap.

Thran Mór

A szabadságharc idején Thran Mór 20 évesen Barabás Miklósnál folytatott művészeti tanulmányokat.

Sz. A.: A szabadságharc csatáiból.
Új Tükör, 1979. március 11-24. lap.

Thaly Mór

Zsúfolt kompozíciójú vízfestmenyei Buda ostromát, a váci, kápolnai vagy a homáromi ütközetet mutatják be. A képeken érezni a háború borzalmának hatását.

Sz. A.: A szabadságharc csatáiból.

Új Tükör, 1979. március 11. – 24. lap.

Thran Mór

Méltatás.

Szaló Júlia: Orlai Petrich Soma.
Művészet, 1978. július – 14. lap.

Than Mór (1828-1899)

„Komáromi csata" Vörfestmény
20 x 27,5 cm (Sérült)
Kiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

Thán Mór (1828-1899)

„Férfifej" o.v. 37x29 cm J. b. Thán M.
kikiáltási ár: 5000 ft.

„István király koronázása" o.v. 74x100 cm
(Restaurált) kikiáltási ár: 10000 ft.

BÁV 48.Képaukció Budapest,1979.május

Thán Mór, festő

mejemlékre

Kőbányai György: Háromszor épült palota 6.

Esti Hírlap, Bp. 1979. ápr. 29

Than Mór, festő

A cégértáblák *színekben dúskáltak.* A megrendelők nem sajnálták a pénzt és neves művészekkel dolgoztattak. Szorultságában *Barabás Miklós és Than Mór* is festett cégért. Hasonló céllal híres szobrászokat is foglalkoztattak.

A cégérnek szonban

(olák): Farugott lófej: itt a fuaros

4.

Esti Hírlap, Bp. 1979. már. 28

Than Mór

„Budavár bevétele" (1849 május)
„A honvédi csata" (1849. apr.)
„A váci csata" (1849. július)
} repro

Sz. A.: A szabadságharc csatáiból.
Új Tükör, 1979. március 11 – 24. lap.

Thaw Mór

Thaw Mór realista romantikus hangulatú falfestményeiről-tak. A szabadságharc alatt festett csatajelenet, ebben az időben a művész 20 éves volt és 2 éve folytatott művészeti tanulmányokat.

Sz. A.: A szabadságharc csatáiból.
Új Tükör, 1979. március 11 – 24. lap.

Tenan Mór

„A kápolnai csata" (1849. febr.)

„A tápióbicskei csata" (1849. ápr.)

(repro)

Sz. A.: A szabadsagharc csatáiból.

Új Tükör, 1979. nyarán 11 – 24. lap.

Than Mór, festő

Részlet az

izraszegi csatát ábrázoló

fedményéből: Repr

Makay Bóg: A szabadsághare ágyúi 323-325.

Élet és Tudomány, Bp. 1979. márc. 16. XXXIV/11

Ilvan Mór

a Vigadó régi csarnokának freskóit alkotta.

Pollesinszky Veronika: Kultúrpalota a Belvároslan.

Népszava, 1942. jan. 12.

Than Mór

Három oltárképét néhány napra kiállitották, irja a Budapesti hirvivő c. rovat.
A festményeket most, e hó 12.-én tették közszemlére.

Családi Kör. Bp. 1866. ápr. 15. 15. sz. 355-356. lap.

Than Mór

Azon müvészek közé tartozik, akik az Államminisztérium utján 1865-ben a müvészek számára engedélyezett huszonötezer forintból ösztöndijat, vagy segélyt nyertek, -közli a Budapesti hirvivő c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1866. évf. 4. sz. 94. lap

Than Mór

A Magyar Képzőművészeti Társulat következő évi sorshuzásának nyereménytárgyai között szerepel a müvész -meg nem nevezett- festménye, -közli a Budapesti hirvivő c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1864. dec. 25. V. évf. 52. sz. 1243. lap

Than Mór

"Attila lakomája" c. festményével a kép-pályázaton "elsőséget nyert", a redout falát fogja disziteni,-irja az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1864. nov. 2o. V. évf.
47. sz. 1122. lap.

Than Mór

A művészt választmányi taggá választották a Képzőművészeti Társulat közgyülésén.
A Társulat elhatározta, hogy vándorkiállitásokat fog rendezni vidéki városokban, -közli a Budapesti hirvivő c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1866. dec. 16. 50. sz. 1195. lap.

Than Mór

A most befejezett "Délibáb" c. festményét
küldik ki a párisi kiállitásra.
A képről igen nagy elismeréssel ir az Irodalom
és Müvészet c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1866. nov. 4. 44. lap.
1o5o. lap

Than Mór

"Dicséretesen ismert historiai festészünket" tanulmányutra Rómába küldik a Mübarátok Egylete költségén.
Müvészet c. rovat közleménye.

Divatcsarnok, Bp. 1855. juli. 2o.
4o. sz. 799. lap.

Than Mór

"Imre király" c. festményét küldte be a Műtárlat ezer forintos képpályázatára, -közli a Budapesti társasélet c. rovat.

A május 15.-i számban ugyanez a rovat már közli, hogy a pályázatot a müvész nyerte el festményével.

Divatcsarnok, Bp. 1857. március 15.
134-139. lap.

Than Mór

"Pásztor a római campagnából" c. festményét a Budapesti Müegylet kisorsolás céljából megvette.
Főváros és Vidék c. rovat közleménye.

Divatcsarnok, Bp. 1861. juli 3o.
31. sz. 247. lap.

Than Mór

„Női képmás" o. v. 88×71

J. l. b. Than Mór 1870

?. ár: 6000 ft.

BÁV 41 Képaukció Budapest 1976 december

Thán Mór

„Beszélgető pár" o. fa. 8,5 x 16 cm

s. l. j. Thán Mór Firenze

K. ár: 3000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976 december

Thán Mór (1828-1899)

Másolat Barabás Miklós Sebes

Körös völgye c. festménye után

Vízfestmény 26 x 29

K. ár: 4000 ft.

BÁV 41 Képaukció Budapest 1976 december

Thau Mór

Méltatás.

Borbély László: Csatajelenet 1848.
Új Tükör, 1978. március 12 - 24 lap

Than Mór

„Sappho" o.v. 85x110 cm

J.l.j.: Than M. 1894 Védett

Kiáltási ár: 20000 ft

BÁV 44.Képaukció,Budapest 1977.december

Thau Mór

„Béla király menekülése"
(vepro)

Bakó-Zsursanna: Thau Mór
Új Tükör, 1978. június 11-24. lap.

Than Mór (1828-1899)

„Olaj nő" o.v. 56 x 41 cm

J.l.b.: Than M. Firenze 1886.

Restaurált

Vételár: 8000 Ft.

BÁV 44.Képaukció,Budapest 1977.december

Than Mór, festőművész

A régi Vigadót Lotz Károly és Than Mór freskói díszítették.

168 óra

1977. VI. 18. Kossuth 16.00 Gnc.

Than Mór, festőművész 1) Folytatás

A múlt század közepén azok a művészek, akik nemzeti történelmünk művészi feldolgozásával foglalkoztak, szinte kivétel nélkül részt vettek a 48-as szabadságharcban, többen fegyverrel a kézben harcoltak. A fiatal Than Mór festő-kronikásként járta a csatamezőket.

K. L.: Negyvennyolcas csataképek. Néphadsereg, 1979. 3.

Than Mór
Aszimmetrikon 2) folytatás

Than Mór: A tápióbicskei csata

12

Népshadsereg, 1978. 3.

bírálni, s szolgálat közben nincs visszabeszélés. Eleinte nehezen tudta tartani a száját, ha más véleménye volt a dolgokról, de fokozatosan maga is belátta – a fegyelemre, a parancsnok utasításainak maradéktalan végrehajtására feltétlenül szükség van. A véleményét pedig elmondhatja később is, amikor erre kedvezőbb alkalom kínálkozik. S ilyen alkalmak pedig gyakran vannak. Szakaszuk tagjaival gyakran szerveznek ugyanis kulturális, vagy más – szolgálattól független – közös összejöveteleket.

Olti Erika mindössze másfél éve munkásőr. Kiemelkedő kiképzési eredményeit, mozgalmi munkáját máris számos elismerés fémjelzi. Különösen értékes számára a múlt évben kapott egységparancsnoki dicséret, s a közelmúltban kiérdemelt KISZ-kitüntetés. De azért van ami még ezeknél is fontosabb számára, és amelynek legalább úgy örül, mint a parancsnoki dicséretnek, vagy a kitüntetésnek, s ez környezete elismerése, őszinte rokonszenve.

BÜKI PÉTER

Fotó: Galovtsik Gábor

Than Mór, festőművész

Megnyílt a móri Lamberg-kastélyban a „Szemelvények a XIX. sz. művészetéből" című kiállítás, melyen a művész egy-egy képe szerepelt

A. Szabó János: A Galéria Módon.
Fejér Megyei Hírlap, 1978. okt. 1.

Than Mór, festőművész

Than Mór és az osztrák August von Pettenkofen végig szemtanúi voltak a szabadságharc vagy csatáinak.

Barbély László: Csatajelenet, 1848.
Tükör, Budapest, 1978. márc. 12.

M.D.K.

Than Mór, festőművész

"Attila lakomája" c.freskója. Fekete repr.307.o.
12.kép.

M. Aiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Than Móricz

"Gyönyörü női fej"-et ábrázoló festménye szerepel a Nemzetközi Kiállitáson.
"Állandó Mütárlat" cimmel D.M.I. kritikájában külön nagyrabecsüléssel méltatja a müvet.
/Pest, augusztus 15.- szeptember 13./ dátumok jelzik a kiállitás tartamát.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. szept 23.
15. sz. 179. lap.

76/.

Than Mór, festöm. MDK

Az Árpádok kora. Vázlat a Nemz.Muz. frizéhez. 31x157 cm. Vászon.
Ernst Muzeum aukciói. LV. 525.sz. Lapp.

Than Mór müveinek jegyzéke. 8o.l.

77/.

Than Mór, festőm. **MDK**

A nemzeti megujhodás kora. Vázlat a Nemz. Muz. friziéhez. Vászon.
31x157 cm.

Vázlatok a Nemz. Muz. lépcsőházának falfestményeihez. 30x56 cm. Vászon.
Árv. Közl. 1936. II.164. és 165 sz.; 1938.XII.4
1938.V.574. sz.; 1938, II.147. sz. Lapp. 94;

Than Mór müveinek jegyzéke. 80.1.

78/.

Than Mór festőm. MDK

A vihar, 50x62 cm. Vászon.
J:hátán Liszt Ferencnek mély hódolata jeléül Than Mór.1878.márc.3.
Árverési Közlöny. 1939. IX. 426.sz.
Lappang.

Than Mór műveinek jegyzéke. 80.l.

79/. Than Mór, festöm. MDK

Habsburgi Rudolf és Kun László. Vászon.
xlle cm. Árv.Közl. 1939. IX/ L. 612. sz. Lapp.
79

Vitéz János a latin nyelvre oktatja Hunyadit. XX
Éber-Lexikon II. Lappang. 1882.

Than Mór müveinek jegyzéke. 8o.l.

Than Mór, festő.

Családi arckép.
Jelz. :Than Mór, Pesten, 1855
Ernst -Muz. aukciói XXXIII. 843. sz. Lappang.

Velencei nö. Vászon.
J.: Than Mór, Pesten. 1855.
Ernst-Muzeum aukciói. XLVI 503. sz. Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 75.1.

MDK

Than Mór, festő.

Imre elfogja lázadó öccsét, Endrét. Vászon.
Árverési Közlöny, 1939. I. 6o9. sz. Lappan
42x62
Imre elfogja lázadó öccsét, Endrét.
48x63 cm. Fővárosi Képtár.

Than Mór műveinek jegyzéke. 75.l.

MDK

28/. Than Mór, festöm.

Trencséni Csák Máté és Ilomir kalocsai érsek esküje III. András elött. 1860.
Éber-Lexikon II. Lappang.

Ujoncozás az 1848 elötti időkből. Vászon.
126x191 cm.
J.:Than M.1861. Szépm.Muz.letéte a legfelsübb Honvédelmi Tanácsnál.
Than Mór müveinek jegyzéke. 75.1.

29/. MDK

Than Mór festőm.

Francesca da Rimini..1863. Éber-Lexikon II.
Lg pang.
Jelenet az Ember Tragédiájából. Vászon.
173 x 202 cm.
J: Than M.1863.-Szépm.Muz.letéte a Debreceni Városi Muzeumban.

Than Mór müveinek jegyzéke. 75.1.

30/. MDK

Than Mór festőm.

Zápolya János halála. 1862-64. Balás-Piri László: Magyar történeti festészet a XIX.sz.-ban Lappang.

Ónodi országgyülés. 1864. Balás-Piri László idézett munkája. Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 75.l.

MDK

31/. Than Mór festöm.

Medor és Angelika, Vászon.
245 x 185.5 cm.
J:Than Mór Pesten 1861-62. Szépm.Muz.letéte a Budap. Tud.Egy.bölcsészeti karán.

A nap szerelme a délibábbal. Vászon.
148 - 158 cm.
J:Than Mór. 1866. Szépmüv.Muzeum.

Than Mór müveinek jegyzéke. 75.l.

32/.

Than Mór, festöm.

A keresztei templom oltárképei. 1860.
Éber-Lexikon II.

Szent Anna. J:Than Mór Pesten 1861.
Szigetvári plébánia-templom.
Szent József. Ugyanott.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.l.,

33 /.

MDX

Than Mór festőm.

Krisztus sirbatétele. Oltárkép. 1862.
Éber-Lexikon II. Lappang.

Szt. Cecilia. Vászon.
175x127
J:Than Mór, 1868. A Szépm. Muz. letéte a Zeneakadémián.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.l..

34/.

MDK

Than Mór, festőm.

Olasz életkép Tivoliból. 1860.
Éber-Lexikon II. Lappang.
Jósnö. 1861. Jelzett. Árverési Közlöny. 1927.
II. 591 sz. Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.1..

35/.

Than Mór, festőm.

Stella. 1863. Éber-Lexikon II. Lappang.

Szántóvetők. 1863. Éber-Lexikon II. Lappang.

Napnemente a pusztán. Wurzbach-Lexikon. Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.1.

.

36/.

MDK

Than Mór, festőm.

Hunor és Magyar. 1868. Wurzbach-Lexikon.
Lappang.

Izabella királyné lemondása. 1869.
Balás-Piri idézett munkája./Magy. tört. fest.
a XIX. sz.-ban/. Lappang.

Than Mór műveinek jegyzéke. 76.1.

37/. MDK

Than Mór, festőm.

Hylos. Poetticher-Lexikon. Lappang.

I. Ferenc József és Erzsébet királyné arcképei az északkeleti vasutak számára. 1868.
Wurzbach-Lexikon. Lappang.

Than Mór műveinek jegyzéke. 76.1.

38/. MDK

Than Mór festöm.

Izabella lemondása .Magyar mesterek IV.csoport kiállitása. Az Ernst-Muz.kiállitásai 26.
Lp pang.

Allegoriák,négy folyam a Vigadóból. Magy.mest IV.csop.kiáll.-a.Az Ernst-M.kiáll.-ai 26.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.l. Lappang.

2 példányban.

39/. MDK

Than Mór festöm.

Ráth György arcképe. Vászon.
J:Than M. 1865. -Orsz.Ráth György-muzeum.

Szent Mihály föangyal 1869. Vászon.
Óbecse temetö-kápolnája.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.1.

4c/.

MDK

Than Mór festőm.

Gr.Batthyány Lajos és Deák Ferenc életnagyságu arcképei. 1860-as évek. Vas vm.megyeházának ülésztermében.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.1.

41/E

MDK

Than Mór, festöm.

Krisztus az Olajfák hegyén. J.:Thán Mór, 1867
A pesti ág.ev.tót egyház templomában.

Mikes grófnö arcképe. J.:Than Mór. Mikes[illegible].
1869.
Fónagy A lelár tulajdona. Bp.

Than Mór müveinek jegyzéke. 76.d.

MDK

18/. Than Mór, festöm.

Juhász. Vásznon.
Jelzett. Árverési Közlöny. 1936. II. 163. sz.
Lappang.
Két kisméretü magyar genrejelenet.
Jelz.: Than Mór. Eleöd Tiharérné tul. BP.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.l.

MDK

19/.

Than Mór, festöm.

Olasz nö képe. Jelzett. Eleöd Thamérné tul. Bp.

Férfi képe. Vászon.
Jelz.:Than Mór,Róma.1858. Szépm.Muz.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.l.

20/. MDK

Than Mór, festőm.

id. Ábrányi Kornél arcképe. 1857. Vászon.
Árver.Közl. 1939. I.6oo.sz.Lappang.

A római népéletből. 1858.
Éber László:Művészeti Lexikon. II.
Lappang.

Than Mór műveinek jegyzéke. 74.l.

21/.

Than Mór, festőm.

Két női és egy férfi tanulmányfő.
Wurzbach Lexikon. - Lappang.

Olasz dudás kisfiával a madonnának játszik.
Jelz.:A.Than Mór,Roma. 1859.
vitéz Jékely Ferenc főispán tul. Rozsály.
Szabolcs vm.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.l.

22/.

Than Mór, festöm.

Odysseus bucsuja. Vászon.
Jelz.:Apáti Than Mór,Róma 1858-59.
Fehrafeldi br. Sina-kastély.

Odysseus hazatérése, Vászon.
Jelz.: Apáti Than Mór,Róma.1859. Fehrafeldi br. Sina-kastély.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.l.

23/. MDK

Than Mór, festőm.

Imre király elfogja lázadó öccsét. Vászon.
132x198
Jelz.: Than Mór, Béc. 1857. Szépm. Muz. letéte a Föv. Képtárban.
Tanatella táncosok. Karton.
Jel.z.: A. Than Mór, Róma. 1859.
Ernst-Muz. aukcióból. L. 293. wz. III. 21el. sz.
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 75. l.

75/3

Than Mór, festőm. MDK

JJelenet a magyar történetből. Vászon.
J: Than M. 72. Ernst Muz. aukciói XXXXXXXXXXXXX
XXIX. 813. sz. Lappang.

II. Lajos holttestének feltalálása. Vászon.
J: THan M. 1875. Ernst Muz. aukciói XXXIX. 541. s
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 8c.l.

8/.

Than Mór festöm. MDK

Nevezetesebb müvei:
Imre király András herceg táborában.
Zápolya halála.
László király és Habsburgi Rudolff találkoz
a határtéren, az Ottokár fölött nyer
győzelem után.

Két Halott. Than Mór 1828-1899. Karvaly Mór.
?Uj Idők ? 152.l. 1860-1899.

9/. MDK

Than Mór festőm.

Nevezetesebb müvei:
Szent László vezérükké választják a keresztesek.
Kálmán király megtiltja a boszorkánypereket.
IV.Béla ujra benépesiti az országot.

Két halott. Than Mór 1828-1899. Karvaly Mór. 1860-1899.

Uj Idők ? 152.l.

10/.

MDK

Than Mór festön.

Nevezetesebb müvei:
Nagy Lajos fogadja a külföldi követeket.
Mátyás király tudósai körében.

Than mint freskófestö is nagy tevékenységet fejtett ki.

Két halott. Than Mór 1828-1899. Karvaly Mór. 1866-1899.

?Uj Idők ? 152.1.

MDK

Phan Mór festi

„Vehucei nő lanttal"

„Pietà"

„Fonó asszony" c képét átengedi

vidéki kiállitárolna 1889.

MDK-A-I-1/2516.

MDK

Than Mór fertő
(Velence)
„Pongyolában" c. képét megvették. 1889.

MDK-A-I-1/2541.

Than Mór

Az Opera lépcsőházának falfestményei.

122.o.

Székely László /szerk/ : Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1952.

Than Mór

freskói a Keleti Pályaudvar előcsarnokában.

109.o.

Székely László /szerk./ : Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1969.

Than Mór MDK

A Nemzeti Muzeum lépcsőházának freskói.

84.o.

Székely László /szerk/ : Budapesti zsebkalauz.
Bp. 1959.

MDK

Thán Mór

A pesti Vigadó freskói

60.o.

Székely László/szerk/:Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

MDK

Thán Mór

(Megemlítve az Operaház freskóinak festői közül.)

Bodó Béla: Muzsikáló 70 év.

(Nők Lapja, Bp. 1954. szeptember 23. [10-11.l.]

MDK

Tham Mór

Lotz Károllyal közösen ő kapott megbízást a Vigadó falképeinek megfestésére 1864-ben. Ugyancsak közösen festették a Nemzeti Múzeum lépcsőházának falképeit. (Más adat nincs.)

dr. Maksay László: A női szépség nagy magyar festője.

Nők Lapja, Bp. 1954. október 20. [7.l.]

MDK

Than Mór, 1828-1899.

A vihar, of.

Tanulmány, of.

Vázlatok a Nemzeti Muzeum lépcsőházának falfestményeihez, 2 of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.

3o l.

MDK

Thán Mór, 1828-1899.

Allegória
Korona és kard

Ernst Muz. auke. 53.sz. 1936. máj. 34 l.

MDK

Than Mór, 1828-1899.

Allegória, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 32 l.

MDK

Than [Mór festőművész]

és Lotz (Károly) festették a Keleti Pályaudvar jegypénztáránál lévő secco-kat, hetven évvel ezelőtt. (A megrongálódott műveket most restaurálják.)

Szemes Piroska: Remekművek orvosai. (Nők Lapja, Bp. 1956. február 2. [10-11. l.]

Than Mór

Németalföldi, angol, osztrák, olasz és spanyol festők mellett a régebbi magyar és az uj magyar művészetet mutatják be az Ernst Muzeum Aukció Kiállitásán, melyet Kun Imre ismertet, felsorolva az ott résztvevő művészeket: Munkácsy, Lotz Károly, Mészöly Géza, Brodszky, Markó András, Telepy Károly, Szemlér Mihály, Kelety Gusztáv, Than Mór, Barabás Miklós, Deák-Ebner, Kürösfői-Kriesch, Iványi Grünwald, Rippl-Rónai, Ferenczy Károly, Csók István.

A HÉT, Bp. 1921. május 1.
XXXII. évf. 12. sz. 2o6. lap.

Than Mór festőművész

Bechmann Alfonzné (dr. Mártonffy Éva Ausztria Bécs) a Nemzeti Galériának küldte el a művész „Kelety Gusztáv arcképe" című művét. (említve és repr.)

Dutka Judit: Hazatést képzőművészeti alkotások. Magyar Hírek, 1976. febr. 28.

THAN MÓR, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtar tör énetében jelentős volt a Rompa-gyüjtemény beolvadasa. Lehetővé vált a XX.sz-i magyar művészet egységes bemutatasa. De egyben az előzményeket is felvillantó kis XIX.sz-i képanyaggal is bővült. Igy Thannak is van müve a gyüjteményben. 287.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Than Mór

festőművész

A nemzeti újjászületés küszöbén, amikor az ifju Than Mór, a külföldön élő Markó Károly és még többen, adott lendületet a magyar festészetnek – Kisfaludy Károllyal az élen, számos költőnk és írónk kalandozott a képzőművészet mezejére.

Szekeres László: a festő Jókai.
Tükör, Budapest, 1977. jan. 23.

Than Mór

Szana Tamás: "Téli mütárlat" cimmel mondja a müvészről, hogy a magyar müvészet érdemes veteránja. akinek müvészetét a legnagyobbakkal hasonlitja össze. Igen nagyra értékeli arcképfestészetét.

A HÉT, Bp. 189o. dec. 7.
I. évf. 49. sz. 366-367. lap.

Than Mór (1828-1899)

„Történelmi jelenet"

O.V. 31,5 x 47,5 cm (Restaurált)

Kikiáltási ár: 8000 Ft

BAV 43. Képaukció, Budapest, 1977. szeptember

Than Mór, festő

A „II. Lajos holttestének feltalálása" című kép bürkoltan utal Segesvárra. A témát 1851-ben Orlai Petrich Soma, – 1857-ben Than Mór, 1861-ben pedig Székely Bertalan festi meg. (említve)

Bojár Iván: Nemzeti fertőszetünk hőskora. Tükör, Budapest, 1977. márc. 20.

Than Mór

1857-ben Than Mór festi meg
II. Lajos holttestének feltalá-
"lása" című képet.

Bojár Iván: Nemreti festésztünk hőskora.
Tükör, 1977. március 20-22 lap.

MDK

Than-Kratzmann

Kratzmann Ede jeles festőnk... Pesti Hirlap,
1879. jul.2. 3.

MDK

Than Mór

"Angelika és Medon" c. műve a bécsi történeti festmények kiallitasan.

Vas.Ujs. 1863. 126.l.

K

~~Feszl Frigyes~~ 138. l.

~~Hild József~~ 137. l.

tovább Than Mór 117 l.

vód

Vajda Viktor:

Művészet és politika

Pest, 1870.

P

vajdahunyadi e

utiszámláját 50 K. 30 f

küldeni.

Thau Mór

K

Esigray J: A Sugár-
úti palota. Bp. 1957

525, 535, l.

Thom Mór, festő

M Dk

Képei kerülnek aukcióra.

Gy. J.: Művészeti aukció

6. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. máj. 15.

Than Mór MDK

Női arckép, repr.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Than Mór MDK

Tervezet a millenium ünnepére, repr.

Mücsarnok 1889/90. téli kiáll.

Than Mór

MDK

Várakozó nő a Lgunákon, olf.

Miccarnok 189o. téli kiáll.

Than Mór

MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Than Mór MDK

Szirénák, olf.

Műcsarnok 1889/9o. téli kiáll.

MDK

Than Mór

Lehel vezér

Huba vezér

Ernst Muzeum aukciói 38. sz. Bpest. 1928.

Thám Mór festő M.D.K.

a Bakács téri templom részére készitett freskó vázlatai

Pelepy Katalin: A Magyar Nemzeti Galéria uj szerzeménye:

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963.

155.1.

MDK

Than Mór

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Than Mór

Dr. Lázár B.: Ismeretlen Zichy-rajzok az Ernst-Muzeumban. Pesti Hirlap 1928. ápr. 21. 4.l.

Than Mór, festő MDG

„Megy a juhász szamáron" c.
olajfestménye a Petőfi Irodalmi
Múzeum birtokába került.

— : Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. jan. 19.

MMBK

Than Móric, festőm.

12c.122.1.

l. Dr. Lauser Vilmos:
Ausztria-Magyarország művészete. II. évf. Bécs.
/Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II. Jahrg. Wien./

MDK

Than Mór

1.

Magyar Studio.I. 17.1.

MDK

Than Mór, festöm.

Ezeréves honfoglalás. Millenium. Vázlat.

OMKT állt.rend. Brassói Képtáll. 189c.máj. Kat. 17.1.

MDK

Than Mór, festőm.

Ezeréves honfoglalás. /Millenium/.
Vázlat.

OMKT ált.reni. Kolozsvári Képkiáll. 1896. ápr.
Kat.le.l.

MDK

Than Mór, festöm.

Olasz uri nö, XIV. századbéli öltözékben. Olf.

CMKT ált. rend. Brassói Képkiáll. 1890. máj. Kat. lc.1.

MDK

Than

Egy művel képviselte magát a képzőművészeti társulat műsorsolásán.

Vas.Ujs.1874. 411.l.

Than Mór MDK

Szirénák, repr.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Thám Mór festő M.N.K.

/1828-1899/

Vázlat a budapesti Pakáts-téri templom oltárképéhez

repr.

Telepy katalin:A Magyar Nemzeti Galéria uj szerzeménye:

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963.

8961.

MDK

Than Mór

Szent László vizet fakaszt a sziklából,
ceruza

Szépmüv. Muzeum graf. oszt. 76. kiáll. /1940/. Erdélyi müvészek, erdélyi tájak. 22.l.

M.D.K.

Than Mór festő

litográfiái a szabadságharc csatajeleneteiből.

Az 1849 hadjárat egyes jeleneteit akvarellben örökítette meg.

Budavár ostroma (48 kép)

Gerevich, A magy. könyvsz. 1960 63, 66

M.D.K.

Than Mór festő

műveit vézmetszetben sokszorosították a hűegylet műlapjaként.

Gerszi, A magy. körajz. 1960 76

MDK

Than Mór

Rahl K.H. magániskolája Bécsben. Tanitványok:
Borsos, Lotz, Than, Munkácsy

Borsos József. Művészet XII. évf. 1913. 302-314.

MDK

Than Mór

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1933. évi nagy naptára. 54.l.

MDK

Than Mór

Képzőművészet 1931. 41. sz. 136.l.

Than Mór

A Nemzeti Muzeum lépcsőházának freskói.

247.o.

Borsos - Soós - Zádor: Budapest. Bp. 1969.

MDK

Thán Mór, 1828-1899.

Korona és kard, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 26 l.

MDK

Thán Mór, 1828-99.

Leányfej

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 1921. máj. 47.kiáll.

14 l.

MDK

Than Mór, 1828-99.

Utazó olaszok

Ernst Múz. aukc. 43. 1929. 53 l.

MDK

Than Mór fertő

„Ht Lauló a kun harcos által elvabolt leányt kiszabadítja" c képét KT kiállitásra

„Andromeda" c képét bécsi kiállitásra küldi

1885.

MDK-A-1-1/1478

MDK

Than Mór fertő

„Mátyás király tudósai és művészei körében" c

facskójától Michalek Lajos kréta rajzot hénit. 1885.

MDK-A-1-1/1455

MDK

Than Mór fertő
„Éj" c. képét eladta. 1884.

MDK-A-I-1/1085.

"الدرس الجديد"
في "الجريدة الرسمية" 1881.

MDK

Than Mór futó

(Calcinaia, 1886). - KT-nek írt levelében adatokat közöl Munkácsy életéről (kiegészítések a „Közlemények"-ben megjelent Szerecsényi Sejklós által írt Munkácsy-életrajzhoz). Than vezetése alatt dolgozik eleinte Munkácsy ~~Munkácsy elő képét (A regélő ben vél) Than vezette meg a KT-vel. Thrakoz~~ Haan Antal ajánlatta Munkácsyt

MDK-A-I-1/1626.

MDK

Than Mór festő

(Firenze, 1886.)

Műcsarnok kiállitásán szintven

„Izabella, III. András lánya, Cák Máté kiséretében

a kolostorba lép." c képével.

MDK-A -I-1/1594.

MDK

Than Mór fertő

„Szent Lánló" c kipét Fálics Dőry Elvira

veniát (?

MDK-A-I-1/1548.

MDK.

Thanhoffer Lajos

„A forrás" c. képe bécsi kiállításon 1887.

MDK-A-I-1/1876.

MDK

Than Mós fertő

„Előhelő velencei hölgy"

„Halott Kimtus Máriával" c képei a KT-nál

1359.

MDK-A-1-1/2547.

MDK

Than Mór festő

„Római pántorfiú" c képét K7-rosszalázon

Szegvány Sándor nyerte. 1888.

MDK-A-I - 1/2418

MDK

Than Mór festő

„Psyche" c képét KT öni tárlatán

a király veni meg. 1888

(Münchenben sokszorosítják)

MDK-A-I-1/2368.

MDK

Than Mór fertő
(Tvierz)

„Velencei lantos nő"

„Psyché" c képei KT önitárlatán.

(Előbbi očcsékez Th. Kársky egyet. tanárhoz, utóbbi Münchenbe küldendő)

MDK-A-I-1/2356.

MDK

Than Mór fertő
(Triest)

„Psyche" c. képét – „Velencei nő" c. képesítőn –
↑(Bicsben tárlaton volt)
sokuorosittatja a münchen Photographische Union-nál
1888.

MDK-A-I-1/2324.

MDK

Than Mór festő

„Olasz nő otthon" c hépét eladta. 1890.

MDK-A-I-1/2818.

MDK.

Than Mór festő

„III. András leánya halastorba kerül" c

képe KT-táblaton, 1886.

MDK-A-I-1/1872.

MDK

Than Mór fertő

Lyka István vette meg

„Szivének" c képét. 1890.

MDK-A-I - 1/2697.

MDK

Than Mór fertő"
(Velence)

„Millenáris Várlat"
„Olak középkori nő"
„Sysének" c képei KT tárlaton. 1889.
↓ (Triestbe kéreti)

MDK-A-I - 1/2655.

Than Mór

képei

az Operaház főlépcsőházának tükörmennyezetén.

260.o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

MDK

Than Mór, festö.
/1828- 1899/.

Campagnai táncosok. Jelezve: A.Than Mór,
Roma 1859.

Karton.

Ernst Múzeum aukciói. 52. sz. II. rész.
1935. nov. -Képek. K a t. 22.l.

Than Mór festő

1828 – 1899

M.D.K.

Barabástól, Bécsben Rahltól tanult.

Tájképeket, népi életképeket, történelmi és mitológiai jeleneteket festett.

Vigadó, Nemzeti Múzeum, Keleti pályaudvar freskói.

Szüret, Halászok

Kampis, Kap. műv. Bp. 1960 501, 502

Than Mór festő M.D.K.

Pesten a fiatal Munkácsyt tanítgatta festeni.

Kampis, hag. mův. Bgo. 1960 508

Than Mór

festő

Az 1945-ös kiégés után a Vigadó főlépcsőházában lévő Than Mór és Lotz Károly freskói /Tündér Ilona monda/ még megmenthetők lettek volna. A 12 évi időjárási viszontagságok többet ártottak nekik, mint a második világháboru.

Alexy Károly homlokzati plasztikájának is csak szomoru csonkjai vannak meg.

244.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Dp. 1959.

MDK

Than Mór, festő.

Hunyadi János és Vitéz János. 1881
Ipolyi A.-féle 500 frtos
tört. dij.

OMKT-Vándorkiáll. 1910 sept. 8. - dec. 27-ig
Kitünt. műv. lajstr. - Hornyánszky V.
kny. 70 l.

MDK

Than Mór

M.Nemz. Reneszánsz Társ. 2. aukc. 1921.

Than Mór /1828-1899/

MDK

Festő

Repr:

8. Damjanics az ácsi csatában. 1849.
akv. 28,1x ØØ 40,8 Tört. Képcs.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

Than Mér. MTK

Repr.

40. Attila lakomája. 1865
falkép. Vigadó.
a II. világháboruban elpusztult.

41. Mátyás kora. 1876.
falkép. Nemz. Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp.1955.

Than Mór festő M.D.K.

Hunyadi Mátyás halálától 1847 ba
készítete vízfestményt.
Megfestette II. Lajos holttestének meg-
találását — a képet nem ismerjük.

Rózsa Gy.: A magyar tört. fest. témáinak
barokk feldolgozása. Műv. Ért. 1959 (VIII.) 278,
279

Thorn, den 4 Juli

Thorn, den 4 Juli 1873

Thorn, den 4 Juli 1873

Thorn, den 4 Juli 1873

Than Mór Jestő M.D.K.

Zvinyi kiszkanása c. kéje ma nem ismeretes.

Rózsa Gy.: A magyar tört. jest. témáinak bizonyok feldolgozása. Műv. Ért. 1959 (VIII.) 279.

Than Mór festő M.D.K.

Deák arcképe vergelt a Tört. képcs. első 1886 kiállitásán

Fejős Imre: A magyar Tört. képcsarnok 75 éve. Inv. Ért. 1959 (VIII.) 287.

Nom de famille

Prénoms usuels (souligner le ou les prénoms usuels)

Date et lieu de naissance

Nationalité

Sexe : Masculin ☐ Féminin ☐

Taille (en cm)

Signature du titulaire

MDK

Than Mór

Jelenet az ember Tragédiájából, repr.

SzmKT. 5o-155.1.

M.D.K.

Thán Mór festő

A Feszl-féle Vigadó képzőművészeti diszitése

freskók

Dunántuli Napló 1965. febr. 20.

M.D.K.

MDK

Than Mór

Jankó János klisé rajza Than Mór eredetije után Pollak Zs. fametszete, repr.

Nagy Magykép II. 351 l.

MDK

YBl Miklós/1814?-1891/ és Than Mór.

582. Négy darab tervrajz:
1. Pavillon. Tollrajz. 33 x 38.
2-3. Fali díszítmények Than Mórtól.
Mindegyik lap mérete: 26.5 x 32.5.
4. Plafondrépek. Than Mórtól. Vízfestmény.
33 x 52.

Ernst Muzeum aukciói. XII. 47.1.

Tháli Mór.

A székesfehérvári múzeum képkiállításán a történelmi eseményekből merített képe szerepel.

Fejérmegyei Néplap, Székesfehérvár, 1952 dec. 4.

MDK

Than Mór

1848/49-i csatatérek. IV. Hatvani ut.
Than Mór vázlata, Russ K. fametszete

Vas. Ujs. XIV.1867.IX.8. 441 l.

MDK

Than Mór

1848/49-i csataterek. 1/ A tápióbicskei hid.
Than Mór rajza, Russ fam.-e.
2/ A kápolnai hid /ugyanők/

Vas. Ujs. XIV.1867. VII.7. 337 l.

MDK

Than Mór

1848/49-i csatateterek. III. Isaszeg
Than Mór egykoru rajza, Russ fametszete

Vas. Ujs. XIV. 1867. VIII. 18. 4o5 l.

MDK

Than Mór

A honvéd életéből . Than Mór után Russ K. fametszete

Vas. Ujs. XV. 1868.IV.12. 174 l.

MDK

Than Mór

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 101.l.

Than Mór MDK

Női akt, olf.

Mücsarnok 1932.Bp.Székesfőváros Közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendeztt kiállitás

MDK

Than Mór

Budapest szőv. ujabb szerzeményeinek kiáll.
Képzőművészet 1932. 52. sz. 152.l.

M.D.K.

Than Mór, festő

Mészitette Ferenc József
arcképét, melyet díszes
díszitett márvány keretben
helyeztek el az Egyetemi Könyv-
tár épületében.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875. IV.évf. 44. sz. 280. old.

[illegible]

Frau Mir. Jesus

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Than - Kratzmann

MDK

Szent Margit, üvegfestm.

Pesti Hirlap 1879.jul.2. 3.

Thám Mór

művei aukción

PH. 1942. II. 26.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Művészeti Osztályának iratanyagát és a
iratanyagának a képzőmüvészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

Than Mór MDK

Fiumei öböl

II. Endre és öccse Béla

Szent László vizet fakaszt a sziklából

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

MDK

Than Mór

Varsáqh Jakab képirómester emlékezete. Uj Nemzedék 1940. márc. 23.

Than Mór MDK

Női arckép

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Than Mór.

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon „Az I. kadtest (Nagysándor József)# rohama a fehérvári kapu ellen." c. rajza szerepelt. (említve.) A művész mint tábori festő járta a harctereket. Több karakteli rajza.

Kis Újság, Budapest, 1957. Okt. 2.

Than Mór MDK

Női akt

Mücsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

17/.

MDK

Than Mór,festő.

Pihenő rablók. Wurtbach-Lexikon. Lappang.

Magyar parasztok. " " "

Csikósok. J.:Than Mór.
Eleöl Tihamérné tul. Budapest.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.l.

16/. MDK

Than Mór, festüm.

Férfi tanulmányfö. A pesti müegylet által 1855 évi nov. dec. 15-töljan 13-ig kiáll. müvek lajstroma. 17. sz. Lappang.

Mohácsi csata. Vászon. 200x400
J. A, han M. Paris ,856.
Felsömagyarországi Rákóczi-muzeum .Kassa.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.1.

Than Mór festőm.
1828-1899

Thán Mórral azonos évben hunyt el Karvaly Mór, az egyik rég befejezte művészi pályafutását, - a másik /Karvaly szül.1860-ban/ élete delelőpontján állt.

Művészeti Kronika.
Uj Idők.1899. V.12. sz. 255.l.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-.899

Thán volt egyike a magyarság legünnepeltebb festőinek. Nagyméretü kompoziciőit bámulták, melyek a Ráhl-iskola modorában készültek.- Később ez rontotta le népszerüségét, - az éles ellentétek miatt Triesztbe ment végleg -leányához, hol 1899 márc.11-én fejezte be életét.

Müvészeti Krónika.
Uj Idők.1899. V.12. sz. 255.l.

3/.

Than Mór, festöm. MDK

Tömérdek vázlatot készitett a csatamrzökön, sajnos, azok mini elvesztek. A magyar gondolat hatalmassá éledt benne a szabadságharc után, s azt magával vitte Bécsa, ~~XXXXXXXX~~ Párisba, Londonba, Olaszországba. Végre a hatvanas években hatalmas költözött. Ekkor itthon már ismerték nevét. "Mohácsi csata" ezt Párisban komponálta. litografikus lenyomtaokban széltében elterjedt az országban.

Müvészeti krónika.

Uj Idők 1899. V.12. sz.

Than Mór festőm. MDK

Th.M.-nak fényes szerep jutott az elnyomatás bonus éveiben. Orlay Somával, Madarásszal, Székely Bertalannal együtt ő is ama patriótikus nagy képek festésére adta magát, olyan korban mikor bűnszámba vették a hazaszeretetet. - Thán nagy lelkesedését a szabadságharc viharjaiból szívta magába, melyet egész Világosig mint fiatal ember ő is végigküzdött.

Művészeti krónika.

Uj Idők 1899. V.12.sz. 55.l.

1/. Than Mór festőm. MDK

Idegenben hunyt el, Trieszt-ben, hol leányánál élt, a 80-as években hagyva itt Budapestet. Tul kiélezöitek az ellentétek az ifjabb müvésznemzedékkel, minthogy ö kitartott a Rahl-féle müvészi felfogás mellett, pedig ez igen rövid éltü volt s a modern szellem elsöpörte.

Müvészeti krónika.

Uj Idök 1899. V.12.sz. 55.l.

MDK

Than Mór, festőm.

a muzeum lépcsőházában Lotz és Than nemsokára befejezik a freskókat.

Than most az utolsóelőtti csoportozatot festi, mely a reformáczió behozatalát tünteti föl, amakor főalakjával: Pázmány Péterrel és Bethlennel.

A muzeumi falfestmények.
Vas. Ujs. 1876 491.l.

XIX

Than Mór, festőm.

Megkezdték a "mücsarnok" épitési munkáját a sugár-uton. Nagy sorsjáték rendezése anyagi erőt gyarapitani van hivatva. Köszönet érte a rendező gr.Zichy Jenönek, Than Mórnak ,Lehmannak...

Fővárosi Hirek - A "mücsarnok" épitési munkája..
Fővárosi Lapok.1875. 4.cl.l.

Than Mór, testvér. MDK

A Műcsarnok javára rendezendő előadás nem a budai várszinházban, hanem a pesti német szinházban lesz. Rendezői: gr. Zichy Jenő és Than Mór.

A Műcsarnok javára .....

Fővárosi Lapok 1875. I.félév 341.l.

MDK

Than Mór, festöm.

"Tervezet a millenium ünnepére."

Repr.

Háromrészes alkotás.

A Képzőmüv. Társ. téli kiállitásából.
Vas.Ujs. 1889. 766.l.
XXXVI.évf. 47.sz.

2/. MDK

Than Mór festőm.

Metszvényekben, könyvmatban is számos képe nyer
elterjedést. Th.M. 1828-ban született Ó-Becsén, a
bátyja Than Károly, a jeles kheminusunk.

A muzeumi képtár őre.
Vas.Ujs. 1890. 76.1.

.

1/. MDK

Than Mór,festöm.

Ligeti Antal halálával a megüresedett állásra Th.M.-t nevezték ki. A régi festögárdából való művésznek a nemzeti muz.képtárában is sok képe van,számos tört.festménye. Arcképet,oltárképet is festett,s mint freskófestö a redoutban és a muzeum lépcsöházában /mindkét helyen Lotz K.-al felváltva/ maradandó becsü müveket alkotott.

A muzeumi képtár öre.
Vas.Ujs. 1896. 76.l.

12/. MDK

Than Mór festőm.

Arc képei közül I.Ferenc József.
Deák Ferenc.
Liszt Ferenc természet után festett hasonmásait emlitjük.

Két halott. - Than Mór 1828-1899. - Karvaly Mór 1860-1899.

Uj Idők? 152.1.

MDK

11/.

Than Mór festőm.

Ujabb időkben festette a Nemz.Muzeum lépcső-
házának 22 öles frizét, mely a magyar müvelödés -tört
net föbb mozzanatait ábrázolja.
A ferencvárosi templom freskóit.
A központi vasuti indóház nagy falfestményét.

Két halott. - Than Mór 1828-1899. - Karvaly Mór
1866-1899.

Uj Idők? 152.1.

MDK

Than Mór

Tört.Képcs.műtárgyainak lajstroma. Bp.1907.

173, 18o, 195 l.

Than Mór festő

M. D. K.

A Lonvédéletből c. képét litografálta Haske Ferenc

Gerini, A meg. körajz. 1960 150

Than Mór festő M.D.K.

A mohácsi csata c. képét s
Jelenet az Ember tragédiájából
rajzát litografálta Grimm Kerső.

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 145

MDK

Than Mór, festö

Deák Ferenc. Életnagyságu festm.

A Magy.Tud. Akadémia képei és szobrai.
Akadémiai Értesitö. 1913. évf. 8-9. füzet. 537.l.

MDK

Than Mór, festö

Honfoglalás cimü nagyobbszabásu festményét kibánsága szerint hagyatékából leánya O-Becse községnek kivánja adományozni/1899/.
A kép az ezredéves országos kiállitás képzömüvészetincsoportjában volt kiállitva.

Than Mór Honfoglalása.
Mücsarnok. 1899. 25.sz. 399-400.l.

Than Mór

MTA

ANemzeti Muzeum Freskódisze /Lotz és Than müve/ az 1870-es évek derekán készült el.

392.o. 30 jegyzet.

ZADOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Than Mór MDK

Repr:

Than Mór: Pollack Mihály arcképe.
/Történelmi Képcsarnok/.

399.o. 291. kép.

ZADOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

M. B. M.

Than Mór festő

A hüegylet 1856. történeti festményre hirdetett pályázatán Th. „Imre király elfogja testvérét, Andrást" c. képét választották litografálásra. Mohács c. képének nagy sikere volt.

Gerszi, A magy. körajz. 1960 90, 91

Than kór festő

M. D. K.

Álmos hunkács alatt c. Képét
1865 ben litografálták

Gerszi, A magy. körajz. 1960 133

MDK

Than Mór

Aradi N: A m.tört.festészet az 1880-as évektől az 1919-es Tanácsközt. Művtört.Dok.Közp.Évk. 1954.55. Bp.1957. 300 l.

MDK

Than Mór

Tamás E: Magy. katona a ... Kis Ujság,
1951. okt. 2. 4.l.

MDK

Than Mór

Batthyány Lajos arcképe

Tamás E: Séta a Tört. Arcképcsarnokban. Kis Ujs. 1950. szept. 24. 6 l.

Than Mór festő M.D.K.

Buda fehérvári kapujának ostromát ábrázoló körajzo az u.n. Fővezéri könyomdában készült.

Gerni, A magy. körajz. 1960 40

MDK

Than Mór, 1828-99.

Szent László vizet fakaszt a sziklából

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáli. 1948.jan.
8 l.

MDK

Than Mór festő
(Priest)

Bécsi kiállításra egy képét küldi (Velencei hölgy XV. n.-i viseletben) 1888.

MDK-A-I-1/2152.

MDK

Than Mór festő

„Abruzzi pásztorfiú" c képét eladja

1887.

MDK-A-1-1/2078.

MDK

Than Mór Jestő

1867. „Attila lakomája" c képét a KT album-
számára Marastoni József vajolja köze.

MDK-A-I-1/395.

MDK

Than Mór festő

„Medor és Angelika" c képét a KT a Nemzeti Múzeumnak ajánlja fel megvételre. Az ár felét a Múzeum, felét gr Pejachevich János fizetné.

MDK-A-I-1/338.

Than Mór /1828-1899/ MDK

festő
Nemzeti Muzeum lépcsőháza
Bp-i Opera előcsarnoka.

Munkácsy egyik vezetője a kép őmüvészet tanulmányozásában.

8.o.

Farkas: Munkácsy lev. 1952.

MDK

Than Mór festő

II Rákóczy árchipe
Thökölyi "
Verbőczy " c hipeit a bécsi Hannover
Moritz (?) pesti kiállítása ajánlja

MDK-A-I-1/704.

MDK

Thaisz Jenő

1871. Képzőművészeti Tanács tagja

MDK-A-1-1/584.

MDK

Tanulói perek

KT minutes 1870-71.

MDK-A-1-1/545.

MDK

Than Mór festő

1870. „Szent Cecilia" c képét Kavastoni Jónat vajrolja

höre (albumlap)

MDK-A-I-1/541.

MDK

Tham Mór festő
1860-70-es években sok KT-vonatkozása

MDK-A-1-1/521, sth-

MDK

Than Mór festő

1877. „Tűhör előtt" c képét a KT zsűri tizenti kiállitásra küldi.

MDK-A-I-1/762.

MDK

Thaan Mór festő

„Tündér Ilona" c. freskóját Doby Jenő karcolja sírba

MDK-A-I-1/750.

MDK

Thanisch festő

1879. „Hector halála" c. képét Bécsbe küldi

az „Oesterreichischer Kunstverein"-nek elküldeni

MDK-A-1-1/865.

MDK

Thun Mór futó

Szépművz albirottság tagja. 1868

MDK-A-I-1/448

MDK

Than Mór festő

1878. Párisi világkiállításon megvették

„Temetés" - c képét

MDK-A-I-1/837.

MDK

Than Mór festő

1877. A párisi világkiállításra küldi
"Öreg olvasó"
"Önarckép"
"Hector"
"Dante-féle Charon kép"
című festményeit.

MDK-A-I-1/801

MDK

Than Mór festő

1879. A bécsi világtárlaton volt

„Est" és „Éj" c képeit a KT-nek vételre ajánlja

MDK-A-I-1/867.

MDK

Than Mór festő

„Mátyás király tudósok és művének közében"

c képét (Nemz. Múz. tul.) műlap-rohnovori tásra lán.

1881.

MDK-A-I-1/889.

Than Mór festő

MDK

1882

„Pista" c. képét a K.T.-től
Huter Béla átvette

MDK-A-I-1/1039

MDK

Than Mór festő

1882

„Tanulmányfej" c. képe
Gustav Weber tulajdonában

MDK-A-I-1/983

MDK

Than Mór festő

„Humor és Magyar" c képét a KT rendelésre megvette. 1870.

MDK-A-I-1/548.

MDK

Than Mór, 1828-1899.

A mohácsi csata, vf.

I.András halála, vf.

Csák Máté esküje, vf.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 31 l.

MDK

Than Mór, 1828-1899.

Imre király, vf.

Korvin Mátyás halála, vf.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 31 l.

MDK

Than Mór, 1828-1899.

Szent László megöli Ákost, vf.

Az ónodi országgyülés, vf.

Árv. Kőzl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

31 l.

MDK

Than Mór, 1828-1899.

Hunyadi János, of.

Rákóczi a szatmári békeszerződést visszautasitja, vf.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

31 l.

Than Mór festő M.B.K.

Fejezte be a vedout legszőkázában az Argirus utolsó jelenetét.

Gerecze P.: A pécsi Wrsegyház és falfestményei. Utmutató. ... Pécsen 1891, 86, 85,

MDK

Thán Mór, 1828-1899.

Korona és kard, of.

Vázlatok a Nemzeti Muzeum lépcsőházának falfestményeihez, 2 of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

34 l.

MDK

Thán Mór, 1828-1899.

Korona és kard, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 33 l.

MDK

Than Mór, 1828-1899.

Vázlatok a Nemz. Muz. lépcsőházának falfestményeihez, 2 of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

32 l.

MDK

Than Mór, 1828-1899.

Vázlatok a Nemz. Muz. lépcsőházának falfestményeihez, 2 of.

Árverési Közl. 1938. febr. 2.rk.

23 1.

MDK

Thán Mór

Pongyolában, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

5 l.

MDK

Thán Mór

Pieta, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

9 l.

MDK

Thán Mór

Arckép, festm.repr.

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz.47.kiáll. 1921. máj.

2. tábla

MDK

Than Mór

A bazilika freskói. Ország-Világ 1894. 699.l.

Than Mór festő M.D.K.

Sumony, r.k. templom, főoltárkép

Genth. Mühlenb. 1959 I. 330

Than Mór festő M.D.K

Rábakovácsi r. k. templom s. Mária
főoltárkép 1856.

Genth. Müzeum. 1959 I. 277

Th

MDK

Than hór festő

Jézus kerentelése. Oltárkép
köre rajzolta harastoni József.

Album 1866. évre a nagy. képz. Társ.
tagjainak.

MDK

Thán Mór, 1828-1899.

A vasut allegóriája, vázl.festm.

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept.

13 l.

MDK

Thán Mór

Előkelő velenczei hölgy, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

9 l.

T

MDK.

Than Mór

1862. Londoni kiállítára kánt „Két tanulmányfő”-t KT bírálja több tag aláírásával.

MDK-A-I-1/28.

Than Mór festő M.D.K.

Szigetvár, r. k. plébánia templom, oltár kép szignált, 1861.

Genth. Müeml. 1959 I. 362.

MDK

Thán Mór, 1828-1899.

Az árpádok kora, vézl.a Nemz.Muz.frizéhez

A nemzeti megujhodás kora, " " " "

Ernst Mus. 55. aukc. 1937. ápr.

35 l.

MDK

Than Mór /1828-1899/

"A modell". Jelzés lent jobbra:Than Firenze 1887. Vászon. 116x80
"Simonyi festőművész képmása". Jelzés balra: Than M.1871. Vászon. 71x58.5.
"Szent István".Lemezpapir. 56x35.

Ernst Muzeum aukciói.XV. 52.l.

Than Mór MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Than Mór MDK

Nő füzőben, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

MDK

Thán Mór festő

Képzőmüv. Szemle 188o. 12. sz. 174 l.

öz!. Ny. – 30

MDK

Thán Mór festő

Képzőművészeti Szemle 1880. II. 7.sz. 107 l.

lye :----------

MDK

Than Mór

Martinuzzi György

Ónodi országgyülés

Kézdi Kovács L.: A magyar nemzeti müvészet fellángolása. P.H. 1927 évi nagy naptára. 262.l.

MDK

Than Mór

Mohácsi csata

A nap szerelme a délibábbal, repr,

Kézdi Kovács L.: A magyar nemzeti művészet fellángolása. P.H. 1927 évi nagy naptára. 262,27o.l.

MDK

Than Mór

Mátyás király tudósai és művészei körében. Festette Than Mór. Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. műlapja 1882.-ben.

SzmKT 50 153.1.

MDK

Than Mór

Tündér Ilona. Festette Than Mór. Rézre metszette Doby Jenő. Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. műlapja 1876.

SzmKT 50 152.1.

MDK

Than Mór

Szent Cecilia.Festette Than Mór.Kőre rajzolta Marastoni József.Az Orsz.Magy.Képzőm.Tars. műlapja 1870.

SzmKT 50 152.1.

MDK

Than

Az Ernst Muzeum rend. Német és Osztrak Mesterek és magyar követőik c.kiállitas keretében mutatták be műveit.

Ernst Muzeum kiállitásai, 20.l.

MDK

Than Mór

Jelenet az Ember tragédiajából. Festette Than Mór. Kőre rajzolta Grimm Rudolf. Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. műlapja 1863.

SzmKT 50 152.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41.

sz varch.3o.3.6

Than Mór.

És Székely Bertalan ellentéte.

Lándor Tivada emlékezései Székelyről.

jegyezte:F.Heil Olga.1951.

Than Mór.

A Képzőművészeti Társaság tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek történe

Than Mor.

Hagyatéki kiállitását rendezi az Ernst muzeom 1917-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek tröténete,kézirat.

MDK

Tham Mór

A viharm of.

Tanulmány, of.

Vázlatok a Nemzeti Muzeum lépcsőházának falfestményeihez. Két olajfestmény

Árverési Közlöny 1939.4.rk.sz. 50.l.

THAN Mór festő

M.D.K.

/ 1828-1899/

Betegsége miatt nem állhatott be honvédnek,de mindenhová követte Görgey seregét és vázlatokat készitett a harcokról. Később ,bécsi tanulámányai alatt a rendőrség elkobozata a szabadságharcot feldolgozó lapjait.

Tápióbicskei csata. /vizfestmény/ 1849. repr.

Görgey és Klapka az isaszegi csatában. 1849. Repr.

Cennerné Wilhelmb Gizella:Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 324-325.l. 326.l.

MDK

Than Mór

Jelenetek a Nagy Lajos utáni korból

Szent Imre emlékkiáll. kat. Miesarnok. 1930. 16.l.

MDK

Than Mór

Attila lakomája

Szent Imre emlékkiáll. kat. Mücsarnok.193o. 16.1.

MDK

Than Mór

Pérely 96.1.

Than Mór MDK

Tündér Ilona, ceruza

Mücsarnok 1939. akvarellek, pasztellek és grafikai müvek nemzetközi kiáll.

mdk

Than Mor. 2

korai akvarellje „Menekülő betyár" c. 1850-es években festette". (akkor divatos betyárromantika)

Kovács Éva: Magyar Művészet az Elnyomatás Korában

Bp. 1962 23. l

Thán Mór

Dr.Fleischer Gyula művészettörténetiró könyvében szerepel Thán Mór, a bécsi művészeti akadémián tanult magyarországi növendékek névsorában.

Y.E.: Magyarok a bécsi Képzőművészeti Akadémián.

B.H.,1935.febr.17. 18.l.

MDK

Than Mór

Férfi képmás, of.

Album /1o3 vf. és 3 ceruzarajz/

Ernst Múzeum aukciói XVI. 48.1.

MDK

Than Mór

Buda és Attila, of.

Velencei nő, of.

Ernst Muzeum aukciói 46. sz. /1931/. 44.1.

MDK

Than Mór

Allegoria, of.

Ernst Muzeum aukciói 43. sz. /1929/.
41.1.

MDK

Than Mór

Különféle férfialakok, 5 db., vf.

Család képmása, vf.

Olvasó férfi, vf.

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 76.l.

MDK

Than Mór

Wenckheim gróf és grófné, vf.

A Than-család tagjai, vf.

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 76.1.

MDK

Than Mór

A mücsarnok őszi kiáll. Vas. Ujs. 1886. 649.l.

MDK

Than Mór

Kőszegi László: Művészetünk világértékei. Bpest 1935.

MDK

Than Mór

Három téli kiáll. Ernst-muzeum. Művész-Élet 1933. II.2.sz. 4.l.

Than Mór MDK

Ujoncozás 1848 előtt, repr.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Than Mór, festőm.

A század közepén /szabadságharc ideje/ mindenekfelett a történelmi nagy jelenetek izgatták festőinket. Egész mütörténetünkben jófelmán ez a kor az egyetlen, amidőn a nemzeti irodalom közvetlenül és döntően hatott festészetünkre.

Magángyüjteményeinkben természetesen nem igen kaphattak helyet, muzeális darabok, méreteiknél fogva nem férnek el kisebb szabásu m.gyüjt.-ben. Az orvostanári kar és Királyfi Ármin bir egy-egy arcképet T.M.-tól.

Lyka Károly: Budapest magánképtárai.

Müvészet. 1902. 329-330.l.

Than Mór, festőm.

A század közepén /szabdságharc ideje/ mindenek-
felett a történelmi nagy jelenetek izgatták fes-
tőinket. Egész mütörténetünkben jóformán ez a
kor az egyetlen, amidőn a nemzeti irodalom köz-
vetlenül és döntően hatott festészetünkre.

Magángyüjteményeinkben természetesen nem igen kap
hattak helyet, muzeális darabok, méreteiknél
fogva nem férnek él kisebb szabásu m.gyüjt.-ben
Az orvostanári kar és Királyfi Ármin bir egy-
egy arcképet T.M.-től.

Lyka Károly: Budapest magánképtárai.

Művészet. 1902. 329-330.1.

MDK

Than Mór

" A halászat" c. festm. Repr.

Petrovics MM 30.1.

MDK

Than Mór, festöm.

az egyetemi könyvtár részére festette meg a király arczképét, magyar huszár-tábornoki ruhában. Doby Jenö jeles rézmetszönk rézmetszetü másolatot készit a kormány megbizásából.

A király arczképéröl.....
V as.Ujs. 1876. 332.1.

Dear Mrs. Curtis.

We enclose herewith Contract
for a Kirby Grosvenor, Mayor Buzzer-Inter-
national Rubber. Duty Free Sales Commission Rec-
tangular Medicated Insect & Security Medicament.

Kindly execute .....
Yours Sincerely. 1976. 1952.

Than Mór, festőm. MDK

A királyi párnak lapunk mai számában közlött arcz-
képeinkről a királyé azon szép rézmetszet után
készült, melyet Than Mór-nak az egyetemi könyvtár-
ban legujabb időkből való olajfestménye után Doby
Jenő metszett művészileg; a királyné arczképe
Raab G. legujabb festménye után készült.

Repr.-k.

A királyi párnáló....
Vas.Ujs. 1879. 26c.1..

Than Mér, festém. MDK

A királyi pármak lapunk mai számában közlött arcz-
képeinközül a királyé azon szép rézmetszet után
készült, melyet Than Mér-nak az egyetemi könyvtár-
ban legujabb időkből való elajfestménye után Deby
Jenő metszett művészileg; a királyné arczképe
Raab G. legujabb festménye után készült.

Repr.-K.

A királyi pármakó....
Vas.Ujs. 1879. 26c.1..

Than Mór, festőművész MDK

A ferenczvárosi templomban még egyre tart a munka. A szentélyben Than Mór e héten végezett be két falfestményt. Az egyik Szent Ferencet tönteti fel a ravatalon, a másik pedig a mennyben, angyalok-tól körülvéve. Ugyancsak Than készit rajzokat az ablakfestményekhez, amelyeket aztán Kratzman Ede fest üvegre.

A ferenczvárosi templomban...
Vas.Ujs. 1879. 436.l.

Than Mór, festöm. MDK

A királynak nem volt oly réz- és könyomatu arczképe, mely müvészi kivitel és hasonlatosság tekintetében megütötte volna a mértéket. Ezért Doby Jenö jeles rézmetszönek kormánysegélyt adott a közokt.ü.miniszter,h. a Than Mór által az egyetemi konyvtár számára festett arczképet rézbe metszsze. A mü elkészült. Kilián "könyvtárusnál" elölehet fizetni rá.

A király arczképe.

Vas.Ujs. 1878. 767,768.1.

MDK

Thán Mór (1828-1899)

Fiume.Vizfm. 23x34. (Ill. a IV.táblán)

Árveréi Csarnok aukció kat. 1931.dec.4.sz.
49.lap

Than Mór festöm. MDK

a régen épülö lipótvárosi bazilika külseje m
már egészen kész s nemes, szép arányaival néhai Yb
épitész legmüvészibb alkotásai közé tartozik.
Most belsö diszitésén dolgoznak, a föhomlokzat szá
mára Than Mór elkészitette az elhelyezendö mozai-
ik-kép tervrajzát. Krisztus alakját tünteti föl.
2 m. magas és 4 m. széles. -A képet Velencében
fogják átvinni mozaikba, nálunk elkészittetni lehe-
tetlenség.

Mozaik-kép a lipótvárosi bazilikán.

Vas.Ujs. 1892. 525.1.

Than Mór

Ernst Lajos gyűjteményének kiállításán szerepelt művei

M. 1933. V. 3.

Than Mór

Ernst Lajos gyűjteményének kiállításán su-
repeltek művei

MO. 1933. V. 3.

Thán Mór

Magyar Vízfestők és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban "Táborozás" c. képével szerepelt.

PH.929.X.6.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP
1967 JAN 22

Egy fontos apróság

A Népszabadság 1967. január 6-i számában olvastam a MÁV fejlesztési tervéről. A jövőben minden eddiginél nagyobb gondot fordítanak a pályaudvarok szépítésére, tisztítására, az idegenforgalom növekedésére való tekintettel. A Keleti-pályaudvar a MÁV egyik legszebb épülete. Az indulási oldalon a kupolacsarnok falait Lotz Károly és Than Mór gyönyörű freskói díszítik.

Milyen szép lenne, nemcsak az idegen, de a hazai ember számára is, ha láthatóan tisztán lennének ezek a képek. Esetleg neonkörégővel világítanák meg azokat.

Dobrovolni István,
Pécel,
Bartoshegy út 9. sz.

nyomdász, s amint neked … mondta, megint rázta a düh, mégis türtőztette magát. Az ember meg rágyújtott mintha ő is ideges lenne. Majd azt mondta:

— Gondoltam, megállapodhatnánk, ha magának annyira kedves ez a közfal. Jó munkát kap, jó anyagból, és a fala is marad. Na, mit szól?

— Szóval, így lehet? Mégis lehet?

— Ezért nem is haragudhat — mondta a borszagú nekibátorodva, miközben nagy igye-

M.D.K.

Than Mór, festő

nevét Szérely Bertalannal kapcsolatban említi a szerző és megállapítja, hogy „azok, akik tisztán történelmi festőhhént szerepelter körülötte, például Than, vagy Madarász... igen eltörpülnek históriai jáncéljaikban mellette."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 285. old.

/a cikk megj.: „Aurora", 1911. I. 77-79. o./

Tham Mói

Szabad Művészet
1952. 5n. 233. l.

Ipolyi Arnold

Magyar műtörténelmi tanulmányai.
Második kiadás.
A Magyar Nemzet Családi Könyvtára.
Budapest, 1878. Ráth Mór
8-r, 4, 576, 2 l. Fűzve.

I. 4.r.h.

2.–

Than Mór

4.

— **A király arczképéről,** melyet Thán Mór festett az egyetemi könyvtárnak, s mely a királyt magyar huszár-tábornoki ruhában tünteti föl, Doby Jenő jeles rézmetszőnk rézmetszetü másolatot készit a kormány megbizásából.

Vas. Lp. 1876. 332. l.

Than Mór

Feleki Miklós szinész
archépe fentszét
kiállítva:
Magyar Szinészeti
Kiállítás a Város-
ligeti Műcsarnokban.
Bp. 1890. 33. l.

MŰCSÉLEKEK ÖRSZ. BIZOTTSÁGA
605/1907. Mhz.
Erkezett: Oktober 21én.

Е. 1420. II. 437. я 1907.

Славном
земаљском одбору за уметничке
споменике
у Будимпешти.

Част нам је са дубоком
захвалношћу потврдити пријем
овоепарх. чиновници почлоњене
I. и II., свеске „Издања" сл. тог
одбора.

Из седнице епарх. админ.
одбора, држане у Вризу 19. септ.

(Than Mór)

Wilhelmb Girella:

[ ] 8-r 7 kep
100 l. Bp. 1944

Gent (2388)

Than Mór

1862 londoni kiál-
litason
Angelica és Medor
Ferfi és nő arckepe

Szem Bert

257 l

segi Takarékpénztár Részv.,
utca 3. szám:/ /:1.000:/ P,
adási csekkszámla terhére ut
ber hó 29-én. A miniszter he
titkár.

A hivata

m

Than Mór

Magyar Nemzet, 1953. nov. 27.

— **Megnyílt a Than Mór emlékkiállítás.** Az Országos Szépművészeti Múzeum új magyar képtára a volt Fővárosi Képtár épületében (V., Egyetem-u. 6.) Than Mór emlékkiállítást rendezett a művész születésének 125. évfordulója alkalmából. Az emlékkiállítást szombaton délben 1 órakor Kádár György Kossuth-díjas festőművész, a Képzőművészeti Főiskola tanára nyitotta meg. A megnyitó részvevői ezután megtekintették a kiállítást.

17699.szám.

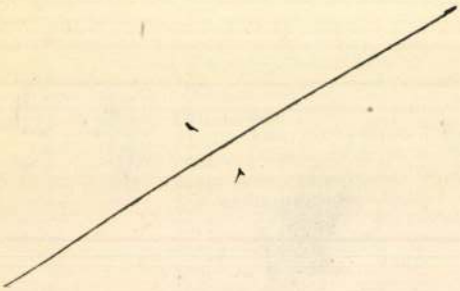

A Müemlékek orsz. bizottságának, 715
905
sz.felterjesztésére, további eljárás végett kiadom.

Budapesten, 1906. március hó 27.

A miniszter meghagyásából:

Than Mór

Cáid

i. Szabad Művészet

1952. 9. n. 418. l.

K. Lippich

miniszteri tanácsos.

[illegible]ER GYULA urnak, a
[illegible]lékek Országos Bizottsága elnökének,
[illegible]ács másodelnökének, mint a II.Rákó-
[illegible]re hirdetett pályázat biráló bizott-
[illegible]ének.

Budapest.

MDK

Than Mór

Firenzei leány

K-n Ö-n.: A Nemzeti Szalon első kiáll. Vasárnapi Ujság 1894. 751-752.l.

MDK

Than Mór

/T.D./: Erdélyi művészek, erdélyi tájak a Szépművészeti Muzeum grafikai kiállításán. Esti Ujság 1940. szept. 23. 7.l.

MDK

Than Mór, festőm.

Attila lakomája. Falfestmény.

Budapestm Vigadó. Repr.

Balástörtfest.

Than Mór, festöm. MDK

a magyar közönség birálata az európai , föleg a müncheni és bécsi festészet elöképein nyugodott, olyat akart magyarban , a festési problémák nem érdekelteék. A nagy dekoráló festészetben több szerencsénk volt.

Jeszenszky Sándor: A magyar festészet és közönsége. Magyar Müvészet.1937. 192.1.

Than Mór

A Műcsarnok 1868 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Psyche c.olajfm.

Cikk: Vasariasok az orsz.magy.képzőm.tars. kiáll.-ból.

Szm KT 50-132. l.

Firenze: Thaw Mór

Sestri

728/1887. K. I. 1887.

aug. 26.

Fiume. Than

Budapesti Hilap. 1882. IX/1. 3.

Than Mór Budapestről Fiuméba....

MDK

Than

Lotz és Than festményeivel, teljes pompájában ragyog a helyreállitott Magy.Nemzeti Múzeum épülete.

Lechner J.dr.: Az Orsz.Műemlékbizottság ujabb müködése.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1928.Jan.15. 9-11.lap

13/. MDK

Than Mór festőm.

Than M. mielőtt a Muzeum képtárőrévé lett volna, ujra hosszabb időt töltött Olaszországban, különösen Firenze vidékén. Itt az amatörök nagyrabecsülték művészetét s elhalmozták megbizásokkal.

Két halott. - Than Mór 1828-1899. - Karvaly Mór 1860-1899.

Uj Idők? 152.1.

1/.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

Carl Rahl /1812-1865/ képviselte bécsben a modern festészetet. Megjárta Velencét, tanulmányozta Tiziant, temperamentumával, élénk kolorizmusával gátat vetett az akadémia elernyedt klasszicizáló hatásának. Azt tanitotta, h. a vásznat elöször feketére be szürkével, aztán ezt az alapot folyton szinesitsék. Magyar tanitványai közül a két legkiválóbb: Than M. és Lotz K. -Mindketten odaadással segédkeztek Rahl nagyszabásu kompocicióinak kidolgozásában is.

~~XXXXXXXX~~ Bántörtfest. 32,33.1.

2/.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899

Lotz-nál kisebb egyéniség volt Th.M. tehát ö volt a hübb követöje Rahl-nak.
Jelentösebb tört. müvei:
Nyáry Lörinc és Pekry Lajos elfogatása. 1853
Attila lakomája. Olf. 1853.
Imre király elfogatja öccsét. 1857.

XXXXXXXX Blástörtfest. 32, 33.1.

MDK

Than Mór festőm.
1828-1899

Jelentősebb tört.tárgyu müvei:

Archácsi csata. 1857.

Zápolya János halála. 1864.

Az ónodi országgyülés.

Kun László és Habsburg Rudolf találkozása.

xxxxxxx Bástörtfest. 32,33.l.

4/. Than Mór,festőm. MDK

Jelentősebb tört.művei:

Attila lakomája, freskó a Vigadóban.1864.

Izabella királyné lemondása. 1869.

Árpád az ország határán.1896./befejezetlen./

Freskók a Nemz.Muz. lépcsőházában és a ferencvárosi templomban.

Th.életképfestőnek készült a Rahl rábeszélésére térve a történelmi festészetre.

Magántörtfest. 33.l.

MDK

Than Mór, festöm.

Rendkivüli hasonlóság fedezhetö fel Th. a Vigadóban festett "Attila lakomája" s Rahlnak azzal a kartonjával, melyet a bécsimopara függönyéhez festett/a bécsi muzeumban/. h. alig van Rahl kompoziciójan figurális részlet, melynek megfelelöjét ne találnók meg Th.-nál. Egyetlen eltérés, h. Th. aki nem volt olyan "Kraftmensch" mint Rahl, hunjait bjobban felöltözteti, mint Rahl az ö. olimposzi társaságát.

Than a maga korában rendkivül népszerü volt.

Kép 6.-7. tábla.

Balástörff est.

33.1.

5/. Than Mór, festőm. MDK

Az 50-60-as évek folyamán készült olajfestményein nem találjuk a Rahl-stílus olyan szolgai követését, mint az Attila-freskón.
A muzeumi freskók tanulmányozását megkönnyitik azok a rajzok, melyek igen nagy számmal maradtak fönn. Ezek a rajzok a klasszicizáló akadémiai művészet legtökéletesebb, kissé elkésett magyar képviselői. - T.K. annak a stílusnak végső és legjobb alkotásai, amelyet nálunk Geiger indított meg történelmi rajzaival.

Balástörténet. 34.l.

MDK

Than Mór festőm.
1828-1899.

Eleinte népéletképeket majd tört., arc- és cs
tárképeket festett. A freskófestés terén vivott
ki nevet magának. A ferencvárosi templomban van"
" Szt.László a sziklából vizet fakaszt" c.freskó
ja. A nemz.Muz.képcsarnokában megfestette Szt.Lá
lót, amint fogadja a keresztes hadak vezérletével
őt megbízni akaró küldöttséget. A Zárdába vonuló
Szt.Erzsébet magántul.-ban van.- /Rahl-féle iszellem
Rózsaffy Dezső: Magyar egyházi festészet a XIX.
században.

A Műgyüjtő. 1930. 6-7.sz. 176.l.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

Benne a Társulat egyik legrégibb pártolá tagját veszítette el.

Két halott- Than Mór, 1828-1899. - Karvaly Mór 1860-1899.

Uj idők. ? 151-152. l.

Than Mór MDK

Habsburg Rudolf találkozása Kun Lászlóval

vázlat

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

60/.

Than Mór, festőm. MDK

Női akt. Vászon.
J: Than Mór. 1873.
Föv. Képtár letéte a polgármesterei XVI. ügyosztályban.

Deák Ferenc arcképe. Vászon.
253x158 cm. J.: Than Mór. 1874.
Föv. Képtár letéte a Főpolgármesteri Hivatal üléstermében.

Than Mór müveinek jegyzéke. 78.l.

61/. MDK

Than Mór, festöm.

Than Károly arcképe. Vászon.
J.: Than M.1874.
vitéz br. Than Károly altábornagy tul. Bp.

Than Károlyné arcképe. Vászon.
J.: Than M. 1875. Th.K. tul. Bp.

Than Mór müveinek jegyzéke. 78.l.

62/. MDK

Than Mór, festőm.

Liszt Ferenc arcképe.
Jelz. :Than M. 1878. Zeneakadémia
Liszt-szobája.

Ráth György arcképe. Vászon.
Jelz.: Than Mór. 1878.
Műcsarnok.

Than Mór műveinek jegyzéke. 78.l.

63/. Than Mór, festőm. MDK

Deák Ferenc arcképe. Vászon.
Jelz.: Than Mór. 1874. Szépm.üv.Muz.
95X78,5 cm.

Hunyadi János Vitéz Jánost oktatja. Vászon
J.:Than M.1879. Föv.Képtár.

Than Mór müveinek jegyzéke. 79.1.

64/. MDK

Than Mór, festöm.

Tanulmány. 31.6x39.8 Vászon.
Fővárosi K.tár.

Jelenetek a Nagy Lajos elöttin korból. Vászon.
218.5 x 31. Szépmüv.Muz.letétw a Székesfehérvári Muzeumban.

Than Mór müveinek jegyzéke. 79.1.

65/.

MDK

Than Mór, festőm.

Jelenetek a Nagy Lajos utáni korból.
31 X 195 c,. Szépm.Múzeumi tétele a Miniszterelnökség sajtóosztályán.

Than Mór müveinek jegyzéke. 79.1.

66/. MDK

Than Mór, festőm.

Priamus Hektor holttestét visszi Trójába.
45 x 55.3 cm. Vászon.
Szépmüv.Muz.

Kun László és Habsburgi Rudolf találkozása.
36.8 x 59,4. Szépm.Muz. Vászon.

Than Mór müveinek jegyzéke. 79.1.

MDK

67/. Than Mór, festöm.

Arckép. Az Orsz. Képzöm. Társ. mücsarnokában kiállitott müvek jegyzéke. 1875.
87. sz. Lappang.

Gyüjtök. /Dunántuli vidék/ U.o. 64. sz.
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 79.1.

68/. Than Mór,festön. MDK

A zivatar. Az Orsz.Képzöm.Társ. mücsarnokában kiállitott müvek jegyzéke. 67.sz. .Lappang.

Nyugatkor hazatérö munkások. U.o. 77.sz. Lapp.

Szalay Ágoston arcképe. U.o. 94.sz. Lapp.

Than Mór müveinek jegyzéke. 79.l.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899

Női arckép. Olf. Jelz.

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.4k.sz./ 39.l.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899

Női arckép. Olf. Jelz.

Ár. Közl. 1937. 4.rk.sz. 37.1.

MDK

Than Mór, festő

Megemlítve az Operaházzal

kapcsolatban.

Lipták Zsuzsa: Ybl Miklós alkotásai

164 - 167. l.

A KÖNYVTÁROS, Bp. 1964. március

XIV/3

Than Mór

festőművész

Postatakarékpénztár aukciója - Árverési Csarnokában - képével szerepel.

Esti Kurír
19[illegible].II.[illegible].

Tham Mór

Ernst Lajos gyűjteményének kiállításán szerepeltetett művei

NM. 1933. V. 3.

Thán Mór

~~[illegible]~~ Az Ernst-muzeum csoportkiállításán szere-
pelt művei.

M. 1932. XII. 18.

Thán

Falfestmenyei vannak a
Bakáts tér. (Bp) templomban

Budapesti Hirlap 1937 X.17

Than Mór, festő

két várlattal szerepel a Szép-
művészeti Múzeum újabb szerzemé-
nyeinek kiállításán.

Bálint György: Képek között, Bp. 1967. 459. o.

/a cikk megj.: „Világ" 1817. máj. 26. /

Thán Mór

„Fürdő nő" c. műve
nevezet a műsarnok
akt kiállításán (emlitve)

Magyarság 1925 XII. 6.

Thán Mór

Képekkel nezepel az aktiállításon a bűnsomokban

Magyarság 1925 XI. 5

Than Mór

Az Ernst-museum retrospektív kiállításán szerepeltek művei.

PH. 1932. XII. 18

Than Mór

(A p á t h y T h a n M ó r)

festő

Szózat. 1924.nov.5. (Restaurálták a ferencvárosi templom Lotz- és T.-freskóit.)

A p á t h y

T h a n M ó r

festő

Magyarország. 1927. febr. 13.
(A kristóftéri "Vénusz"-cégtábla festője: T. M.)(Képpel.)

A p á t h y T h á n M ó r
festő

Kolozs Pál: Elfeledett T.- és Lotz- freskók a Keleti-pályaudvaron. Esti Kurir. 1935.jul.4.

Apáti Mór

l.

LykaMagyműI800-50

5-28. l

11 Placidia		Brigitta **Görög:** Fülöp diák **Izraelita:** Thisri 25.
Hétfő **12** Miksa		**Protestáns:** Miksa **Görög:** Próbusz **Izraelita:** Thisri 26.
Kedd **13** Ede		**Protestáns:** Kálmán **Görög:** Kárp **Izraelita:** Thisri 27.
Szerda **14**		**Protestáns:** Helén **Görög:** Paraszkeva

Apáti Mór, festő, l. Thau Mór

L.

Szendrey - Szentiványi

42. l.

(Bluker fizikus Geisaler üveges (felső anód alsó kátot)

Geisaler féle cső 3 mm nyomás

Kruksz

(Kruksz felelős 0.001 mm.

Lénárd Fülöp Röngten (Röngten) x sugár 0.4 kumikkon hullám

Urán szurotéz (rádium) (Katód, α, Anód β, Röngten γ) Curie házaspár

Torium

Telefon

Bell.

41 óra Budapest, 1933 június 13.

Herc, Bligal, Marconi, Braun, Herchol

Apáti Mór

lásd

Lay Bpestiparmüvkiáll

60. l.

SOK

né

GIT

APÁTI, egyideig ezzel a névvel jelezte képeit *Than Mór.*

1434.

gyermek Jézussal.

lakban ~~[illegible]~~ ábrázolt Madonna (ülés) a jobb
nek jézust ~~[illegible]~~ tartja. A Megváltó
kára állított könyv van. Mária fejét
örete magas; Jézus köpenyét a nyaknál
ruháját derékon öv szorítja. A Madonná
rmeknek jobb kere letörött.

Vella Torretöl. Ára: magassága 500 lira = 230 frt.
46.–
98 n. II a. N° 1. alatt az elszámolást.

Torre W

Megvétetett kifizettetett.

Apáti Thanulov

l.

Lykanemzromantika

194. l.

MAGYAR KIR. POSTA

MDK

Thán Mór. (1828-99
Teljes alak. 1878 Of.
(Liszt-Zimmer)

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 57.

MDK

Than Mór

Vas. Lyc. 1890. 76. l.

K

A muzeumi képtár őre. A nemzeti muzeum képtárőri állására, mely Ligeti Antal halálával üresedett meg, *Than* Mór festőművészünk neveztetett ki. Than a régi festő gárdából való s a hazai történelmi festészet nagy termékenységü ápolója, közel négy évtized óta. A nemzeti muzeum képtárában is számos történelmi festménye van. Arczképet, oltárképet is sokat festett, s mint freskó-festő a redoutban és a muzeum lépcsőházában (mind a két helyen Lotz Károlylyal fölváltva) is maradandó becsü müveket alkotott. Metszvényekben, kőnyomatban is számos képe nyert elterjedést, s alig van magyar család, melynél ilyeneket ne lehetne találni. Than 1828-ban született Ó-Becsén, s bátyja Than Károlynak, a jeles khemikusnak.

Than

K.

— **A muzeumi falfestmények.** A muzeum lépcsőházában Lotz és Than nemsokára befejezik a freskókat. Than most az utolsó előtti csoportozatot festi, mely a reformáczió behozatalát tünteti föl, ama kor főalakjaival: Pázmány Péterrel és Bethlennel.

Vasárnapi 1876

491 l

La richiesta ungherese concernente rappresentanza proporzionata nei consigli municipali è più che fondata, perché sotto la sovranità ungherese i serbi erano stati sempre adeguatamente rappresentati, sia nei consigli dei comitati e delle città libere, sia in quelli delle città minori e dei comuni. Si aggiunge che la rappresentanza proporzionata significa non soltanto un postulato di carattere politico ed amministrativo della minoranza ungherese, ma anche un vitale postulato di carattere economico, perché solo così gli ungheresi potranno efficacemente difendersi contro gli abusi e le irregolarità dei funzionari serbi o comunque slavi — nominati dal Governo — delle autonomie, che già hanno causato enormi danni alla popolazione ungherese.

Una rappresentanza proporzionata è richiesta dalla minoranza ungherese di Jugoslavia anche nei consigli dei banati. Nel banato del Danubio la minoranza ungherese supera, anche secondo

69/. Than Mór,festön. MDK

Charon Dante "Divina Commediája" szerint
Az Orsz. Magy.Képzöm.Társ.mücsarnokában kiállitott müvek jegyzéke .178.sz. Lappang.

Önarckép. U.o. 179.sz. Lappang.
Az Akadémia elöcsarnokában Deák ravatalánál.
U.o. 221.sz. Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 70.l.

MDK

Than Mór,festöm.

Olvas öreg. mücsarnokában	Az Orsz.Magy.Képzöm.Társ. kiállitott müvek jegyzéke. 222.sz.	Lappang.
Nöi arckép.	U.Cc. 266.sz.	"
Nöi arckép.	U.c. 268.sz.	"

Than Mór müveinek jegyzéke. 79.oldal.

71/. MDK

Than Mór,festőm.

Est az Alföldön. A Műcsarnok. 1878 okt.16-án megnyilt nagy nemzeti. kiáll. -nak katalógusa 13.sz. - U.o. 1878 nov.3.-án megnyilt kiállitásának katalógusa. 51.sz. Lappang.

Than Mór műveinek jegyzéke. 79.adat.

72/6

MDK

Than Mór festőre.

Arckép. - A Műcsarnok 1879 márc.15.-én megnyilt kiállitásának katalógusa 104.sz. ; 1879 ápr.25-én megnyilt kiállitásának katalógusa 56.sz. Lapp.

Pieta. - A Műcsarnok 1879 márc.15-én megnyilt kiállitásának katalógusa 105.sz. Lapp.

Than Mór müveinek jegyzéke. 70.oldal.

73/.

MDK

Than Mór, festöm.

Simonyi Antal festöm. arcképe. Vászon.
J.: Than M. 1871. Ernst Muz. aukciói. XV.
665.sz. Lappang.

Gr. Batthyány /Lajos/ képmása. Vászon.
125x93.5 cm. Jelz.: Than M. 1878.
Ernst Muzeum aukciói XIII-XIV. 523.sz.
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 8o.l.

74/.

MDK

Than Mór, festöm.

A "bőség" allegóriája. Vászon.
Ernst Muzeum aukciói. XII. 542.sz. Lappang.

Fiu képmása. Vászon.
Ernst Muzeum aukciói. XXXXXVI. 666.sz.
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 8o.l.

Than Mór 1828-99 MDK

Szent László fogadja a követeket, tus

Ernst Múz. M.Kisplesszt. és Graf. kiáll. 1954.
szept. 23.1.

M. D. K.

THAN Mór festő

(1828 – 1899 –)

Tájióbicskei csata

A bécsi Rakl tanítványa

Bicsből Olaszországba került, ahol a német nazarénusok tanulmányozásába merült, végül Franciországba ment.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 18[illegible]0-1945

B. 1962. ~~12[illegible], 158, 164, 166-169, 142, 20[illegible].~~ 126, 158, ~~159~~, 164 –

- 2 - M.D.K.

THAN Mór festő

Első jelentős képét:

„Nyáry és Pekry elfogatása" t még Külföldön festette (1853)

„Tyancozás az 1848 előtti időkből" (1861-rajz)

Az 50-es években a parasztí élet-ből ./.

Menthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945 . 1962. 164. 165. l.

 M.D.K

THAN Mór festő

a szegények és koldusok világa-
ból vett életkeseket festett.

„Ónodi országgyűlés"

„Imre király elfogja pártütő öcsét"

„Mohácsi vész"

./.

Genthon-Németh-végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-194
p. 1962. 165. l.

1894

M. P. U

THAN Mór festő

„Halászat" (repr.)

„Kun László és Habsburg Rudolf

találkozása" (1873)

1860-1880 Között készített freskó:

a Vigadót díszítő: „Attila lakomája" (repr.)

./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945

p. 1962. 165, 166, 167.

 M. D. K.

THAN Mór festő

Nemzeti múzeum lépcsőházának freskósorozata (Jobb Károly-lyal kapta a megbízatást)

A kereszténység felvetelétől a kiegyezésig ábrázolta a kinagasló történelmi eseményeket.

Genthon-Németh-végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945 p. 1962. 166. l.

80/. **Than Mór, festőm.** MDK

Ádám az ürben. Vázon.
J: Mátán Liszt Ferencnek mély hódolata jeléül Than Mór.1878 márc 3. -Árverési Közlöny.
1939.III.469.sz.Lapp.
Pázmány Péter tollbamondja müveit.
J: Than M.Firenze,1885. Bpest. Tud.Egy.
bölcsészeti kara.

Than Mór müveinek jegyzéke. 80.l.

24/. MDK

Than Mór, festőm.

Férfiarckép. Vászon.
Jelz.: Than Mór 1857. Ernst-Muz. aukciói XVII
522. sz. Lappang.

Olasz parasztok a hutnál. Vászon.
Ernst-Muz. aukciói. XII. 539. sz. Lappang.

Than Mór műveinek jegyzéke. 75.1.

-6- M. D. K.

THAN Mór festő

A Kézőművészeti Társulat alapítója

a 70-es évektől mellőzték, ezért külföldre ment.

„Halászat"

Deák Ferenc arcképe

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.
Bn-1962. 166. e.

-7- M. D. K

THAN Mór festő

„Fürdő nő"

Csak élete legvégén került vissza

Magyarországra.

1880-ben ő lett a Nemzeti Késcsar-

nok őre.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945

Bn. 1962. 166, 169, 205-l.

Thán Mór festőm.

Ibl [illegible]: Képzőművészet. Budapesti Szemle 1933. okt.

109 l.
xxxxxxx III. 1.

Thom Mór, festő"

MDK

A Violaim Parkban, a Képek a magyar történelemből c. kiállításon eredeti Thom képek is láthatók.

Horváth Imre: Az óriáskerék tövében 9. l.

NÉPSZABADSÁG, hn. 1962. júl. 25.

Than Mór

MDK

Endre és Béla

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi Kiállitás

Than Mór MDK

Zrinyi kirohanása

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Than Mór

MDK

"Nyári és Pekri elfogatása"
"A mohácsi csata"
"Zápolya János halála"
"Az ónodi országgyülés"
"Imre király és Kun László"
"Atilla lakomája"
"Kun László találkozása habsburg Rudolffal"
"Izabella királynő lemondása"

Mirowi Nyakovszky Ernő: A magyar képzőmivészet története. Bp. 1906.

741.

Than Mór

A Vigadó lépcsőházának és disztermének,
valamint a magyar nemzeti muzeum lépcsőházának
freskói.

Hirovi Myskovsky Ernő: A magyar képzőművészet
története. Bp./Lit/ 1906.

79.1.

Than Mór

MDK

Repr:

Imre és Endre

Szépm. Muz.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

140. l. 108.nkép.

MDK

Than Mór, festőm.
1828 - 1899

Allegorikus vázlat.

28 1/2 x 53

Magy.Nemz. Reneszánsz Társ. I.aukciója. Bp.1921.
Kat. 30.l.

M.D.K.

Than Mór, festő /1828-1899/

Rahl bécsi mesternél tanul, de ennek a kis képzelőerejü művésznek történelmi festészetét, visszatérte után, saját, sokkal szárnyalóbb festői erejével gazdagitja.

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 10.old.

M.D.K.

Than Mór, festő

Vigadóbeli "Attila lakomája" c. festményét a megtekintésre érdemes művek között sorolja fel:

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 14.old.

Than Mór

894. *Than Mór:* Fiúképmás.

~~Deák Ebner Lajos~~

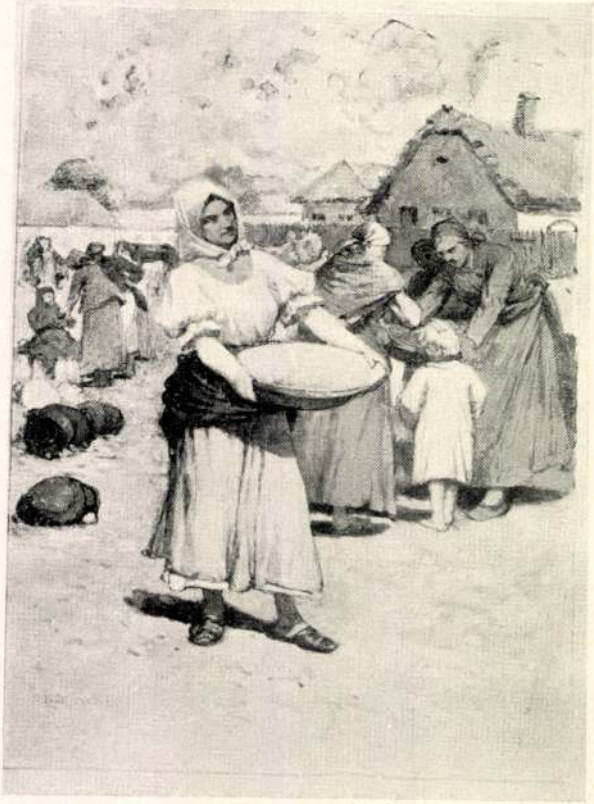

II

334. *Deák Ebner Lajos:* Piac.

Árverési Közlöny

1936. 2. 7.

Thanner Mór

Szabad Művészet
1951. 11. 505. l.

...n. A miniszter rendeletéből: Dr. Ró-

nácsos. s.k.

...atalos másolat hiteléül:

Jávorka

in. irodasegédtiszt.

Than Mór

Berkovits Gy.: Than Mór (1828-1899) XIX. sz.-i tört. falfestészetünk története. SzM. 1953. 229-34. l. (képekkel)

Thanhói

l.

Egyházm. Lap

1885. 129. l.

presbyteri gyűlésből a vall. és köz-
okt. ügyi Miniszter úrhoz újabb
bejelentésintéztessék, melyben tudo-
mására juttatandó hogy ekklézsi-
ánk szabad rendelkezési jogát visszanyerve, a régi templomot a jövő év
kora tavaszán, új templomának
elhelyezhetése czéljából lebontatja.
De hogy a tudomány szempontjából te-
kintve, semmi műbecsesel bíró dolog
kárba ne vesszen és megörökíthető
legyen, készséggel megengedi, hogy
a lebontandó templomot a f. év vé-
géig Műemlékek Országos Bizottságá-
nak valamelyik tagja által újabb
vizsgálat tárgyává tétethesse, s a
műbecsesel bíró tárgyaknak rajzait
vagy leírását eszközöltethesse.

Egyben javasolja azt is,

Than Mór

laisd

Ernst Museum

Kiáll XXI

18. l.

Tevésen Than

Károlynak

Wien

min. shiv. igazgató.

MINISTERIUM * A MAGY. KIR. KÖZSÉGI DOLGOZÓK

dr.vitéz Haász Aladár s.k.

miniszteri osztályfőnök.

ül:

Thanhofer

l Egyházm. Lap
1886. 13. l.

Than Mór

l.

A magyar festő-
művészet albuma

94. l

Egyebekben a pápa nagyon kegyes volt. Úgy az egyetemi tanároknak, mint a hallgatóknak megadta a szokásos előjogokat, szabadalmakat, meghagyván, hogy az egyetem főigazgatója a mindenkori püspök, illetőleg székűresség esetén a káptalani helynök legyen. Az egyetem kancellárjának jogában állott a szokásos vizsga alapján tudóri, vagy mesteri címet adományozni, mely aztán arra jogosította az illetőt, hogy Európa más egyetemein minden újabb vizsgálat nélkül előadásokat tarthasson.

Lajos király és pécsi püspök hívására az új főiskolához főleg a bolognai egyetemről jöttek tanárok, kik az akkori pénzvizonyokhoz képest nagyon tekintélyes fizetésben részesültek. Az egyházjog tanára pl.: a pécsi-, a közjog tanára a pozsegai prépostság jövedelmeit kapta. A bolognai egyetemről meghívott Bethini napi két órai tanításért évi 300 ezüst márkát és egy falu jövedelmét kapta akkor, mikor például a németországi egyetemeken évi 100—140 forint között váltakozott a tanárok fizetése.

Az egyetem látogatottságát, virágzását nagyban emelte V. Orbán pápa ama rendelkezése, mellyel úgy a tanárokat, mint a hallgatókat öt évre fölmentette azon kötelezettség alól, hogy beneficiumaikban tartózkodjanak és távollétük idejében is meghagyta őket javadalmaik élvezetében.

Az egyetem hallgatóinak száma a legtöbb följegyzés szerint 2—4 ezer

Than Mór

iród

Huszármagyleugyel

16. l. u.

Keppel

R. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

la urnak,

z. biz. elnökének

Budapest.

hó 13-án 329 sz. a. kelt

hivatkozással van szeren-

t gyulafehérvári épités-

Than Mór

l.

[Egyházm. Lap]

1883. 170. l

MAGYAR NEMZETI BANK
Pénzforgalmi osztály

147620

Műemlékek orsz. bizottsága
ellátmánysszámla,

Budapest
IX. Högyes Endre-u. 10.

Hivatalból
Díj átalányozva

Than Mór

l.

Tragorvácnuvenci

148 l

Ber

500 Kor. :

mely ökneget,

a mai napon

Visegrád

Than Mór

Dési H. Kör Kiáll. V.

több Lépe kiállítva

emre a felmentvényt meg-

n. 20

Mély tisztelettel

Dr Max Kálmán

M. O. B. műn. tan.

Than Mór

ired
2

Keleti 1893

423. l. képpel

424. l. 426. l.

gyonért, valamint az 1928.
évi tiszta nyereségért l. sz.
Részvénytőke
Folyószámla
Váltódiszkontnak
1928. évi eredmény

1.

Záró főösszeg

Than Mór

Táncoló pár, of
Ártatlan (Archép)

Reged 1917

ROTÁ

MŰSZAKI V

TELEFON: AUT. 267-82. BUDA

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI SZÁMLA 58811.

Használaton kivül levő Gestetner,

Roneo, vagy Fremma sokszorositó
---
gépeket becserélünk vagy azokat
---
megvesszük.

T. Cim!

Ön megfogja csodá

guan összeállitott és gyönyörü

"R O T Á D O R" védjegy alatt h

- - - - - - - -

Ezen "R O T Á D O

ügyelni!

Than Mór

1828–1899

Berkovits Ilona

Than Mór. XIX
századi történeti
falfestészetünk út-
törője.

Szabad Művészet

1953. 229–

234. l. Képekkel.

Than Mór

U. 4283

Jövendömondo
cigány asszony és
Magyarországi
szent Erzsébet c.
Képei repr.

Nemzeti Ujság
Képes mell
1927 jan 30.

Than Mór

cród
2

Ybl Ervin: Than Mór. Születésének századik évfordulója alkalmából.
Budapesti Hírlap
1928. jun. 19.

ntetü Bizottság!

és 19.én Jaákra tett és 33 kor.
ott utiszámlámat a Nagy-
ttságnak f. alatt tisztelettel

kintetü Bizottság

abázatos valamás

M.D.A.

Than Mór, festő, 1828-1899.

Az akademizmus egyik legnagyobb mestere. Barabástól tanúlt, majd Bécsben Karl Rahlnál. Tájkép, népéletkép, tö történelem, mitológia szerepelt alkotásain. Freskók. Fündér Ilona, Attila lakomája, Vigad, Magy. tört. jelenetek és allegorikus alakok a Nemz. Múz. lécsőházának jobboldali dalán, stb. Falmezők a Keleti pályaudar ind. csarnokában. 1880-ban visszavonúlt. Velencében, stb. latik./ Szüret, halászok, stb, Nemz. Gal./ már üdébb, frissebb képek. 501.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva. Bpest. 1960

Than Mór

Wilhelmb Gyöllai:

Than Mór

Bp. 1953.

Könyvtárunkban.

Than Mór

l.

Ger Bvár

112. l.

MDK

Than Mór, festőm.

Ujoncozás 1832 előtt. Repr. lol.l.

Évk KMT.1928.

Than Mór

K. 1.

VASÁRNAPI UJSÁG.

A nemzeti muzeumot a király nov. 8-án fogja meglátogatni. Tiz év óta nem volt ő felsége ez intézetben, hol épen ez idő alatt történt a nagy átváltozás, melyben *Pulszky* Ferencznek a muzeum igazgatójának annyi érdeme van. A lépcsőház falait diszitő s Than és Lotz által festett freskók, továbbá az ujonnan rendezett régiségtár, melyet épen ő Felsége gazdagitott becses műtárgyakkal, továbbá a történelmi kiállitás, melynek főbb kincsei, a Korvinák egy részét szintén a király ajándékozá, azután a képtár s a természet- és könyvtár ujjáalakitása — mind igen jelentékeny haladást képviselnek. Különösen érdeklődik pedig ő Felsége Zichy Mihály képe iránt: „Erzsébet királyné Deák rovatalánál.“

Vas. Ujs. 1877. 684. l.

BUDAPEST
937 JUL 25

THAN

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899

Psyche. Olf. 72x58. J.l.j.
Illusztr. a cimoldalon.

Karpentier:Imre király elfogja öccsét. c.
müvét szines körajzban készitette el.

Árv. Közl. 1930. 4.rk.sz. 55.szám. 35.l.

MDK

Than Mór.

Freskóterv, of.

Vázlat~~xxxx~~ IV. Béla király elrablásához, of.

Szabad költözködési jog, of.

Árverési Csarnok aukcio kat.1933.okt. /3.sz./
35.l.

MDK

Thán Mór

a koronázás alkalmából a Ferencz József rend lovagkeresztjét kapta

Vasárnapi Ujság 1867. 300.l.

Than Mór

MDK

Táborozás

Műcsarnok 1929 őszi kiállitás

MDK

Than Mór

Némethy L.: Adatok árpádházi boldog Margit ereklyéinek történetéhez. Bp. 1884. 148.l.

Kresz, 1955.

Kibéd, Székelyföld
Boglár teremőr özvegye
Nagy Juci, sz. 1874.
teremőr

Ház és ruházat - 1

16. gyerek volt. Öregapám meg kerék- és kocsicsináló volt. 86 éves volt mikor meghalt. Apja Nagy Lajos kb. 3-4 hold, pásztor is volt, vigyázott a máséra, a földekre is vigyázott, hogy ne lopják a kukoricát

Than Mór

A tápióbicskei csatatér, fenti rajza után készült fametszet

repr

JoBrRá.

220.l -

Az isaszegi csatatere, fenti rajza után fametszet repr

u.o. 222.l -

rubb. Régi és már használhatóbbnak látszó ballonkabátból szabhatunk pl. az első rajz szerinti kapucnis felsőrészt, mely az áll alatt zippzárral csukódik. Két nagy belső zsebe és elől kötődő, keskeny öve van. Bármilyen színű posztónadrághoz viselhetjük, természetesen pullover, vagy blúz fölött. A második rajz: sötétkék sínadrág, divatos szabású fehér pulloverrel. A pullover magas nyaka és felhajtott széle 2 sima, 2 fordított kötéssel

66

71

76

szemlélődtem és nem sejtve még a jövőt, vi-
bickoltam a gondtalanság langyos vizében
lél felé, a tengeren. Időm legnagyobb részét a
ődő egyedüllét és Bellman úrral folytatott
és tanulságos társalgás között osztottam meg.
enhágából jött, — ott volt szeszpárolója —
zabonba utazott. Ez a Bellman úr mintha sej-
lna valamit a jövőről, — állandóan sóhajto-
a lehető legrosszabb véleményt nyilvánította a
, a társadalomról és az emberiségről. Később,
mindenben neki lett igaza, talán csak egy-
kivételével, ami magukra a dánokra vonatko-
akkor én még ezt nem tudtam és hogy vég-
ne savanyodjak, hogy teljesen Bellman úr
ra ne dobjam életkedvemet, az estéket egy
rű, fiatal hölgy társaságában töltöttem. Any-
rulhatok vele kapcsolatban, hogy egy keres-
ügynök felesége volt Las Palmasból, A Ka-
getekről és évente készer rokoni látogatásra
lt Hollandiába. Elég restellnivaló, de igen
leménye volt a holland férfiakról. Aluszéko-
k, érdekteleneknek és mint a legnagyobb bűnt
e, túlzottan becsületeseknek tartotta őket, fő-
fi és nő közötti vonatkozásban. Nos, igyekez-
ndent elkövetni, hogy a holland férfiakról al-
előnytelen véleményét — természetesen csak
gy általánosságban — de alapjaiban megren-
..

(Folytatjuk.)

válaszol

t egy vad-
egy-egy
eumokban
n, hogy a

néző szemet megtanítja látni s a kitágult látóhatárban új jelenségekre figyelmeztet bennünket.

Ezekben a sorokban mindazoknak vála-

Than Mór

Than Károly
arcképe Rádet
Gorabar
Fenti festmenye
repr.

Jó Br Rá

395.1.

124 02
13 50
1 50

139,02

Than Mór

Görgei és vezérkara
festmény Károlyi
Sándor gróf tulaj-
donában

repr.

Jó Br Rá

123. l.

Than Mór

ired

Jó Br Rá

6. l.

keppel

Ref. [illegible]

Ihrazerese

Felkértem, [illegible] pos-
tafordulttal [illegible], hogy
a templom [illegible] falának, meg-
erősítésére [illegible] [illegible]

Than Mór

A mohácsi csata
c. kéje repr.

Várady Baranya
II. 379. l.

Than Mór

l.

III. Postatakp. anke

1921-jan-febr

101. l

102. l

A hivatkozott 1881. XXXIX. tc.
szerint a műemléken semmiféle változtatást a
délye nélkül végrehajtani nem szabad. Az
megóvásáról intézkedik.

A fenti törvények és rendelet alapjá
a műemléki jellegű kastély fenntartásáról gor
ingatlanon tervezett helyreállítási és esetleges á
céljából a Műemlékek Országos Bizottságána

Felkérem továbbá, hogy a mellékelt
állapotáról postafordultával a Műemlékek C
Amennyiben a kastélyról fényképpel rendelk

Budapest, ...

47.783. — Egyetemi

Than Mór

festette a bpesti istenhegyi templom pöltárképét – Szent László vizet fakaszt a sziklából, melyet később javítás végett a Krisztinavárosi plébániára vittek, ahol az elveszett.

Horvtemplép

41. l.

Than Mór

wed
is

Horvtemplép

26, 27. l.

Than Mór

11 képe veszett el
a háborúban

Jesz. 101. l

Nem említi a bpesti
Vigadóban elpusz-
tult falképeket

~~Lépő~~

26.220.32	Légóltalom
140.85	Kolozsv. Szt. Mihály
9.50	Kassaidóm
612.72	Szekesfeh.
3.000.–	Pannonhalm
4.108.–	Szekesfeh. Bazilika
34.091.19	
1122	

Lánoz Sándor dr.
mt.

NYOMTATVÁNY

DIJELŐLEGES

MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
MŰ ESZETI ALAPJA
Budapest V. Báthory u. 13. II. em.
Postacím: 1363 Budapest
Pf. 15.

1027. Bpest
Galagóny u. 7.

ÉRTESÍTÉS!

Felhívjuk szíves figyelmét, hogy az 1976-77 évre szóló tagdíját még nem fizette be. Kérjük szíveskedjék a mellékelt befizetési lap felhasználásával elmaradt tagdíját rendezni és egyidejüleg a tagkönyv betétlapját — érvényesítés céljából — hozzánk eljuttatni. (Az évi tagdíj összege: 40.— Forint).

Megjegyezzük, hogy a tagdíj személyesen is befizethető házipénztárunkban, szombat kivételével minden nap 9 és 1 óra között.

Budapest, 197 1977 MÁR 1 1

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
MŰVÉSZETI ALAPJA
titkárság

76,045 — Képcsarnok V. Ny.

ÁTUTALÁSI POSTAUTALVÁNY

80,– Ft ____ f, azaz

_____ Ft ____ fillérről

A befizető neve és címe:

Rend. phív.: **1910 Budapest**

Fizetési mód Jogcím Eredeti vagy storno

232-90171-2449

számla javára

Keletbélyegző

Bevételi szám

Ellenőrző szám

ÉRTESÍTÉS

Az összeg rendeltetése:

_____ Ft ____ f, azaz

_____ Ft ____ fillérről

A befizető neve és címe:

Fizetési mód Jogcím Eredeti vagy storno

232-90171-2449

számla javára

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, költségvetési folyószla, Budapest

FELADÓVEVÉNY

_____ Ft ____ f, azaz

_____ Ft ____ fillérről

A befizető neve és címe:

232-90171-2449

számla javára

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, költségvetési folyószla, Budapest

Bevételi szám

A felvevőhivatal keletbélyegzője

Felvevő aláírása

UTÁNNYOMÁS TILOSI

A rendeltetési postahivatal
bélyegzőlenyomata:

A feladónak az összeg rendeltetésére
vonatkozó közleménye:

K.

P. 12. (T.)
Közlekedési Nyomda, Budapest

Tud. ...../19..... sz.

A feladó (meghatalmazottja)
felszólalt:

....., 19..... hó .....-ig.

A postás dolgozó aláírása

Hétválasztók-szálló terme van ábrázolva : ez az a helyiség, ahol a gyermek Liszt első pesti hangversenye lezajlott 1823-ban.

A harmincas évekkel kezdődik aztán a kótakiadványok és eredeti kéziratok sora, amely kronológiai rendben szemléltetően mutatja be Liszt emberi és művészi fejlődését. Az 1838-ig terjedő első (párisi) stíluskorszak terméséből különösen érdekesek az Années de Pélerinage sorozat poétikus képekkel díszített címlapos kiadásai. — A 40-es évek munkáját külön kiemelve, a magyar kompozíciók sora képviseli : eddig az időig tudjuk visszafelé követni a magyar rapszódiákban feldolgozott témák első változatait. Csodálatosan gazdag kézírásos dokumentációval mutatjuk be a Rákóczi-induló feldolgozását is : ehhez a munkához nem kevesebb, mint öt különböző, Liszt kezétől származó kézírásos változatot tudunk bemutatni. — Az 1839—40-es magyar út rendkívül érdekes emléke az a két pesti keltezésű levél, melyben Liszt pesti hangversenyeiről beszámol d'Agoult grófnénak. A levelezés tulajdonosának, Daniel Olliviernek előzékenységéből kiállíthattuk d'Agoult grófnénak ugyanekkor Liszthez írt levelét is.

Liszt későbbi, egyházi irányú zenéjéből a mi szívünkhöz különösen közel állnak a magyar rendeltetésű misék (az Esztergomi Mise 1855-ből, a Koronázási Mise 1867-ből) és a Szt. Erzsébet legendája. Mind e munkák keletkezését, elgondolását egész sor levél és emlék világítja meg a kiállítás keretében. — A későbbi évek emlékei közt kiváló becsű ritkaság Liszt leveleskönyve 1877—78-ból, egész sereg fontos levél első fogalmazványával (a Nemzeti Múzeum tulajdona). Ugyancsak rendkívül érdekes Lisztnek Memento Journalier című jegyzetkönyve, melyben irodalmi olvasmányaiból vett idézeteket jegyzett fel magának, jellegzetes összeállításban (Végh Gyula tulajdona).

Liszt baráti köre is képek, levelek és hangjegyek egész sorával van képviselve a kiállításon ; elsősorban természetesen R. Wagner, aki a Nibelung-trilógia partitúrakötetei és összegyűjtött irodalmi munkáinak példányát tréfás dedikáló versek kíséretében küldte meg Lisztnek. — Kiváló becsű ereklye az a két levél, melyet Liszt néhány héttel halála előtt tollbamondott hűséges tanítványának, Stavenhagennek ; Liszt reszkető kezének aláírása ezeken a leveleken már alig olvasható. Itt látjuk a Trois Odes Funèbres egy kézírásos példányát is : Liszt kívánsága szerint ez ódák másodikát (La Notte, Michelangelo után) kellett volna temetésén játszani.

De ki győzné a kiállítás érdekes darabjait mind felsorolni : az összehordott anyag jellemzésére csak annyit mondunk, hogy a kiállítás céljára összesen több, mint 900 darabot ajánlottak fel : egyedül Liszt sajátkezű leveleiből több, mint 460 darabot, eredeti hangjegykéziratokból 68 darab állt rendelkezésre. A teljes anyagnak több mint fele, közel 500 darab nyert a kiállítás keretében elhelyezést. A kiállítás anyagát 31 köz- és magángyűjtemény bocsátotta szívességből rendelkezésre. Így a Liszt-kiállítás már méreteivel és anyagával is a Liszt-emlékév legfontosabb eseményei közt foglal helyet. Kulturális feladatát tekintve pedig egyenesen hivatást tölt be azzal, hogy gondosan válogatott szemléltető anyaggal egészíti ki, teszi teljessé azt a túlságosan regényes-érzelmesre stilizált Liszt-képet, amit a sokféle Liszt-életrajz és Liszt-regény a magyar közönség elé tárt. A kiállítás egyik fő célkitűzése éppen az, hogy a hódító férfi, a regényhős mellett végre egyszer igazságot szolgáltasson a művésznek is, a 19. század legnagyobb előadóművészének, nagy komponistájának, a mi magyar művészünknek.

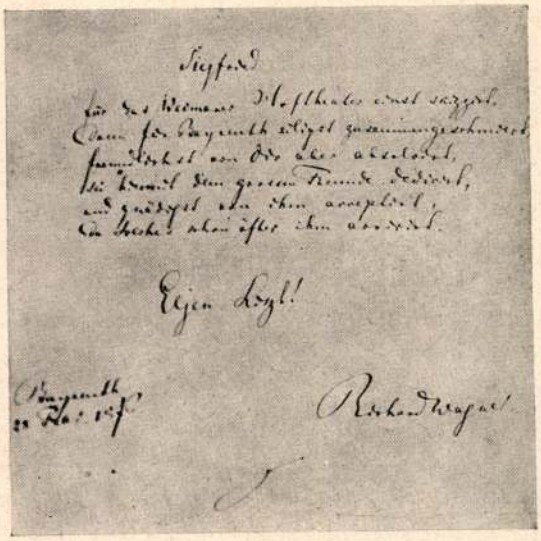

Richard Wagner kézírása a Liszt-kiállításon

ÚJ LEMEZEK

Írta POLGÁR TIBOR

Hölgyeim és Uraim, odakint nagy a hőség (bocsánatot kérek, nem tehetek róla, de igazán magam sem értem, mért van az, hogy gramofon-beszámolómat majdnem minden alkalommal meteorológiai jelentéssel kezdem. Talán a hangulatot akarom felmelegíteni azzal, hogy enyhe meg meleg időről beszélek?)

Szóval, odakint nagy a hőség és ilyenkor, amikor az ember minden felesleges mozdulattól vagy megterheltetéstől tartózkodik, nem szeretném, ha Önök, belekezdve cikkem olvasásába, dühösen lecsapnák a lapot, mondván : ördög vigye ezt a nekifohászkodást, térjünk a lényegre! Szóval, ezt szeretném elkerülni, s épp ezért nem is akarom Önöket valami szűnni nem akaró és unalmas bevezetéssel megterhelni. Annyit akarok csak előrebocsátani, hogy örvendetes javulás mutatkozik a lemezfronton, a komoly lemezek közt egy pár abszolút értéket találtam, a könnyű régiókban pedig szerzők és előadók általában a vidámságra törekednek. Olvassák hát szeretettel (vagy legalábbis kevés bosszúsággal).

LISZT FERENC-KIÁLLÍTÁS A NEMZETI MÚZEUMBAN

Irta BARTHA DÉNES

A Liszt-emlékév eseményei közt első he-
en áll az a nagyszabású emlékkiállítás,
mely a Nemzeti Múzeum nagytermében
yílt meg június 6-án Hóman Bálint minisz-
r megnyitóbeszédével és Dohnányi meg

szédos kisebb terembe nyertek elhelyezést.
A nagyterembe lépve, először a képek sorozata tűnik a látogató szemébe : a szemközti díszfal közepén helyezkedik el a legreprezentatívabb Liszt-kép, Kaulbach életnagyságú, egészalakos festménye a Zeneművészeti Főiskoláról. Alatta áll a Liszt Ferenc pesti lakásáról származó Chickering-féle zongora, amelyen a megnyitó ünnepség zongoraszámai megszólaltak. A zongora tónusa ma is kitűnő és tökéletesen betölti a hatalmas terem akusztikáját. Ugyancsak a szemközti falon helyezkedik el a két másik ismert Liszt-kép : balfelől Barabás Miklós magyarruhás festménye 1846-ból ; jobbfelől Munkácsy Mihály ülőalakos képe 1886-ból, Liszt halála évéből.

Nem kevésbbé fontos és érdekes a kiállítás többi festménye sem : különösen becses H. Lehmann 1839-ben festett gyönyörű portréja, amelyet gr. Zichy Jánosné engedett át a kiállítás idejére. Ugyanebből az évből származik Lehmann egy másik, állóalakos Liszt-képe is, amelyet Madarász Viktor által festett kitűnő másolatban mutathatunk be a magyar közönségnek : a kép egy változata Daniel Ollivier (Liszt unokája) tulajdona Párisban. — Liszt fiatalkorának ezt a két kiválóan szépen ábrázolt emlékét az 1820—1850 időből (tehát Liszt fiatalabb korából) származó műlapok és rajzok egész sora egészíti ki. E szép sorozattal ellensúlyozni akartuk azt az elképzelést, amely Liszt alakjáról legtöbbünkben a Munkácsy-kép nyomán, tehát az öreg Liszt vonásaival kialakult. A fiatal Liszt rendkívül vonzó és szuggesztív ábrázolásainak ez a jóformán teljes sorozata inkább megérteti majd azokat a társadalmi sikereket is, amelyek Liszt egész életét végigkísérték. — A műlapok közül különösen kiemeljük Kriehuber hangulatos litografiáit 1839-ből és az 1840-es évekből. — Az eredeti rajzok közt nagyon figyelemreméltó két jelzetlen tollrajz a párisi évekből (1826 körül ; Liszt itt kísértetiesen hasonlít Wilde Oszkárhoz) és Fr. Preller kitűnő ceruzarajza 1858-ból ; ez utóbbit a nemrég megjelent nagy Liszt-ikonográfia szerzője, Robert Bory, a kiváló svájci kutató, bocsátotta a kiállítás rendelkezésére.

Lehetetlen itt a kiállítás teljes anyagát felsorolnunk. Nem szabad azonban megfeledkeznünk a fényképfelvételek érdekes sorozatáról ; ezek mind a 70-es és 80-as évek folyamán, tehát Liszt öregkorában készültek. Kiválnak köztük a párisi Nadar-atelier páratlanul friss, kitűnő technikájú felvételei.

Nem volna teljes ez a kiállításról adott áttekintés, ha megfeledkeznénk arról a rendkívül gazdag levél-, kézirat- és nyomtatványanyagról, amely, kronológiai és tárgyi szempontok szerint elrendezve, a kiállítás tulajdonképpeni demonstrativ, zenetörténeti részét alkotja. Az életrajzi dokumentumok sorát azok az egykorú újsághíradások nyitják meg, amelyek a gyermek Liszt első fellépéseiről szólnak (Hazai és Külföldi Tudósítások, Pressburger Zeitung, Tudományos Gyüjtemény). A családjára vonatkozó emlékek közt Liszt Ádámnak, a művész édesatyjának két kisebbméretű képe, Liszt édesanyjának két sajátkezű levele és Lisztnek édesanyjához írt francia levele érdemelnek említést. Érdekes ritkaság az a rajzos hangjegykiadvány is, amelynek címlapján a pesti

Liszt Ferenc zongorája, fölötte Than Mór Liszt-arcképe

Tükör 1936. pilius. nyes. géd.

Than Mór

4.

Vas. Lyc. 1864. 62. l.

szoruiva.

** *(Diszes albumlapok.)* A magyar képzőművészeti társulat albumának III-ik füzete megjelent és 3 becses képet tartalmaz. Az első *Than* Mór festményét „Jelenet az ember tragoediájából" tünteti elő, sikerült kőnyomatban. Kőre rajzolta Grimm Rudolf, nyomatott Pollák testvéreknél. A jelenet Madách költeményéből azon jelenetet ábrázolja, a mint a föld szelleme visszaszólitja Ádámot, ki daczos önbizalommal Luciferrel a megmérhetlen ürben ismeretlen czél felé repül.

tal szolgált megasabbrendű közmüve-
ltja a Bizottságot, hogy Bizalommal
Sajtóhoz, mely a multban tartott e-
megbecsülhetetlen szolgálatokat tett
kös anyagi erői lehetetlenné teszik
ásokra vonatkozó közlemények megje-
zesse, és ezért a Müemlékek Orszá-
olezné a mélyen tisztelt Szerkesz-
tájékoztató ismertetést nb. lap-
lemint annak idején az egyes előa-
s hirdetést és beszámoló jelentést
ul közölni méltóztassék.

tel

elnökhelyettes.

Ybl Ervin:

LOTZ KÁROLY MENNYEZET- ÉS FALFESTMÉNYEI AZ OPERAHÁZBAN*

4,
MAGYAR MUVESZET
1933,

1882 évben kap megbízást Lotz Károly élete főművének, a M. Kir. Operaház nézőterét díszítő falfestményeknek elkészítésére. A mennyezetet[1] és a körülötte levő kisebb mezőket kellett figurális kompozíciókkal ékesíteni. Egész naprendszert alkotott a mester, középen az Olympust ábrázoló hatalmas temperaképpel, melyet mint bolygók vesznek körül kisebb mennyezetfestmények. A nagyszabású feladat igazi próbaköve volt Lotz genialitásának, egyszersmind a rövid multtal rendelkező magyar festőművészet elhivatottságának. A bizalom azonban megokolt volt, mert úgy Than Mór, mint Lotz Károly a pesti Vigadó, a Nemzeti Múzeum és az Egyetemi Könyvtár freskóiban, valamint a lipótvárosi (Markó-utcai) főgimnázium falképeiben már bizonyságát adta nagy feladatokra termett tehetségének. Ezekre a teljesítményekre hivatkozott Pulszky Ferenc, a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács elnöke is, aki 1878 október 16-án 83. sz. a. kelt fölterjesztésében a Tanács nevében arra kérte Trefort kultuszminisztert, hogy a Dalszínház építkezésénél biztosítsa a hazai művészi erők közreműködését.[2]

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat nevében viszont később Zichy Antal alelnök és Perlaky Kálmán igazgató kéri 2750/1881. kmt. számú beadványában[3] a kultuszminisztert és a miniszterelnök útján a Dalszínház építő bizottságát arra, hogy a magyar „énekszínház" freskódíszeire hazai festők nyerjenek megbízást. Hivatkozik „azon magas lendületre, melyet néhány év óta nevezetesen a magyar festészet vett. Számos kitűnő festészeink kénytelenek a külföldön is kitüntetve, munkát és állást keresni, melyet itthon nem lehetnek szerencsések találni". Nehogy külföldi másodrangú tehetségek harácsolják el a megbízást, ajánlja a Társulat, hogy vagy pályázatot írjanak ki, amelyben csak magyar művészek vehetnek részt, vagy pedig közvetlen felhívás útján szerezzék be magyar mestertől a kartonokat. A Képzőművészeti Tanács nyilvános pályázatot javasolt a „dalszínház beldíszítési tervezetére".[4]

A Képzőművészeti Tanács és a Képzőművészeti Társulat figyelmeztetése, úgy látszik, fölösleges volt, mert a Dalszínház építő bizottsága nevében báró Podmaniczky Frigyes elnök, majd Országh Sándor miniszteri tanácsos, bizottsági előadó 1882 január 10-én 144/188. szám alatt a következő fölterjesztést[5] intézi Tisza Kálmán miniszterelnökhöz, aki a Társulat iratát az építőbizottsághoz küldte le. „Egyébiránt annál nagyobb köszönettel vesszük Excellenciádnak kegyes figyelmeztetését, mert oly Társulat kezdeményezésén alapul, mely saját nézeteit, úgy látszik, a hazai művészet érdekében teljesen és örvendetesen megváltoztatta, mert nemrég ezelőtt saját házának építése alkalmával legnagyobb sajnálkozásunkra éppen az ellenkező nézeteknek s inkább az idegenek támogatásának adta bizonyítékát." És hogy a visszavágás még hathatósabb legyen, az építőbizottság közli, hogy a hullámos vaslemezeken kívül eddig minden magyar munka az épülő Dalszínházban és ezt is csak azért szerezték be osztrák kézből, mert Magyarországon nem gyártják. A Dalszínház építőbizottságának ez a válasza azonban nem volt teljesen megokolt, mert a régi Műcsarnok falképeit részben szintén Lotz festette.

1881 december 31-én 116/1881. szám alatt kelt és az építőbizottsághoz intézett beszámoló jelentésük végén Ybl Miklós építész és Szilágyi Lajos miniszteri mérnök, építészi ellenőr javasolja, „hogy a főbb helyiségekben létesítendő műfestészeti munkák pedig annyiban megkezdessenek, hogy a rajzok (karto-

* Fejezet a szerzőnek *Lotz Károly* című, készülő munkájából.

[1] A mennyezet nagyobb olajvázlata, a kartonok és a színes krétatanulmányok a Szépművészeti Múzeum Lotz-gyüjteményében, a kisebb olajvázlat pedig Andaházi-Kasnya Béláné úrnőnél. A Vasárnapi Ujságban olvassuk, hogy Lotz Károly utólag 1885-ben készített vázlatot a mennyezetről az Országos Kiállítás számára. E kiállítás katalógusában reproduktióját is látjuk a 352. kat. sz. a. 600 frtért eladónak jelzett e színvázlatnak. (Vasárnapi Ujság, 1885. évf. 15., 213. és 311. old.)

[2] Az Országos Levéltárban. Miniszterelnökségi iratok. (24. és 243/1879.)

[3] A Közmunkák Tanácsa irattárában.

[4] Az Országos Levéltárban. Miniszterelnökségi iratok. (2248/1879. M. E.)

[5] A Közmunkák Tanácsa irattárában és az Országos Levéltárban.

[6] A Közmunkák Tanácsa irattárában.

LOTZ KÁROLY:
FIATAL LEÁNY KOSZTÜMBEN
Botfai Hüvös Iván úr tulajdona

LOTZ KORNÉLIA ARCKÉPE

LOTZ KÁROLY: A BÖLCSESÉG
Új Országház. Miniszteri tanácsterem
E vázlata özv. Balassa Istvánné úrnő tulajdona

LOTZ KÁROLY: FESTÉSZET ÉS SZOBRÁSZAT. Vázlat az Operaház lépcsőházának egyik lünettjéhez
1883—84. Olaj, vászonra
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona

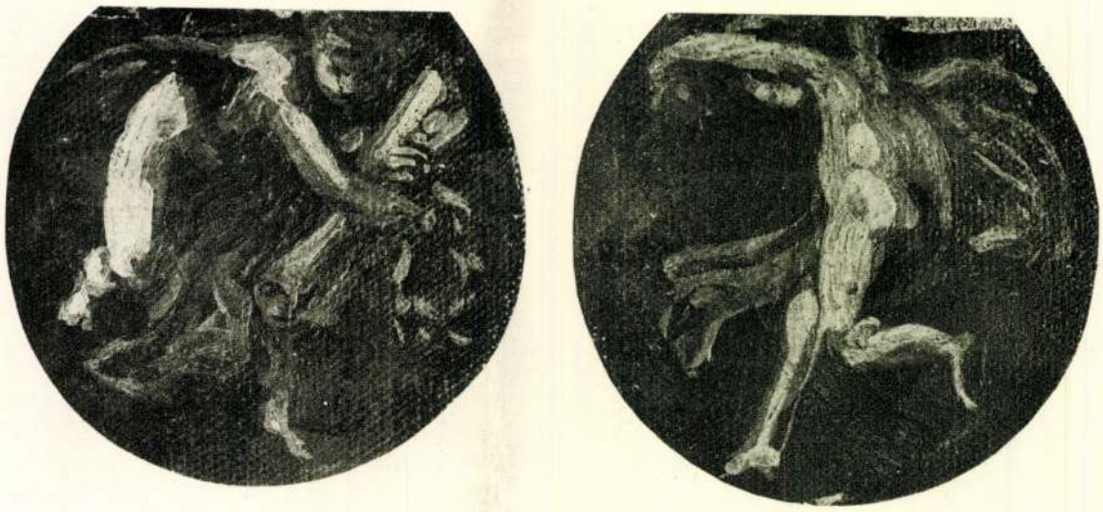

LOTZ KÁROLY: ANGYALOK, VÁZLATOK AZ OPERA PROSCENIUMÁNAK HOMLOKFALÁT
DÍSZÍTŐ FALFESTMÉNYHEZ. 1884. Olaj, vászonra
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona

nok) elkészüljenek". És valóban az 1882. év folyamán a festészeti megbízások szinte kivétel nélkül mind kiadatnak. A Közmunkák Tanácsa irattárában 69. sz. dszh./1882. szám alatt fenmaradt egy szerződéstervezet, mely még „T. Cz. Than Mór és Lotz Károly akad. festész urak"-hoz van intézve. A nagy érdekességű szerződéstervezetet, amely az egész nézőtér festői díszének programmját is magában foglalja, a maga egészében itt közöljük:

„T. Cz. Than Mór és Lotz Károly
akad. festész uraknak
Budapest.

A m. kir. Dalszínház építési bizottsága folyó évi 43. szám alatt hozott határozatával: a nézőtér műfestészeti munkálatainak eszközlésével t. cz. Uraságtokat megbízván, van szerencsém a megállapított feltételeket szíves hozzájárulás végett ezennel közölni.

Az eszközlendő munkálatok:

1. A nézőtér mennyezete, minden építészi díszítés mellőzésével, szabad levegőn az Olymp isteneik, különösen a zene, szépség és a művészetekre vonatkozó személyek és tetteikben — 7 láb nagyságú alakokkal, ugyanott
2. medallionban: Arion és Orpheus alakjait;
3. a 13 függő és 5 nézőtéri medallionokban a zene különböző nemére és jellemére vonatkozó géniuszok pompejáni modorban;
4. az előszíntér (proscénium) mennyezetén középképen Appol a koszorút, a lyrát fogadja, — a mellette lévő két téren a tánc és a zene múzsái, végre
5. a két ék mezőben: a hírt és dicsőséget ábrázoló 7 láb magas alakok.

Az összes festészeti munkálatok temperafestékkel eszközlendők.

A munkálatok után fizetendő tiszteletdíj a szükséges vázlatok, Cartonok, és bevégzett festésért: 25.000 ft., azaz huszonötezer forintban állapíttatott meg.

A nagy mennyezethez — jelen feltételek aláírása napjától számítva 6 hó alatt — két nagyobb vázlat, 1 hüvely 1 láb méretben nyujtandó be. A bizottság szabadsága és jogában állván a két vázlat közül bármelyiket a kivitel alapjául elfogadni és amelynek nyomán lesznek együttesen a Cartonok készítendők és a festészet eszközlendő.

A nézőtér mennyezete vázlatának megállapításakor, illetve a Cartonok készítésének megkezdésekor: a megállapított díjösszeg egynegyede, azaz: 6250 ft. utalványoztatik, és pedig felerészben Than Mór, felerészben Lotz Károly úr részére, ugyanezen mód szerint utalványoztatik: a Cartonok elkészítésével a második negyed; a festés fele bevégeztével: a harmadik negyed; és a teljes munka elkészültével az utolsó negyed. Ha pedig a munkálat előre nem látott körülmények folytán nem vitetnék ki: úgy a készített vázlatok egyenként 1000 forinttal jutalmaztatnak.

Budapest, 1882. évi június hó 3-án."

Nyilvánvaló, hogy akkor még Than Mórt és Lotz Károlyt közösen akarták megbízni a nagy művészi feladattal. A két művésztől egyenként kértek vázlatokat és a jobbnak minősített, a kivitel alapjául elfogadott vázlat után kellett volna *együttesen* a kartonokat elkészíteni. Bizonyára Than Mór készített is rajzokat, az erre vonatkozó írások azonban elkallódtak. A szakértőbizottság egyhangúan Lotz vázlata mellett döntött, így Ybl Miklós és Szilágyi Lajos az építőbizottsághoz intézett beszámoló jelentésükben 1882 december hó 31-én 183. szám alatt közli,[7] hogy *„megbízattak a nézőtér és előszíntér mennyezetének megfestésével: Lotz Károly;* az előcsarnokéval Székely Bertalan, a nagy társalgóéval Vastagh György; a nagy társalgó falain tájképek festésével Feszty Árpád festőművészek,[8] akik mindannyian a szükséges krétarajzok (cartonok) készítésével foglalkoznak, úgyhogy biztos remény van arra, miszerint a munkálatok a tavasz folyamán foganatba vehetők lesznek. Kifizettetett e címen 8020 frt." Ehhez járultak még később a főlépcső és az udvari díszterem mennyezetképei[8/a] Than Mórtól, az udvari magánterem képléce Székely Bertalantól és az udvari előcsarnok félköralakú képei Kovács Mihálytól. Lotz is megbízatott még a nézőtérhez tartozó egyéb festői feladatok megoldásával, így az előszíntéri páholyok belívezetén 6 mező festésével egyenkint 100, összesen 600 frt.-ért és a főlépcsőház I. emeleti csarnokában két falkép festésével egyenkint 200, összesen 400 frt. tiszteletdíj ellenében.[9] Lotz az összes feladatokkal, köztük a fehér márványpor vakolatra temperával festett nagy mennyezetképpel másfél év alatt elkészült. 1884 szeptember 27-én I. Ferenc József apostoli király jelenlétében ünnepi előadás keretében felavathatták a színházat.[10]

Bizonyos, hogy a nézőtér festői díszeinek programmját előzetesen megtárgyalták és hogy ezekben a megbeszélésekben Ybl Miklós, továbbá Than Mór és Lotz Károly, akkor legjelentősebbnek tartott monumentális képfestőink is résztvettek. Ybl Miklós nézőtér-megoldásától függött, hogy milyen me-

[7] Ugyanott.
[8] Ugyanott.
[8/a] A képléceknek Székely Bertalan csak a vázlatait készítette el. Kivitelükre nem került sor.
[9] Ugyanott.
[10] Lotz Károly a színpad mögött a IV. emelet folyosója falán próbálta ki az al secco temperatechnikát. Fehér márványpor-vakolatra két lebegő puttót festett azonos mozdulatban. Érdekes, hogy itt nem húzta meg olyan határozottan a körvonalakat, mint a mennyezet képén, mert a két putto formáit nem kell olyan távolról szemlélni, mint a kész festményeket.

LOTZ KÁROLY: TANULMÁNYOK ARES STB. ALAKJAIHOZ (ZEUS CSOPORTJA) AZ OPERA MENNYEZETFESTMÉNYÉBŐL
1883—84. Vörös és fehér kréta, drappszínű papiron
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona

LOTZ KÁROLY: TANULMÁNY MELPOMENE ALAKJÁHOZ (MUZSÁK CSOPORTJA) AZ OPERA MENNYEZETFESTMÉNYÉN
1883—84. Vörös és fehér kréta, drappszínű papiron
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona

zők, feladatok jutnak majd a festőknek. Csak így volt biztosítható a tökéletes stílusösszhang, ami a nézőtér architekturája és a festői díszek között megnyilvánul. Mindkettőnek formarendszere, megoldása, részletkiképzése, művészi előadása renaissance, pontosan kifejezve, neorenaissance ízlésű. Nem tudjuk, kinek eszméje volt, hogy a nézőtér mennyezetén minden építészeti díszítés mellőzésével, szabad levegőn fessék meg az Olympust, de ez a gondolat — olyan geniális mester által megvalósítva, mint Lotz Károly — szinte már előzetesen garantálta a teljes sikert. Az Olympushoz nem is való architektura, legföljebb antik ízlésű. Építészeti formák nélkül festette meg Raffael is az Istenek tanácsát a Farnesina-villa mennyezetén. Az antik architektura motívumai, a dór és ion oszlopok, timpanonok sehogy sem illettek volna a neorenaissance nézőtér mennyezetére. De eltekintve attól, hogy istenek honául legfenségesebb és leginkább magától értetődő a szabad eget, az azur tengert elképzelni, magának az adott helynek is ez a megoldás felelt meg legtökéletesebben. Ybl Miklós kimondta — neorenaissance értelemben — az utolsó szót a nézőtér architekturájának megalkotásában. Ehhez sem építésznek, sem festőnek nem lehetett semmi hozzátennivalója. Sikertelen kísérlet lett volna az architekturát akár távlati rövidülésben, akár dekoratív mennyezetkiképzésben folytatni. Valósággal a római Pantheon opeionja nyílik szemünkbe és a szabad égbolt, amelynek kékjében felhőkön trónolva megpillantjuk az antik isteneket. Nincs itt egyirányú, átlós, barokk áradás, mint a XVII. és XVIII. századi templomokban, nem nyílik meg keresztény módra az égbolt, hogy vakító fénysugarakban az alakok a magasból alászálljanak, nem látunk földöntúli emelkedést vagy sátáni zuhanást, csak egyenletes harmonikus lebegést. A kompozició központja a mennyezet közepe, melyet a csillár jelöl meg, ide irányulnak a távlat rövidülései. Ez a megoldás felelt meg legjobban a nézőtér magábazárt, nyugodt, kiegyenlített neorenaissance stílusának. Ennek értelmében rövidülnek a központ felé az egyes alakok, Zeus és Hera, a párkák csoportjai, viszont a két főszemély, Apollo és Bachus szinte teljesen síkban lebeg a képgyűrűn. A festmény külső keretének betartása is ezt a befelé való, concentrikus komponálási rendszert biztosítja. Egyetlen alak sem kerül elébe, nem bukik alá még az alvilág képviselője sem, hogy a képből barokk módon kilendüljön. Minden a keret határain belül, centrális irányban, hátrafelé kiépülve játszódik le, nem vegyül össze az isteni látomány a valósággal egyetlen egy ponton sem. Mintha a kompozició gyűrűje csodálatos, félgömbszerű kupolát készülne fejünk fölé emelni az antik istenek és felhők forgatagával. A csillár és a körülötte levő szellőztető jelöli meg azt a pontot, ahol az alakok a szemlélőtől a legtávolabb, mintegy a zeniten lebegnének. A XIX. században élő Lotz már túl volt a barokk eredményeken, épúgy, mint Ybl Miklós; mindketten a renaissance harmonikus kiegyenlítettségére törekedtek a barokk forma- és színzuhatagjaival, diagonális áradásaival szemben.

Az antik isteneket fenségükben Lotz úgy karakterizálja, hogy a görög-római formaeszménynek megfeleljenek. Tiszta klasszikus, testileg-lelkileg harmonikus típusok, hasonmásaikat az ókori szobrokról ismerjük. Nincs bennük semmi a barokk vagy rokokó érzéki sóvárgásából, játsziságából, távol van tőlük a trancendens áhitat is, önmagukban horgonyzott, kiegyensúlyozott lelkek, mint ahogyan az antik mithológia elképzelte őket. Szépségük, heroikus mivoltuk szilárd etikai öntudatot, isteni felsőbbséget mutat. Csak az önerejében biztos, optimista lélek képzelhette el ilyen derüs harmóniában az Olympust. Lotz önelégült, lelki tisztasága, fenkölt nyugalma előtt az antik istenek is ünnepi békében nyilatkoznak meg. Keresztény jóságnak és klasszikus fenségnek szintézise, nincs bennük semmi Michelangelo önmagát kínzó, titáni elégedetlenségéből; istenei a felsőbbrendű élet örömét élvezik. A szabad ég az ő hazájuk, repülésük isteni lényükből következik, testi súlyukat nem kell leküzdeniök, nem vonja le őket a mélybe. A raffaeli és michelangelói forma-emlékek Lotz egyéniségén átszűrődve, drámai feszültségüktől megfosztva, mint önfeledt mozdulatok érvényesülnek a nyugalom és mozgás csodálatos együttesében. A drapériák is arra valók, hogy a repülés könnyűségét, az alkotás festőiségét fokozzák. Nemcsak színeikkel, árnyéköbleikkel élénkítik a festményt, hanem lobogásukkal, redőikkel a figurális kompozició hatását, a vonalak röpke folytonosságát gazdagítják. Egyedül Michelangelo bízta az Utolsó ítéletben a kifejezés démoni forgatagát az aktok zuhatagára. Mintha az alakok megjelenésének klasszikus melódiája a drapériák változatos hangszerelésében kapná meg a maga igazi értékét. Ebben rejlik az alkotás zenei hatású mozgalmassága, táncos áradata. Az istenek birodalmában a drapériák nem jelenthetik egyedül a meztelenségek felövezését, hiszen önmaguk játékáért, a körvonalak élénkítéséért jelennek meg, szinte önálló életre kelnek. A kompozíció megnyugtató harmóniáját, változatosságának varázsát csak a figurális és a drapéria-motívumoknak ez az egymás önállóságát kidomborító, páratlan egysége adja meg.

Így, a leplek lobogásától meggazdagodva töltik be az alakok egyenletesen a képgyűrű felhős egét. A körvonalak tisztasága az egész mennyezeten mindenütt határozottan érvé-

Az üveg almáriom.

Az üveges-és asztalos-ipar egy közös terméke ez, melyről már annálinkább is célszerű lesz említést tenni, mivel maholnap divatosabb alakú butortársai által teljesen kiszorittatván, a műipar érdekében megbocsáthatlan dolog lenne emlékét meg nem óvni.

A kérdéses objektum ama nagy szekrénycsalád tagja, melynek »armoire,« s »chifonnier« és »garderobe« idegen elnevezéseit az a l m á r i o m, sifonér és k v a d r o p magyar szavak által oly szerencsésen ültették át nyelvünkbe, hasonlóan sok külföldi elnevezéshez, melyet a magyar nyelv hajlékonysága megkapó hűséggel alakitott át, s melyekből (nem levén célom mostanság ez irányban nyelvészeti tanulmányokat közölni,) csakis például emlitek fel még egypárt: sublat, szalvéta, prézli, sat.

Áttérve tárgyam műszaki meghatározására, azt a következőkben vélem összefoglalhatni:

Üveg almáriom alatt értjük amaz üvegből és fából összeszerkesztett szekrényalakú bútordarabot, mely részben a családi csecsebecsék, részben az ezüst evőszerek elhelyezésére szolgálván, mig ez által egyrészről egy, biztosságra nézve a Wertheim-szekrényekkel körülbelől egy fokon álló tartály szerény szerepét játsza, addig másrészről a háziasszonyi hiuság erős alapját és kielégitését képezi.

Szerkezetére nézve leginkább alkatának mérveiben vagy polcozatának alakjában, számában és elhelyezésében különbözik. Vannak puritán ős üveg almáriomok, melyek belső hátlapjukon az egyszerű politura szinét viselik, mig viszont mások (nyilván a ledérebb kor szüleményei,) hátlapjukat tükörrel bélleltetvén ki, ezáltal beltartalmukat kecsesebb szinpompában s sokszorozottabb mennyiségben tüntetik elénk.

Rendszerint a nappali szobában szoktak állani, ugyanott, hol a skála-rokkant, sükethangú klavir szinehagyott firhangok árnyában terpeszkedik; itt is a legkiválóbb helyet foglalják el, előnyös világitású helyet, mely a már emlitett drágaságok közszemlére tételére a legalkalmatosabb.

Tartalmukat illetőleg bizony sisiphusi feladat lenne azt részletesen előadni, s itt csak is az e részben tett általános tapasztalatokból észlelt berendezési módozatra kell szoritkoznom, mely különben csekély módositásokkal általánosan érvényes rendszernek mondható. A felső polcot tehát rendszerint sokféle részben megkopott alakok s szerfelett pirosképű, cukorból való egyének foglalják el, melyek vörös szivek árúba-bocsátásával foglalkoznak; ugyanitt állnak a családi sarjak keresztszülei által azoknak ajándékozott ezüst poharak, előtüntetvén az érdekelt keresztnevét, születési helyét és idejét; különféle alakú s rendszerint csakis a poharak eredeti céljára kevéssé alkalmas poharak ezek, melyek iránt — a mint ezt saját magamat illető tapasztalatombúl állithatom, — a névleges tulajdonosok rendszerint sürgős igényeket formálnak; de igényeiktől szülei gondolkodás által magasabb, nevezetesen pohárépségi szempontbúl ugyancsak rendszerint elüttetnek.

Következnek ezután az alábbi polcokon a fürdői emlékek, mert a legnagyobb határozottsággal merem állitani, hogy nincs hazánkban üveg almáriom, mely legalább is egy karlsbádi, marienbadi, parádi vagy ischli »emlék,« illetőleg »Andenken« vagy »Souvenir« feliratú, leginkább vörös szinű, nagy, fehér babos, avagy fekete és arany diszitésű ivószerszámmal ne dicsekedhetnék. Ezek a poharak rendszerint különös alakúak, nagy fülekkel vagy derékban szokatlan karcsúsággal birnak, s az emlitett stereotyp felirásokon kivül a Sprudel, Marktbrunn, Curhaus sat. meglepő hűségű rajzát viselik magukon.

Itt szerepelnek aztán részben az egyes ünnepélyesebb alkalmakkor adott vagy kapott ajándokok is, állván nagy részt virágos porcellán-edényekből; findzsákból, termetes theás- és merész hajlású orral biró fekete-kávés ibrikekből; itt helyeztetnek el a rendesen nem használt ünnepi kávés és theás edények, s különösen szembetünő helyre állittatnak ama társaiktól méltán irigyelt feketekávés csészék, melyek a rendes findzsaszokás ellenére, saját három, sőt több lábbal is birnak. Különös kegyelet tárgyai ezenkivül azok a feketekávés csészék is, melyek nyilván szépészeti s izlésgerjesztési szempontbúl tücskök, bogarak, zöld békák és csótánok hű ábrázolásait hordják magukon.

Az alsó polcot végül rendszerint az ezüst foglalja el, mennél többet mutató csoportokban oly módon helyeztetvén el, hogy a látszat a szemlélőre minél kedvezőbb benyomást tegyen. És ez valóban nem csekély s kiválólag fontos feladatnak mondható, különös tekintettel a lányos házakra.

Mindezek a kincsek élénken sokszorozódnak a kanapé fölött lógó, vakulni kezdő nagy tükörben, mely vörösödésnek indult becsületes vén arany keretével élénken emlékeztet az aranyfüst mulandóságára; a kanapé előtt pedig merész hajlású lábakon a szalonasztal áll, melyen azelőtt irott levelű album hevert, mig most vaskos és vaskosabb fénykép-albumokat hordoz, melyek a vidéki philologia és helyesirás egyesült megállapodása szerint helyesebben »f o t o g r a f i a i« albumoknak nevezendők.

A fönebbiek képeznék az emlitett kihalni készülő bútordarab átalános jellemrajzát, melyre nézve azonban tisztelettel alólirott, — mint laikus, — a tökéletesség szinvonalát épen nem igényli, megjegyezvén, hogy különösen a berendezést illetőleg eltérő módozatok csakugyan léteznek, mit leginkább az igazol, hogy t. alólirott saját szemeivel látott egy üveg almáriomot, melyben a többi között egy forraszcső, egy Berzélius-lámpa és egy túzoktojás is volt.

Kalchas.

Fővárosi hirek.

* **Az »élő képek«** sikerült előadása után Majláth György ur és neje vacsorára marasztották az összes közreműködőket. Kedélyes felköszöntések voltak: a hölgyekre, az idegen közreműködőkre, gróf Zichy Jenőre, Than Mórra, a kis Lehmannra, Majláth Györgyre és családjára, mint az előadások kezdeményezőjére; e felköszöntések után az »országbiró« felkérte a közreműködőket, nyilatkozzanak: hajlandók volnának-e az előadást vasárnap ismételni? A kérdést szavazatra bocsátották s a hölgyek egyhangulag elfogadták az inditványt; a férfiak szintén egyhangú igennel feleltek. E szerint vasárnap este az előadás a műcsarnok javára ismételtetni fog. Az árak 5 ft, 3 ft, 2 ft, állóhely egy forint. Az »élő képek« érdemes is az ismétlésre; a kik nem nézték meg, most gyönyört találhatnak bennök. Csütörtökön este a redout nagy terme, melynek vagy ötödrészét ezúttal a csinos szinpad foglalta el, igen diszes és nagy közönséget látott ugyan; de a tizforintos székek közül az utósó, a nyolc forintosak közül pedig a két utósó sor mégis üresen maradtak, annak bizonyságaúl, hogy a farsang és zeneidény költekezései után sokan drágálták az árakat. Mindamellett a tetemes költségek levonása után is maradhat a »műcsarnokra« egy pár ezer forint jövedelem, a miért Majláth Györgyné szül. Prandau bárónőt a kezdeményezésért, gr. Zichy Jenő rendező buzgalmát és a közreműködött hölgyek és urak áldozatkészségét a legmélyebb elismerés illeti meg a hazai művészet nevében. A vigjátékok előadását illetőleg, már tegnap megjegyeztük, hogy erre nézve nem kedvező e magas terem akusztikája. Inkább is csak láttuk, mint hallottuk ez előadásokat, noha a terem kellő közepéről hallgattuk. A francia darabban gr. Zichy Lajos folyékony társalgása és szalonias mozgása tünt ki igen előnyösen. »Le serment d' Horace« személyzete valódi internacionalis jellegű volt. Gróf Zichy Jenőné, (ez elegans, magas alakú delnő,) születésére nézve porosz mágnásnő; Blumer Véra k. a. (ki a szobalány jelmezében élénk vérmérséklettel mozgott,) az orosz konzul lánya; Camarow ur, ki a dühös braziliait játszotta, szintén az orosz konzulság tagja s igy a magyar vért köztük csupán Zichy gróf képviselte. »A fehér Othelló«-t, ez apró bohózatot, ügyes budai műkedvelők játszották: Kiss Kornélia k. a., kinek igen szép alakja s otthonias mozgása van, Axter-Kiss Paula asszony, ki élénk szobalány volt; Fenyvessy Ferenc, (a féltékeny dühös férj,) s Kedves István (Szelid,) egyaránt sok buzgalommal szerepeltek, tapsokat, elismerést aratva. Hanem buzgalmuk egy jó része kárba veszett a hely célszerűtlen volta miatt. Ha finomabban akartak árnyalni a beszédben, az nem hallatszott jól; ha pedig fölemelték szavukat, az a társalgási hang rovására esett. Szóval a szinműi előadás nem a redout termébe való! Az élő képek, mint már tegnap emlitettük, nagy hatást tettek pompájuk által. Négyszer-ötször kellett azokat bemutatni a közönség tapsaira. S ennyi sem volt elég arra, hogy az egész látványt, a szinek és alakok szépségét jól szemügyre vegyük. A »Saba királynő«-je mindjárt igen meglepte a közönséget keleti fényével s az alakok festői voltával. A »Rembrandt műtermé«-t könnyebben lehetett emlékezetbe vésni, miután csak négy főalakja volt, kikről már tegnap megemlékeztünk. »Cornaro Katalin« nézéséhez jóval több idő kellett volna. A szép cyruszi királynő (Forinyákné) nagy környezetben ült trónján s a sokféleség zavarában csak ugy tévedezett a szemünk, hol Ágai Adolfnéra (fekete bársonyban nagy fehér gallérral,) hol az aranyos kosárban gyümölcsöt nyujtó Than Irmára, hol a turbános gr. Bethlen Ferencre (öreg zsidó,) a vörös bársony ruhában ülő Schnierer Aladárnéra, a felbontott hajú Csernovics Roxane-ra (gyöngyös fejkötőcskével, sárga ruhában, kék ujjassal,) Kiss Kornéliára, ki festőileg állt, vállán szeprajzú korsót tartva, Pulszky Polyxenára (vörösben arany csillámokkal,) Majláth Saroltára (gyümölcsökkel,) Kende Claudine-ra (vörös köpenyben,) Asbóth Flórára (lilaszin ruhában narancsszin felöltővel,) hol gróf Kornis Emilre és Pálffy Jánosra (e fényes velencei nobilikre,) hol a két kedves gyermekalakra: a kis Fay Adorkára, ki egy (festett) kutyára támaszkodott, s a szőkehajú gróf Pejacsevich Leonára, sat. Nehéz számot adni ily gyorsan eltünő képletről, mely addig is, a mig nézzük, szemünket kápráztatja. Bizonyára ilyenkor észrevétlen marad olyan is, a kit kerestünk s valószinő, hogy a ruhákat is összetévesztjük. A szünetek, melyeket a szinpad mögül elélharsogó zenével töltöttek ki, jó hosszúak voltak, a mi igen természetes, miután az ily képletek elrendezése időbe kerül.

* **Zenekari hangverseny** lesz e hó 28-dikán. Richter búcsúzik el abban a budapesti közönségtől, mely őt nagyon szereti, becsüli s mély sajnálkozással vál meg tőle. A műsort Bach S. »Suite«-je, Wagner R. »Faust«-nyitánya és Beethoven »eroica symphoniá«-ja fogják képezni. A hangverseny jövedelmét Richter az épitendő uj dalszinház javára adja.

* **»Richter János** karnagy egy mély tisztelője« aláirással levelet kaptunk, melynek tartalma ez: »Tisztelt szerkesztő ur! Egy ön által meghatározandó jótékony célra itt küldöm e csekélységet, (öt forintot.) A mi ez adakozásra buzditott, az a »Fővárosi Lapok« szerdai és csütörtöki ama közleményei, melyek Richter eltávozására vonatkoztak. E sorokban ön az igazságnak és érdemnek oly szépen hódolt, hogy jól esett azokat olvasnom s elhatárzám e közleményekért köszönetemet tehetségem szerinti adakozási ténynyel nyilvánitani.« A küldött öt forintot ama gyüjtőivre jegyeztük föl, mely a g a z d a s s z o n y - e g y l e t árvaháza javára van letéve szerkesztőségünkben.

* **Harmadik karmester.** Richter még köztünk van s már kezdik emlegetni a harmadik karmestert. Egyik lapban Káldy Gyula nevét olvassuk, ki kétségkivül igen buzgó, tevékeny, tehetséges zenész; hanem mielőtt a dolog személyi oldalát érintené a sajtó, jó lenne azt vitatni meg először, hogy vajjon van-e szükség a nemzeti szinháznál harmadik karmesterre s van-e különösen most, midőn ez intézetnek gazdálkodnia kell. Sehol a világon nincs három karmester olyan szinháznál, melyben hetenkint csak három operai előadást tartanak. Kettő is teljes kényelemmel elvégezheti ezt a dolgot, a népszinműi zene vezetésével együtt. Nálunk is nem a művészet szüksége, hanem az Erkel-dynasztia családi érdeke hozta létre a harmadik karmesteri állást, az akkori igazgató jószivűsége mellett. Mikor Erkel Gyula felnőtt, az öreg Erkel kieszközölte, hogy maga és Huber Károly mellé megtegyék harmadik karnagynak. A sajtó akkor felszólalt ellene, de bevégzett ténnyel volt dolga. Most azonban az Erkel-család meglehetősen be van helyezve a karnagyi állomásokba. Az érdemes ősz zeneköltő »főzeneigazgató,« ki saját dalműveit maga dirigálja, kitünő képességű Sándor fia első karnagy, Gyula pedig a második. Mire való volna egy negyedik is a pénztár rovására ebben a szük időben, midőn Thomas »Hamlet«-jét tegnapelőtt sem nézte sokkal több ember, mint a mennyi a szinpadon működött? Richter János sajnos eltávozásakor tehát nem az a kérdés, hogy ki lesz a harmadik karmester, mert ilyenre nincs szükség; hanem hogy kire bizzák az opera művezetését? Erre kell ember.

* **Az »Athenaeum«** politikai lapjai tegnap reggel azzal lepték meg a fővárosi közönséget, hogy egytől egyig kimaradtak. A mit egykor néha a Bach-cenzura vitt végbe, azt most a nagy gőzgép váratlan balesete idézte elő. Ugyanis ez a gép, mely valamennyi sajtó mozgató erejét képezi, tegnap éjjel felmondta a szolgálatot. Igazgatták, de hiába, mert egy ily vas óriás váratlan betegsége nem könnyen orvosolható. Egyedül a »Fővárosi Lapok«-at lehetett, kisebb alakjánál fogva, kinyomatni a kézi sajtón, a mi azonban hosszabb munkát vévén igénybe, lapunkat is a rendes időnél valamivel később hordták ki és tették postára. Magát a nagy gőzgépet tegnap reggel álliták talpra s egész délig nyomtatták a »Hon«-t, »Pesti Napló«-t, hivatalos lapot, hogy aztán délután szétküldhessék.

* **A nemzetgazdasági egylet** kitűzte azt a pályakérdést, melyre Weisz Bernát F. és Korizmics László kétszáz forint jutalmat ajánlottak föl. A kérdés ez: mi az oka annak, hogy a keleti tartományokban (Szerbia, Románia, Törökországban) kiviteli kereskedésünk oly csekély; mily cikkek azok, melyeket oda kivinni, illetőleg kivitelre iparos feldolgozás utján termelni lehetne; s mily intézkedések volnának szükségesek, kereskedésünk ez irányban leendő emelésére.« E kérdés igen fontos, miután a keleti tartományok piacán kivül más távol eső nemzetek (svájciak, belgák, franciák, angolok,) uralkodó állást foglaltak el olyan cikkekben is, melyekből hazánk bőségesen rendelkezik. A pályázat határideje ez évi augusztus 31-dike. A pályaművek magyar nyelven küldendők be Matlekovics Sándor egyleti titkárhoz (Wesselényi-utca, első sz. a.) Terjedelme 5—8 nyomatott iv legyen. A jutalmazott mű a szerző tulajdona marad, de ha fél évig ki nem adja, az egyesület tulajdonába megy át.

* **Uj szók.** A »nyelvész-kör« ismét uj szókat ajánl nehány használatban levő, de hibás szók helyett. Igy a »járda« helyett a következőket: járó, járóka, járka, járosó, járáló, járkáló, járdaló, gyalogjáró, sat. Ezek közül a tanácskozmány a »j á r ó« szót ajánlja leginkább, mint a melynek számára nincs lefoglalva semmi jelentés, könnyen, kényelmesen lehet kezelni s végül mert már használatban is van. A »tömkeleg« szóval szemben, (melyet a nyelvujitás legfonákabb alkotásának mondottak,) a »kerengő« vagy »kerengős« szót lehetne használni, de minthogy

a kifogásolt szók helyébe ajánlandókra nézve első sorban a régi irodalmat, a népnyelvet, a nyelvjárásokat tekintik forrásnak, helyettük a Faludinál előforduló »utvesztő« szót ajánlják. A »beállit,« »beszüntet« igék helyett a »megszűntet, felhagy, abbahagy« igék használandók. A »létezik« szó szintén a szükségtelenek közé tartozik; a kifogás azonban nem használatát illeti, hanem túlhajtott használatát, mert oly esetekben is élnek vele, midőn valamely tárgy megvoltát nem szükséges hangsulyozni. Kifejezéseink nagy részében egy-egy magyaros kifejezés rovására áll, s nem egyéb, mint idegenszerűség, a német »es giebt« utánzása. Helyette — a mint a mondatszerkezet kivánja — a megvolt, nincs, van, leledzik, található, lelhető sat. szavakat ajánlják.

* **Nyaralók tervben.** Gróf Dőry Lajosnak a Damjanich-utca és a meghosszabbitott dohány-utca közt nagy telekterülete van. Ezt tizennégy részre osztotta föl, ugyhogy mindegyik 170 — 200 négyszeg ölnyi. Ezeken még e tavaszon Benkó Károly épitész tervei szerint tizennégy nyaralót szándékozik épitteni s azokat eladni.

* **A csalfa.** A József-utca egy fiatal lisztárusa megjárta. Vevői közt volt egy csinos nőcske (kőfaragólegény fiatal neje,) ki megtetszett neki. A nő mosolyogva fogadta udvarias szavait, a mi a lisztkereskedőt fölbátoritá a kérdésre: nem látogathatná-e meg otthon akkor, midőn férje nincs honn. A nő azt mondta rá: »Jőjjön vasárnap este, férjem elutazott.« A boldog ember sietett a Práter-utcába s édesdeden beszélgetett a nővel, midőn egyszerre kopogtatnak és erős férfihangot hallanak. »Istenem, a férjem! Rejtse el magát!« Az udvarló bebújt az ágy alá. A férj, kezében késsel, kutatni kezdett s megtalálta emberét. »Adja ide pénzét vagy megölöm!« — ezzel rohanta meg. A nő közönyösen nézte a jelenetet s aztán férjét kiszólitá a konyhába egy szóra. Ezt a megijedt kereskedő arra használta föl, hogy kiugorjék az ablakon. De szerencsétlenül ugrott, mert — noha a ház földszinti — eltörte a lábát. A házas pár fenyitőszék elé került, miután valószinű, hogy együtt tervezték ki e rászedést.

* **Rövid hirek. A nőképző-egylet** elnöksége értesitést küldött szét, mely szerint elhalasztott ezüst nyeremény-sorsjátékát, kormány-engedély alapján, 1876 március 31-dikén fogja megtartani okvetetlenül. — **Tisza Kálmán** belügyér csütörtök-este Debrecenbe utazott. — **Blahánné** asszony Debrecenbe megy két vendégjátékra s először kedden lép föl. — **A földrajzi társulat** csütörtöki felolvasó-ülésén már a betegségéből felüdült Hunfalvy János elnökölt. — **A nemzeti lovardában** május 8-dikán a hazai agarászok kongresszust tartanak. — **Albrecht főherceg** még e hóban fővárosunkba jő s nagy katonai szemlét fog tartani. — **A hivatalos lap** szerint: az a hir, hogy Fráter Pál nógrádi tanfelügyelő az ellene elrendelt vizsgálat következtében lemondott volna hivataláról, az igazsággal merőben ellenkezik. — **A szabadelvű kormány** tagjainak arcképcsarnokát Vereby Soma igen diszes műlapon s jól talált arcképekkel kiadta s a tiszta jövedelem negyedrészét a bukovinai magyaroknak adja. — **Budapesten** april 4-dikétől 10-dikéig 249 gyermek született s 251 személy halt meg. — **A zálogházba**, melynek igazgatója hirtelen halt meg, Szegfi Mór titkár küldetett ki miniszteri biztosnak. — **A megyeház** udvarának ama részét, hol a foglyok sétálnak, fával és virággal szándékoznak beültetni. — **Marksteiner Sándor** ügynök és társa elszöktek Budapestről, huszonötezer forint adósságot hagyván hátra.

Vidék.

** **A váci iparosok társulata** vasárnap délután kegyeletesen ülte meg Széchenyi halálának tizenötödik évfordulóját. Dr. Kiss József, a »Vácvidéki Lap« főmunkatársa lelkes szónoklatban ecsetelé a »legnagyobb magyar« egykori működését, s beszédének hazafias benyomása alatt elhatározá az iparos társulat, hogy alapot tesz le Széchenyi halálnapja évenkinti megünneplésére, s fölkéri az akadémiát, hogy rendezzen országos Széchenyi-ünnepet ama nagy nap félszázados évfordulóján, melyen 1825. nov. 3-dikán Széchenyi az akadémia alapját letette.

** **Mádon** a nem rég alakult dalárda javára mult vasárnap dalestélyt és működedvelői előadást rendeztek, oly szép sikerrel, hogy a tiszta jövedelem 300 forint lett. A karénekek mellett nagy tetszésben részesült Singer urhölgy zongorajátéka. Szépfaludi »A regény vége« cimű vigjátékában Weinhändler Erna kisasszonyt (fiatal özvegy) valóságos virágzáporral tüntették ki játékáért. Teleky Róza, Strausz Mariska k. a., Selmeczy Lajos és Molnár György szintén kaptak tapsokat. Az előadást reggelig tartott táncmulatság követte.

** **Vidéki hirek.** Székesfehérvárt Gyöngyösiné Mátray Laura asszony a »Szerelem iskolája«-t választá jutalomjátékúl s ez alkalommal az ifjuság diszes koszorúval, a közönség pedig gyémántos ékszerrel lepte meg a kedvelt vendéget. — **Latinovics Illés** földbirtokos a sanaci pusztán iskolát épittetett s a tanitás költségét is födözi. — **Szatmárban** Schlauch püspök a Török János-féle nagyszerű könyvtárt, a magáéval együtt, nyilvánossá szándékozik tenni. — **Az ipolysági** ujonnan épitendő iskolára a primás hatszáz forintot adott. — **A kolozsvári »dalkör«** holnap (vasárnap) a redoutban tartja ez évi első dalestélyét. — **A veszprémi takarékpénztár** mult évi üzlet-kimutatása szerint, ez intézetnek tavaly 21,585 ft 51 kr tiszta jövedelme volt. — **A szegedi szinigazgatóság** gazdája és könyvtárnoka: Kovács József e hó 20-án ünnepeli szini pályája félszázados jubileumát; Dennery »János finnlandi herceg« drámáját adják elő jutalomjátékára, Kossuth Lajos forditásában. — **Komáromban** és tájékán kedden délután erős földrengés volt földalatti morajjal. — **Nagyváradon** Hegyesy Márton eljegyezte Sztaroveszki Julia kisasszonyt; B. Csabán Milecz Pál pedig Frnda Amália kisasszonyt. — **Elhúnytak:** Veszprémben Kopácsy József nyug. szeptemvir neje, Késmárky Mária asszony 54 éves; Selmecbányán Pullmann Nep. János kegyesrendi tanár 26 éves; Szabadkán Bayer Károly volt-adókönyvvezető, 42 éves; ugyanott Mogyoródi Anta csendbiztos. — **Hunyadi Julia** grófnő holttestét ma temetik el ünnepélyesen az ivánkai családi sorboltba.

Bécsi hirek.

*** **A király utja.** A »Lucifer« és »Adria« gőzhajók számos kéjutazóval, továbbá a »Stambul,« »Andreas Hofer,« »Gargnago« és »Phantasie« borult ég és hideg, mérsékelt bóra mellett kisérték a »Miramare«t, Ő Felsége hajóját, mely megérinté Zaravecchiót, Strettot, Morterát és Zlarint. A király a nevezett helyeken kiszállott s a lakosság mindenütt ünnepélyesen fogadta. Strettoban a király korált vásárolt. Számos fellobogózott bárka kisérte őt; a partokrúl üdvlövések hangzottak. Sebenicoba két órakor érkezett meg a király. A fellobogózott város igen szép látványt nyujtott. A hadihajókrúl és bárkákról viharos hurráh és zsivió-kiáltások hangzottak. Ő Felsége bevonulása alkalmával megszólaltak a város összes harangjai. A városi tanács egy pompás pavillonban fogadta a királyt; huszonnégy leány festői öltözetben virágokat szórt az utra. A király diadalíveken át, a nagy részben felfegyverzett lakosság viharos üdvözlései közt vonult a püspöki palotába, hol a papság, a hatóságok és küldöttségek hódolatait fogadta. Este a bengáli tüzzel és villanyos fénynyel kivilágitott város tündéri látványt nyujtott. A király végig kocsikázott a városon, szakadatlan zsiviók által kisérve.

*** **Gyilkolás és rablás.** Emlitettük, hogy a »török sánc«-nál fekvő »Sobieski király«-hoz cimzett vendéglő tulajdonosát és ennek nejét közelébb meggyilkolták. A végzetteljes éjszaka előtt Schieder és neje sejtelemszerű aggálylyal voltak eltelve. A vendéglő szomszédságában egy kőbánya van, s az ottani munkálatoknál egy robbanás kődarabokat szórt a vendéglő kertjébe. Schieder panaszt tett s a panasz hallatára egy bányamunkás dühbe jövén, azt mondta, hogy házát a következő éjen le fogják rombolni. Schieder a délutáni órákban épen egy rendőrfelügyelővel tanakodott az irószobában, ki azt tanácsolta neki, hogy biztonság okáért már esti nyolc órakor zárja be üzletét. E párbeszéd s elővigyázati intézkedés két munkás jelenlétében történt meg, kik gyanútalanúl ittak egy zugban. Schieder megigérte a rendőrfelügyelőnek, hogy esti nyolc órakor bezárja üzletét. Ezt azonban, szerencsétlenségére, nem tette meg. Ő és neje leültek kártyázni a két vendéggel s egy konstábler még éjjeli tizenegy órakor is kártyázni látta őket az ablakon át. A gyilkosok tizenegy óra után fogtak borzasztó munkájukkoz. Az orvosi vizsgálat után majdnem bizonyosnak mondható, hogy Schieder, ki erős alkatú férfi volt, csak heves küzdelem után adta meg magát; nejét akkor gyilkolták meg, midőn épen lefeküdni készült. Minden arra mutat, hogy a gyilkosságnál egy harmadik személy is szerepelt. A gyilkosok bevégezvén tettüket, felforgatták, kikutatták az ágyakat, a fiókokat, az almáriumokat s negyven forintot, egy ezüst órát, több szekrényt, ruhát sat. vittek el magukkal.

*** **Bécsi hirek. Ötödik Ferdinánd** király a jövő hetfőn éri meg 82-dik születésnapját. — **A pénzverőintézet** igazgatója: Schrötter udv. tanácsos csütörtökön meghalt. — **Gr. Pejacsevich** tábornokot a jövő hóban altábornagygyá lépteti elő a fejedelem. — **A bécsiek** most nagyban járnak ki a Dunához, melynek vize pár nap óta az uj mederben folyik. — **Jauner** az udv. dalszinházban jövő tavaszszal olasz idényt hoz létre s Merelli igazgatóval meg is kötötte a szerződést.

*** **Külföldi hirek. Alphonse Royer**, a párisi opera egykori igazgatója, ki irt drámai munkákat, regényeket, költeményeket, s a harmincas évek irodalmi mozgalmaiban jelentékeny tényező volt, meghalt 72 éves korában. — **Sarolta császárné**, mint mondják, rövid időn megszűn szenvedni; feloszlása közel van. — **A lipcsei »Illustrirte Ztg«** közelebbi száma elől Tisza Kálmán arcképét (nem valami jól találva) s méltánylólag irt életrajzát közölte. — **Ofenheimról** mondják, hogy Rómában megjelent az áldást osztó pápa előtt, ki ez alkalommal (ha igaz) igy kezdte volna hozzá intézett beszédét: »Igaz ugyan, hogy az apostoli áldásból mit sem lehet zsebre rakni, sat.«

Várszinház. Szombaton, april 17-kén: »Az erdő szépe,« dráma 5 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **Vadnai Károly.**

Bérlet 15. szám.

NEMZETI SZINHÁZ.

Budapest, szombaton, április 17-kén, 1875.

Ayda.

Nagy opera 4 felv. Irta Ghislanzoni. Zenéjét szerzette Verdi József. Az előadásban a nemzeti szinház szinpadi zenekara is részt vesz.

A király	—	—	Tallián.
Amneris, leánya	—	—	Tannerné.
Ayda Aethiop rabszolganő	—	—	Hauk M. k. a.
Radamés, a királyi testőrség vezére	—	—	Ellinger.
Ramfis, főpap	—	—	Kőszeghi.
Amonasro, Ethiopia királya, Ayda atyja	—	—	Láng.
Küldött	—	—	Szabó.

Kezdete 7 órakor.

Hampel Győző

Budapesten, nagy-(három)-korona-utca 16-dik szám,

(Hampel-féle ház).

Napiárak vámfontkint.

Cukor, legfinomabb	24½	kr.
» finom . . .	24	»
Kávé, Mocca finom .	82	»
» **Cuba**, val. Bordeaux	95	»
» Cuba, legfinomabb	85	»
» Java, finom . .	78	»
Mandola édes . . .	48	»
Malozsa szőllő . .	35	»
Salátaolaj üvegestül .	70	»
Házi szappan, szegedi	21	»
Gyertya, stearin 6-os s 8-as	50½	»
Rizs, olasz fényes . .	14	»
» Rangoon finom .	10	»
» Aracan jó . .	9	»
Lencse, stockeraui . .	18	»
Borsó, hámozott, . .	11	»
Bab, kis és nagy . .	8	»
Szilva, valódi török .	18	»
Lekvár, slavoniai, édes	16	»
Mák, kék	24	»
Dió, egészséges . . .	12	»
Keményitő, jegecekben	18	»
» Tüllanglais	15	»
Pezsgő, francia, palack	3.50	»

Kivánatra az árukat házhoz is küldöm dijmentesen. Cukorból csak süveg számra adok, a többi cikkekből pedig legalább egy vámfontot, miből 112=100 bécsi fontnak megfelel. Üzleti helyiségem hétköznapokon d. e. 8—12-ig és d. u. 2—7-ig nyitva tartatik. Vidéki szives megrendelések legnagyobb figyelemmel és pontossággal utánvétellel eszközöltetnek; minden e jegyzékben nem emlitett cikk a **legolcsóbb árakon** megszereztetik. 106

Olcsóbban!

mint bárhol kaphatók!

Fekete és szines selymek,

valamint

gyapju- és mosó-ruhakelmék

WEISZBERGER JAKAB női divatáru raktárában

Budapesten, bécsi-utca 2/a sz. a.

Minták bárhova **ingyen** és **bérmentve** készséggel szolgáltatnak. 110

Balaton-Füreden

kiadandó nyaraló.

Közvetlen a fürdő intézetben egy árnyékos kerttel övedzett villa, fedett terrassal, kilátással a Balatonra az egész fürdő-saisonra kiadandó, mely salonnal együtt 5 kényelmesen és elegánsan butorzott szobából, a salon jó zongorával ellátva, előcsarnok, teljesen felszerelt konyha és pinczéből áll. Bővebben értekezhetni levél utján a tulajdonos **Dr. Huray István** uradalmi fürdőorvossal B.-Füreden.

Tojást és irosvajat

tökéletesen pótolja az **egyetlen valódi Goodal-féle sütőpor,** a bécsi világkiállitáson **disz-éremmel** kitüntetve és a **bécsi népkonyhák**, előbbkelő szállodák, cukrászdák és magánházak részéről kitünőnek elismerve, használatúl elfogadtatott.

Egy csomag ára vegyitékül 4 font liszthez 10 kr., pléh-dobozban 50 kr., 1 frt, 1 frt 40 kr., 1 frt 80 kr. s igy minden font lisztnél legalább 30 kr. áru **tojás és vaj megkiméltetik.** 150

Eduard Mandel, alleiniger Vertreter des Goodal'schen Backpulvers für die österr.-ungar. Monarchie, Wien, II., Taborstrasse. Nr. 42.

Ismételadók árengedményben részesülnek.

Tulajdonos: **Tóth Kálmán.** Kiadja és nyomatja az **»Athenaeum«** irodalmi és nyomdai részvénytársulat.

5. *Dósa Géza:* Bethlen Gábor tudósai körében.
Olajfestmény. Budapest, Szépművészeti Múzeum.

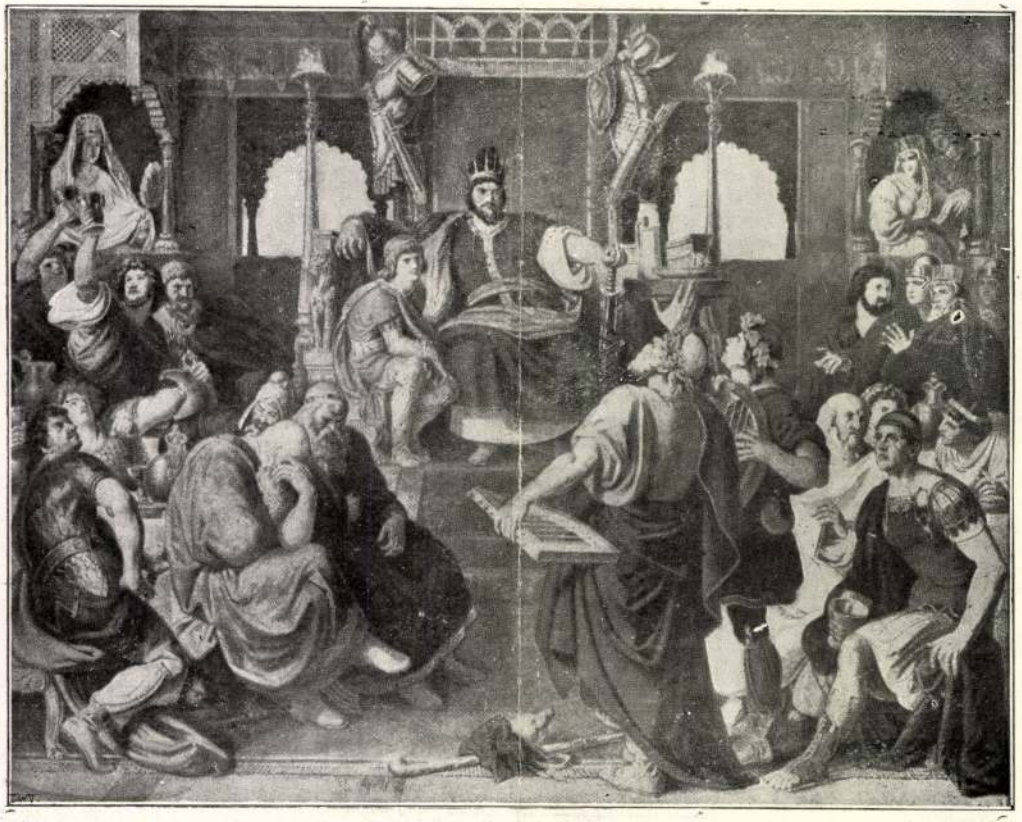

6. *Than Mór:* Attila lakomája.

Falfestmény. Budapest, Vigadó.

Than Mór

894. *Than Mór:* Fiúképmás.

Árverési Közlöny

1936-2. rk. 14

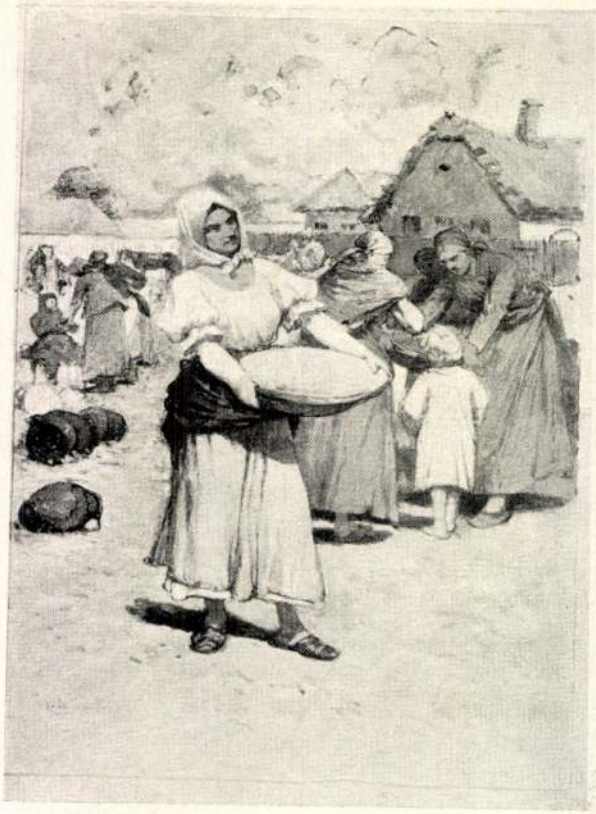

334. *Deák Ebner Lajos:* Piac.

A jégsivatagban. Mutató Mikkelsen kapitány „A sarkvidék remetéje“ cimü könyvéből

Szabadulás

Szibéria hósivatagjai valóságos oázisok ahhoz a vidékhez mérten, ahol Mikkelsen kapitány, a dán sarkutazó életének néhány esztendejét töltötte az örök jég és örök hó birodalmában, önkéntelen fogságban. Egyik legutóbbi számunkban részletesen ismertettük a dán kapitány könyvét, aki éppen olyan ügyes írónak is bizonyúlt, mint amilyen kitünő és erős lélekjelenlétű sarkutazó. Szinte megrázó erővel írja le nélkülözéseiket, vágyaikat és reményeiket, amikor hajójuk szétroncsolódik és ők rájönnek arra, hogy a fehér világ foglyai lettek és heteken, hónapokon, esztendőkön keresztül valósággal csak az a remény tartja életben őt és hűséges társát, Iversent, hogy majd csak észreveszik elmaradásukat és új hajót küldenek értük. De múltak a nyarak és hajó csak nem jött. Már pedig hajó csak nyáron érkezhet a sarkvidéki kis szigetre, amelynek ők foglyai lettek, mert alig néhány nyári hét kivételével, a tenger is befagy odafönt, Grönland felső partjai mentén. De egyik nyár után jön a másik, a hó olvad, a jég zajlik, egyre nagyobb jégtáblák úsznak el a partoktól... Most már igazán jöhetne hajó!

Mikkelsen kapitány és hűséges Péntekje, Iversen, fölmásznak a lakatlan sziget hegycsúcsára és onnan kémlelik a tengert: jön-e hajó? De napok, hetek múlnak el ismét és semmi, semmi... Már-már a reményük is tünedezni kezd. De azért még mindig fölmennek a hegycsúcsra, leshelyükre.

„Valami suhog a levegőben — írja szép könyvében Mikkelsen kapitány. — Egy csapat kormorán, amely a sziklákon fészkel és most a víz fölött röpdös. Boldogan csaponganak és mi úgy irigyeljük őket! A puska mellettünk hever, a kormorán húsa izletes és mindenesetre változatosságot jelent egy kis vadászás, azonfölül pedig szükségünk is van húsra. A kormoránoknak meg kell halniok! És óvatosan mászunk végig a parton egy helyig, ahol közelebb juthatunk a madarakhoz. De megszánjuk őket, a kis fekete madarak lefegyvereznek minket erős embereket és mi sajnáljuk lelőni őket. Mégis csak élet van körülöttünk az ő révükön. Ott ülünk egy kövön és róluk beszélgetünk. Nem, hagyjuk élni őket! Fiókáik vannak fönt a sziklákon és ezek éhen halnak, ha szüleiket lelőjjük, az éhség pedig rettenetes valami. És aztán az is megeshetik, hogy ma éjjel hajó érkezik, akkor pedig fölösleges volt lelőnünk őket. Hát hagyjuk inkább életben szegénykéket holnapig, addig sok minden megváltozhatik!

Jó tettnek önmagában van jutalma. Mert most boldogok vagyunk, amint elnézzük a vidám kis madarakat, melyeknek életét megkíméltük és úgy érezzük, mintha veszteség volna számunkra, ha elröpülnének.

Igen, igen, Iversen pajtás, nem volna jobb, ha mi is lefeküdnénk? Itt már semmi keresnivalónk többé.“

Fél óra múlva háló-zsákjainkban heverünk már, jó éjszakát kívánunk egymásnak és elismételgetjük magunknak: „Én jóságos Istenem, jön-e ma éjjel hajó?“ De mielőtt még elalszom, tekintetem végigsiklik a falon. Képek lógnak ott, egy kis üres hely is van ott, amelyet tekintetem legelőször fölkeres. Ott lógott valamikor szülőfalum színes levelező kártyája. Ó milyen szép zöld volt azon minden! De le kellett szednem a falról, mert túlságosan erős honvágyat ébresztett föl. De ha a képet el is égettem, az üres helyet nem tudtam elégetni és az most rám mered, mintha azt akarná kérdezni: tudod-e, mi lógott itt? Ó, nagyon is jól tudom! Különös ötlet volt elégetni azt a képet, mert az üres hely most gúnyosan rám vigyorog. Te gyáva, te nem mersz a jövőre gondolni! Csak nem hiszed azt, hogy valaha hazajuthatsz?

Csönd van a házban. Mindketten alszunk. Egyszerre csak arra ébredek, hogy kint fölborúlhatott egy láda és amikor fölnyitom szemem, megpillantom Iversent, mezítláb, csak az izlandi zekébe öltözötten, amint csodálatosan zavart arccal szaladgál a szobában. Medve járhat itt, — gondolom magamban, — és én is kiugrom a háló-zsákból, fölkapom a puskámat és utána futok. De a feleúton megállok, csodálkozva, szinte kővé meredten, mert Iversen elérte az ajtót, föltépte és elkiáltja magát:

— Jó napot, jó napot, jó napot, hajó van itt!

A következő pillanatban már hűséges társamnál vagyok. Tömérdek embert látok most, egész csapatot, az egész sziget tele van emberrel.

Hogy aztán mi történt, magam sem tudom. Sietve ruhákat kaptunk magunkra. De itt aztán megcsal az emlékezetem és a legközelebbi, amire emlékszem, az, hogy Iversen eltünik és amikor én a keresésére indulok, látom, hogy egy kis sziklán áll, a sapkáját lóbázza és kiáltoz:

— Hajó van itt, hajó, hajó!

Néhány ugrással mellette termek. Igen, ott kint, ahol eddig még sohasem láttunk egyebet, mint vizet és jeget, most kis norvég gőzös pihen! Egymásra nézünk; szemünk ragyog. Nehéz szavakat találni, ha huszonnyolc hónapja nem látott az ember — embert! De aztán lesietünk a ház mögé, ahol nem láthatnak minket a norvégek, ott kezet szorítunk egymással, erősen, melegen, mert ime, vége az életünk nehéz napjainak! Egy pillanatig így tartjuk egymás kezét, aztán hirtelen megszólal Iversen:

— Te, mégis csak jó volt, hogy tegnap nem lőttük le a kormoránokat. Emlékszel, milyen boldogok voltak!

Aztán lemegyünk a norvégekhez, akik fölvesznek hajóikra és a kis gőzös tíz nap múlva... már szülőhazánkban tesz partra minket.“

Mikkelsen kapitány szép könyvét, „A sarkvidék remetéje“, az Uj Idők előfizetői kedvezményes áron, fűzve nyolc korona helyett négy koronáért, kötve pedig tíz korona helyett öt koronáért kapják.

Két pesti festő

Mielőtt Pest Budapestté zajosodott el, csöndesebb volt a művészete is. Boldog vagy nyomasztó hétköznapok fűződtek egymás mellé, ezeket tükrözte azoknak a festőknek művészete, akiket valóban pestieknek mondhatunk, mert munkálkodásuk itt folyt le.

Közülük kettőt, Than Mórt és Gerhardt Alajost, most támasztott fel az Ernst-múzeum, kiállításban mutatván be egy-egy sor művüket.

Than Mór egyenletes, boldog és nyugalmas életet élt, bár fiatalkora zavarok közt telt el. A múzsákkal soha életében nem volt semmi baja, ám a katonákkal annál több. A szabadságharc idején sokat

Uj Idők 1916. XXII. 41/7. céd

vázolgatott a táborokban: e zsengéit elkobozta Bécsben a szoldateszka. Mint nagyon gyanús ember ült is vagy két hónapot. 1859-ben megint csak a háború zavarta ki Olaszországból. S mégis, ő, aki búsuló parasztlánykákkal lépett legelőször a nyilvánosság elé, ezek után nagy csatákat, tábori- és katonaképeket, hadvezéreket festett főképp. Még pedig igen nagy sikerrel. Mert már 1857-ben a Műegylet pályázatán elnyerte az 1000 pengőforintos első díjat (Imre király), másfél évtizeddel később pedig — szinte hihetetlen, — Székely Bertalannal szemben elnyerte a 200 arany első díjat (Kún László és Habsburg Rudolf találkozása). Más tíz év után az Ipolyi-díjat kapta. Mindezek a dolgok nagy kitüntetést jelentettek akkor. A régi Pest derék festője hálás is volt publikumával szemben: szorgalmasan készített új, újabb képeket s műveinek száma megszámlálhatatlan. A krónika följegyezte, hogy Pestre telepedve öt év alatt pontosan 94 képet festett. Későbbi munkálkodását már nem is darabszámra mérték, hanem öllel. Följegyezték, hogy maga a Nemzeti Múzeum lépcsőházának fríze 22 öl. Hát még az Opera, Vigadó, a Központi pályaudvar, Ferencvárosi templom stb. falképei! Aztán egy sereg oltárkép és arckép, és egy egész sor nagy vászon a Szépművészeti Múzeumban. Csupa allegorikus vagy történeti kép, amelyek nem maradtak helyhez kötve, hanem szárnyat öltöttek s ezernyi reprodukció alakjában bejárták a széles haza palotáit és kunyhóit. Than Mór nyugodt boldogsággal tekinthetett tevékenységére. Kivált, hogy még hivatalos megbecsülésben is részeltették, kinevezvén őt a Nemzeti Múzeum képtárőrévé. Nyugodalmas, csöndes életéhez illő kitüntetés.

Épp ily nyugodalmas a festése is. Ebben is teljesen egyezik az azon korbeli Pesttel. Mert bár vészeket és viadalokat festett, az ecset rendületlen nyugalommal, fékezett menetsebességgel járt a vásznain. Nem voltak kisiklásai, nem voltak kitörései. E képeket nézegetve érezzük, hogy a legnagyobb lelki egyensúllyal és nyugalommal készültek. Szenvedély nem lobog rajtuk, rendetlenség nincs sehol. A bécsi Rahl szolid vágányain mozgott. Ezek a vágányok egyetlen biztos célhoz vezettek, arra az érkezési állomásra, amelynek Rahl-iskola a műtörténeti neve. Higgadt, megfontolt festés, szabályos kompozició, megnyugtatón világos jelenetezés: ezek a főjellemvonásai. Legnagyobb ellentéte volt Madarásznak, a dráma mesterének.

Ettől a tipusos pesti festőtől egy sor kép került most az Ernst-múzeum kiállításába. Legderekasabban két oly képet festett meg, amelyek modelljei a nyugalom foglalata: egy csendélet és önarcképe. Derekas, a többiből kiváló munkák. Főképp az utóbbin még bizonyos érdekes festői minőségek is jól szóhoz jutnak, amelyek viszont elnémúlnak a nagy képeken. Kevésbbé tolakodik előtérbe az iskola, többet kapunk magától a festőtől. Bizonyos piktor-vizió töri át a hidegség páncélját. Színének is van oly zamatja, amilyent történelmi képein, ez óriásra nagyított csendéleteken, nem igen látunk. Örülünk, hogy ily munkáját is láthatja a közönség.

A másik festő, aki Pest félmultjából szól hozzánk, Gerhardt. A megélhetés gondja őt is hivatalhoz kötötte: rajztanár volt. Ezenkívül is sok szokvány-munkát kellett végeznie, illusztrációkat, jeles honfiak arckép-rajzait stb. Ami szabad ideje akadt, tájképek festésére fordította. Apró dolgok, de egy érző ember lelkének művei. Nyugalmas hangulatai az estnek, igénytelen motivumokkal, amelyeket az előadás pietása tesz érdekessé. Valóban nem akadémikus tájképek. Kár, hogy szerzőjük oly kevéssé szentelhette magát az efféle munkának.

A kiállításon sok más kép is van, régibb és újabb német meg osztrák mesterektől. Köztük Waldmüller, Canon, Pettenkofen művei. Valamennyi érdemes a tanulmányozásra. *Lyka Károly*

Tábortüzek. *Jászay-Horváth* Elemér háborús verseiben nem is annyira a háború dominál, mint inkább egy melegszívű magyar poéta csöndes borongása. Hangja nem harsogó trombiták érces fölcsendülése, hanem mély bariton, amelyben a vérző szívű férfi bánata zokog. Nem csatadalokat, lelkesítő marsokat ir, hanem a szívét tárja ki, de azt egészen egy-egy meleg, fájdalmas sóhajban. A skálája éppen ezért nem nagy, de a hangja közvetlen és igaz érzések megszólaltatója, mint azoknál a poétáknál, akiknél az impulziv érzés vezeti a tollat és nem a formával el-eljátszogató presziőzködés. Hogy amellett formailag is tökéletesek a versei, az külön érdeme Jászay-Horváth Elemérnek: a mélytűzű bor finoman metszett pohárban csillog nemes, arany színeivel.

VIRÁGOK

Ami virága van a tavasznak,
A honvédzászlót ékesítse mind.
Hőseinknek, kik messze utaznak,
Fonja virágát szegény és gazdag,
Szíve szerint.
Ami virága van a tavasznak,
A honvédzászlót ékesítse mind.

Ami virága terem a nyárnak,
Győztesek útját hintse tele.
Hadd érezzék, kik messze járnak,
Hogy rájuk itthon virágok várnak
S tölgy levele...
Ami virága terem a nyárnak,
Győztesek útját hintse tele.

S ami virága marad az ősznek,
Legyen az sírok koszorúja.
Őrizze álmát sok néma hősnek,
Kiket vér és könny árja esőz meg
S éj borúja...
Ami virága marad az ősznek,
Legyen az sírok koszorúja.

A formás kiállítású, értékes kis kötet ára 2 korona.

Új mentőkészülék a búvárhajók legénysége számára. A tengerész hátára tömlő van csatolva oxigénnel, amely egy csövön át a szájba ömlik. Külön készülék védi a szemet és az orrlyukakat

Keringő. A Vigszínház színpadán játsza a keringőt egy fiatal muzsikus, aki szeretett és csalódott, hitt és kiábrándult. A keringő bánatos, csupa panasz, s a frakkos társaságban arról beszélgetnek, hogy egy ily táncmelódiában mennyi fájdalom rejtőzhet, — amikor elsötétül a színpad, gyors változás, s elkezdődik egy drámai történet, amelynek végén már tudjuk, hogy a fiatal muzsikus szomorú keringője mily élményből fakadt. A történetet hárman játszák, az ismert, de sem az életben, sem az irodalomban meg nem unt trió: a férj, az asszony és az udvarló, aki maga a muzsikus, aki azonban itt, Ruttkay György színművében, nem lesz házibarát. Ehhez ugyanis félénkebb és jellemesebb, az asszony pedig jobban szereti az urát. Bár alapjában, úgy látszik, hogy igazán csak önmagát szereti, a hiúságát, a kényelmét, szépségének hírét. Szép asszony ő, szinte tipikusan pesti asszony, számító, önző, józan, aki a tökéletes megértésről beszél, a szenvedély elragadó erejét keresi, de csak játszani tud vele, elkering fölötte. A Vigszínház idei szezonjának első bemutatója volt Ruttkay György színdarabja, a „Keringő", amelynek három főszerepét kiváló színészi trió játszotta, Fenyvesi, Varsányi s a mostanáig katonai szolgálatot teljesítő Tanay. A „Keringő" a bemutatóval egyidejüleg könyvalakban is megjelent Singer és Wolfner kiadásában. Ára 2 korona.

EGY KÍNAI FILM ELÉ...

Japán ágyúi döngetik Peking falait. A sárga világ drámájának második fejezete ez, mely Mandzsukuo „függetlenítésével" ideig-óráig véget ért. Most folytatódik. Meddig tart?... Időben kiszámíthatatlan.

Kétségtelen, hogy ezek az események a szokottnál is nagyobb mértékben terelték Európa figyelmét a Távolkelet felé. A fehér kultúra, az európai civilizáció előtt megnyílt Japánt általában már elég jól ismerik nálunk. Kína még mindig — titok. Egyik nagy filmszínházunk nemrég filmet mutatott be Kína életéről. Egy ismeretlen világ... Budapesten ezrével jártak a Columbus Kristófok, akik felfedezték a mennyei birodalmat. Most egy másik budapesti filmszínház készül kínai film bemutatására. Az „Édes anyaföld": Pearl-Back híres regényéből készült. Magyar fordításban is megjelent. Nagy sikere volt. Sokan olvasták. A filmvállalatnak azonban ez mind nem elég. Nem az a legnagyobb baj — mondják a vállalat vezetői —, hogy az emberek nem ismerik Kínát, hanem, hogy bejönnek a pesti uccáról a moziba és hirtelenében nem tudnak hozzáhangolódni ehhez az idegen világhoz. Kell valami, ami átvezesse őket... olyasvalami, amivel annak idején Herczeg Ferenc az „Ocskay brigadéros"-nál a pesti közönséget bevezette a kurucvilágba. Előadás előtt eltárogalózta a Rákóczi-kesergőt s amikor a függöny kettényílt, a közönség már egész lelkével benne andalgott, már benne élt ebben a régen mult, történelmi korszakban.

Ilyesmit akar most a Metro is, amikor jóval film-premierje előtt bemutatja Kínát, ha nem is az egész hatalmas birodalmat, de legalább lelkének, kultúrájának, sajátos civilizációjának egy részét: művészetét. Ha csak egy maréknyit is ebből, de jellegzetest, szépet, értékest, igazit. Gyönyörű kerámiákat, ékszereket, képeket, szobrokat, elefántcsont- és fafaragásokat, kézimunkákat, kegyszereket, szőnyegeket, érdekes használati tárgyakat... csodálatos művészi adalékait egy távoli nagy világ idegen életének.

A Metro-filmpalota emeleti előcsarnoka miniatűr múzeummá alakult át erre az alkalomra. A falakon és vitrinekben csupa furcsa szépség, apróbb-nagyobb különös remekművek — valamennyi Csorba Klári gyüjteményéből —, évszázados, évezredes holmik, színben, formában és vonalban egy idegen művészi világrész közlései. Itt egy selyemre festett legyező pókhálófinomsága, amott egy színektől szikrázó brokát kabát súlyos aranyöltései. Itt egy kecses elefántcsont női figura 1650-ből, amott egy fekete tömörfa-isten a régi Pekingből. A nevető Buddha kicsattanó porcellán-epikureizmusa mellett, egy úgynevezett lélektábla, a tűz és a háború isten-maszkjának misztikuma.

Aztán a „Tűzkutya"... a tűz szörnyű fellobbanásának szimbóluma. Tusrajz — freskói hatással. Félelmetes erő, lendület és monumentalitás alig egy méternyi területen. Fejbekólintó művészet és technikai varázslat... Szemközt kínai esküvői ruhák — férfiaké és nőké —, csupa szín és ragyogás, az ezüst és arany káprázatos játéka, csupa ősi — optimizmus. Amilyen a sokgyermekes Buddha boldog családi életét ábrázoló porcellánról is árad... Két figurin: a kínai színész és a kínai színésznő bájos és jellegzetes mozdulattanulmány. Három pekingi porcellánmajom — elragadó. Két kék porcellán-oroszlán a kangsi dinasztiából (1700) — muzeális érték. Hihetetlenül részletezett, finom famunkák mellett néhány selyemre festett kép halkan gomolygó színfelhői és vonal-hajszálai — amelyenekről Goncourték álmodtak. És tarka párnák, szivárványszínekből szőtt vagy hímzett képek, allegorikus szőnyegek, ezer ötlettel formált ezüstök... mind-mind művészi adatok egy sokezeréves kultúra történetéhez, egy sokezeréves nép életéhez — egy film elé.

És talán egy nagy világdráma elé.

R. P.

A MAGYAR HIRLAP
telefónszámai:
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1-218-47, 1-236-86 és 1-102-41.

Idegenforgalmi látványosság lesz Pest vármegye székháza

Dobpergés, fegyveres hajdúőrségváltás fogadja az idegeneket

Pest vármegye történelmi nevezetességű vármegyeházának restaurálásával kapcsolatban *Erdélyi* Lóránt alispán az ősrégi megyeház udvarain és falain meg akarja örökíteni a magyar nemzetért és irodalomért harcolt vagy vértanuságot szenvedett hősöknek az emlékezetét, akik az autonóm vármegyei életben szerepet vittek. Már most is emléktábla hirdeti, hogy az ódon épület látta csaknem a mohácsi vésztől kezdődőleg a nehéz időket, ezek a falak nyögték a nagy szultánok világverő hadait, de látták Pest és Buda felszabadulását is a török uralom alól.

Legújabban

emlékoszlopot emelt a vármegye Nyáry Pálnak, Kossuth leghívebb barátjának és segítőtársának, a honvédelmi bizottmány alelnökének, Pest vármegye nagy reform-alispánjának.

A tervek szerint már készül *Fáy* Andrásnak, a legnagyobb szolgabírónak, *Széchenyi* István tanítómesterének, a magyar jobbágyfelszabadítás apostolának bronz mellszobra, amelyet a vármegye a *Pesti Hazai Takarékpénztárral*, amelynek alapítója ugyancsak *Fáy* András volt, együttesen fog a vármegyeházán örök emlékezetül elhelyezni. Emlékoszlop készül *Hajnóczi* Józsefnek, a *„magyar jakobinus"*-nak emlékezetére, aki alispán és tőzsgyökeres magyar ember lévén, a felvilágosodás eszméjéért börtönbe került. Ugyancsak emlékmű készül a másik nagy „jakobinus"-nak, *Kazinczy* Ferencnek emlékére is.

Felszínre került török-kori emlékek

Pest vármegye jelenlegi székháza, amelynek *főépülete 1600 táján épült*, a török hódoltság alatt kincstári épület volt, amelyet a szultán hadainak visszavonulása után a bécsi kincstár vett birtokába, majd vásárlás útján a megye birtokába került. A megyeházán most folyó átalakításokkal kapcsolatban

a legrégibb, 16. századbeli részen, a föld alatt megtalálták a régi kazamatát és a rejtekhelyek egy részét. Felszínre kerültek a török prófuntsütő-kemencék. Ez alkalommal számos emberi csont és régi használati tárgy is napfényre került.

Ez a rész jelenleg a vármegyeház középső traktusa. A barokk-században épült a *Mária Terézia*-stílű kuriális épület, amelynek keleti szárnyában állott a *Bél* Mátyás által leírt vármegyei múzeum, később a megye rabjainak kápolnája.

A vármegyeház épületének további kereteit a Semmelweis uccára nyíló régi barokkszárny és a Városház uccára nyíló úgynevezett kisszárny adta meg, amelyet *az 1838-as árvíz tökéletesen elsodort*. Ennek a helyére építette *Zitterbarth* a jelenlegi páratlan szépségű, belülről olasz loggiákkal díszített, oszlopos empire-szárnyat.

Az átalakítások alkalmával a vármegyeház udvarán készített kis park mélyítésekor a munkások

hatalmas csatorna és falépítmények maradványaira bukkantak. Nagyon valószínű, hogy ezek az építmények a törökkorból maradtak fenn és a Vácott nemrégen kiásott török csatorna és vízvezeték-hálózatnak lehettek testvérépítményei.

A vármegyeháza és a szomszédos városháza kapcsolatának emlékezetére a két épület között lévő régi *Wodianer*-ház előtti tér alkalmas volna arra, hogy ott *Nyáry* Pál szobrát a székesfőváros felállítsa. Ebben az ügyben *Preszly* Elemér, Pest vármegye főispánja fel is kereste *Szendy* Károly polgármestert.

Erdélyi alispán a megyeháza multjáról és jövőjéről

A vármegyeháza történelmi épületét jóformán csak azok ismerik, akik a helyi történelemben jártasak. Most a nagyközönség számára is könnyebben hozzáférhetővé válik az épület. Az új tervekre vonatkozólag *Erdélyi* Lóránt alispán a következőket mondta:

— Szándékom ezt a magyar történelemben nagy szerepet játszó helyet az elhomályosulásból, jóformán az ismeretlenségből kiemelni. *Be akarom kapcsolni az épületet az idegenforgalomba.* Igaz ugyan, hogy tervem csak akkor válik teljessé, ha a tervbe vett szobrok, emléktáblák mind megépülnek, azonban már így is elég sok a látnivaló.

— A középkorból ittmaradt épületrészek és termek a *Magyar Történelmi Arcképcsarnokkal vetekedő*, a vármegye birtokában levő kép-galéria, amelynek képeit az egykori középkori képeken kívül *Barabás, Thán, Benczur* és más jeles mesterek festették, megnyílnak a közönség számára. A hatalmas vagyont érő képek restaurálása folyik és kor szerint csoportosítva rendezik a képtárt.

— Az ódon megyeházán számos olyan új intézmény is van, amely a nagyközönség érdeklődésére számíthat.

A csaknem ezer évet felölelő vármegyei levéltár történelmi és irodalmi értékei mintaszerűen, modern keretben és felszereléssel várják nemcsak a tudós kutatókat, hanem a mult iránt érdeklődő közönséget is.

A *Bél* Mátyás által felállított régi vármegyei múzeum, sajnos, megsemmisült, mert a *Nemzeti Múzeum* megalakulásakor a századokon keresztül gyüjtött értékeket, páncélokat, zászlókat, fegyvereket, régi bútorokat, a *Wesselényi* Ferenc nádor által a királytól kieszközölt aranypecsétjét a vármegye a múzeumba szállította. Ezeknek a ritka értékeknek egyrésze most is látható ugyan, legnagyobb részük azonban a nagy anyagban részben elkallódott, részben ma már eredete felismerhetetlenné vált. A sok történelmi zászló közül ki tudja azt, hogy melyik volt Pest vármegyéé és hol hordozták azt.

— *Most tervezem az újabb múzeum alapítását*, amelyben már némi anyag gyüjtődött is. Megyei vonatkozású emléktárgyakat és történelmi emlékeket kívánok itt elhelyezni. Remélem, terveimet sikerül keresztülvinnem.

— A közeljövőben Budapest érdekes idegenforgalmi látványossággal lesz gazdagabb s a Városház ucca, a régi Gránátiros ucca felől

a vármegyeház várudvarára begördülő hatalmas idegenforgalmi autobuszokat az ismert történelmi ruhába öltöztetett fegyveres vármegyei hajdúk őrségváltása és dobpergése fogja üdvözölni.

Ezt a régi, szép vármegyei ceremóniát *Pest vármegye várkapitánya* fogja vezetni. Midőn a magyar mult emlékein gazdagodó idegenek kocsija a négy udvarból álló épületet a Semmelweis uccai kapunál elhagyja, mindegyik látogató nemzeti multunk nagyobb megbecsülésével és tiszteletével távozhatik.

Öt fiatal amerikai magyar lány diadalútja...

Budapest öt fiatal, csinos amerikai magyar leány-vendéget kapott. Az *Amerikai Magyar Népszava* a tavasszal rendezte meg második generációs pályázatát. New Yorkban tartották meg a döntőt, amelyen 350 résztvevő volt. *Ez az öt fiatal leány került ki a versenyből győztesen s jutalmuk most ez az óhazai látogatás. Bokor* Helén, *Simon* Gizella, *Mikula* Mária, *Mészáros* Jolán és *Csőke* Irén kerültek abba a szerencsés helyzetbe, hogy a lap jóvoltából megismerhessék óhazájukat, Magyarországot. A pályaudvaron ünnepélyesen fogadták az amerikai magyar leányokat. Megérkezés után a *Debrecen*-étteremben vacsoráztak, itt ismerkedtek meg a speciális igazi magyar konyhával. A közönség körében hamarosan elterjedt, hogy ki ez az öt csinos leány, akiket *valósággal ünnepeltek*. Az étterem szinte egy társasággá alakult, mindent elkövettek, hogy a leányok minél jobban érezzék magukat. A nagy társaság azután felkerekedett és kiment tovább szórakozni az Angol Parkba. Itt is valóságos ünneplésben volt részük: mindenki azon fáradozott, hogy minél kellemesebben töltsék el az amerikai magyar leányok az időt.

Pénteken délelőtt báró *Perényi* Zsigmondnál tettek látogatást. Báró *Perényi* Zsigmond a *Magyarok Világszövetségének* elnöke. *Simon* Gizella üdvözölte *Perényit* keresetlen, közvetlen szavakkal magyar nyelven. Pénteken délután mind az öt leány elutazott Budapestről, vidéken lakó családtagjaik meglátogatására. Csak július 30-án térnek vissza a fővárosba, ahol ismét gazdag program várja őket. Először is megtekintik Budapest nevezetességeit, majd a magyar vidékre utaznak és sorba látogatják meg Szegedet, Debrecent, Kecskemétet, Pécset, sőt a Balaton partján is eltöltenek néhány napot. Augusztus 20-án pedig résztvesznek a szentistvánnapi körmenetben. Az öt fiatal amerikai magyar leány számára felejthetetlen diadalút lesz ez az óhazai látogatás.

Szénné égett hat angol katona egy felrobbant repülőgépben

Londonból jelentik: Egy hárommótoros katonai repülőgép az éjszaka folyamán Sheffield közelében lezuhant. A gép abban a pillanatban, amikor földet ért, felrobbant és a gépben helyetfoglaló hat katona szénné égett. Az angol légi hadseregnek 1937-ben már 78 tagja esett repülőszerencsétlenség áldozatául.

Az ausztráliai légi haderő egy vízirepülőgépe csütörtökön Melbourne mellett a tengerbe zuhant. A gépen volt két repülőtiszt szörnyethalt.

NYÁRI ESTÉK
Kedvelt szórakozó és vacsorázóhelyek Pesten és Budán

Auguszt-pavillon cukrászda étterem I., Hidegkúti út 22. Uzsonnához jazz-, vacsorához cigányzene. 83-as villamos 5-ös autobusz. Asztalrendelés. Telefon: 1-640-02.

RAVASZ CUKRÁSZ I., Krisztina körút 75. sz. Telefon: 1-502-32. Előkelő cukrász-szalon

Gellért: **Mursi Elek** az étteremben „**Komor**"-jazz a hullámterraszon **Gundel** Liget: **Rácz Zsiga** monstre cigányzenekara

Kellemes kerthelyiség, elsőrendű konyha BALÁZS HŰVÖSVÖLGY a 83-as villamos végállomásánál „**Dampfnudel**". Kiváló borok. Dreher-sörök. Cigányzene! Telefon: 1-640-79

Csodás budai esték, remek hangulat az Ádám Paradicsom Kertjében III., **Üröm uca 54.** Zsigmond tértől 2 perc. Híres halvacsorák. Parázson és roston sültek. Flekken-különegességek. Danczinger—Tarlósi jazz-, schramli és cigányzenéje. Tombor Jancsi énekel. Romantikus kert. Tel. 1-543-3.

Legszebbek a nyári esték az ARANY KACSA hangulatos, gyönyörű, kitűnő levegőjű **kerthelyiségében.** I., Kacsa-utca 18. Elsőrangu konyha, pompás italok. **HEVESI GUSZTI** és zenekara **muzsikál.** Asztalrendelés Telefon: 1-542-95. Tulajdonos: Vörös Viktor.

Legszebbek a nyári esték a Gellérthegy legszebb kilátású vendéglőjében **a Busuló Juhászhoz** **Rácz Géza** és cigányzenekara muzsikál. Elsőrangú ételek. Kitűnő italok. **Asztalrendelés telefon: 2-593-60**

NÉGER FALU HALÁSZKERT **ÓBUDAN** POLGÁR-TÉR 3 **Hal szálka nélkül!** Hangulatos zene! Uradalmi fajborok

és utána csak a Raposához ahol egész éjjel nyitva van- Híres levesek, kitünő kimért borok, gourmand kávé van. Egész nyáron át híres cigány játszik. VII., Akácfa-utca 12. T. 1-411-62

SZÍNHÁZ + FILM

A „Déryné Játékszín" felépítésére nemsokára megjelenik a részvényjegyzési felhívás

Mint a *Magyar Hirlap* már közölte, egészen újszerű módon épül fel a megszünt Budai Színkör helyett *az új budai színház*, amelynek már nevet is adtak: *Herczeg* Ferenc ajánlására *„Déryné Játékszín"* lesz a neve az állandó budai színháznak.

Az újszerű megoldás lényege, hogy

a budai polgárság alakítsa meg azt a részvénytársaságot, amelynek pénzén a színház felépül és így Buda polgársága lesz a tulajdonosa az új budai színháznak.

Értesülésünk szerint a legutóbbi napokban a terv keresztülvitelére fontos és elhatározó lépések történtek. Ezek egyike, hogy *Balogh* Elemér, a budai színházmozgalom ügyvezető elnöke *megjelent a kultuszminiszternél*, aki a legnagyobb megértéssel és jóakarattal fogadta a tervet. A további tárgyalások során a mozgalom ügyvezető elnöke *Budapest főpolgármesterével, a polgármesterrel és a közmunkatanács elnökével* folytatott megbeszéléseket, amelyek azzal az eredménnyel jártak, hogy a részvénytársasági alapon történő budai színházépítésnek semmi elvi akadálya nincsen.

Az ügy praktikus keresztülvitelére most következik az akció egyik legfontosabb lépése.

Nemsokára megjelenik a részvényjegyzési felhívás, amely felszólítja a polgárságot és elsősorban a budai városrész polgárait, hogy jegyezzenek részvényeket és ilyen módon mindenki váljék résztulajdonosává az új budai színháznak.

A mozgalom vezetői, élükön *Herczeg* Ferenccel, úgy tervezik, hogy az új állandó budai színház *egy év alatt teljesen felépülhet*. És így jövőre megnyílik a *Déryné Játékszín*, amely külön társulattal, a budapesti nagy színházakkal egyenrangúan, télen-nyáron egyfolytában tart előadásokat és éppen olyan bemutató-színház lesz, mint a többi nagy budapesti színház.

Greta Garbo álnéven nyaralt Ausztriában?

Ellenőrizhetetlen távirat érkezett Bécsből. Hogy a táviratban közölt bécsi hír megfelel-e a valóságnak, azt egyelőre megállapítani nem lehet, hiszen arról van szó, hogy *Greta Garbo álnéven nyaralt egy osztrák üdülőhelyen*, de utólag az is kiderülhet, hogy *az illető hölgy csak nagyon hasonlított a világhírű filmszínésznőhöz.*

A bécsi távirat szerint Greta *Garbo*

szigorú inkognitóban két hetet töltött az Innsbruck mellett fekvő Igls fürdőhelyen, ahol Miaya grófnő álnéven lakott.

Inkognitóját sikerült is megőriznie s csak elutazása után tudta meg a közönség, hogy ki volt a titokzatos *Miaya* grófnő.

Greta *Garbo* csütörtökön utazott el Iglsből s egyelőre *München felé vette útját.*

Orange-ban lesz a francia Bayreuth

Szenzációs tervet valósítottak meg a francia színházi körök. Bayreuthi mintára megteremtik a kis Orange városkában a francia Bayreuth-ot, operai díszelőadásokkal és minden egyébbel, ami a francia kisvárost világhírű művészi központtá teheti.

Mint *Párizsból* jelentik, Robert *Brissacq*, az orangei színház igazgatója már esztendők óta foglalkozik ezzel a tervvel, amely az idén valóra is válik. A legelőkelőbb párizsi énekesek, színészek, zenészek, karmesterek, rendezők közreműködésével kerül majd színre *Berlioz* operája, a *Faust elkárhozása*, azután *Wagner* zenedrámája, a *Walkür*, előadják *Beethoven: IX. szimfónia*-ját, *Verdi: Aidá*-ját, *Shakespeare* drámáját, a *Julius és Cézár*-t, *Berlioz: Requiem*-jét és még más hatalmas alkotásokat.

A francia művészeti körök remélik, hogy a 12.000 lakosú francia kisváros színháza a maga művészi teljesítményeivel annyira magára vonja a külföld figyelmét is, hogy nemsokára versenyezhet a németek Bayreuth-jával.

Négy szabadtéri cirkuszt állítanak fel az artisták

Jelentettük már, hogy a főváros teljesíti a szerződésnélküli artisták kérelmét és engedélyt ad arra, hogy *a külterületeken felállítandó alkalmi szabadtéri színpadokon* és nyilt arénákban felléphessenek. *Schuler* Dezső alpolgármester pénteken aláírta az engedélyezést, mely szerint az állástalan artisták a *Lehel téren*, a *Gyöngyösi úton*, a *Gróf Haller téren* és a *Novi Bazár téren* létesíthetnek szabad színpadokat.

Szombati színház

Erzsébetvárosi Színház: Sárgapitykés közlegény (8; vasár- és ünnepnap 5, 8).

Márkus Parkszínház: Gólyaszanatórium (8).

Magyar Műszínkör: Milliomos kisasszony (hétköznap ¾5, vasárnap ½4, 6, 8).

Fővárosi Nagy Cirkusz: Rivels (4, 8).

KIS HÍRADÓ

EURÓPAI SZÍNÉSZEK AMERIKAI SIKERE. Sokszor megtörtént már, hogy amerikai filmet európai színészek vittek diadalra, de most egy amerikai film világsikerében mindhárom főszereplő európai színész. Az új idényben hozzánk is eljut majd *Az édes anyaföld* című filmregény, amely Pearl S. *Buck* világhírű művéből készült. A film Párizsban, Londonban és New Yorkban már learatta a babérokat és a legnagyobb dicséreteket szerezte meg a három főszereplőnek. Ezek: Luise *Reiner*, Paul *Muni* és Tilly *Losch*, mindhárman osztrák származásúak. Az európai közönség számára mindenesetre jóleső érzés a három művész világraszóló sikere.

ÚJRA JÖNNEK A KIS ÖRDÖGÖK. Az elmúlt szezónban nemcsak Amerikában, de Európában is igen nagy siker volt Joe *Pasternak* első amerikai filmje, *A három kis ördög*. A nagy siker nyomán Joe *Pasternak* már forgatja is Hollywoodban új filmjét, megint csak a három kis ördöggel. A címe: *Száz férfi, egy nő*. A főszerepet ugyancsak Deanne *Durbin* játssza, a rendező pedig ismét Hermann *Kosterlitz*.

RÁDIÓ

SZOMBAT

Budapest I. (550.5 m)

6.45: Torna, utána hanglemezek. — *10:* Hírek. — *10.20:* Felolvasás. — *10.45:* Mesterházy Jenő előadása. — *12.05:* Ákom Lajos énekötöse. — *12.45:* Hírek. — *1:* Szalónzene. — *2.40:* Hírek. — *4:* „Lohengrin" közvetítése Bayreuthból (I felvonás). — *5.30:* Cigányzene. — *6.45:* Mit üzen a rádió? — *7.15:* Hanglemezek. — *8.20:* Hírek. — *8.45:* „Lohengrin" harmadik felvonásának közvetítése. — *10.05:* Jazzzene. — *11:* Cigányzene. — **Budapest II. (834.5 m).** *6.15:* „Lohengrin" második felvonásának közvetítése. — *8.20:* A rádió szalónzenekara. — *9.25:* Hírek. — **Érdekes külföldi műsorszámok.** *Milánó* (9): Respighi-operák; *Prága* (7.35): Operett-előadások; *Bécs* (8.30): Szimfónikus hangverseny. *A német adók a bayreuthi előadást közvetítik* (4). — **Táncezenék.** *Berlin* (10.30); *Droitwich* (10.10); Jazz: *München* (10.20).

Alig van zene a japán rádióban. A japán rádió most megérkezett hivatalos műsorstatisztikája szerint 1936-ban *mindössze 9.8 százaléknyi zene volt a japán rádióműsorban.* A további szórakoztató tartalmú műsorszámok csak 8 százalékot tettek ki. Igen hatalmas arányban szerepelt a hírszolgálat, mely az egész rádióműsor negyedrészét tette. Felolvasások és tanfolyamok 26 százalék műsoridőt foglaltak el. Az európai rádióhallgatók az ilyen műsorral ugyancsak elégedetlenek lennének, hiszen az európai rádiók egymásután mind kénytelenek szórakoztató műsorrészüket kibővíteni. A japánok azonban állítólag elégedettek műsorukkal.

SPORT

Az olaszok az Austria győzelmét jósolják

Hetekig tartó csapatösszeállítási gondjai után, most már bizonyos, hogy a *Ferencváros* vasárnap végre teljes legénységével veheti fel a küzdelmet a bécsi *Austriával*. Az újoncok kimaradtak a csapatból, mely a vasárnapi revánsra tehát a következő összeállítással áll fel:

Háda — Tátrai, Korányi — Hámori, Polgár, Lázár — Táncos, Kiss, Sárosi, Toldi, Kemény.

A tréninghírek jók, *Kemény* és *Táncos* frissen mozognak a széleken, dr *Sárosi* formája is visszatért. Egyelőre még csak *Toldi* bokájával van baj, de a javulás szemmel látható és a Ferencváros orvosa biztosra veszi, hogy Toldi a vasárnapi mérkőzésre ismét teljesen egészségesen fog kiállani.

Budapesti sportkörökben általában *a Ferencváros 3:1 arányú győzelmére számítanak*, ami azonban nem elég a továbbjutáshoz. Érthető, ha ezzel az eredménnyel az Austria is beérné, bár az osztrák csapat vezetői arra számítanak, hogy éppen a Ferencváros mindenáron való támadó lendületét fogják tudni kihasználni arra, hogy *gól-előnyüket Budapesten még növeljék*. Taktikailag is erre a lehetőségre állítják be magukat. Minden lehetséges! Ha a Ferencváros kijátssza húsvéti formáját, *megverheti az Austriát*. Ha azonban ezt a formáját csak megközelítően éri el, még győzelem esetén sem juthat tovább és így a KK sorsa idén *az Austria és a Lazio mérkőzésén fog eldőlni.*

Hogy az olaszok mennyire az osztrák győzelmet várják, bizonyítja az is, hogy a *Lazio* elsősorban azért akarja döntő mérkőzését a KK-ban szeptemberre halasztani, mert reméli, hogy addigra az *Austria* várható formahanyatlása és saját csapatának külső erőkkel való megerősítése révén *a maga javára tudja billenteni a siker mérlegét.*

Szombat — döntő a vízipólóbajnokságért. Igen érdekesen alakul az idei vízipólóbajnokság. Az *UTE, MAC, MTK* és *III. ker. TVE* egy-egy vereséggel állnak az élen. Közülük *bármelyik elnyerheti a bajnoki címet.* A bajnokság sorsára döntő jelentőségü az *UTE—MAC*-mérkőzés, melyet szombaton félhét órai kezdettel játszanak le a Császárfürdő versenyuszodájában. Lejátszásra kerül még a *III. ker.—SZUE*-mérkőzés. A két vízipóló-mérkőzést úszóverseny követi, amelyen *Csik, Lengyel* és *Gróf* mellett a legjobb magyar úszók vesznek részt. A versenyszámok egyben *főiskolai válogatóversenyek a párizsi főiskolai világbajnokságra.*

A magyar bukósisakosok utolsó találkozása Huhnnal. Szombaton este negyed 9 órai kezdettel ismét megnyitja kapuit a Millenáris, hogy az idén Budapesten utóljára nyeregbeszálló bukósisakos rekorder, *Huhn* revánsot adjon az ötös mezőnyű magyar mótorvezetéses gárdának. A harc igen heves lesz és nem volna meglepetés, ha a fennálló rekordok sorra dőlnének. A repülő-számok között kiemelkedik *Budapest 1937. évi flyer-bajnoksága*, amelynek favoritja *Orczán*. Szenzációsnak ígérkeznek a mótorversenyek is a derbigyőztesi címért.

Báthory István szobra — tiszteletdíj a lengyel—magyar evezősversenyen. A lengyel evezősök szerdán este legjobb kondícióban érkeztek meg Budapestre. Csütörtökön már megkezdték tréningjüket a Dunán. Tréning után a Pannonia EC klubházában az összes lengyel és magyar versenyzők ismerkedési estélyre gyültek össze, amelyen a lengyel követség is képviseltette magát. Este a *Zsófia* sétahajón kirándulást tettek a Dunán. A lengyelek által a versenyre adományozott négy díj között magukkal hozták *Moscicki* lengyel államfő díját is, mely *Báthory* István volt lengyel király művészi kivitelű szobrának kicsinyített másolata.

Rövid sporthírek. A hamburgi nemzetközi lovaspólómérkőzésen, csütörtökön a szenátus díjáért mérkőzésben a Magyar Póló Club sapata 7:1 arányú győzelmet aratott az olasz (római) pólóklub csapata ellen. — Az egyéni törvívás világbajnokságát Párizsban az olasz *Marzi* nyerte. 2. Gardeva (francia), 3. Lemoine (francia). A magyar *Ujfalussy* nyolcadik. — A *MASZ* augusztus 9-én a BEAC-pályán *nemzetközi női atletikai versenyt* rendez.

Filmszínházak műsora

Bemutató filmszínházak:

CASINO FILMSZINHÁZ. IV., Eskü-ut 1. (Telefon: 183-102.) **Zivatar Kemenespusztán.** Fősz.: Eöry Kató. Gózon. — **Hyppolit, a lakáj.** Fősz.: Csortos Gyula. — Előadások: ½6: Zivatar Kemenespusztán, 7: Hyppolit, ½9: Zivatar Kemenespusztán, 10: Hyppolit, vasárnap, szombat, ünn.: 4: Hyppolit, a lakáj és a többi előadások, mint hétköznap.

CORSO FILMSZINHÁZ. Váci utca 9. (Tel.: 182-818.) **Az utca üdvöskéje.** Fősz.: Shirley Temple. — **Az angol koronázás színes felvétele.** Riport. — **Hiradó.** — Mindennap: ½6, ½8, ½10.

DÉCSI FILMSZINHÁZ. Teréz krt 28 (Tel.: 125-952, 121-343.) **Braddock és Louis bokszmecese a nehézsúlyú bajnokságért.** — **Az apám felesége.** Fősz.: Carin Morlay és Edward Arnold. — **A tengerészek réme.** (Stan és Pan.) — (6, 8, 10, szomb., vas., ünn.: 4, 6, 8, 10.)

FORUM FILMSZINHÁZ. Kossuth Lajos-u. 18. (Tel.: 189-543, 189-707.) **Krisztina királynő.** Fősz.: Greta Garbo. — **Ember a hid alatt.** Fősz.: Lázár Mária. — Előadások: ½6, ½10: Krisztina királynő, ½8: Ember a hid alatt, szomb., vas.- és ünn.: 4, ½8: Ember a hid alatt, ½6, ½10: Krisztina királynő.

METRO FILMPALOTA. Teréz-krt 60. (Tel.: 112-230.) **Piccadilly Jim.** Fősz.: Robert Montgomery. — **Hiradó.** (6, 8, 10, szomb., vas., ünn.: 4, 6, 8, 10. — Szép idő esetén nyitott tető.)

RÁDIUS FILMSZINHÁZ. Nagymező ucca 22—24 (Tel.: 122-098, 129-250.) **Az utca üdvöskéje.** Fősz.: Shirley Temple. — Előadások: ¾6, ¾8, ¾10, szomb., vas.- és ünn.: ¾4, ¾6, ¾8, ¾10 órakor.

ROYAL APOLLO. Erzsébet körút 45 (Tel.: 141-902, 141-596.) **Sportszerelem.** Fősz.: Delly, Kondor Iby, Salamon, Latabár. — Előadások: 6, 8, 10, szomb., vas.- és ünn.: 4, 6, 8, 10 órakor.

Utánjátszó filmszínházak:

CITY FILMSZINHÁZ. Vilmos cs. út 36. (T.: 111-140.) **Pesti mese.** Fősz.: Turay. — (¾6, ¾8, ¾10, szomb., vas. és ünn.: ¾4, ¾6, ¾8, ¾10.)

MŰJÉG MOZI. Városliget. (Tel.: 118-254.) Kizárólag 16 éven felülieknek! **A Kreutzer-szonáta.** Fősz.: Lil Dagover. — **Csalj meg drágám!** — (Folyt. előadások: 8, utolsó előadás kezdete 9 órakor.)

CORVIN FILMSZINHÁZ. József krt és Üllői út sarok. (Tel.: 138-988, 139-584.) **Az év története.** — **Az angol királykoronázás.** (Színes felv.) — **A felhők ostroma.** — **A lósport arisztokratái.** — **Világrekordok 1937.** — **Buster, a bűvészkirály.** — **Hiradó.** — (Előadások: ½4, ½6, ½8, ½10.) — Első előadáson mindennap 1000 hely 40—80 illériig — Jéggel hűtött nézőtér!

STUDIO FILMSZINHÁZ. Akácfa ucca 4, a Nemzeti Színháznál (Tel.: 140-840.) **Pasteur.** Fősz.: Paul Muni. (6, 9, vas.: 3, 6, 9.) — **Az új rokon.** (½3, ½8, ½11, vas.: ½5, ½8, ½11.) — Az első előadások félhelyárakkal.

Továbbjátszó filmszínházak:

ADMIRÁL MOZGÓ. Margit körút 5/b (Tel.: 153-707.) **Egy visszanyert élet.** Fősz.: Merle Oberon. — **Kinai arany.** — **Hiradó.** — (½4, ¼7, ¼10, vas.: ½2, 4, ¾7, ½10.)

BELVÁROSI FILMSZINHÁZ. Irányi ucca 21. (Tel.: 384-563.) **Három sárkány.** Fősz.: Lázár Mária. — **Az elfelejtett ember.** — **Világhiradók.** — (Előadások kezdete: jobb t.: ½5, ¼8, bal t.: 6, ¼10, vas.: jobb t.: ½4, ½7, ½10, bal t.: 5, 8. — Az első előadás naponta filléres helyárakkal.)

HOMEROS (KERT) MOZGÓ Hermina-ut 7. (Tel.: 196-178.) **Az elfelejtett ember.** Fősz.: Jean Hersholt. — **Charlie Chan a turfon.** Fősz.: Warner Oland. — ¾5, 7, ¼10, vas.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — Az első előadás mérsékelt helyárakkal. — Szép időben este 8-tól a kertben.

PALACE FILMSZINHÁZ. Erzsébet körut 8. (Tel.: 296-178.) **Az elfelejtett ember.** Fősz.: Jean Hersholt. — **Fekete szempár.** Fősz.: Harry Baur, Simone Simon. — Előadások: 3: Fekete szempár, ½5: Ámok, 6: Fekete szempár, ½8: Ámok, 9: Fekete szempár, ½11: Ámok. — A 3—6-ig tartó előadás félhelyárakkal.

OLYMPIA. Erzsébet körút 26. (Tel.: 142-947.) **A fivérem felesége.** Fősz.: Robert Taylor. — **Három sárkány.** — **Hiradók.** — (Előadások: 4, ½6, 7, ¼9, ½10, szombat: 4, ½6, 7, ½9, 10, ünnep és vasárnap: 2, ¾5, ½8, 10.) — Az első előadás mérsékelt helyárakkal, 40 fillértől.

TIVOLI FILMSZINHÁZ. Nagymező ucca 8. (Telefon: 123-049.) **Charlie Chan a turfon.** Fősz.: Warner Oland. — **Méltóságos kisasszony.** — **Magyar világhiradók.** — (Folyt.: ½5, 6, 9, szomb.: ½5, 7, ½10, vasár- és ünn.: 2, ½5, 7, ½10.) — Az első előadás mérsékelt helyárakkal.

TURÁN MOZGÓ. Nagymező ucca 21. (Tel.: 128-401.) **Táncra születtem.** Fősz.: Eleanor Powell. — **Az ördög bábuja.** — **Hiradó.** — (½4, ¼7, ¼10, vas.: ½2, 4, ¾7, ½10.)

BLED-en
Jugoszlávia legszebb üdülőhelyén 25 személy részére fudtunk biztositani helyet a
PARK SZÁLLÓBAN
Augusztus 15—29.
Részvételi díj Budapesttől Budapestig minden költséggel .... P 242.-
Részletes felvilágositás és jelentkezés a MAGYAR HIRLAP Utazási Osztályánál

Fába metszette Pollák Zs. VÉRBUVÁLÁS. ~~Markó festménye.~~ Thanhoffer

Otthon 1894. június

A hus.

IRTA: STILLER BERTALAN tanár.

III.

Az izom hatalmáról való rövid magyarázatunk után könnyen fogja méltányolhatni az olvasó a megrövidülő izomnak annyira egyszerü működését. Meggyőződhetünk róla, hogy ezen hatalom nemcsak anyagi téren alkot nagyot, hanem a tulajdonképeni eszköz is, a melylyel a szellem és különösen ennek végrehajtó része az akarat intenczióit megvalósitja.

Hogy mennyiben játszik mindezeknél a gyakorlat és ügyesség szerepet, azt a mindennapi tapasztalat bizonyitja. Az ügyesség teszi azt, hogy az akarat nem lép fel minden mozgásnál tisztán mint tényező, s hogy egy impulsus is elegendő arra, hogy a mozgásoknak egész sorozatát létre hozza. A kis gyermeknek minden egyes lépést akarnia kell, hogy végbe vigye. A felnőtt mozogni kezd és tovább megy, anélkül hogy az öntudatos akaratnak minden egyes lépést irányitania kellene. A szellem másnemü működésénél is igy van. Olvasunk, irunk, zenélünk a nélkül hogy a szellem minden egyes betünél, minden hangjegynél megállana. Betüket, szavakat és hangjegyeket röptében fog fel a gyakorlott szem s csak összeségükben mutattatnak be mint eredmény a szellemnek. A gyakorlat adja meg tehát az ügyességet, azaz az izmoknak fáradság nélkül való szabad működését és minden izom csoportnak a saját külön begyakorlására van szüksége. A jó futó még nem jó tánczos vagy uszó. A zongorázó, a ki ujjaival majdnem öntudatlanul uralkodik a billentyükön, minden más kézbeli ügyességben otromba lehet.

Ezen a gyakorlat által *majdnem* önkénytelen mozgásoktól a természetes átmenet oly izomműködésekhez vezet, melyek bizonyos körülmények között teljesen önkénytelenek vagy ösztönszerüek lehetnek. Ide tartozik az arczjáték, melyet nem csak önkényesen idézhetünk elő, a mennyiben tetszés szerint vig, szomorú vagy haragos arczvonásokat ölthetünk, de gyakran öntudatunk ellenőrzése nélkül különböző lelki behatások idézik elő. Sőt akaratunk ellenére is létrejöhet, ha nem elég gyakorlott és ügyes arra, hogy a lélek állapotnak megfelelő izommozgásokat elnyomja. Ide tartozik például a

Thom Mór, festő

MDK

A Vigadóban levő freskói
még restaurálásra várnak.

Békés Attila: Pozsonyegy a hálterem ben 3

ESTI HIRLAP, bp. 1966. febr. 19.

Than Mór, festő

MDH

A rejtvényben szerepel.

— : Ismeri Budapestet? 6.

ESTI HIRLAP

Sp. 1966. jan. 25.

Thán hó

Szerepel a hagyar táj és életrép c. kiállítosa a Műcsarnokban

hagyarsáp 1926, XI. 14

Thaly Kálmán

Szerepel a „magyar táj és életkép"
kiállításon a Műcsarnokban.

Nemzeti Újság 1927. I. 14.

Than Mór

„Nyomozás 1838 előtt" c. festménye szerepel a „Magyar genre és tájképfestészet" c. kiállításon a Műcsarnokban

Pest-Hirlap 1927 I. 13

Thán Mór

szerepel a „Magyar táj- és életkép"

kiállításon a Műcsarnokban

Magyarság 1927 I. 15

Thán Mór festő M.D.K.

Freskók a Keleti p.u. indulási oldalán, közös munka Lotz Károlylyal

Tisztelt Szerkesztőség!
Dr. B.J.: Mentsük meg Lotz Károly pusztuló freskóit

Magyar Nemzet 1966. nov. 6. 14. 1.

Than Mór

Szent Imre-emlékkiállításon a Műcsarnokban szerepelt.

NÜ.930.VII.13.

Than Mór

Szent Imre-emlékkiállításon a Mű-csarnokban szerepelt.

PH. 930. VII. 13.

Thán Mór

"Zrínyi kirohanása" c. műve képviseli
a Magy.Képzőművészek Egy. jub.kiáll.-án.

P.H.934.XII.8.

Ihan

Szerepelt a „hagyat táj és élektrés"
kiállításon a hűcsarudban

Esti Kurier 1927 I. 14

Thaan Mór

Műcsarnok reprezentatív kiállításán neve szerepelt.

BH.932.II.21.

Than Mór.

Az Örvesési Csarnok karácsonyi aukciójának kiállításán „Pieta" c. olajfestménye szerepel 2200 pengős kikiáltási árral. (emlétve.)

Esti Kurir, 1927. dec. 4.

Tran. Lit.

Die Chronik Kamala Parsaiwangi und
einzelne Mitteilungen „Pistor"s
Aufgabenlösungen wegen 2200 Pengen Leider
Aktien [illegible] (Auslese.)

Kritik Lesen, 1927. Dec 4.

Than Mór

Freskótervei nagyszerűek az Ó-vezési. Csaznok karácsonyi aukciójón

Magyar Nemzet 1938 XII. 4

Than Mór

Művével nevepel a Műcsernek 75 éves jubiláris ziállilásán.

N. U. 436 V. 3.

Than

festőművész

Jubiláris kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Est.

1935.I.6.

Than Mór

Alkotása az Árverési Csarnok aukciókiáll.-án.

P.H.930.X.10.

1- M.D.K.

...tő (1828-1899)

...ben Barabástól tanult; részt
...sápharcban, amint leverése
...tal folytatta tanulmányait Bécsben.
...nulmányut után harctést és sokoldalu te-
...gbe fogott, mint tájkép- genre- és törté-
...estő. Képein a sima, személytelen ünne-
...p uralkodott és az akadémiamus pontos
...nyi a korszellemnek nagyon megfelelt.
...s everben számos freskómegrendelést ka-
...Vigadó épületében Tündér Ilona története;
...ila lakomája, a Nemzeti Muzeum Lépcsőházában
./.

...al Kampis: Kunst in Ungarn,
...1966. Corvina

270 old.

Than Mór, fe...

M.D.K.

Than Mór, festő

... és később a Keleti pályaudvar Előcsarnokában allegorikus kompozíciók). Azonban 1880 után a nyilvános pályázatokon mindinkább mellőzték s ezért visszavonult a festészettől. Egy ideig Fiumében élt, majd Triesztben és Velencében. Utolsó éveiben genre-képeket festett (Szüret, Halászok, stb.), melyek nem természetes közvetlenségével és eleven kolorittjával szinte meghazudtolni látszott művészi múltjának száraz stilusát.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 271. old.
„Attila lakomája" (a Vigadóban elpusztult) 257. "
„Halászok" c. olajképe (1880 után) 258. "

Tran Mót
dertő

M.D.K.

Méltatás

Telepy Katalin: Telepy Károly romantikus . . .
Művészet, 1967. április - 35 kop

Than Mór

festőművész

Nemzeti Szalon jubilárie kiállitása - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1935.I.6.

Thán Mór

festőművész

Jubiláris kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.I.6.

Than Mór

Műve nemzet a pósta-
takarékpénztár jubiláris
auctióján.

B. H. 936. III. 11.

Than Mór

Nemes Marcell képgyűjteményének II. kiállításán az Ernst-múzeumban szerepelt.

M.934.IV.15.

M.D.L

Than Mór
festő

1858-59-i itáliai tanulmány
útjának emlékeit népéletképeiben
őrizzük. 1886-ban végleg Velen-
ében és Triesztben telepedett le.

Bodnár Éva: Magyar festők Itáliában.
Művészet, 1967. március - 9 lap.

Thanhoffer

Szabad Művészet

1951. 441. l.

...gnetes tervezet.

(...ás 1921-22 évi tételeken kívül:)

...f.o. végleges	
...intelet díja:	120.000.–
...díja	84.000.–
...évi tinteletdíja	144.000.–
...tinteletdíja	36.000.–
...összesen	384.000.–
. . . . .	200.000.–
...apcsolatos tint. díjak.	300.000.–
. . . . .	250.000.–
...ele útja	100.000.–
...ag" ou 2 tag képviselete	200.000.–
...égei	200.000.–
...di ismertelő könyv költ.	600.000.–
...solatainak elkészítése . .	30.000.–

Lyka München

11 l.

Thanulós

A növénydísz KMOSKÓ MIHÁLY ÉLŐ- ÉS MŰVIRÁGKERTÉSZETÉBŐL, Budapest, VI., Eötvös-utca 6—8. való.

XIII. kiállításunk számára a RIGLER JÓZSEF EDE PAPIRNEMŰGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG készítette az összes nyomtatványokat.

Than Mór

THÁN MÓR : ARCKÉP

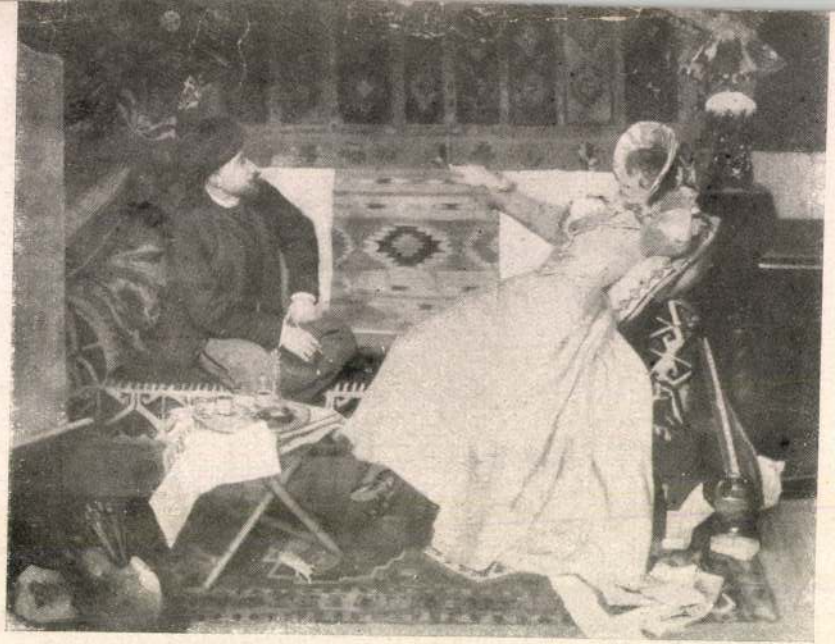

INNOCENT : MÜTEREMBEN.

neszmélyi, somlyai, badacsonyi stb. szintén kapósak voltak külföldön, s ezekből, hihetőleg más uton, még többet vittek ki, mint az emlitett pozsozsonyi borokból.

Főleg Lengyelországba vittek ki sokat; de arról a kimutatás nincs kezeim között, igy arról nem szólhatok.

De azért a fentebbiekből eléggé kitünik, hogy nem most kezdik hazánkból a borokat kivinni. — Sajnos, hogy a korábbi szàzadokból nincsenek hivatalos feljegyzéseink a kivitel mennyiségéről.

Kivánatos, hogy ezután legalább százszor annyi vitessék ki, mint 1610-ik évben, midőn legtöbbet vittek ki. ***Lávay Jenö.***

A növények alvásáról.

Psychologiai tan, hogy az alvás és éberlét állapotai oly tökéletes ellentétet képező irányok, melyeknek minden, *a mi él*, alá van vetve. Ha már az állatoknál a kettő különbsége szembetünően mutatkozik is, — a mennyiben t. i. alváskor az érzékek fogékonysága a külvilág ingerei irányában nagy mérvben gyengül, — de a növényvilágban mégis ezen, egymást kizáró állapotokat első pillanatra nem igen akarjuk elismerni létezőkül, azt gondolván, hogy az érző lélek s önkéntes mozgás hiánya miatt ép ugy szükségtelenné, mint lehetlenné válik az alvás a növényekre nézve. Azonban a szorosabb figyelmezések után nyert tapasztalat bizonyitja, hogy a növényeknek is részük van abban, a mit oly sokáig az emberek s állatoknak a többi teremtmények feletti előjogának tekintettek. A természettudomány velük közelebbről foglalkozva, megmutatá, hogy sok virág szintugy alszik, mint az ember, mint az állat. Ezekhez hasonlóan alvás alatt lecsukják bágyadt szempilláikat: csészéiket, mert ugyan a bimbók nem szemei-e a virágok- s növényeknek, melyekkel oly értelmesen néznek ránk?! s ha alvás után felüdültek, élénken tekintenek elénk.

Ha vajjon álmodnak-e az alvó virágok, körüllebegik-e csészéiket kedves álomképek? ki tudja ezt, ki erősitheti, ki tagadhatja? Maga a természetnek, melyben szoros határ sehol sincs, mondom, a természet szelleme szerint van, ha felvesszük, hogy a növényéletben is átfutnak az érzés és lélek néhány zsenge szálai. Tán csak hiányzik a szem, hogy megismerhetnők e szálakat s működésüket, melynek a növényeknek teljesen másképalakult organismusában kétségkivül másképis kell nyilatkozni, mint az állati életben. Az egész természetre s ennek összefüggésére vetett pillanat azon felvételhez jogosit bennünket, hogy az érző s lelki élet legelső gyenge elemeit már a növényvilágban kell keresnünk.

Be akarták bizonyitni, miszerint sok virág s növénynek alváshoz hasonló állapota nem valódi alvás. De tény harcol a mellett, hogy a virágok valósággal alszanak. A legtöbb állat alvás alatt azon helyzetet foglalja el, melylyel birnak foetus állapotukban; s a virágok s növények is alvás közben a bimbó-állapotra térnek vissza, s levelkéik ép ugy csukódnak össze, a mint azok kifejlődésük előtt voltak.

Valamint a virág egész életén át nagyobb mérvben van kötve az őt környező s feltételező körülményekhez, mint az ember s állat, ugy az alvás ideje alatt is. Bár az állatokra nézve az éjjel van rendelve a természettől alvás-időül, mégis tetszés szerint változtathatják azt s a nap minden részében képesek aludni; mig a növényeknek szorosan kimért idejük van az alvás- s éberlétre. Ehhez vannak bilincselve s nem távozhatnak el tőle önként. Csak kivételesen idéztethetnek elő némi változások, külső körülmények által.

A virágok alvási ideje különböző. Némelyek éjjel alusznak, mások nappal, míg mások reggel, ismét mások este, s mindig megtartják ezen határozott időt. Már *Linné* is különféle alvásraképes virágok- s növényekből készitett magának *virágórát*, ugy, hogy különféle növényeket alvási idejük szerint összerendezett. Más-más növények 8, 9, 10, 11 órakor stb. vannak teljes álomban. Előbb azt hitték, hogy a virágok alvása s ébredése a nap kelte s nyugta által idéztetik elő s határoztatik; de ez nem áll, mert bebizonyult, hogy az éjszaki sark körül is virágoznak nyáron növények, melyek szabályos időszakokban alszanak s ébren vannak.

Az aludni képes virágok alvási ideje nincs befolyás nélkül szinükre. Igy a legtöbb esti s éjjeli növény fehér. Csészéik az egész nappal alatt zárvák; semmi napsugár beléjük nyomulni nem tud, hogy szint adna nekik. A legtöbb reggeli s déli növény sárga. Némely virágoknál a szár is részt vesz az alvásban, mint például a *napvirág*-(Helianthus)-nál. Földre hajtja fejét, ha alszik, és szára iv-alakban meghajolván.

Amerika prairijein nő egy virág, a prairiek iránytűje, mely éberléte alatt csészéjét mindig éjszak felé forditja, nem gondolva a nap állásával. Az utasok- s eltévedteknek gyakran szolgál kalauzul.

A tökéletes alvás ideje s a teljes virágzat rendesen 12 órányira vannak egymástól. A kivirulás lassankint megy végbe, s ép oly lassan az elalvás. Legtöbben napkeltekor ébrednek s a nap lenyugvásakor összezárkóznak alvásra. Az ébredés ideje reggeli 3 órától 9-ig tart, nyilt állapotban 9-től délután 3-ig vannak s ezután ismét lassankint elszenderegnek, a midőn teljes álmuk esti 9 órától reggeli 3-ig tart. A *Cactus grandiflorus* még csak teljes sötétség beállása után nyitja ki vanillaszagu csészéjét, s mindjárt éjfél után bezárja. A *madár-sóskának* (Oxalis) csak a délutáni órákban nyilik meg virágja, s a kellemes szagu *estvelke* (Hesperis) még csak alkonyatkor. Minél ifjabbak s életerősbek a növények s virágai és levelei, annál gyorsabban s tökéletesebben áll be az alvás. Hasonlitnak a gyermekekhez, kiknek hirteleni egészséges álmát igen gyakran megirigyeljük. Ha a virágok s levelek elkezdenek gyengülni s hervadozni, alvási képességüket is elvesztik. Némely növények oly gyengédek, hogy borus időben virágaikat meg se nyitják s a rendkivül ingerlékeny *szemérmes érzőkénél* (Mimosa pudica) felhős ég, vagy tisztátlan világosság elég ok arra, hogy bezárkózva marad. Igen erős világosság által a legtöbb alvó virágot fel lehet ébreszteni. Épen ugy engedik magukat rászedni, mint a le többállat a napfogyatkozástól. Csészéjüket becsukják, miként az alvásra, s mihelyt teljes napfény boritja a földet, ismét kinyitják.

Mindenesetre a növények, illetőleg virágok alvása egyike marad az egész növényélet legérdekesebb tüneményeinek, mivel ez által az állati élettel közösségbe helyeztetnek. Behat mint egy szellemi pont életükbe, s ha költészet- s mesének a rávonatkozásra alkalmas pontok kellenek, ugy a virágok alvása, ébredésük s álmodásuk bőven s elmésen nyujtja azakat.

Koricsóner Lipót.

Egy hét története.

(Márc. 28.)

(VK.) Kényünk-kedvünk szerint válogathatunk most a művészetek különféle élveiben, mert — nem is emlitve az édes itthon mindennapi táplálékát, mely mellett oly gyakran marad éhen az izlés s kap hideglázat a képzelem — van *olasz* operánk, *francia* képtárlatunk és *német* felolvasásunk.

Az *olasz opera* még mindig vonja azokat, kik megérdemlik, hogy a „Lindá"-nál ne ismerjenek valami kedvesebb dalművet, és hogy egy-egy megbukott vidéki énekest — idegen etiquette alatt — az olasz név oroszlánbőrébe bujtatva, tapsoljanak meg.

A *francia képtárlat* már a magasb müigény előtt is érdekes. Jó gondolat volt (bár nem tudjuk, hálás lesz-e) a képzőművészeti társulattól, hogy azt a negyvenkét francia festvényt, melyet Napoleon kormánya megvett és jutalmakkal tüntetett ki a müncheni nagy tárlaton, lehozatta Pestre, s vegyest egy csomó hazai, továbbá néhány uj olasz és német képpel, kiállitá csarnokában. Alkalmunk van legalább némi közvetlen fogalmat nyerni a különféle irányokról és szellemről, melyekben Páris ujabb festői meglehetősen szétágaznak. Valamint táj-, ugy alakképeik is igen különböznek egymástól, ugy hogy e képtárlatban nincs francia iskola, hanem van sok francia festő. Közös vonásuk csak az az átalános törekvés, hogy keresik a hatást. Keresik pedig jó és rosz uton. Mig De Cocq Caesar „Erdei reggel"-e a hangulat közvetlensége által hat ránk, addig Hannoteau nagy „Nádasa" a természetnek csupán kopizálásával kivánja kivivni tetszésünket; Wyld „Szent Mihály hegye Normandiában" egész olaszos finomsággal festi elénk a nagy levegőt s a természet szelid nyugalmát, a Guillaumet „Szántó beduinjai" pedig az ércek és drága kövek tarka szinével törekszik fölcifrázni a jó anyatermészetet. Az alakképeken is nagy a változatosság. Delaunay mélyebb hangulatot fejez ki „A pestis Rómában" impozánt képén, mig a Beaumont „Miért ne?" allegórikus genreképe(egy könynyelmű hölgy, kit bájaiért rút törpék kinálnak kincseikkel), s Dunoy „Mulandó és maradandó szerelme" (egy elröpülő kacér hölgy s a mindig megmaradó szerető anya), szellemdus fölületességgel vegyitik össze a prózát a költészettel. De ép e különbségek nyujtanak bő tárgyat annak is, a ki gondolkozik, s annak is, a ki csak bámul. Mind a három terem tömve van, s a franciák mellett találkozunk német képirókkal is, köztük L'Allemand kitünő „Oeversei csatájával" (a dán háborúból, elől b. Gablenzzel), s Hansch jeles tájképével, mely a nap lenyugtát érezteti velünk egy tóparton; olasz festészekkel, sőt magyarokkal is, kik közt Than Móré az első hely, mint ki a muzeumba szánt s jelesen vázolt történelmi szénrajzait állitá ki, és kik közt sok reményt igérőleg tünik ki a fia-

paróka nagyobb esemény a szinfalak közt, mint egy költői gondolat.

Zichy Antal is, emlékiratában, melyet nézeteiről a belügyminiszterhez irt, emliti, hogy a szinház némely tagja egynek veszi a szinház reformját a fizetések minél nagyobb fölemelésével. Oly összeg, miről egy Egressy vagy Jókainé csak álmodoztak, ma már csekélység egy genre-szinésznek; sőt még olyannak is, kinek egész művészete abban áll, hogy tönkre tesz minden szerepet, mely nincs saját stereotyp egyéniségéhez szabva. A mint kisebbednek az emberek, úgy nőnek vágyaik, sőt követelésük is.

Szerencsére, Zichy Antalból nem lesz a pocsolya léckirálya. Udvariasan beszél, szelid hangot használ, de aztán a saját nézeteit erélyesen követi. Minden szinész helyére, a ki nem akar szerződni, szemelt ki pótolót. Az operánál megszünteté máris a zenekari nagyhatalmasságot, s tetszik vagy nem az antiwagneristáknak, „Tannhäuser"-t be kell tanulniok. Kimondá, hogy nem lesz monopólium, s a szerep joga csak addig valakié, mig nem akad más, ki jobban el tudja játszani. A mit a szerződéseknél tett: nem helyeseljük minden egyes részletében; de átalában véve: befolyásoknak nem engedett, hanem elv szerint járt el. Ha igy folytatja: rendbe hozhat mindent, kiegészitheti a személyzetet, megszünteti a clique-uralmat és stylszerűvé teheti mind a dráma, mind az opera játékrendjét. Persze, mindez nem egy nap munkája, s tán nem is egy évé. De minden nap lehet egy lépést tenni a cél felé — csak ne csökkenjen a türelem, kitartás s határozottság.

Hát a népszinház, melynek lámpájából mahol-nap kifogy az olaj? Miklóssy rajta van, hogy ne igen kelljen sajnálnunk megszünését. A mily szerényen kezdé, oly sensátióval folytatja most. Szinre hurcolja a krakkói kolostort, a magyar forradalmat, Szibériát és mindent, de hiába, az a hely már oda van. Sajnáljuk! Kilenc év előtt Jókai prologját és Dobsa „Szent István"-ját tapsoltuk e falak közt, hol most Ubryk Borbála elkésett rémalakja kisért. Ez a szegény intézet is olyforma pályát futott meg, mint a Rajna, mely szépen indul meg, haladtában vidám tájakat s néha szép palotákat tükröz vissza, hanem utoljára is csak sárba, homokba vész.

Vegyes közlemények.

* (*Nagy emberek visiói.*) Ismert tény, hogy nagy szellemek nem gyéren különös csalódásoknak vannak alávetve, melyek mind őket, mind környezetüket elég drasztikus módon emlékeztetik emberi voltukra. A hires francia bölcs, Malebranche Miklós, (1638—1715.) ki életét a hiba és igazság kutforrásának vizsgálásával tölté be, egész komolyan állitá, hogy isten szavát hallotta. Lord Byron nem egyszer állitotta, hogy rémképek látogatják. Hogy Luther hitte, mikép az ördög különös megtiszteltetésben részesitette, látogatást téve nála, ismert dolog. Descartes — közönséges nevén Renatus Cartensis — a realista, Spinoza Benedek a pantheista, az ujabbkori bölcsészet alapitói, azon gondolattól nyugtalanittattak, hogy láthatlan egyén követi lépteiket. Goethe pedig meséli, hogy képe hasonmását látta feléje lépdelni. *Cs. M.*

* (*Pókok, mint a távirat ellenségei.*) A közelmult őszszel Washingtonban megakadt a táviratozás. Már előtte való napokon is reggel igen hiányos táviratok érkeztek, délben azonban ismét folyhatott a táviratozás. Ezuttal azonban minden kisérlet hasztalan lévén, a póznák és sodronyok megvizsgálásához fogtak. A legközelebbi állomásig minden rendben volt, onnan pedig lehetett táviratozni és táviratot kapni, Washington kivételével. Végre fölfedezték, hogy az egész bajt pókok okozzák. Egyik póznánál ugyanis több pókháló volt, mely annyi nedvességet tartalmazott, hogy a villanyfolyamot elvezette a sodronyból. Reggelenkint harmatos lévén, már korábban is ezek okozták a zavart, azóta pedig a ködös időben folytonosan nedves maradván, egészen megakasztották a villany-közlekedést.

y. r. (*Óriási mérvü gyáripar.*) A legujabb statisztikai kimutatások szerint a birminghami (angliai) gyárakban hetenkint készül tizennégy millió vastoll; hatezer faágy; hétezer puska; háromszáz millió ruhakapocs; száz millió gomb; ezer nyereg; öt millió darab réz- és bronz-pénz; huszezer pár szemüveg; százhusz mázsa különböző tárgy papir pépből, milyek például a földtekék; 300 ezer forint ára mindenféle hamis ékszer; 6400 mértföld hosszu vas- és acélsodrony; kétszáz mázsa gombostü; száz mázsa hajtü és réz fülön, függő; százezer mázsa irószer, spanyolviaszbrosch stb; százötven varrógép; tizenkétezer mázsa különböző tárgy bronz- és rézből, nem számitva ide még más ezerféle cikket, melyekről nem szól az illető statisztika, melyek előállitásával azonban több százezer kéz foglalkozik.

Pest, 1869. Nyomatott az „Athenaeum" nyomdájában.

tal Böhm Pál magyar életképe: „A vizkereszt estéjére készülő falusi fiuk," környezve a jó ég-adta humor kellemével.

Ha e tárlatot, mely annyi változatos látványt s minden második lépésnél nemes élvet is nyujt, nem látogatja a pesti közönség eléggé: akkor megérdemli, hogy ne csak a bőjt, hanem az egész téli félév minden áldott estéjén egy-egy költséges bál vagy jótékony hangverseny üzenjen hadat erszényének és türelmének.

Dr. Eckardt Lajos már túl van az aggodalmon: miután három első felolvasásának mindig szép számú közönsége volt, s igy lesz a többinek is. E bécsi származású svájci tudós kellemes előadó. Népszerű irókat és tárgyakat választ ki, melyek bár ismeretesek: mégis tud róluk valami ujat mondani, vagy az adatokban, vagy a jellemzésben. Aztán rendesen irodalmi és társadalmi rajzokban fest háttért, hogy alakjai annál élénkebben domborúljanak ki. Beszélt Börnéről és Heinéről, Sand Georgeról, Loyoláról és Lutherről. Egyik érdekesb volt a másiknál, hanem hogy Sandot — e par excellence francia szellemet — úgy mutatá be, mint a kinek tehetségében a német befolyás nagy vonásokban látszik meg: ez már csak ama túlhittség eredménye, mely a német szellemet egyformának tekinti a nappal, a mennyiben befolyása nélkül sehol sem képzelhet igazi életet.

Most következik egy érdekes előadása, melyet főleg a zenészek várnak: Wagner Rikhárdról és az opera reformjáról.

Itt már aztán csakugyan könnyen bebizonyithatja a germán szellem nagy hóditásait mindenfelé. Még Thomas „Hamlet"-je is zeng e befolyástól, sőt a mi Erkelünk (bár nem nagy wagnerista) önkénytelenül szintén meghódolt neki „Dózsá"-jában. A fiatal Mihalovics Ödön pedig, ki Lipcséből hazajött, hogy nagyobb zenekari műveit bemutassa: egészen az új mester hűséges tanitványa. Volt már alkalmunk hallani műveit egy próbán, s elmondhatjuk róla, hogy valódi tehetség, ki sok erővel, de még dagályosan követi ideálját: a hangszerelés és festő zene nagymesterét. Ha egyszer e tehetség kiforrja magát és saját irányt talál, (s mily könnyen találhat a nemesitésre váró magyar zenében), akkor benne oly erőt kaphatunk: minőkre fejledező hangművészetünknek igen nagy szüksége volna. S ne is tartsunk tőle, hogy — ha csakugyan ég benne az örök-szikra — megmarad az uj német zene hivének. A nagy tehetségek is eleintén mindig utánoznak, (Meyerbeer, sőt némileg Wagner is olaszosan irták első zenéiket), hanem aztán önállóan és ujat teremtenek. A ki mindvégig megmarad utánzónak: annak tehetségében okvetlenül csalódtunk, s annak elvesztésében keveset vesztünk. Az, hogy Mihalovics a jövő nagy zenésze után indult: teljességgel nem válhatik sem kárára, sem szégyenére. Vannak lángelmék, kiket még követni sem lehet nagyobb talentum nélkül. Mi még Berczik Árpád vigjátékirói hivatásában is sokkal erősebben hiszünk azóta, mióta Sardounak hátat forditott, s Moliére-t vette mintaképül „Kétkedő"-jében.

A ki azért megy vigjátékot nézni, hogy nagyokat kacaghasson, s minden lépten nyomon meglepő fordulatokkal találkozzék: az a „Kétkedő"-t valószinüleg száraz és unalmas szinműnek találja. Cselekvénye valóban gyér is, jellemfestései pedig nem birnak a komikum erős hatásaival; és mégis ez a mű figyelmet érdemel. Szerzője egyszerű compositióra, alapeszmére, a mindennapinál magasb izlésre s gondosabb nyelvre törekedett. S a mai nap e törekvése nyilván méhében hordja a holnap jó eredményét. A sikert e mű által még nem érte el, de megtalálta az utat, mely a siker céljához vezet. Megérdemli tehát, hogy az „előre!" buzditó szavát hangoztassuk feléje, egyszersmind megjegyezve, hogy soha se zavarja össze a külső mozgást a benső drámai élettel, s hogy eszméit hagyja megérlelődni, mert az idő csak az oly termékeket szokta megkimélni, melyeknek létrehozásában neki is jelentékeny része volt. Az, hogy szinészeink kevés kedvvel s nagyobbára elhibázva játszák ez uj művének szerepeit: ne kedvetlenitse. Közel van már az idő, midőn a szinház tagjai maguk is belátják, hogy ők csak saját érdekükben cselekesznek, midőn közöny helyett szeretettel fordulnak minden előadható eredeti mű felé, miután saját szinirodalom nélkül a szinészetnek sehol sem lehet igazi erős gyökere. Régibb nagy szinészeink érezték ezt, s a Lendvaiak és Egressyek mindig teljes erejükből igyekeztek magas talapot tenni egy-egy támadó szinműköltő alá. Czakó, Hugó Károly és Obernyik általuk kaptak kettős kedvet, ihletet, lelkesedést.

A főbaj, mely kihat szinirodalmunkra s a közizlésre, az, hogy szinházunknál nincs meg többé az igazi becsvágy, a lelkesedés. A routine lett minden, s a művészet mesterséggé vált. Költészet csak egyes csillámokban vetődik föl, s a szellem helyét anyagi számitások foglalták el. Nappal nem beszélnek többé a költőkről, hanem a gage-ról, s kevesebbet a szerep lényegéről, mint a ruhákról. Ophelia dallamai egészen elveszték érdeküket az aranyszőke paróka mellett, melyet Pauliné aszszony Párisból százhúsz forintért hozatott. Egy ily

Thanmór

l.:

1882. bécsi nemzetk.
mův. kiáll. Eat 135 l.
136. kippel

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
821 1943 szám.
Zrk.: ___ ér XII. hó 13. n.

att
n

téből:

Az M.Kir. Vallás és Közoktatásügy
a Keb. Számvevőséghez intézett

57.213/1943
III.szám

U t a l

Költségvetési év : 1943. Fej
Számadási ág : 5 cim. Tudom
Bélyegilleték : 250.80 pengő
50 %-os pótlék

Utasitom Cimet
kiadási csekkszámla terhére

Than Mór

K.

éves korában. — **A képtárlaton** láthatók most: a királynak Than Mór által természet után festett arcképe, Zichy M. »Lidércnyomás« szines kartonja, (ajándok a műcsarnok sorsjátékára), Bruck Lajos egy Rembrandt-másolata s egy régi kép, állitólag Corregiótúl. —

Fővárosi Lapok
1875. 186. l.
I félév.

Műcs.
Led

A MAGYAR KÖNYVBARÁTOK

1939. évi programmja

3.

A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

3000 PENGŐS

REGÉNYPÁLYÁZATÁNAK DÍJNYERTES MŰVE

A nemzeti szellemű regénypályázat díjnyertes műve a magyar szépirodalom nagyjelentőségű könyve lesz.

Than Mór

Vas. Ujs: 1873

169. l.

** (*A történeti festmények*) idei pályázatát következőleg dönté el a képzőművészeti tanács: a kétszáz arany jutalmat *Than* Mór „Muramezei diadal“ nevü nagy festvényének itélte, a száz aranyat *Székely* Bertalan „Tököli és fiá“-nak, az ötven aranyat pedig *Weber* Ferencz „Szent-László“-jának.

cod

Fegyvernek község elöljáróságáto

Jegyző-A... ...t. kiad...

ad 129 szám

1939.

Tek

Műemlékek Országos

Bizottsága

Budapest.

IX. Hegyes E. u 16.

FEGYVERNEK MAGYARORSZÁG 939 MÁJ. 23 18 1

3

BUDAPEST 741 CSMNYOMOZÓ 939 MÁJ. 25. 11.

Thanmüller

K.

A muzeum lépcsőházának képei, melyeket Thán és Lotz festettek, elkészültek. Ezek a magyar történelem egyes mozzanatait tüntetik föl a legrégibb időktől 1848-ig. A feljárattal szemközt levő képen, melyen Deák, Batthyány és mások vannak lefestve, Kossuth alakja is van feltüntetve, azonban tnem hátképben, mint az először tervezve volt, hanem arczélben.

Vas. Ujs. 1877.

652. f

69018

Than Mór

Vas. Ujs. 1894. 388. l.

A magyar képzőművészek egyesülete, mely a tavaszkor alakult, jun. 3-ikán *Zala* György elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott. Az egyik elnöki helyről Than Mór lemondván, *Spányi* Bélát választották meg.

Ezután a műcsarnok *őszi kiállitás* ügye került szóba. Az őszi kiállítás ezután tisztán nemzeti lesz s tavaszszal lesz a nemzetközi. Mig az uj műcsarnok felépül, átmenetképen még az őszi kiállításra is elfogadnak külföldi képeket, de nagyon korlátozott mennyiségben. Az *uj műcsarnok* ügyében hosszas vita után azt határozták, hogy a képzőművészeti társulat eddigi megállapodásait alapul elfogadják. A közgyülés végül üdvözlő táviratot küldött Bajára *Bezerédi* Gyulának, Tóth Kálmán szobrának leleplezése alkalmából.

K.

VASÁRNAP
24
at. Húsvét vas.
rot. Húsv. vas.
-g. 11. Nb. 2. v.

N. k. 5 ó. 56 p. N. ny. 18 ó. 18 p.

Izr. 14. Purim

HÉTFŐ
25
at. Húsv. hétfő
rot. Húsv. hét.
)-g. 12. Teof.

Izr. 15. Susan-Purim

KEDD
26
Kat. Emánuel
Prot. Manó
g. 13. Nicefor

SZERDA
27
at. D. János
rot. Hajnalka
g. 14. Bened.

CSÜTÖRTÖK
28
Kat. K. János
Prot. Gedeon
)-g. 15. Agáp

PÉNTEK
29
at. Auguszta
Prot. Cirill
g. 16. Szabin

SZOMBAT
30
Kat. Kerény
Prot. Izidor
)-g. 17. Elek

Izr. 20. S. Semini

Keleti levelek

egy volt honvéd tüzértől.

Kalafat, 1876. aug. 31.

Az ön sorsa, szerkesztő ur, épen nem irigylendő, mert azon háboru, mely egyik oldalon annyi sokat kiabáló, de semmit nem jelentő fanfaronnádedal kezdetett, — a másik részről annyi bizalommal és ritkán tapasztalt lelkesedéssel folytattatott: maholnap véget ér, és ön nem lesz képes ujabb és ujabb izgató hireket hozni olvasóinak, hanem kénytelen lesz az izetlen, mindkét részre igaztalan béke-előzményeken rágódni. De ha ön neheztel: hogyne haragudnám én, a kinek szemei előtt folytak le az izvori, florentini, timoki csaták, nézve olyan helyről — bátorságban — mintha az oroszok és magyarok a Rákoson verekednének, én pedig a Gellérthegy tetejéről neutralizálnám önöket. Bizony szép dolog volt innen az oláh, magas Dunapartról nézni fényes nappal, teljes kivilágitás mellett az egész előadást, mint huzzák fel a függönyt egyes csatározók, mint jönek az akczióba a tüzérek, hogy csürik-csavarják a szerbek zászlóaljaikat, sebesen nyomulva előre; gyors puskatüzök még engem is, régi öreg tüzért, egészen megijesztett először, hanem aztán mikor az a tömeg, vagy hosszu vonal — vörös fez, sötétkék talajjal zöld mezőben — megmozdult, és szó nélkül mint egy fal nyomult előre: bizony megváltozott a zsivió, és lett belőle hadonázó zürzavar. Ugy eltüntek egy-egy völgybe, erdőbe, tengeri-földeken, hogy szinte kérdeztük egymást, mire lövöldöznek azok a törökök olyan rettenetesen? Csak azután láttuk az eredményt, mikor ezek benyomultak a völgyekbe, erdőkbe, hogy biz ott ráczok voltak megbujva.

Minden csata egyforma volt: iszonyu lármával, nagy füsttel kezdve a szerbek-, álmosan a törökök részéről; makacsul, de rendnélkül amazok, nyugodtan, szép renddel ezek részéről; a vége már a komikumba ment át, mert minden este jött azután egy csomó menekülő szerb a Dunán át csolnakokon és azok aztán megmagyarázták nekünk, hogy győztek. „Káko prade, Brate?“ „Dobro gospodine, mi győztünk, de Csernajefftől parancs jött, hogy huzódjunk hátrább.“ — „Bravo Brate, sbogom.“ — Hanem nem is állhatta meg a hátam megett álló oláh juhász, hogy meg ne mondja „Aud Frate! cum minte Szirbu!“ („Hallod testvér, hogy hazudik a szerb“).

Az oláh népség határozottan a törökökkel rokonszenvez, mert természetes esze átlátja, hogy mig tulnan a török van: ő és országa teljes biztonságot élvez, de mihelyt tulnan egy Szlávia lesz, vége az ő nyugalmának, gazdaságának. De meg természetök is vég nélkül különbözik; a szerb irigy, durva, önfejü, kegyetlen, érzéketlen a haladás iránt, az oláh nyugodt, földmivelő, pásztor, szelid, hajtható, a czivilizaczióra fogékony, szóval minden tekintetben felette áll a szerbnek, azért is nevezi ő a szerbet „cu Capu mare“ — „nagy fejü“-nek, a mi alatt azt érti, hogy „Capaczinos“ azaz vastag fejü, a melybe ráczió nem fér.

Soha háboru nagyobb lelkesedéssel nem kezdetett a törökök részéről mint a mostani, de lelkesedésöknek meg kellett törni, látva hogy a mint ők mondják, még a magyarok is halálos ellenségeikké lettek, mert ők nem különböztetnek meg Ausztriát és Magyarországot, de igazán nem is lehet. Ők azt mondják: „magyar áll a kormányon Bécsben, magyar a követ Isztambulban, és ők okoztak nekünk minden bajt, ők zárták el a mi jogos kikötőnket, de legalább mondták volna meg előre; igy csak a muszka teszen; a mit az angol tett Navarinnál, azt tette most Ausztria Kleknél. Az angol volt egyetlen segitőnk, az is látva, hogy egyedül marad az egész Európával szemben: kénytelen volt köpenyt forditani és ellenünk támadni. A görögök, oláhok pedig kénytelenek lesznek beavatkozni, nehogy a palást négyfelé vágásánál az az eset álljon elő, hogy „ego primam tollo, nominor quia Russo“

Ez a háboru nem volt török-szerb háboru, hanem tisztán a panszlavizmus küzdelme Európa czivilizacziójával szemben. Oly ok nélkül elkezdeni egy háborut! ugy minden utját be vágni a töröknek, hogy midőn győz, sem szabad neki győzni! — Megengedni, hogy a muszka önkénytes tisztek Bukaresten keresztül százával szállittattak naponként — minden konzul szeme láttára — Turnu-Severinbe, onnan a vonat megérkezte után Szerbiába, — elősegiteni, hogy a vörös †-tel ellátott orvosok, — mind megannyi kipróbált orosz tiszt — vonat-számra mehettek Magyarországon keresztül Belgrádba; és még számtalan más, valóban megfoghatlan dolog a mélységes mély politikát nem értő ember előtt! De legalább önök ne beszélték, ne hirdették volna a török sympathiát, akkor legalább nem volna ürügye az orosznak ugy ellenök izgatni. — Most el van látva az egész szerb hadsereg orosz tisztekkel és itt nyiltan beszélik, hogy ez csak a kezdet, de az eldöntő ütközet nem Alexinácz vagy Belgrád, hanem Budapest alatt fog vivatni. Akkor majd jó lenne a török, de akkor ő nem lesz, hanem volt! — — Végre is ez az önök dolga, én politikához nem értek, de ha mégis hamarjába szükség lenne egy öreg tüzérre, a ki Pákozdtól Világosig, Orsováig, Magentától Solferinóig mindig az ágyunyergen ült, ugy legyenek szivesek L. H. barátom utján tudatni velem, hiszem ő sem fogja magától megtagadhatni a gyönyört, hogy még egyszer egy Favári-féle üteget teremtsünk. Na most az előa lás vége felé jár. Ha uj előadás kezdődik, és önnek nincsen ellenére, majd megint megirom a finalét. Ez egyszer én részemről jól mulattam, és mint rendesen szinház után, én is megyek vacsorálni. Jó étvágyat önöknek is.

Feriz bég ***

Irodalom és művészet.

— **A „Székely oklevéltár“** második kötete, melyet Szabó Károly szerkesztett s a magyar történelmi társulat kolozsvári bizottsága adott ki, ujra igen becses és tanulságos adatokat szolgáltat Erdély, illetőleg a székelység történetéhez. Az okiratok száma 162, s egytől-egyig az 1520—1571 közti időszakba esnek, tehát János Zsigmond haláláig terjednek. Legnagyobb részök latin nyelven van irva; köztük csakis nehány magyar található. Ezek ugy nyelvezetök, mint érdekes tartalmok miatt magukra vonják a figyelmet. Különösen érdekes a 314-ik okirat: a székely nemzetnek a törvénykezést és igazságszolgáltatást illető régi szokásos törvényei, melyeket a székely nemzeti gyülés összeirt, s Kendi Ferencz és Dobó István erdélyi vajdáknak bemutatván, azok által megerősittetett Székely-Udvarhelytt 1555, április 28-án. Összesen 88 pontot képez. Nehány pontját kivonatosan már megismertette Kállay, a székely nemzet eredetéről irva; itt-ott idézte Cserey Farkas »A magyar és székely asszonyok törvénye« czimü müvében, némi kihagyásokkal és eltérésekkel közölte a gr. Széchényi Ferencz kéziratának másolatából Rumy Károly 1818-ban; egészen kiadta Kilyéni Székely Mihály a »Székely nemzet constitutióí«-ban 1818-ban. Innen aztán többször is kiadatott, de a »Székely oklevéltár«-ból ki nem maradhatott. Nevezetes magyar okirat a 407-ik számu is: a székely nemzet folyamodása az ország rendeihez sérelmei orvosoltatása ügyében. Kelt Tövisen 1571. május 27-dikén. — A »Székely oklevéltár« ez ideig nagyon csekély pártolásban részesült, s e második kötet kiadási költségeit is nagy részben gr. Lázár Miklós viselte. Ha a vállalat iránt jövőre nagyobb részvét nem mutatkozik, vagy ily áldozatkész irodalombarát nem akad, az oklevéltár harmadik kötete aligha kerül sajtó alá, mi bizonyára szégyen lenne a magyar közönségre s nagy veszteség történetirodalmunkra.

— **A magyar korona országainak** helységi, ország- és vasuti térképét adta ki a Hoffmann és Molnár-féle könyvkereskedés az uj terület-szervezésről szóló törvény változtatásai szerint s csinos, tiszta nyomással. Ez az első megjelent térkép, mely az ország felosztását az új megyék határai szerint mutatja. Ára 1 frt.

— **Az „Eggenberger-féle könyvkereskedés“** tulajdonosai (Hoffman és Molnár) nagy buzgalommal működnek a jó tankönyvek közrebocsátása körül. Most is egyszerre öt hasznos tankönyvet adtak ki, melyek szerzői nagyrészt a polgári iskolák szempontjait vették figyelembe, de némely részök középtanodákban is használható. A munkák a következők: „*Magyar olvasókönyv* kapcsolatban az irály- és költészettannal,“ polgári és egyéb felső leányiskolák számára készitették *Kerékgyártó* Elek és *Kemenczky* Kálmán. E több mint negyedfélszáz lapra terjedő könyv legnagyobb része olvasmányokat foglal magában a legegyszerübb kis elbeszélések, leirások, elmélkedések egész során át a közéleti fogalmazványokig, hol ismét a szónoki beszédek, ügyiratok, okiratok következnek, majd a harmadik szakasz a költői műveket foglalja magában, meglehetősen a verstan és költészettan részei szerint osztályozva. Az elméleti rész mintegy 36 lapra terjed csupán, hogy a növendékek inkább gyakorlatból tanuljanak mindent, mint elvont elméletekből, melyekre csak a gyakorlati előkészülésnek kell a tanulót vezetni. Ára — — „*A franczia nyelv rendszeres tankönyve*,“ (franczia-magyar és magyar-franczia szótárral) polgári iskolák és középtanodák számára irta *Pugin* Leo, ki a budapesti tudományegyetemen a franczia nyelv és irodalom magántanára, a VI. kerületi föreáltanodánál pedig a franczia nyelvnek rendes tanára. A terjedelmes, de aztán kimeritő első kötet ára 1 frt 40 kr. — „*Német olvasókönyv*“ polgári iskolák számára összeállitá és módszeres szókönyvvel ellátá *Lád* Károly budapesti polgári iskolai tanitó. Az első résznek, mely jól válogatott olvasmányokat foglal magában, ára 80 kr. — „*Számtan*“ polgári iskolák számára, irta *Vajdafy* Ernő budapesti polg. leányiskolai igazgató. Az első résznek, mely az első és második osztály tananyagát foglalja magában, ára 80 kr. Példáinak bősége és változatossága feltünik a szakértő előtt. — „*Könyvviteltan*“ polgári iskolák számára, irták *Roller* Mátyás és *Wittinger* János polgári isk. tanárok. Ez első rész az „egyszerü könyvvitel“ kimeritő ismertetésével foglalkozik, s ára 60 kr. — Ugyancsak az Eggenberger-féle könyvkereskedésben jelent meg még a következő munka: „*Jegecz-hálózatok* jegeczalakok készitéséhez.“ Készité *Wissinger* Károly főcáliskolai tanár. Egy ivnyi magyar és német szöveggel, melyhez azonban a jegeczalakok hálózati mintáiból nyolcz ivnyi ábra van csatolva. Ára a műnek 80 kr.

— **„Szolnok-Doboka“** czim alatt októbertől kezdve hetilap indul meg Deésen. A megyei értelmiség pártfogása mellett kezdi meg pályafutását Pánczél János szerkesztése mellett, tárczarovatát pedig az irodalmi téren jónevü Medgyes Lajos vezeti. Előfizetési ára egész évre 6 forint, évnegyedre 1 frt 50 kr. A lap az egyesült Szolnok-Dobokamegye érdekeinek közlönye lesz, s a megindítására szövetkezett jó erők kezeskednek, hogy betölti helyét.

— **Pályázó szinművek.** A nemzeti szinház által a hazai társadalmi életből meritett drámákra kitüzött 100 drb aranyért szeptember első napjáig öt pályamű érkezett. Cimeik: „A szivek harca“, „A parvenu“, „Gróf Dormándi Kálmán“, „Az argonauták“ és „Melanie.“

— **A nemzeti szinház** operai előadásának most rendesen nagy közönsége van. *Nagyné-Benza Ida* asszony, ki már megkezdte szereplését, és *Hajós*, ki e hó közepeig folytatja a vendégszereplést vonzerőt nyujtanak a dalműi előadásnak. Nagyné a statisztikai kongresszus tiszteletére e hó 2-án ren-

**

588. l. 27

dezett disz-előadásban, a „Hunyadi László“ operában lépett föl, mint Szilágyi Erzsébet, s nagy bravourral énekelt és igazi tűzzel játszott. Bokrétákkal és egy óriás koszoruval is kitüntették. Az előadásra a kongresszusi tagok nagy számmal jelentek meg; páholyokban, földszinten igen sok sima arczot és csillogó rendjeleket lehetett látni. Ez este lépett föl Hunyadi Mátyás szerepében Heim Róza k. a. először, kit a konzervatoriumból szerződtettek. Csinos hangja s folyékony éneke tetszést talált. Érdekes volt e hó 5-én a „Hugonották“ előadása is, melyben Nagyné mindig kiváló sikerrel énekli Valentine szerepét. A jó előadásból előkelő rész jutott Hajósnak, ki azonban tősgyökeres magyar ember létére jónak látta e franczia operában olasz nyelven énekelni szerepét. *A drámai* előadások közül legérdekesb volt a mult héten „*A nők iskolája*“ Moliére-től. Ebben Szigethi József ezúttal is kitünőn személyesitette Sganarellet, Molnárné pedig természetes kellemmel a fiatal naiv leánykát, ki annyi gondot okoz Sganarellenek.

— **A népszinház** e hó 3-án rendezett disz-előadást a kongresszusi tagok tiszteletére, s a „Csikós“ népszinművet mutatta be. Kár azonban, hogy nem Soldosné (ki régebben gyöngélkedik) mutatta be népdalainkat. Sziklai Emilia k. a., ki Rózsit énekelte, igyekezett ugyan, de a népszinműi előadásokban Soldosné pótolhatatlan. Tamási eredeti játéka és dalai, Parténvi jó tempóju vén csikósa, s a népies jelentek jól mulattatták az idegeneket. A népszinház legközelebbi ujdonsága egy franczia operette lesz Lecocq-tól: „A kis menyecske,“ aztán egymást követi a „Két pisztoly,“ „Szökött katona,“ „Huszárcsiny“ és „Betyár kendőjé“-nek szinrehozása. Szept. 6-án, tarták Ács Antonia, magántánczosnő, és Gené S., balletmester, első fölléptüket egy nagy tánczegyvelegben „Satanella“ czimü balletból és a „Keleti indulo“ czimü kettős tánczban. Ács kisasszonyt és Gené urat egyaránt nagyon megtapsolta a közönség. A második tánczban a két tánczos merész repülő mozdulataikkal és nagy bravour körforgásaikkal nagy tetszést arattak. Ács kisasszony nem valami légies tündéri, hanem jól megtermett alak s nagyon kiválik az egész balletkar közül plastikai ereje által. A táncz elsőt, közben s után három kis, és gyenge egyfelvonásos vigjátékot adtak: „Fipsz, a hires nőszabó“-t, melyet Zádor elég élénken, bár nem a Vizváry-féle erős kómikai szinezéssel, játszott; másodiknak, „Pipogyi uram lakatját“ és harmadiknak a „Venus elvonulás“-át. Ez utóbbiak ujak, de már is megunottak a közönség előtt.

Közintézetek, egyletek.

— **Az I. magyar ált. tisztviselő egylet** ujon választott igazgatósága aug. hó 26-án tartott ülésében megalakult. Elnökké választatott: *Henisch* Rezső állami számvevőszéki számtanácsos; másodelnökké: Dr. *Gömöry* Oszkár kir. kamarás, vallás és közktatási miniszteri osztálytanácsos; — jogi tanácsossá: *Enyedy* Miklós nyug. kir. törvényszéki biró; titkárrá: *Withalm* Sándor az egylet volt jegyzője; — utalványozóvá: *Ferschin* Emil volt egyleti főkönyvelő. — Ugyanazon ülésben az ügykezelés egyszerüsitésének elve kimondatván, a tiszti állomások kevesbitése által a kezelési költségek lényegesen leszállittattak.

Mi ujság?

— **Ő Felsége a király** nem megy, mint hire volt, Galicziába, hanem a nagyszebeni hadgyakorlatok megszemlélésére Magyarországba jön. 8-án érkezik Schönbrunnba, szombaton pedig, 9-én Budapestre jön, innen azonnal Nagy-Szebenbe utazik és pedig Wenckheim báró kiséretében. Ő felsége a szeptember 11., 12. és 13-ki zárgyakorlatokon jelen lesz, szeptember 13-án éjjel Gyulára utazik, hogy az oda összpontositott honvédcsapatok fölött szemlét tartson s ugyanazon nap Gödöllőre indul, hol ő felsége valószinüleg hosszabban fog tartózkodni. Szende honvédelmi miniszter 13-án szintén Gyulára megy, 15-én pedig Kassára.

— **Erzsébet királynét** Gödöllőre várják; ez okból a kastély ujonnan diszitett termeit s az egész királyi lakot a legnagyobb gyorsasággal hozzák rendbe. Hir szerint e hó 15-én jön a királyné Gödöllőre s egész a karácsonyi ünnepekig ott marad.

— **József főherczeget,** mikor a főváros diszlakomájáról, melyet a statisztikusok tiszteletére rendeztek, eltávozott, a külföldi vendégek is magyarul éljenezték. József főherczeg mosolyogva mondá főudvarmesterének: »Lám a mi nyelvünk mégis propagandát csinál.«

— **Andrássy Gyula grófot** s testvéreit Manót és Aladárt családostól Krasznahorka-Váraljára várják, hol ünnepélyesen fognak fogadtatni. Még a régi jó időkből visszamaradt ágyuk is megszólalnak a vendégek tiszteletére. Az Andrássyak — irja a »M. Állam« — a nevezett várban családi mauzoleumot akarnak emeltetni.

— **A belügyminiszter elnöklete** alatt szeptember 15-ére a főispánok értekezletre fognak összehivatni, melyen az uj törvényhatóságok szervezkedésével, a közigazgatási bizottság életbelépte után behozandó uj ügyvitellel kapcsolatos kérdések s főleg a megyei házi pénztár felállitásának módozatai kerülnek tárgyalás alá.

— **A sepsiszentgyörgyi gymnáziumot** a háromszéki képviselet közgyülésének egyhangulag hozott határozatából „Mikó-tanoda“ néven fogják nevezni s ezt a nemes lelkü alapitónak sürgöny utján tudtára is adták. Ugyanezen iskolára nézve inditvány tétetett, hogy főgymnasimmá fejlesztessék. Ha sikerül: örvendetes lesz: figyelmeztetnünk kell azonban a hárgmszékieket, hogy egy kitünő algymnásium többet ér egy középszerü főgymnásiumnál s azért csak addig növeljék az osztályok számát, a meddig jól fizetett *rendes* tanárokkal el tudják látni.

— **A graphikai kiállitást,** melyről a statisztjkai kongresszusbbn a franczia Levasseur annyi elismeréssel nyilatkozott, az akadémia palotájában, a képzőmüvészeti társaság termeiben sokan látogatták. Mintegy 600 számból áll a kiállitás s benne térképek, rajzok, tervek és könyvek számokban és vonásokban beszélnek ott multról, jelenről és jövőről. A jövőt többi közt a panamai csatorna terve (e világujdonság) is képviseli, melyet Türr tábornok állitott ki, a ferencz-csatornai tárgyakkal egyetemben. A külföldiektől sok bókot kaptak a rendezők: Keleti Károly, Déchy Mór (a kathalogus készitője) s Hatsek J. Ez is nemzetközi látvány, mert Anglia, Olaszország, Belgium, a német birodalom országai, Berlin, Brüsszel Bécs városok kitünő munkákat küldtek bele. De Magyarország is nagyon örvendetesen van benne képviselve. Ott látjuk a közmunkatanács és a főváros térképeit, tervrajzait, a népességünkről, földünkről, termelésünkről, állatainkról stb. szóló térképeket, melyeket Keleti tervei szerint Hatsek készitett, az 1870-diki népszámlálás tábláit, Weisz Béla gazdászati „Atlas“-át, az elmebetegek kimutatási táblázatait, nevezetes könyveket, a Danielik püspök által az egri lyceum könyvtárából beküldött ama kéziratot, mely az 1787-ki s 1804/5-ki hazánkbeli népszámlálás eredményeit foglalja magába, kereskedelmi statisztikánk irott foliánssait 1817-től 1829-ig, a fiumei kikötő térrajzát, az idei Dunaárvíz átnézetét, az államnyomdában készült értékpapirok mintalapjait, a tiszai átmetszéseket, Bács-Bodrog képeit, dunántuli városokra vonatkozó műveket stb. Deák arczképét Than Mórtól, melyet talán szándékosan feledtek ott a képzőmüvészeti társulat kiállitási helyiségében, az idegen vendégek nagy érdeklődéssel és tisztelettel szemlélték. A graphikai kiállitást József őherczeg is meglátogatta.

— **Sarolta mexikói császárné** állapotáról azt irják: hogy az orvosok javulása reményéről lemondottak. A császárné egészen gyermekes lett. Szenvedélyes előszeretettel viseltetik a virágok iránt, s mint Ofélia, a virágok között tölti egész napját. Midőn egyszer őrei elől elmenekült, csak ugy tudták, minden erőszak nélkül, visszacsalogatni, hogy virágot hintettek az utra, s a virágok nyomán a császárné visszatért palotájába.

— **A marosvásárhelyi tüzek** egymást érik ugy hogy minden esetre csak gyujtogatásból eredhetnek. Szeptember első napján is négyszer volt égés: hajnalban egy rakás forgács gyült ki, 10 óra körül egy háznak melléképülete égett le; délután 2 órakor egy ház sövénykeritése mellé letett három csóva közül gyuladt ki egy, melyet baj nélkül eloltottak; éjjel pedig egy csürben volt tüz, melyben cséplők aludtak, s itt már több ház melléképülete leégett. A lakosság, természetesen, nagy rémületben s minden neszre talpon van. A tüzoltók, polgárság, valamint a honvéd- és sorezredi katonaság kiváló erélyt fejtett ki az oltás alkalmával. Maros-Vásárhely hatósága bizonyos a felől, hogy gyujtogatók támasztották a szerencsétlenséget, és statáriumot kér a gyujtogatók ellen. A belügyminiszterium e kérelmet már meg is adta, s a statárium engedélye egy évre szól.

— **Az aggteleki barlangban** a történelmi társulat által rendezett ásatás felül multa a várakozást, s eredménye gyanánt tizenegy darab kőkorszakból való ép koponyát és csontvázakat, továbbá csontszerszámokat és házi eszközöket, és ismeretlen gabna-féléket küldtek el eddig Budapestre a nemzeti muzeumnak. Báró Nyáry Jenő röpiratban irja le az ásatást az őstörténelmi kongresszus számára.

— **Panama-szoros átmetszésére** társulat alakult, melynek élén Türr István tábornok áll. A columbiai köztársaság megadta már az engedélyt, s a végrehajtó társaság Párisban szervezkedik. Tagjai: Türr tbnok, Cousin franczia vasuti főfelügyelő, Rampor volt-főkonzul és Reinach bankár. A szabadalom kilenczvenkilencz évre szól: az előtanulmányra másfél év, a társulat alakitásához ugyananynyi, a csatorna elkészitésére tiz-tizennégy esztendő van engedve. Az épitésre szükséges földterületet ingyen kapja a társaság. Meg van állapitva már az is, hogy majdan a hajók minden tonna közönséges szállitmány után tiz frankot fizetnek.

— **A főváros bevételei.** Budapest 1877-diki költségvetését a könyvelőhivatal már jó részt összeállitá. A bevétel már kész és összesen 5.500,000 frtra van téve. A kiadás a mennyire még eddig megitélhető, jóval magasabbnak fog mutatkozni; de ebből a lehetőség szerint fognak törölni, hogy a kiadásokat a bevétellel összeegyeztessék.

— **Kapkodás a lobogók körül.** Konstantinápolyból irják: Murad szultán trónralépése első napján a konstantinápolyi német állomáshajó felhuzta lobogóit, a második napon több más állam hajója is, ugyanekkor azonban a német hajó ismét behuzta lobogóit, az orosz teljesen passiv maradt, s az osztrák-magyar hajón kiteriték a ruhát száritani. Abdul Hamid trónraléptekor az osztrák-magyar hajó teljesen fel volt lobogózva, a többi állam hajója azonban nem tüzte ki a lobogókat s a konstantinápolyi lakosság is komoly hallgatással fogadta a trónváltozást. Ugy látszik a sok trónváltozás között már kevés ember tudja magát tájékozni.

— **Petroleum-forrás.** Nagy-Rőczén a piaczot keresztül vágó patak oldalán petroleumforrás ütött ki. A forrást gyermekek vették észre. Eleinte azt gondolta a városi magistrátus, hogy valamelyik közelfekvő pinczéből szivárog a kőolaj, azonban a város összes pinczéjében szigoru vizsgálat tartatván, kisült, hogy egy pinczében sem folyt el a petroleum s igy a forrásnak eredetinek kell lenni. A nép már is hordja és használja a petroleumot, mely természetesen nem tiszta, s csak felényire égethető el. E gazdag városnak e véletlenség gazdagságát mindenesetre jelentékenyen fogja növelni.

— **Rémes gyilkosság** történt Miskolczon a mult vasárnap. Somossy, református községi alkurátort neje, kivel régóta folytonos czivódásban élt, egy éles konyhakéssel éjszaka megtámadta s elmetszette a torkát. A férj a vérömlésre, fájdalomra bőszülten riadt fel álmából, s egyik kezével elragadva a kést, a másikkal fojtogatni kezdte feleségét. Rémitő volt a harcz, melyet a halálosan megsebesitett férfi az őrjöngő némberrel vivott. A kétségbeesett dulakodásban végre a férj az ágyra dobta az aszszonyt, kit a vérző Somossy emberfeletti erővel szoritó marka nehány pillanat alatt megfojtott. Hörögve, férje vérébe fuladva halt meg. A férj pedig ájulva rogyott össze, s életben maradásához nincs remény. Miskolczon ez eset roppant föltünést kelt, mert a Somossy családja az ismertebbek közül való.

— **A zsidók Palestinában.** Az utolsó négy—öt évben a zsidók roppant nagy mérvben vándorolnak vissza Palaestinába a világ minden részéből, különösen Oroszországból. Jeruzsalem zsidó lakóinak

Than Mór

l

Szabad Művészet

1948. 4. n. 146. l.

J O V Á I R Á S

Budapest, 1939 január hó 9-é

Mai nappal az alanti két darab könyv

1 WACKERNAGEL : Der Rebensraum des
1 GAMBA.....: Giovanni Bellini...

AZAZ HARMINCHÉT 90/100 PENGÖ ért

Than Mór

l. Perálltörtkepes

612. P.

Összeolv

Exp. 19

Than Mór

festő

gipsz reliefje
Kugler Ferenctől
a Kassai Muzeumban

muzeumi katalogus

Thanh Hoá

l.

Srana 1890

90. l. 91.

92. l.

Am.kir.postatakarékpénztártól

16136

BUD... 44 IV. -1 17 54

MÜEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX. Hügyes Endre u. 10.

23

25.

+ 44.000 — F

Hivatalb...
Dij átalányozva

— 10.000 — P.
10 — P.
— 10.000 — P.
10 — P.

Than Mór

vród

z

Tarczai György

Az Árpádház szent-
jei Bp. 1930.
152. l. kenyél
167. l.

a templomperyter-
ített Gyvo Koronája,
gyors intérkedés nem
ügyben kaúbaveczett-
thető.
-plom egy neige tető
a bolloczat ki van
lis eső vadságának,
ezza nevében kérem
Müemlékek Országos
inak gyors intérke-

Legmélyebb tisztelettem nyilvánításaival
Sothariddeszhajosk
mk. plebanus

Than Mór

feszō

l.

Mátrai 1862

49. l.

53. l.

88. l.

t okmányt, mely az egybefoglalt
ez 18. f. sz. alatt van csatolva nekünk
iadását a m. kir. vallás és közokta-
kieszközölni.—

13án

Teljes tisztelettel

[illegible]

Thanduí

l.

Perepatits.

102. l
106. l.

Than Mór

l

Szabad Művészet

1948. 3 n. 65. l.

69. l.

Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula

úrnak

Bpest

Lágymányosi utca

fél em 1.

60—63 05 km. sza-
s s e b e s i g r á n i t-

ben előforduló lakatos és üveges ja
kára á p r i l i s 30-án árlejtést tarto

Than Mór

Reitter Ferenc
mérnök archépe
1874
l.

MMÉEÉvk

1934. 9. l.
13. l.

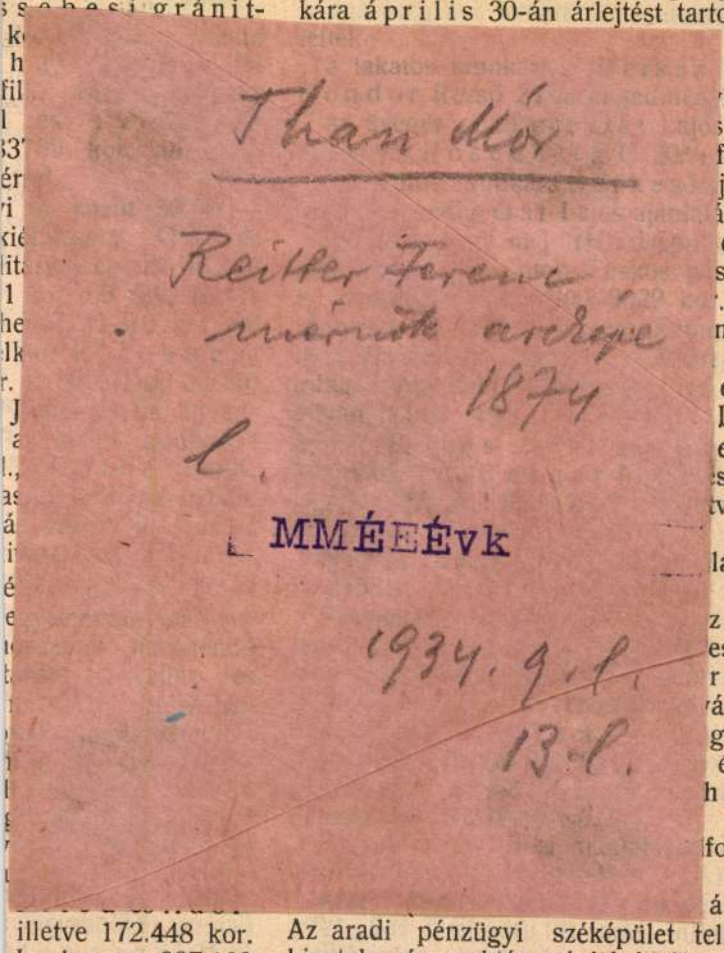

illetve 172.448 kor.
L e h n e r 207.138
kor. 20 f, R é n y i
).040 kor. 60 fill.,
ll., H a n t h ó és
03 fill.-ből 9%
070 kor. 86 fill.-ből

Az aradi pénzügyi széképület telk
hivatal és raktár épitésének b
51162 k. 83 f. előirányzattal az ar
pénzügyigazgatóság á p r i l i s 23-
tartott. Ajánlatot tettek: S t e i n
(Arad) 45534 k. 93 f., S z á n t a y L
44122 k. 04 f, K o t s i s Lajos (Ar

(Terméskő szállitás.) A
ármentesitő társulat igazgatósága a
határában az 1. sz. gátőrjárásban
ó partbiztositásokhoz mintegy 2400
éskő szállitására április 20-án
tott. Ajánlatot tettek: Molnár
gykörü), Grünhut József és fia
óth Ferenc (Szeged).
r Ferenc nagykörüi hajótulajdonos
adták el.
(Törvényszéki épület át-
sa.) Az ujvidéki törvényszék és
eten eszközlendő javitási és átala-
álatokra (8475·16 k.) a törvényszék
l április 28-án tartott árlejtésen
ujvidéki vállalkozók pályáztak:
Nándor 10·5%, Guzek István
édéssel, Fodor Ármin csak a
munkára 1829 kor. (szabálytalan),
vitz Győző és Lenarics Vilmos
zetéssel.
ek Nándor ajánlatát jóváhagyás
bb helyre terjesztették.
ütárgyak helyreállitása) Az
kálatoknak biztositása tárgyában az
r. államépitészeti hivatal április
ést tartott. Ajánlatot tettek:
ssebes—buttyini th. uton levő 7. sz.
hidra: Martin Péter (Perjámos)
. 89 fill., Einwag János és
os 15.397 kor. 14 fill., Kádár
(Arad) 12.963 kor. 77 fill., Kádár
orsin) 13.318 kor. 92 fillérrel;
orsin—zámi th. uton levő 182., 199.,
és 215. sz. műtargyak helyreállitá-
dár és Böhm 3965 kor. 20 fill.,
Gyula 4283 kor. 32 fillérrel.
atok döntés alatt állanak.

Nagykálló. (Vizve
A nagykállói m. kir.
sága az épületében le
nál teljesitendő munk
árlejtést tartott. Ajánl
B. és E. (Budape
Román és Siman
Az ajánlatokat dön
belügyministeriumhoz

Szurdokpüspöki. [H
Szurdokpüspökiben
költségelőirányzattal t
tését az április
Kovács Sándor
nökök kapták válla
Pályáztak még: Ve
16.900 kor., Feke
koronával.

Marosvásárhely. (C
vásárhely sz. kir.
15-én árlejtést tartot
egy részének kiépité
zattal. Ajánlatot tette
a csatornaépitési
és Wellisch m
kor. 81 fill., Ha
(Budapest) 64,377 k
Heves (Kolozsvá
Melocco Péter
35 fill., Lenard
62,944 kor. 22 fill.,
társa (Brassó) 93,70
Ferenc (Kolozsvár)
és Brausewett
90 fill., Walla
kor. 66 fill., Kere
55,354 kor. 91 fillé

Than Mór

l.

Bartha Lisit

40-l.

partly because we were feeling ill, and avoided nearly every-thing we could save our personal duties, and in fact spent most of our free time sitting in the Belvárosi Church, conscious of many centuries, of much sorrow, of many prayers, and of an atmosphere that we believed to be truly "Hungarian." (Lest we seem to be praising overmuch our piety, we record an after-noon of perfect peace, spent with a Hungarian doctor-friend, on the terrace of a restaurant high up behind the Royal Palace, with an enormous view. We ate an omelet, a Balaton trout, and some yellow wine . . . we materialistically remember all that, but we should have forgotten it had not that atmosphere too been truly Hungarian and one of contented friendship . . .)

So these paragraphs will have to recall rather the imaginative background against which we saw the Cardinal, than the Cardinal himself. I came first to Hungary soon after the end of the Red revolution, and stayed with an ancient Hungarian family at Felsőgöd. True, there was little to eat (save peaches and grapes, and a few other gifts given direct from the kindly earth), but who troubled, in that perfect weather, and the

Than Mór

l.

Szépm. Mur. Évk

VIII. 175. l.

Radó Polikápp liturgiatörténetiró 29
Radoseny S.J. 292
Rákóczi Ferenc I. 1645-1676, 278
II.1676-1735 5o,51,
Rákóczi Erzsébet 1693- 1707, 2o2, 2o
Récsey Viktor 1858- 1908 2o9
Reiner Lajos felszentelt püspök 188o
Reiner János püspök 108
Renzi Mathias 183
Révay Pál báró, esztergomi kanonok 1
Reviczky Elemér 209
Richwaldsky György esztergomi kanono
Rohan Berta hg. 33o
Rómer Flóris archaeologus 1815- 1889
Rónay Jácint c. püspök 1814-1889,
Rudnay Sándor primás 1819-1831 144,
Rudolf trónörökös 1858-1889, 214
Sack Otto 124
Sándor, VI., pápa 1492-15o3 145
VII. " 1655-1667 139
Sánkfalvi Antal nagyváradi kanonok 2

Than Mór

Árpád és népe meg-
pillantják az uj
hazát
repr.

Szépm. Mur Évk
VIII. 200 b

/ —

gyház

chen Münzkunde

Than Mór

l' Schoen 1948

40. l.

Paris h. n. VI. 276.

Szabad Művészet
1957. 342
343. l.

BUDAPEST
9 4 JÉN 20 N 8
L.L.a.c. 4 L.L.a.c.

Than Mór

l.

Rabhaladó

193. l.
194. l.
198. l.

BRITANNIA
GERMANIA
BELGIO
GALLIA
REZIA
NORICO
PANNONIA
DACIA
SPAGNA
LIGURIA
ITALIA
DALMAZIA
MESIA
MARE EVSINO
TRACIA
PONTO
ARMENIA
MACEDONIA
ASIA MINORE
CAPPADOCIA
CILICIA
ASSIRIA
MESOPOTAMIA
TINGITANA
MAVRITANIA
NVMIDIA
SIRIA
LIBIA
PASANIA
L'IMPERO
AL TEMPO DI
TRAIANO

Than Mór

THAN MÓR (1828—1899)

94. Barabás Miklós műterme 1846-ban. Vízfestmény.

Ernst Lajos tulajd.

Magyar Művészképcsarnok

175. FLAMAND FESTŐ: MADONNA, FÁRA FESTVE.
XVI—XVII. SZÁZAD.

Thán Mór festő
/ Onódi országgyülés /

Hazai müvészeti mozgalmak. Magyar
Képzőmüvész 1864, ápr. 2o. I. 2. 31.

Than Mór fentö

Budapest. Milag, 1887, XI. 25.

162.n. 3.o. (K. és M.)

Than Mór, festő

Budapesti Hirlap. 1881, XI. 22

16 Oz. 5.0. (Nagy Kirek)

Than Mór festő

Századok 1875. 656 o.

Patak Jenő

Than Mór festő/19.sz./ kartonjai a Képzőm.Társ.vegyes kiállitásán./K.E./

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Patak Jenő

Thán Mór festő/19.sz./F.L.-hoz intézett nyilt levelére-a Széchenyi-szobor ügyében - válaszol Maszák Hugó.

Fővárosi Lapok 187oI.IV.3.291.old.

Patak Jenő

Thán Mór festő/19.sz./válasza a F.L. szerkestőjéhez a Széchenyi-szobor ügyben - nyilt levél formájában.

Fővárosi Lapok 1870.I.IV.2.287.ol.d.

Patak Jenő

Thán Mór festő Széchenyi szobrbizottsági tag felelősségrevonását sürgeti a F.L.Engel szobrász protegálása miatt.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.31.279.old.

Than Mór festö

Pesti Hirlap. 1879. febr. 23. 5.

Uj Képek

Than Mór festő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 7. 4.

Az orsz. műveiszeti csarnokban....

Than Mór festő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 16. 5.

Tavaszi mutáslat

Thán Mór ferte

Budapest: Hrálap, 1881, XII. 24.

191. n. h. o. (h. s. k.)

Thán Mór festő/1828-1899/ Ybl

Fiuméba költözése

Budapesti Hirlap,1882.IX.1.
240.sz.3.o.

Than Mór festő /1828-1899/ Ybl

3 arckép és 2 vázlat ajan-

déka a Nemzeti Muzeumnak

Budapesti Hirlap, 1882. IX.1.
240.sz 3.o.

Than Mór festő

Magyar Müvészet 1925. 133-148. o.
Ybl Ervin: Ybl Miklós Operaháza.

Dankó Ödön.

Tér és Forma. VI. é. f. 1932. 57. 61 l. 15 ábra

Münnich Aladár: Flóris cukrászda.

Than Mór festő.

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 4-29. o.
Lázár Béla: Munkácsy lelke.

Than Mór festő (1828-1899)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4-5.

Prém József: A jubiláris társlat

Thán Mór festő 1828-1899 Ybl

Budapesti Hirlap,1882,X.15.
284.sz.I.Melléklet.l.o.

Patak Jenő

Thán Mór festő/19.sz./ szép kartonjai "...megőrzik becsülettel nekünk is a művészi helyet," a Képzőművészeti Társulat vagyes kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Patak Jenő

Thán Mór festő/19.sz./ müvét

- Rómer Flóris jelentése szerint -

A Képcsarnok Egylet a muzeumi képtár-

nak ajándékozta.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.10.206.old.

Fővárosi hirek rovat.

Than Mór festő /1828-1899/ Ybl

3 arckép és 2 vázlat ajándéka a Nemzeti Muzeumnak

Budapesti Hirlap, 1882, IX.1.
240.sz 3.o.

Than Mór festő

Életképek, 1876. juni 1. I. l. sz. 9. l.
Vegyes közlemények

Patak Jenő

Thán Mór festő/19.sz./-ről is meg-
emlékezik Áldor Imre a"Siralomház"-al
kapcsolatos cikkében.

Fővárosi Lapok 1870.I.V.19.456.old.

Than Mór festő

Pesti Hirlap. 1879. márc. 25.5.

A párisi világkiállítás alkalmából....

Rossi

Than Mór
festő

Pester Lloyd, 1867, XIV. évf. 240. sz.
napihir, 3. o.

Than Mór festő

Pesti Hirlap. 1879. jún. 10. 3.

Than Mór jeles festőnk....

Than Mór festő (1828–1899)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. jun. 10. 4/o.

a mutcsamokban holnap ugyilik meg...

Jhan Mór

A Bakács téri templom oltárkép

tanulmánya, ~~[illegible]~~ Décsey Géza

prépost gyűjteményéből a

Nemzeti Galériába került

Vigilia, 1964, 9sz, 567 old

Than Mór

MDK

Kompoziciók a magyar történelemből

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Than Mór MDK

Imre király elfogja lázadó öccsét, repr.

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Than Mór MDK

Jelenetek Nagy Lajos előtti korból, olf.

Attila lakomája, olf.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Than Mór

MDK

Jelenetek a Nagy Lajos utáni korból, olf.

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

MDK

Than Mór

Imre király elfogja lázadó öccsét

Miesarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Than Mór MDK

Nyőri Lőrinc és Pekry Lajos elfogatása

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

MDK

Than Mór

Zárlap az alábbi munkánál

A Gizella-album. Vas. Ujs. 1873. ápr. 20. 193.l.

MDK

Than Mór

A mücsarnok. Fővárosi Lapok 1875. 419.l.

MDK

Than Mór

Jelenet egy magyar csárdában

Magyar puszta tavasszal

Nyáry Lőrinc elfogatása 1852

Két halott. Than Mór. Műcsarnok 1899. 11. sz. 151,152.l.

MDK

Than Mór

Mohácsi csata

Fata Morgana

Attila lakomája

Két halott. Than Mór. Műcsarnok 1899. 11. sz. 151,152.l.

MDK

Than Mór

Jelenet az ónodi országgyülésről

1706. junius 6.

Alkony a pusztán

Két halott. Than Mór. Mucsarnok 1899. 11. sz. 151,152.l.

MDK

Than Mór

Szent Lászlót vezérükké választják a keresztesek

Kálmán király megtiltja a boszorkánypereket

IV. Béla ujra benépesiti az országot

Két halott. Than Mór. Műcsarnok 1899. 11. sz. 151,152.l.

MDK

Than Mór

Nagy Lajos fogadja a külföldi követeket

Mátyás király tudósai körében

Két halott. Than Mór. Műcsarnok 1899. 11. sz. 151,152.l.

M.D.K.

Than Mór, festő

Két arcképének (Ferenc József, a Simor hercegprímás) másolatát készítette el Klöse György, híres fényrépés mutermében, az esztergomi lyceum részére.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1880. IX.évf.

Aug. 29. sz. 353.old.

Than Mór, festő M.D.K.

befejezte egyik freskóját a ferencvárosi templomban „Szt. Ferenc a pápa előtt", a másik „Szt. Ferenc prédikál" c. befejezéhez közeledes.

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1880. IX.évf.

aug. 8. 315
+ sept. 14. sz. 427. old.

Than Mór festő M.D.K.

Adakozik a Nagypénteki Ref. Társ. gyermekotthona számára

Berkovits Ilona : Zichy Mihály ... Bp. 1964. 264. l.

M.D.K.

Than Mór, festő

rajzát korli a szerző „A magyar honvéder 1849-évi ostrama"-ról, cikkének egyik illusztrációjaként.

Gerő László: A budavári palota-együttes helyre állítása

"BUDAPEST", Bp. 1966. IV.évf. jun.sz.

19. old.

M.D.K.

Than Mór, festő

tervei szerint a velencei Salviati cég kivitelezi a lipótvárosi Bazilika számára készülő 9.30 m. hosszú és 5 m. magas mozaik képet, mely arany háttér előtt a Megváltó Krisztust ábrázolja.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1894. XXIII. évf.

febr. 20. sz. 44. old.

Than Mór

Adatok a Nigadóban készült műveinel kapcs.

Élet és Tudomány 1966. máj. 20.

A pesti Nigadó. Dr. Radnai Lóránt

M.D.K.

Than Mór, festő

és Lotz Károly hegyet megbírást a József-városi plébánia templom (freskói) részére próbavázlatot elhéznitésére

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1892. XXI. évf.

Sept. 10. sz. 241 old.

LOTZ KÁROLY: VÉNUS.
Szegő Miksa úr tulajdona.

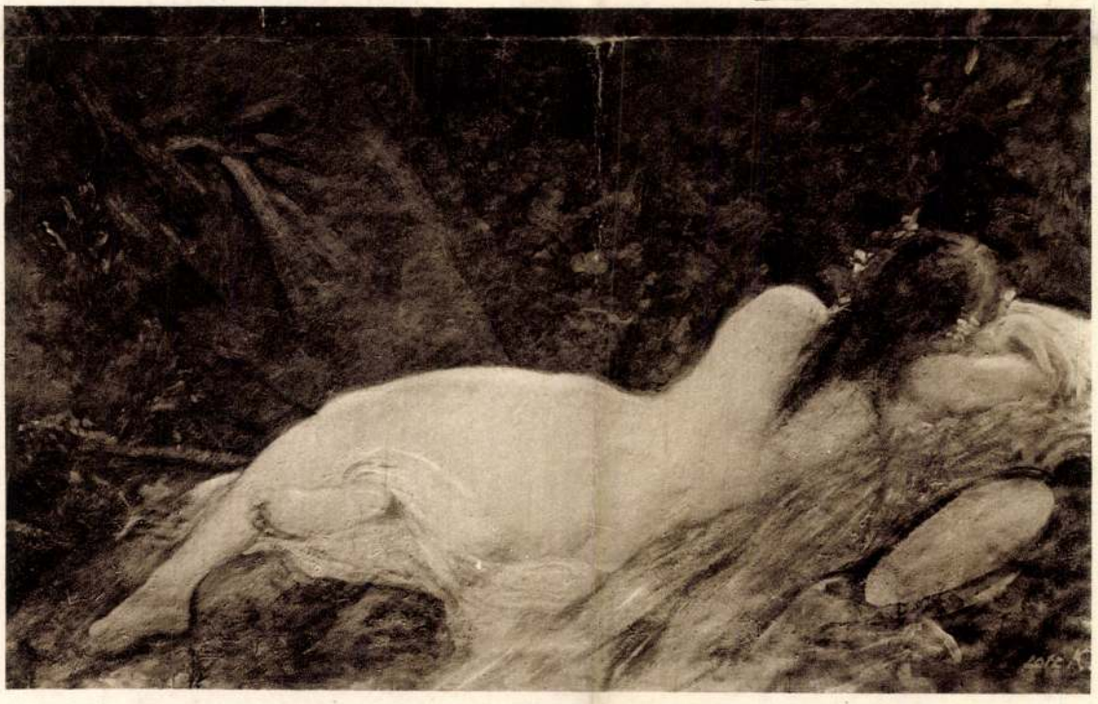

LOTZ KÁROLY: FEKVŐ NŐI AKT.
Schiffer Miksa úr tulajdona.

LOTZ KÁROLY: VÉNUS.
Özv. Schickedanz Albertné úrnő tulajdona.

THAN MÓR: FÜRDŐ NŐ.
Özv. Várady Zsigmondné úrnő tulajdona.

Magyar Művészet
1925.

megbeszélésről is tudunk az 1859. évből. Nevezetes a január 23-án *Orlay Petrich* Sománál tartott első összejövetel, melyen *Latkóczi* Lajos, *Brodszky* Sándor, *Kis* Bálint, *Pecz* Henrik, *Plachy* Ferenc, *Telepy* Károly s az idegen származású *Van der Venne* Adolf vettek részt és amely a kor művésztársadalmának az életképtelen s nem mindig nemzeti érdekeket képviselő pesti műegylet s a nemzeti képcsarnokot alakító egyesülettel szemben érzett elégületlenségének adott kifejezést, midőn egy olyan képzőművészeti társulat létesítésének szükségességét hangoztatta, melynek elve legyen, hogy «*a nemzet minél nagyobb zöménél terjedvén el a műízlés, annak váljék szükségletévé a művészet s annak felkaroló szeretetében lelje az virágzására a tápot*». Február 13-án *Barabás* Miklós, *Pecz* Henrik és *Dunajszky* László egy 39 pesti művész által aláírt folyamodványt nyujtanak be a k. u. k. Polizeidirektion-hoz (nyolc évvel vagyunk a kiegyezés előtt), amelyben tanácskozhatási engedélyt kérnek. A folyamodókat figyelmeztetik, hogy benyujtandó alapszabályaikat a bécsi Concordia nevű társulatéihoz alkalmazzák. A benyujtott folyamodványra egy április 26-án kelt hivatalos értesítés érkezik Barabás Miklós címére. A Társulat levéltárának e legrégebbi darabja így hangzik (l. Lt. 1—1859. sz.) (lásd 106-ik oldal):

THAN MÓR: ÚJONCOZÁS 1838 ELŐTT.

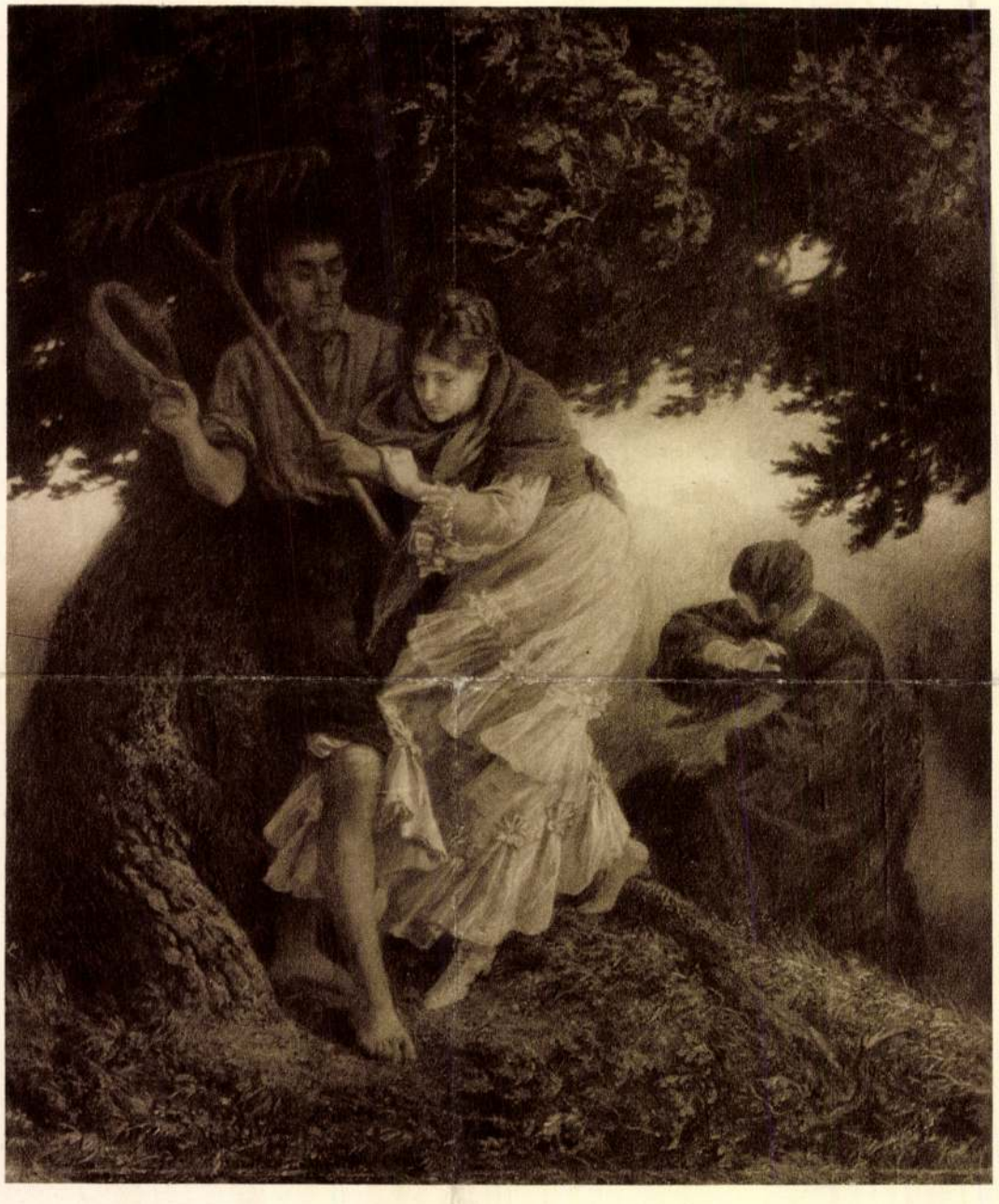

SZÉKELY BERTALAN: ZIVATAR.

THAN Mór festő

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992 [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991

Falképeiről: 27,106-107, 109,112, 121,125,128-135, 139,157,159,16o,162,2o1,2o3-2o4,229, 253-254,257.p. és ill.

Thaw Mór
festő

MDK

Freskókat készített a Várkertbazár részein

Ybl Ervin: A budai várkertbazár.

MMM Évkönyve 1951, 169 l.

mdk

2

Than Mor

művei: Nyáry és Perky elfogatása 1853 Nemzeti Galéria
Imre király elfogja lázadó occsét 1857, díjnyertes mű "
Attila lakomája, 1865. a legismertebb. A vigadó fő-
falára készült.

| reprodukció az első két műről |

Kovács Éva: Magyar Művészet az Ulnyomás Korában

Bp. 1962.

7, 8. l.

Thám Mór festő

M.D.K.

Családi arckép. /1855/

Csengeryné Nagy Zsuzsa:A Magyar Nemzeti Galéria az 1960-1961-es évben 158.1.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963

26/. MDK

Than Mór, festő.

Pekry Lőrinc elfogatása. Vászon.
Árverési Közlöny. 1939. I. félé. sz.
Gr. Almásy-Teleki éva aukció.
III. 429. sz. Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 75. l.

MDK

Thán Mór, 1828-1899.

Pekry Lőrinc elfogatása

Almásy-Tel. 3. auk. 1940. ápr. 35 l.

Thán Mór, 1828-99. MDK

Szt.István megkeresztelése, szépia

Deák Ferenc

Almány-Tol. 2.suk. 1939. nov. 42 l.

Than Mór

"Nyári és Pekri elfogatása Szolnoknál a törökök által" c. festményét a Nemzeti Muzeum számára négyszáz forintért megvásárolták,-adja hirül a Müvészet c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1854. május 3o.
3o. sz. 695. lap.

Than Mór MDK

1828-1899

"Halászat" és "Szüret" c. képeinek festői elemzése.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.17.l.

Than Mór

MDK

Festő

repr:

16. Nyáry és Pekry elfogatása. 1853
o.v. 138,5x213,5. Szépm . Muz.
17. Imre király elfogja lázadó öccsét, Endrét.
1857. o.v. 132x 198. Szépm Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

Than Mór

MTK

Festő

Repr.

22. Ujoncozás. 1861.
O.v.126x191. Szépm. Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 195[illegible].

mdk

1

Than Mor

Újoncozás c. képet „Újoncozás az 1848 előtti időkből" címen lehetett csak kiállítani.

Kovács Éva: Magyar Művészet az Elnyomatás Korában

Bp. 1962 3. l

Than Mór 3

„Szüret,"
„Halászok" c. Zejsei emlitve.

Nápszava 1972 június 3
8. old.

mDK

Than Mór, festöm.

Ujoncozás 1848 elött. Repr.

KMTárs. -Magyar táj - és életkép kiáll.
1927. Kat.

MDK

Than Mór

A muzeum lépcsőházának diszitésa. Vas. Ujs. 1882. 496.l.

MDK

Than Mór

S.L.: Novemberben nyitják meg a teljesen átalakitott Magyar Nemzeti Muzeumot. Pesti Hirlap 1926. szept. 24.

Thám Mór festő M.D.K.

Telepy Károllyal együtt Barabásnál tanult

Telepy Katalin:Telepy Károly ifjukora. Naplótöredékei 1848-49-ből 134.1.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 19

MDK

Than Mór

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ. ülése. Műcsarnok
1899. 12. sz. 169.l.

MDK

Than Mór

Művészet 1917. 61.l.

Thán Mór festő

M.D.K.

Nagyméretü történelmi képe az 1896-os ezredévi művé
szeti kiállitáson

Kisdéginé Kirimini Irén: Jegyzetek Gyrfás Jenő művészetéhez 138.l.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 196

MDK

Than Mór

Hunyadi János és Vitéz János,1881. Ipolyi Arnold-féle 5oo frtos történelmi dij

Műcsarnok 191o/11 tav. kiáll. 16.l.

Than Mór MDK

Mátyás. olf.

Magy. Nemz. Reneszánsz Társ. IV. aukciója.
Bp. 1923. 9-1o.o.

MDK

6/.

Than Mór, festőm.

Than Mór képességei az életképben és az arcképben jutottak megfelelő föladathoz. Annál meglepőbb. életképeinek közvetlenségéből s arcképeinek kifejezésbeli erejéből alig találunk valamit tört. kompozicióin. -A Szépm. Muz.-ban őrzött két életképvázlata :A halászat. és A szüret. meglep tősgyökeres festői erényeivel./ Legkevésbbé képviseli a történelmi ábrázolás magyar jellegü irányát./

Halástörtfest. 35,36.l.

MDK

Than Mór festöm.

A képtárban már látható Deák Ferenc ama nagy arcképe, melyet Than Mór festett a város számára. A müvésznek egyik legjelesebb müve.

A képtárlaton....
Fővárosi Lapok. 1875. 269.l. I.félév.

Than Mór, festöm. MDK

a képtárlaton láthatók most:

Than Mór által a királynak természet után festett arcképe.

A képtárlaton ....

Fővárosi Lapok. 1875. 186.l. I.félév.

THAN Mór

Ybl Miklós építész. [kat.] Bp. 1991

Pusztai L. tanulmány

Than Mór portréja Ybl Miklósról, 188[illegible]-as évek eleje
Egykor a Magyar Mérnök és Építész Egyletben
É1 1892. 4. sz.

Than Mór festménye, 1880-as évek[7]

A neves építőművészről talán a legautentikusabb ábrázolás. Than Mór, akivel Ybl együtt dolgozott (több épületében dekorációs díszítést tervezett) jó barátságban volt s rávehette az egyébként zárkózott természetű építészt, hogy festményben örökíthesse meg. Az építészportrék jellegzetes példájával állunk szemben, a szokásostól annyi eltéréssel, hogy itt nem szerepel egy megvalósult vagy tervezett mű a kép hátterében.

Ybl építész műtermében karosszékben ül rajzasztalára könyökölve, melyen egy körző fekszik, előtte a rajzokat tartalmazó borító (mappa), balra tekercselt rajzok, melyek utalnak foglalkozására, zárt világára. A polgári viselet, mint megszokott a 19. század második felében, itt sem maradhat el, nélkülöz mindenféle felesleges rangjelző utalást, csupán a zsebóra lánca adhat jelzést kora társadalmában elfoglalt helyére.

Than nem volt igazán portréfestő, bár próbálkozott az 1870-es években, és Ybl is csupán az Operaház 1882-es festészeti pályázatán került szorosabb kapcsolatba vele.

Ekkor készülhetett a portré, mely a család tulajdonából 1892-ben került a MMÉE gyűjteményébe (ma ismeretlen helyen). A portré tehát az akkor hetven éves Ybl Miklóst főműve, az Operaház építésének idején örökíti meg. A kép nyugodt beállítású, Than olyan építészt örökít meg, aki tudatában van annak, hogy mit végzett kora magyar építészeti kultúrájának felemelésében és európai elfogadtatásában. A festő is tudott mindent, hisz ő is a kor szülötte, s talán rokonérzelmű szellemisége inspirálta arra, hogy portrét készítsen Yblről.

7. A festmény a Magyar Mérnök és Építész Egylet tulajdonában volt, ma holléte ismeretlen. Fényképe az OMF Magyar Építészeti Múzeumában, ltsz. nélkül. *Ybl, 1956.* p.200.

érfi Goethe

1777–1800

Antológia
költő férfikorának
műveiből

Fordította
Szabó Lőrinc
és
Turóczi-Trostler
József

Gyoma, 1932
Izidor könyvnyomtató
kiadása

ne of the title pages from
l Goethe; layout by Imre
Bodoni types.

with a single typeface while at the same time reflecting the typographical styles of the periods concerned. These books, like all the later publications of the press, were composed by hand. Precisely because of the hand setting, the firm never acquired an Old Style type. Kner liked only the Monotype Company's Garamond type, but there were many obstacles to adoption of the Monotype system.

The period of Kner-Kozma ornaments came to an end in the second half of the 1920s. Kner became acquainted with the American Type Founder's Bodoni type in 1923 when he presented a paper at the International Congress of Master Printers in Göteborg, Sweden. But it was not until 1928 that Bodoni became available in Hungary. The Kner Printing House purchased a large quantity of it, and Kner switched his design to the unadorned modern typography. This step made such an impact that many printing houses in the country followed his example.

Under the new conditions, the emphasis shifted from ornamentation to proportions, to the extremely precise alternation of sizes, and to spatial layout. The emphasis was placed on logic and rationality in typographical structure. Imre Kner was highly expert at this. His finest publication of this period was the three-volume set, *The Eternal Goethe*, which appeared in 1932 for the centenary of the poet's death *(figure 14)*.

Imre Kner's commitment to the Bodoni type and modern typography may seem odd to Anglo-Saxon taste. However, the popular masses in Hungary became readers in the 1820s and 1830s, when the Modern type was widely used, and as a result this type became inseparably identified with the reforms that paved the way for the bourgeois revolution of 1848 and with Hungarian national ideals.

It was not by chance that Imre's father also considered the Modern type to be the "Hungarian" type, and that the son adopted this view. This attitude is illustrated by the fact that when, on the eve of World War II, the forces opposing German influence launched a new daily paper in Budapest, they set the headline of the paper in the type used for the "National Song" in 1848—the public understood the message hidden in its choice.

In 1937 the Fifth International Congress of Master Printers was held in Budapest, and Imre Kner presented a paper on "Contemporary Problems of Typographic Style." Here he made the acquaintance of Beatrice Warde, his co-reporter on this theme. In their later correspondence Kner expounded the essence of his views on typography, which he summed up in a few basic principles.

* **Nincs vasárnap**, melyen a Fahrbach-tánczene-műgyár egy-egy termékét ne kellene jelentenünk. A mai vasárnapra »G'wehr'aus« (fegyverre) rezgő polkája jelent meg Táborszky és Parschnál, kik ifj. Fahrbach Fülöp tánczene-gyártmányainak buzgó terjesztői. Ez uj művet ötven krajcárért vesztegetik.

* **Hat »három-király.«** Viszkeresztkor hat gödöllői gyermek felöltözött »három-királyok«-nak s bekormozva magukat, a szükséges requisitumot: a csillagot magukhoz vették, hogy Budára induljanak, meglepni a magyar királyt. Budavárában azonban nem mindenki ismeri a magyar népszokásokat, igy a budaiak nagyon megütköztek a kormos képű fiúkon, nem sejtve, hogy ez a hat gyerek sajátlag »három király,« kik a negyediket jöttek üdvözölni. A poroszlók bekisérték, megmosdatták őket; aztán a detronizált »három királyok« két forint borravalót kaptak s azzal mehettek haza.

* **A »Színpad«** hirdeté, hogy Wilbrandt »A festők« cimü vigjátéka csak »az első magyar szinházi ügynökségtől« szerezhető meg előadásra, b. Petrovich Lajos forditásában. E hirdetés ellen ügyvédi tiltakozás közlésére kérettünk föl, mert e vigjáték magyar forditási jogát Erdélyi Béla szerezte meg a szerzőtől, s igy az »ügynökség« sem forditási, sem eladási jogot nem tudhat felmutatni.

* **Rövid hirek.** — A **képviselőház** tegnapi ülése rövid és nem igen látogatott volt; kérvényeket mutattak be s két törvényjavaslatot nyujtottak át; egyiket Ghyczy Kálmán a Budapesten épitendő uj házak adómentességéről. — **A nemzeti szinházban** tegnap Adams a »Rigoletto«-ban a herceg szerepét énekelte s Balázsné asszony mint Gilda lépett föl. — **Deák Ferenc** egésségi állapota örvendetesen javúl s ma már környezetén kivül meghittebb barátjait is fogadhatja; lakása nyolc szobából áll a kecskeméti utcában, de most az egész emeletet ki fogja bérelni, hogy legközelébb hozzátartozói mind mellette lehessenek. — **Az akadémiai olvasókör** ma d. e. tizenkét órakor tartja évi közgyülését, az »irók és művészek társasága« pedig d. u. három órakor, mind a kettő saját helyiségében. — **B. Révay Simon** főispán lemondását csak annak ismétlése után fogadták el. — **A budapesti olasz** jótékony egyletnek Viktor Emanuel király ötszáz lirát küldött aranyban. — A **honvédség** harminchárom törzstisztje, hir szerint nyugalomba tétetik. — **Az »Ellenőr« szerint:** a nemzeti szinház kinevezendő intendánsának egy müvelt, érdemes, az irói pályán is működött férfit emlegetnek, (alkalmasint Podmaniczky Frigyest;) az intendans a főfelügyeletet gyakorolná a műszaki igazgatók fölött. — **Az egyetemi** könyvtárat, mely hetedfélszáz ezer forintba kerül s nagy olvasó termében 140 embernek lesz helye, nyár közepén adják át a közönség használatára. — **A »Gyógyászat«** felszólal a mellett, hogy a kórház rokontalan halottait jövőre ne zsákba varrva, kora szürkületkor, hanem koporsóban fényes nappal temessék. — **Az egyetemi könyvtárban** novemberben háromezernél több volt az olvasók száma. — **A magyar és** kecskeméti utcán fekvő ház emeletéről, mint az »Egyetértés« irja, péntéken este egy himlőben fekvő mérnök lázas állapotban leugrott az ablakból s kórházba szállitották. — **Budapesten** csak az lehet választó, ki február 6-dikáig befizette tavalyi adóját. — **Gorove István** felgyógyult hosszas betegeskedéséből s már jár is a Deák-körbe, melynek elnöke. — **Tisza-Kálmán** visszaérkezett fővárosunkba. — **A mérnök-egyletben** tegnap-este Schober Albert értekezett a fogaskerekü vaspálya nemzetközi jelentőségéről. — **A görög keletiek** karácsony estéjén az üllői és Károly-laktanyákban lakomák voltak zene mellett; a tisztek vendégelték meg a »Lajos Salvator« ezred legénységét, mely nagyobbára a görög keleti hitet vallja. — **Egy elmebeteg**, kinek ruhája tollakkal, szalagokkal van tele akgatva, mindenkit kinálgat üres burnót-szelencéjéből: »tessék szippantani.« — **Kazár Emil** vidékre sehová sem adja népszinművét: a »Kincskeresőket.« — **Holnapy Ákos** ügyvéd Nagyváradról Pestre költözteté »Polgár« cimü közlönyét, mely eddigelé vajmi kevés feltünést okozott. — **A lottó-jövedelem** nem apad, de sőt növekszik a rosz időkben; az idei bevétel is 470,000 frttal számiták nagyobbra, mint a minő a tavalyi volt; az itt dolgozó olasz munkások rakják legszenvedélyesebben a lutrit. — **Az állatkertnek** a két utóso hónap alatt gr. Széchenyi Dénes Somogyvárról egy vadmacskát, Berzeviczy Egyed Szepesből egy marmotát, Ölvedy Károly Oládról és Zier Ede pedig Budapestről egy-egy rókát ajándékoztak. — **Az államvaspálya-kötvényekből** (kiegészitő hálózat) 922 darab február 5-én kisorsoltatik.

Nemzeti szinház.

* Január 8-án **»A képirók.«** Wilbrandt Adolf három-felvonásos vigjátéka, forditotta Erdélyi Béla.

A bécsi szinpad legujabb divatos költőjét: a termékeny Wilbrandtot ezuttal mutatták be először a nemzeti szinházban. Hogy a közönség kiváncsi volt rá: azt eléggé tanusitotta az egészen megtelt nézőtér. Hogy azonban várakozását kielégitette-e »A képirók« sikere: arról bajos volna számot adni, miután egyes részletek tetszésben részesültek ugyan, de az egész mü nem tett élénkebb hatást a közönségre. Általános irói tehetség nem kis mértékben nyilvánúl e műben, de speciális drámairói erő annál kevésbbé. A komikai ér pezsgését életképező elmésség pótolja, a phantázia alakitó erejét pedig egy csomó ötlet és lelemény, melyek nem igen eredetiek ugyan, de legalább ügyesen alkalmazvák. A mű sajátlag nem vigjáték, hanem »mixtum compositum.« Derültén végződő, lapos cselekvényü, érzelmes szinjáték, élénk életképekkel garnirozva.

A mű főszemélye egy ujkiadású »Tücsök,« képirók csoportozatába állitva. Egy különc, bizarr leány, ki nem ismeri magát s kit környezete sem ismer, mignem a szerelem kifejti benne a nőiesség báját, s akkor belészerelmesednek azok is, kik eddig csak furcsának, a természet humora által alkotott »kivétel«-nek tartották, egy »semleges nemü« lénynek, ki sem fiú sem leány, hanem fiú is, lány is. Ez alaknak inkább csak köntöse uj (a férfi-kalap, szürke, művész köpeny,) mint lényege. Sand George regényéből sokkal igazabb, természetesb szinben ismerjük; a mint hogy átváltozását alkalmasint Wilbrandt is több életigazsággal tudta volna festeni elbeszélésben, mint drámai alakban, mely erősebb indokolást, a cselekvény tömörebb fejlődését s nagyobb formaérzéket követelt volna, mint a mennyit »A képirók« szerzője mutatott.

Nála sajátlag azzal sem jövünk tisztában, hogy intenciójának sulypontja mire esett? Vajjon a művészélet sajátosságainak rajza lebegett-e előtte főcél gyanánt, vagy pedig egy művész szerelmi drámája. Ez utóbbi nem oly érdekes a darabban, mint a vidám életképek, melyekben legalább nehány képiró külső élete és alakja elég jellemzőleg van körvonalazva; mig maga a főalakot képező Oswald nagyon zavaros, változékony s bár szidja a khameleonokat, maga mégis ugyanannak szinváltozásait mutatja előttünk. E jellemrajz hiányos volta az, mely e darab cselekvényét is megfosztja drámaiasságától. Oswald is, és a bájos özvegy is, a kiért eleintén a képiró hevül, oly talányok, melyeknek megoldását nem kapjuk tisztán. Hogy mi e képiró természetének alapvonása: azt sem tudjuk meg világosan. Van benne sziv is, hóbort is, lovagiatlanság az első felvonásban, lovagiasság a másodikban; művészi könnyelműség több helyen s beteges szentimentalizmus a végső jelenetekben. Sem fellobbanása, sem szerelme nem igaz. Csak mint valami sportkérdés érdekel tehát bennünket, hogy vajjon melyik nőt veszi el végre is feleségül: a regényes özvegyet-e, ki ráköti magát s kit egy kényes pillanatban, (midőn az özvegyet jegyese, a bankár, a műteremben spanyolfal mögé rejtve találja,) menyasszonyakint mutat be lovagiasságból; vagy pedig a festészek hamupipőkéjét, ki mint pillangó egyszerre csak szép nővé válik s ki szereti Oswaldot mélyen s mindenesetre több észt és szivet mutat, mint a mennyire az egész Oswald érdemes. Végre is a mese obligát hagyománya szerint — a hamupipőke lesz a fejkötő koronája a romantikus delnő ellenében. De mily megoldás ez! Egy pár személy olyan jószivü, hogy dacára fölkeltett indulataiknak — elég nagylelkűek Wilbrandt helyett megoldani a csomót. Az özvegy olyan jószivü, hogy meglepve Osvaldot, a mint a szép nővé lett »semleges nemü szürke moly« előtt térdel, rögtön mosolyogva mond le a képirórúl, kivel romantikus életet szeretett volna élni. Az özvegy pórúl járt jegyese (a bankár) pedig olyan szives, hogy a műtárlatból megveszi drága áron annak az embernek a festvényét, ki elütötte őt menyasszonyától, igy aztán a művész megszabadul szépen az ő adósságától is, mely őt annyira fenyegette. Valódi festett világ ez, melyben ne keressük az élet természetes, igazi szineit s érjük be, hogy itt-ott ügyesen van festve s ne rójjuk meg ama nagy terjedelmet kapott s néhol rikitón szinezett epizódokat sem, (például a müterem zajos jelmezestélyét,) melyek legalább némi kárpótlást adnak az érzelmesebb jelenések lassú, gyakran unalmas folyásáért. A dialógban van több helyen élc, ötlet; de korántsem vetélkedhetik a harmadrendü francia vigjátékok párbeszédeivel sem. Pedig a forditást elég gondosnak mondhatjuk s csak néhol vettük észre, hogy a hűség szempontja a könnyüdség rovására esett.

A kiállitás igen csinos volt. A műtermet — Than Mór rajza után — érdekesen mutatták be. Az »okos Elzát« (a »kivételt«) Lendvainé asszony annyira jól ábrázolta, mennyire csak e gyorsan átalakuló lényt lehetett, s fiús jeleneteibe eredetiséget s érzelmes, nőies mozzanataiba rokonszenves hangot öntött. Lendway játszá Oswaldot, néhol drámai, máshol szentimentalis hangon. Prielle Kornélia asszony a szép özvegy beteges regényességét művészileg jellemezte. A bonvivant festőket Szigeti Imre és Vizvári, a lágykedélyüt Halmi, a műterem Ubique szolgáját Sántha, egy burleszk imádót és műbarátot Náday s a prózai bankárt Benedek játszák, elég kedvvel és gonddal. Az előadás átalában fölért a mű szinvonaláig s azzal együtt volt, hol mulatságos, hol érdektelen. A főbb szereplőket ki-kitapsolták a felvonások után.

1875

Melléklet a „Fővárosi Lapok" 7-dik számához.

Azt felelém, hogy vacsorának kissé nagyon is egyszerű.

— Mindenki a maga módja szerint üli meg az ünnepeket, — folytatá az öreg tovább mártogatva száraz kenyerét. — Sokféle inyenc van e világon s nem minden lakoma a nyelvnek való. Van a fül és a szem számára is.

Akaratlanúl körülnéztem, mintha a láthatatlan lakomát kerestem volna, mely ily vacsoráért kárpótlást nyujthatott.

Alkalmasint megérté gondolatomat, mert méltóságos lassusággal kelt föl, mint olyan ember, a ki biztos arról, a mit csinál. Néhány festmény közül kiválasztott egyet, és szótlanúl a lámpa világa elé helyezte. A kép egy szép öreget ábrázolt,ki asztalnál ülve, feleségével, leányával és kisebb gyermekeivel énekel, zenészek kiséretében, kik háta mögött foglalnak helyet. Azonnal megismertem e képet, melyet sokszor csodáltam a Louvreban és kijelentém, hogy ez Jordaens-nek egy gyönyörű másolata.

— Másolat! — kiálta föl szomszédom, — mondja, hogy eredeti. Igen, eredeti kép ez, melyet Rubens maga igazitott ki. Nézze csak az öreg fejét, az ifju asszony köntösének redőit, mily mestervonások. Meg lehetne számlálni a szinezés Herkulesének ecsetvonásait. Ez nemcsak remekmű, de valódi kincs! A Louvre képét drága gyöngynek tartják, ez itt gyémánt!

És a képet a kemencéhez támasztván, hogy jó világitásban legyen, tovább mártogatá kenyerét a vizbe, szemét nem véve le a gyönyörű festményről. Azt hitte volna az ember, hogy az öreg nézése ezt a képet még több finomsággal ruházta föl. Egész lélekkel élvezte ez örömet. Arca kiderült, szeme élénk lett. Ez neki — ahogy mondta, — a szem lakomája volt.

— Látja, hogy nekem is megvan a magam ünnepe, — mondá diadalmas pillantást vetve rám. — Mások bálokra vagy ebédekre futnak, én ilyen farsangot szereztem magamnak.

— De ha ez a festmény valóban oly becses, akkor sokat is érhet, — felelém.

— Hehehe! — viszonzá az öreg, büszke egykedvűséggel, — jó időkben egy valódi műértő megadna érte húszezer frankot is.

Hátraléptem meglepetésemben.

— És ön megvette? — kérdém.

— Potom áron, — felelé halkan. — Ezek a régi müárusok igazi csacsik; az enyim ezt valamely tanitvány másolatának hitte s ötven aranyért adta ide. Ma reggel vittem el a pénzt neki és most már az enyim.

— Ma reggel! — ismétlém akaratlanúl a levélre nézve, melyet Antal ur iratott velem fia özvegyének.

Nem vette számba felkiáltásomat és tovább szemlélte Jordaens művét egész elragadtatással.

— Mily mély tudomány! — mormogá utósó darab kenyerét éve, — mennyi tűz! Hol lehet látni a szinek ez átlátszóságát, ezt a természetességet!

Mivel én némán állottam, csodálkozásomat elragadtatásnak vette és vállamra ütött.

— El van ragadtatva, nemde? — kiálta föl vigan. — Nem hitte, hogy ily kincset fog itt találni! Mit mond e vásárhoz?

— Bocsánat! — felelém komolyan, — de ugy hiszem, még jobbat is tehetett volna.

Az öreg összerezzent.

— Hogyan? — kiáltá. — Azt képzeli, hogy csalatkozhatom a festmény értékében?

— Nem, épen nem kételkedem izlésében vagy tudományában; de önkénytelenül arra gondolok, hogy e festmény áráért, mely e szép családi ebédet ábrázolja, megszerezhette volna...

— Ugyan mit?

— A családot magát.

Az öreg képgyüjtő rám nézett, nem haragosan, de megvetőleg. Bizonyára barbárnak tetszettem előtte, ki a művészi élvezeteket nem tudja felfogni és nem is érdemes azokra. Szótlanúl állott föl és visszahelyezte Jordaens-ét rejtekhelyébe, a többi festmény alá.

Ezzel egyszersmind el is küldött. Köszöntem és távoztam.

Hét óra volt. Szobámba érve, a kávéhoz való vizet forrva találtam. A kávét kezdém őrölni és előkészitém a kannát.

A magányos embernek a kávékészités a legkedvesebb és legbajosabb háztartási miveletek egyike. Mikor jó régi székembe vagyok mélyedve, s lábaimat a szépen lobogó tüzhöz tartva, gyönyörködöm a kávékanna egyhangú buzogásában és szagolom az arabs bab illatját, szemeimet félig becsukom, s ezer szép kép vonul el előttem, megannyi álom és képzelet, melyeket vágyaim szeretnének valósággá varázsolni.

De a viz szinte kifut és kénytelen vagyok félbeszakasztani álmadozásaimat, hogy a kávéskannát megtöltsem. Eszembe jut ekkor, hogy tejem elfogyott, hamar le kell szaladnom a tejárusnőhöz.

Than ulér

Dénes anyó erőteljes paraszt asszony, ki igen fiatal korában jött Savoyából, és ki a savoyaiak szokása ellenére, nem tért vissza hazájába. Nincs se férje se gyermeke, de mivel mindenki iránt anyai jóságot tanusit, ezért érdemelte ki az »anyó« nevet.

Derék teremtés, ki egyes egyedül volt képes magának kiküzdeni az életet ez emberi tömkelegben. Dolgozni és jót tenni, ez volt szerény élete célja.

Már messziről nagy hahotákat hallottam. A bolt egyik szögletében három gyermek ült a földön, fehér sajttal bekent kenyérdarabokat tartva kezökben. A kisebbik az egész képét bekente azzal s innen eredt vigságuk.

Dénes anyó megmutatja nekem a kis nyalánkot.

— Nézze csak ez ártatlanokat, mily jóizüen esznek, — mondá, kezével megsimitva a gyermek fejét. — Nem reggelizett még ma, — mondá kis társa mentségéül. — Szegény kicsinyek! — folytatá a tejárusnő, — el vannak hagyatva, minden védelem nélkül a nagy városban, a hol nincs más barátjuk, csak az isten.

— Azért kivánja ön anyjuk helyét pótolni, — mondám szeliden.

— Oly csekély az, a mit én tehetek, — mondá Dénes anyjó, tejet adva nekem. — Mindennap felszedek egynehányat az utcán, hogy legalább egyszer lakjanak jól napjában. Kedves gyermekek, emlékeztetnek szeretett hegyeimre. Mikor hazai dalainkat éneklik, mindig azt hiszem, hogy nagyapámat látom magam előtt.

A parasztasszony szemei könybe lábadtak.

— Igy tehát a kedves emlékek megjutalmazzák a sok jóért, a mit tesz?

— Igen, meg az ő örömük! E kicsinyek nevetése olyan, mint a madár éneke, felvidit és erőt ad az élethez.

Beszéd közben uj darab kenyereket vágott s almát és diót is tett hozzá.

— Nos, lelkeim, tegyétek ezt zsebeitekbe holnapra, — mondá!

Aztán felém fordult.

— Ma tönkre teszem magamat; de hisz ez az én farsangom.

Szó nélkül távoztam, igen meg voltam hatva.

Végre megtaláltam az igazi örömet. Miután láttam a test és passzió önzéseit, rátaláltam a jóság vidám áldozatkészségére! Péter, Antal ur és Dénes anyó, mindenik megünnepelte a farsangot, de mig az elsőnél csak az érzékek, a másodiknál csak az ész ünnepe volt: addig a harmadik a sziv ünnepét tartotta meg.

Fővárosi hirek.

* **Petőfi összes költeményeiből** az »Athenaeum« társulata ez évben háromféle kiadást készül rendezni. Egyik a nagy képes kötet második kiadása, a kihagyott szavak és verszakok helyreállitásával s nehány uj képpel, melyeket Münchenben élő magyar művészek fognak rajzolni a kihagyandó gyöngébbek helyére. Másik egy nagykötetű, de kép nélküli, népies és olcsó kiadás lesz, melyhez Gyulai Pál ir előszót és rövid életrajzot. Harmadik pedig egy négykötetes kiadás, olyan, minők a régiek voltak, de teljes szöveggel, diszes nyomással, képek nélkül. Mindezekből a költőnek csupán négy forradalmi verse fog kimaradni.

* **A Kisfaludy-Társaság** költői beszély pályázatára tizenhat pályamű érkezett, e cimekkel: »Biró Julis,« »A szomszédok,« »Hétköznapi történet,« »A fehér hölgy,« »Vazul,« »A szőllőmetsző,« »Egy a sok közül,« »Gejza és kora,« »Bűvös dalnok,« »Istenitélet,« »Sára,« »A tündér szerelme,« »A bün fia,« »Henrik,« »Eljátszott szerelem,« »Kocsmárosné leánya.« Ezekből csak egyet: »A szőllőmetsző«-t rekeszték ki a pályázatból, miután sem jeligéje, sem jeligés levele nincs. Ennek kéziratát szerzője január végeig veheti át Greguss Ágost titkártól. Azontúl megsemmisitik. A többi tizenötöt birálatra bocsátották. Megemlitjük, hogy a társaság februári nagygyűlésén Henszlmann Imre mütörténelmi értekezést fog felolvasni; Szász Károly pedig egy elbeszélő költeményt; Toldy Ferenc is ir e célra egy érdekes visszaemlékezést »Bártfai László egykori irodalmi estélyeiről Pesten,« s ha ezzel elkészül, akkor a megnyitó beszédet Gyulai Pál fogja tartani.

* **Szinházi játékrend.** Holnap, 11-én, Ujházy Ede föllépteül »A miniszterelnök szobájában,« »Nyolcadik pont« és »A véletlen;« 12-én »Hamlet,« opera; 13-án »A képirók;« 14-én »A windsoori vig nők« Adamssal; 15-én »A falu rosza« Tóth Edétől először; 16-án »Hugenották,« 17-én »A falu rosza.« — A jövő hétre kitüzvék: »Kornelia« harmadszor, 19-én »Ordög Róbert,« 20-án »Julia« és »Egyetlen leány,« 21-kén az »Arny« Flotowtúl, 22-én Szigligeti »Trónkereső«-je, 23-kán »Bánkbán« opera, 24-én »A falu rosza.« — A budai játékrend ez: holnap »Az álarcos bál,« 13-án »Tündérlak,« 14-én »Jó falusiak,«

Than

Újhelyi Ferenc: Fővárosunk művészeti állapotai
a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 381.l.

MDK

Thán Mór

A Kárpátokból. 1887. Repr.

Gerő Ö.: A magyar népéletkép. Magyar Müvészet 1927. 4.l.

Than Mór, festöm.

1881. Ipolyi Arnold-féle 5oo frtos történelmi dij.
"Hunyadi János és Vitéz János".

? Kitüntetett művésznő. Kat.? 18.1.

MDK

Than Mór, festőm.

készitette az Operaház udvari diszteremmennyezetképeitt és a fölépcsőnnyezetképeit.

Ybl Ervin:
Lotz Károly mennyezet és falfestményei az Operaházban. Magyar Művészet. 1933. 360-366.l.

MIK

Than Mór, festöm.

"Vihar" c.képe különlegesen érdekes. Ezt 1878-ban Liszt Ferencnek ajánlotta. -A kép éppen abból az időből való, mikor Th.M. állami megbizásból Liszt Ferenc arcképét festette s nyilv Liszt "Orage" c. müvének hatása alatt készült.

Árverési Közlöny. 1939. 4.rk.sz. 8.l.

Than Mór és Temple János, festöm.-k MDK

a Magy.Kath.Föiskolai Diákszövetség rendzte a k

kiállitást.

A fentjelzett két müvész vásznai közvetitik Páz-
mány kultuhgstóriai jelentöseget. és nagyságát.

" Müterem" helyiségeiben.

Pázmány-emlékkiállitás.

B.H. 1936.márc. 15. 16.1.

Than Mór, festő m.

freskóján a magyar történelem korszakai összevont képekben szemléltető frizen, -/Magy.Nemz.Muzeum/ ott ül széchenyi téphlödö alakja Kossuth és a magabizó Deák között.

fj.Vayer Lajos: Szécheny István képmásai.
Tükör,1941.szept. 9.évf.9.sz. 423.l.

Than Mór MDK

Hektort családja siratja

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Than Mór

MDK

Est az Alföldön, olf.

Műcsarnok 1878. okt. 16

Than Mór MDK

Mátyás király tudósai és müvészei körében, repr.

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Than Mór MDK

Hunyady János Vitéz a latin nyelvre tanitja.olf.

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Than Mór

MDK

Szt.László. A ferencvárosi templom falfestményének kartona

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.

Than Mór

MDK

Psyche ébredése, olf.

Műcsarnok 1881. ápr.1.

Than Mór

MDK

Fürdő leány, olf.

Műcsarnok 1881. ápr.1.

Thán Mór

MDK

Mária Terézia, olf.

Műcsarnok 1880. okt. 3.
Őszi kiáll.

Than Mór MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1879. ápr. 25.

Than Mór

MDK

Arckép, olf.
Pieta, olf.

Műcsarnok 1879.márc. 15.

Than Mór

MDK

Női arckép I-II.

Műcsarnok 1877.nov.8.

Than Mór MDK

Az akadémia előcsarnokában Deák ravatalánál
Olvasó öreg

Műcsarnok 1877.nov.8.

Than Mór MDK

Charon, Dante Divina comoediája szerint
Saját arcképe

Mücsarnok 1877.nov.8.

Than Mór

MDK

Szalay Agoston arcképe

Mücsarnok 1877. nov.8.

Than Mór MDK

Nyugotkor házatérő munkások

Mücsárnok 1877.nov.8.

Than Mór

MDK

A zivatar

Műcsarnok 1877.nov.8.

Than Mór

MDK

Gyüjtők /Dunántuli vidék/

Mlcs rnok 1877.nov.8.

Than Mór MDK

Hectort családja siratja

Mücsarnok 1877 nov.8.

Than Mór MDK

Hunyadi Jánost Vitéz a latin nyelvre tanitja, repr

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Than Mór MDK

III. András leánya kolostorba vonul. repr.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat.

Than Mór MDK

Tervezet a millenium alkalmára esetleg nagyban készitendő festményhez, olf.vázlat

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Than Mór MDK

III. András leánya az Árpádház utolsó ivadéka kolostorba vonul, kiséretében Trencséni Máté.olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat.

MDK

Thán Móric

Kiállitott az Orszgos Magyar Zsidó Muzeum tárlatán.

Cikk: Kunst

Pester Lloyd 1936.dec.15. 10.1.

Than Mór
for

M.D.K.

Művészetére Carl Rahl nagy
hatással volt

Antner Tivadar: A Szépművészeti Múzeum két kiállítása
Élet és Irodalom, 1962. december 22 – 4 lap

Than Mór MDK

Andromeda, olf.

Aurora, olf.

Mücsarnok 1885. jun. lo.

Than Mór MDK

Sz. László küzdelme a nőrabló kun karcossal, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Than Mór MDK

Aurora, olf.

Mücsarnok 1885. jun. 1o.

MDK

Thán Mór
műve:

Nói arckép. Weber Auguszta tulajdona.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiall.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 29.1.

MDK

Thán Mór
műve:

Fiumei öböl. Weber Auguszta tulajdona.
II. Endre és öccse Béla. A Történelmi Muzeum tulajdona.
Szent László vizet fakaszt a sziklából. A Történelmi Muzeum tulajdona.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll. képes tárgymutatója. 1936. maj. jun. 28.1.

Than Mór MDK

Andromeda, olf.

Műcsarnok 1885. jun. 1o.

MDK

Than

Barabás müterme c.kép az Ernst-Muzeum arckép gyüjtményében.

Ernst Lajos: Magyar müvészek arcképei.

Az Ernst-Muzeum kiáll.XLII.Bp.1920.szept.

Than Mór MDK

Szt. László, olf.

Műcsarnok 1885. Bpil. orsz. ált. kiáll.

Thán Mór festő M.D.K.

Pártfogolta a Pestre ke ülő fiatal Munkácsyt.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 717.1.

A Kultura Világa Bp. 1963.

Than Mór festő M.D.K.

Keleti pályaudvar indulási csarnok , nagy falme
ző képei.

1880-ban mellőzni kezdték a pályázatokon.

Visszavonult, Fiumében, Tiresztben és Velencé-
ben élt.

Szüe rt,. Halászok stb.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 711.1

A Kultura Világa Bp. 1963.

Than Mór festő M.D.K.

Tündér Ilona. falkép

Attila lakomája "

Vigadó, ~~magyarxtörténelmixjelenetek~~

Nemzeti Muzeum lépcsőháza , falkép / magyar töré-
nelmi jelnetek és allegorikus alakok.

Kampis Antal: A képzőmüvészetek története 711.1

A Kultura Világa Bp. 1963. /.

Thán Mór festő M.D.K.

/ 1828-1899/

Először B arabástól tanult.

"arcolt a szabadságharcban.

Bécsben tanult, majd hazajött, a több rövidebb tanulmányut után itthon dolgozott.

Tájkép, népélet, történelem és mitológia tegyai kezdetben.

Falfestmények:

Kaupin Antal: A képzőművészetek története 711.1
A Kultura Világa bp. 1963.

Than Mór MDK

III.András leánya, az Árpádház utolsó ivadéka kolostorba vonul, kiséretében Trencséni Csák Máté. olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. I. sorozat

Than Mór MDK

Carton a királyi operaházban levő falfestményhez

Műcsarnok 1885.Bpi. orsz. ált. kiáll.

Than Mór MDK

Carton a kir. operaházban levő falfestményhez

I–II.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Than Mór, festőm.

1828-1899.

Körajzai, ill. festményei: után készült körajzok:

Az első hadtest rohama Budapest fehérvári kapujára és a bástyán ütött résre. 1849. évi május 21. napján reggeli négy és hat óra között". Jelz. Rajz: Apáti Mór, a fővezéri könyvtárából." -

Nagyzlito. 124-126.l.

Than Mór, festőm.

1828-1899.

Körajzai, ill. festményei: után készült körajzok:

"Honvéd elöörs". -"A Honvéd Életből", 1848-49."
JBlz.:Rajz Than Mór. 1851."

Nagyzlito. 124-126.l.

MDK

Than Mór festőm.

1828-1899.

Körajzai, ill. festményei: után készült körajzok:

Szent Cecilia. 1870. l. Maratoni József.-

A mohácsi csata. Jelz.: Köre rajzolta Grimm Rudolf.
A Hölgyfutár 1857. évi melléklete.

Jelenet az Ember Tragédiája-ból. Köre rajzolta: Gr
Grimm Rudolf. :
Nagyzlito. 124-126.l. Bibl.: Föv.Kvt.Bq.769/1o6-MKTpc
Kat.52.Föv.Muz.graf.gyüjt.

MDK

Than Mór festőmüv.

Andrássy ut 22. Operaház festészeti disz

GenZsekBpest. Bp. müeml. jellegü épületeinek jegyz. 1949. 57. l. kézirat

Than Mór, festő M.D.K.

az Opera főlépcsőházi menynyezetén a zene diadalát, a fali ivekben pedig Orpheusz és Amphion mythoszából vett tárgyakat ábrázolt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1884. V. évf.

jan. 23. sz.

Than Mór MDK

Toilette, olf.

Mücsarnok 1888.Magántulajdonban levő régi
és modern képek kiáll.

Than Mór

MDK

Pázmán Péter tollba mondja müveit, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Than Mór

MDK

A forrás, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. állt. kiáll.

MDK

Than Mór

Pogány Ö.G.: A magyar festészet haladó hagyományai
Szabad Nép 1950. jul.2o.

MDK

Than Mór, festöm.

a régi, nagy mesterek közül.
A történelmi tárgyu képeket is gazdagitotta müve.

Egyházmüvészei kiállitások.-
Mücs.-Szent Imre-kiállitás.
Képzömüvészet 1930.32.sz. 167.1.

mdk

Thán Mór

festményei: Paris ítélete a három gráciával, Amor és Psyche, Ceres és Luna a diszpáholy szalonjának dongaboltozatán.

Ybl Ervin: Az Operaház Bp. 1962.

24. l

Mdk.

Than Mor (Apáti Mor néven jelzi magát)

Könyomata: Budavár 1849. ostromáról.

Bertalan V. A Kiscelli Muzeum Bp 1962.

46. l

Than Mór MDK

Fürdő nő

Műcsarnok 1925426 Akt-kiállitás

MDK

Than Mór

Kompoziciók a magyar történelemből

Szent Imre emlékkiáll. kat. Műcsarnok. 1930.
20.l.

Thán Mór (1828-1900)

Tanulmány. Vázlat.
Olj f.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Than Mór, festőm.
1828-1899

A mohácsi csata.	Vizf.	Jelz.	
Korvin Mátyás halála,	"	"	53.1.
Imre király.	"	"	53.1.
Rákóczi a szatmári békeszerződést visszautasitja.	Vizf.	Jelz.	53.1.
Az ónodi országgyülés.	"	"	53.1.

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 52.1. és 53.1.

Than Mór

Parasztlakodalom vázlat, olf.

Mucsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Than Mór

MDK

Ujoncozás 1848 előtt

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Than Mór (1828 - 1899)

„Halányok" olaj vászon 26x35

Jelenve lent balra: Than M.

Védett. Zizváltási ár: 4000 ft.

BÁV 36.Müvészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Than Mór

Halászat, o. v. 25 x 32 cm, repr.

Vadászati világkiállítás – Képzőművészeti Kiállítás, Bp. 1971.

Thau Mór

Halászat o. v. 25 x 32 cm

Vadászati Világkiállítás, Bp. 1971.

~~M. N.~~ ty. Műcsarnok

Than Mór és Temple János, festőm.-k

MDK

a Magy.Kath.Föiskolai Diákszövetség rendzte a

kiállitást.

A fentjelzett két művész vásznai közvetitik Pá
mány kultukrtóriai jelentöségét. és nagyságát.

" Müterem" helyiségeiben.

Pázmány-emlékkiállitás.

B.H. 1936.márc. 15. 16.1.

Than Mór. Spányi Béla festőművészek.

a magya.képzőmüv.-k egyesülete tavaszkor alakult jun.3.-án Zala György elnökölt. A rendkiv.közgyülésen Than Mór az egyik elnöki helyről lemondott, s helyette Spányi Bélát választották meg.
/Szóba került az őszi tárlat, az uj mücsarnok ügye../

A magyar képzőmüvészek egyesülete ...

MDK

Than Mór, festöm.

1882-ben még közösen akarták megbizni Th.M.-t és Lotz Károlyt az Operaház falfestményeinek elkészitésével. Th.M. bizonyára szintén készitett rajzokat is, de az erre vonatkozó irások elkallódtak.

Ybl Ervin.

Lotz Károly mennyezet és falfestményei az Operaházban. -Magyar Müvészet. 1933. 360-366.l.

MDK

Than Mór, festöm.

ugy mint Lotz Károly a pesti Vigadó, a Nemzeti muzeum, az Egyetemi Könyvtár, valamint a Markó-utcai fögymn. freskóiban /falképeiben/ bizányságát adta nagy feladatokre termett tehetségének.

Ybl Ervin,
Lotz Károly mennyezet és falfestményei az Operaházban. -Magyar Müvészet. 1933. 360-366.l.

MDK

Than Mór, festöm.

276. Tervezet a millenium/ alkalmára esetleg nagyban készitendö festményhez. Olajszinvázlat.

Tárgya? az elaggott Álmos utódának Árpádnak meg, utatja az elfoglalandó földet. Stb.

KMT 1889/8o téli, kiáll. Kat. XXI. old.

Than Mór, festőm.

emlékét bőséges anyag idézte föl. Tanulmányok, kompoziciók első, kisebb fogalmazásban, hozzájuk szolgáló vázlatokban volt gazdag.

Ernst-Muzeum IV.csop.kiállitása.
Müvészet. 1917. 55-56.l.

MDK

Than Mór, festöm.

2/.

A legelsö magyar bélyegtervezetet Th.M. történeti festönk készitette 1848-ban.
Két évvel megelözte az osztrák bélyegeket, de a szabadságharc sodrában sokszorositása elmaradt
Utána pedig 1850-töl két évtizeden át az osztrák bélyegek vendégszerepeltek Magyarországon.

Magyar bélyegek szemléje.
Szépmüvészet.1940. 3.sz. 68.l.

3/. Than Mór, festöm. MDK

Repr. a 68.oldalon. Th.Mór bélyege.1848.
Egy krajcár.- Címeres, koronás, kalászos kompozició.

Magyar bélyegek szemléje.
Szépmüvészet.1940. 3.sz. 68.l.

1/. Than Mór, festöm. MDK

Kossuth Lajos szólitotta fel a 24.éves Th. M.-t ,aki félig jogász, félig Barabás-tanitvány volt ezidötájt- az angol találmányau bélyeg világhóditó jelentöségét felismerva, -hogy készitsen egy tollrajzot.

Th.M. tréfás német aláirásával nyomdába került vázlatának aláirás: "Das hab' auch ich gethan- M. Than". A tervezet nem volt korszakalkotó mégis megérdemelné,h. 100.-i születésenapján kegyeleti emlékbélyegként feltámadjon.

Magyar bélyegek szemléje.

Szépmüvészet.1940. 3.sz. 68.l.

M.D.K.

Than Mór

"Szalónok, diszpáholyok" c. képes beszámolót közöl a lap Tolnay Pál tollából, amelyben beszámol az Operaház épületéről és berendezéséről. Itt emliti meg-más müvészek mellett- a müvész munkáját: "A szalón mennyezetén Than Mór Párizs itéletét és a három gráciát ábrázolta."

Szinházi Élet. Bp. 1939. január 8. II. évf. 2. sz. 29-32. lap.

M.D.E.

Than Mór

"Szalónok, dúzpáholyok" c. képes beszámolót közöl a lap Tolnay Pál tollából, amelyben beszámol az Operház épületéről és berendez séről. Itt említi meg-más művészek mellett- a mív sz munkáját: "A szalón mennyezetén Than Mór Párizs itéletét és a három gráciát ábrázolta."

Szinházi élet. Bp. 1939. január 8. II. évf.
2. sz. 29-32. lap.

MDK

Than Mór

Szabad költözködési jog, of.

A rózsabimbó, of.

Vázlat IV. Béla király elrablásához, of.

Árverési Csarnok aukció Ért. 1934. szept. 58.1.

Than Mór festő M.D.K.

Terv szerint a Nemzeti Galéria épületére kerülne szobra

Gárdonyi Jenő: 45 millió a budapári palota képzőművészeti alkotásaira

Magyar Nemzeti május 1964. május 10. 13.1.

n.Than Mór, festöm.

1881. Ipolyi Arnold-féle 500 ft-os tört. dij:
Hunyadi János és Vitéz János.

OMKT-Vándorkiállitások. 1910.szept8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat.70.l.

MDK

Than Mór

Csikósok, of.

Ebéd, of.

Furulyaszó, of.

KMTárs. Magyar táj-és életkép kiáll. kat. 1927. 32.l.

MDK

Than Mór

Üvegfestményekkel ékitik a belvárosi főtemplom ablakait. Vas. Ujs. 1874. 571.l.

MDK

Than Mór, festőm.

Széchenyi és kora. Falfestmény. 1875,
Magyar Nemz. Muzeum. Repr.

Tükör. 1941. IX.évf. 9.sz. IX.hó 41o.l.

Than Mór, festöm. MDK

"neve már rég a mütörténetben áll" ...
Th.M. Ráhl követöje, a kiállitás egész termet betöltö anyaggal frissitette föl emlékét.

szept.24.-én nyilt meg az XXI
Ernst-muzeum idei szezonjának elsö kiállitása.

Ernst-muzeum. I.kiáll.
Müvészet. 1916.

Than Mór, festöm. MDK

az 1865-i évi diszes album, mely a tagok részére készült, tartalmazza Th.M. festménye után készült szines könyomatu mülapot:
"Kézus keresztsége"

Marastoni József rajzolta köre.

A képzömüvészeti társulat albumlapjai.
Va.Ujs. 1866. 22c.1.

MDK

Than Mór, festöm.

Liszt -arcképe a kiállitás nagyterméböl, hol Liszt Ferenc pesti zongorája fölött van a falon.

Bartha Dénes: Liszt Ferenc -kiállitás a Nemzeti Muzeumban.
Tükör. 1936.julius. 533.l.

MDK

Than Mór, festöm.

Tol. Dr. Királyfi Á. arczképe.

Mücs. - A bp.-i Orvosegyesület Mü-kiállítása. 1902.
Kat. 63.l.

Than Mór MIK

Csikósók, olf.

Ebéd, olf.

Furulyaszó, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Than Mór,festöm. MDK

Az Öszi Tárlat keretén belül a Magy.Mivfestök és pasztellfestök Egyes. kiállitott akvarell-es pasztell-gyüjteményében a regi mesterek munkái mellett mai akv.- es paszt.festök munkáiból.

Rozványi Vilmos: Az Öszi Tárlat.
Képes Krónika. 1929. 42.sz. 19.l.

MDK

Than Mór, festöm.
szül.1828. Ó-Becsén. megh. 1899.Trieszt.

606. Semmelweiss Ignácz, a szülészet tanára arczképe. 1818-1865 .Tulajdonosa: A bp.-i e.orvosi tanári kar.

Mücs. - A bp.-i Orvosszövetség Mü-kiállitása. 1902. Kat. 56.l.

MDK

n. Than Mór, festöm.

Hunyadi János és Vitéz János. 1881. -
Ipolyi Arnold-féle 500 ft-os történelmi
dij.

Műcs. -QMKT. Tavaszi kiállitás.1900. Kat. 17.1.

MDK

Than Mór

Magyar Művészet 1925. 519.l.

MDK

Thán Mór

Leányfej

Ernst Muzeum kiáll. 47. sz. Magyar remekmüvek. 1921. máj. [illegible] 14.l.

MDK

Thán Mór

Festészeink. Vas. Ujs. 1872. 373.l.

MDK

Than Mór

A Műgyüjtő. 1930. évf. 299.l.

MDK

Than

Thannak Lotz Károllyal közösen végrehajtott nagy műve, a Nemzeti Múzeum lépcsőházának kifestése.

Ambcsata. 137.1.

MDK

Than Mór

1868-ban Than Mór és Lotz Károly együtt illusztrált Arany-Album.

Ambcsata. 137.l.

MDK

Than Mór

"A mohácsi csata"c. művének repr. (Felsomagyarországi Rákóczi Múzeum)

Ambcsata 135.1.

MDK

Thán Mór

Hunor és Mogor

Feszület

Az országos képzőm. társulat. Vas. Ujs. 1872. 2o2.l.

MDK

Than Mór

"Fürdő nő" c. festm.Repr. (Özv.Várady Zsigmondné tul)

Magy.Művészet, 1925. 380.l.

Than Mór MDK

A Kárpátokból, olf.

Műcsarnok 1927.Magyar táj- és életképkiáll.

Than Mór MDK

Ujoncozás 1838 előtt, olf.

Műcsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

Thán Mór M.D.K.

Freskói a Vigadóban

Kőszegi Imre: Száz éve nyilt meg a pesti Vigarda

Tükör 1965. január 12. 27.l.

M. V.

MDK

Thán Mór

Fürdő nő. (Özv.Várady Zsigmondné tul.)

Műcsarnok, 1925/26. Akt kiáll. 22.1.

MDK

Than Mór

"Fürdő nő" c. műve. Repr. (Özv.Várady Zsigmondné tul.)

Geró Ödön: Az akt-kiállitás.

Magyar Művészet, 1925. 380.l.

THAN MÓR: UJONCOZÁS 1848 ELŐTT

BRODSZKY SÁNDOR: BALATON TIHANYNÁL

Thán Mór

Tanulmányai, a Szépmüv.Múz. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

Thán Mór

Tanulmányai, a Szépmův.Múz. uj grafikai szerze-
ményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

Schlicket dicsőíti.[518] Több lap ábrázolja Buda ostromát ;[519] Vineczky József a bécsikapu május 21.-i bevételét rajzolja.[520] Német metszet magasztalja Windischgrätz január 5.-i budai bevonulását.[521] Látjuk sebesültek szállítását a Lövölde-téren,[522] a Szent György-téri harcot ;[523] a gyászos emlékű Hentzi »Heldenmüthige Vertheidigung«-jával elég sűrűn találkozunk Gerhardt, Strassgeschwandtner és

50. A. Pettenkofen: Budavár ostroma
(Magyar Történeti Képcsarnok).
A. Pettenkofen: L'assedio di Buda
(Galleria di Pittura Storica Ungherese).

más vérrokonai kőrajzain.[524] Lindenschmidt Ludwig, mainzi litográfus, Cornelius jónevű tanítványa már a magyarokkal rokonszenvezik, Bem és Dembinszky dicsőséges csatáit ábrázolja gyakorlott kézzel;[525] Landzelli József, bécsi litográfus (1803—73) egész sorozatot adott ki a szabadságharc eseményeiről, így a kassai ütközetről.[526] Egy magyar grafikus, Kovács Lajos Londonban adja ki a magyar hadaknak a Sturecz hegyén való átkelését.[527] Szerelmey Miklósnak a szolnoki csatát ábrázoló szép s mély érzéssel készített kőrajzát Párizsban adják ki.[528] (49. kép.) Az osztrák eredetű Pettenkofen August a magyar fegyverekért rajong; Buda ostromát,

965. *Thán Mór:* Fiume.

355. *Frank Franciscus*: [illegible]

287 AGGHÁZY Gyula. Esti hangulat a Balatonon. Olajfestmény. Eladó.

288 KNOPP Imre. A weimari parkból. Olajfestm. 200 frt.

289 Van SEVERDONCK Joseph. A döntő támadás. Olajfestm. 2000 frank.

290 GRIMANI Guido. Naplemente esős időben. Olajfestm. 250 frt.

291 BISEO Cesare. Sivatag Felső-Egyptomban. Olajfestm. 2800 frt.

292 DENDUYTS Gustave. Falu szélén. Olajf. 2200 frank.

2200 frank.

293 CALOSCI Arturo. Az őrtálló. Olajf. 450 frt.

294 AGGHÁZY Gyula. «Mi kell?» Olajf. Eladó.

295 VASTAGH Géza. Kacsakép. Olajf. 450 frt.

296 TOUDOUZE Édouard. Olvasó nő. Olajf. 1000 frank.

297 TAHI Antal. Arczkép. Olajf. Magántulajdon.

298 NEOGRÁDY Antal. Szeptember. Olajfestm. 450 frt.

299 MALI Christian. Reggel az Achensee-n. Olajf. 400 frt.

300 NYS Carl. Sakkozó nők. Olajf. 2000 frank.

301 UJVÁRY Ignácz. Tanulmány. Olajf. 250 frt.

302 QUADRONE Gian Battista. Vadpecsenye híján. Olajf. 3000 frank.

303 EISENHUT Ferencz. A kegyvesztett. Olajf. 700 frt.

304 GARZOLINI Giuseppo. Részlet Andaluziából. Olajf. 200 frt.

MDK

Than Mór és Lotz Károly, festöm.-k.

a muzeum lépcsöházát csakugyan falfestmények fogják diszíteni.

Néhány évvelezelött az akkori kormány 3ooo forintot tüzött ki, h. a lépcsöház ékitésére a falfestmények vázlatát elkészitték, s Than és Lotz el is készitték. Most már Than és Lotz kartonokat készitenek a vázlatokról, s a jövö évben hozzá kezdenek a a boltozat és frizek festéséhez.

/A muzeum lépcsöhátá.../

Vas.Ujs. 1869. 245.1.

Than Mór, festöm. MDK

"Fürdö nö" Repr. 38c.1.

Magyar Müvészet. 1925. 38c.1.

Magyar Müvészet. 1925.

Thán Mór

„Mjoncorás 1848 előtt" c. festménye
szerepel a „Magyar tájé népdalkép"
kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Ujság, 1927. I. 14

MDK

Than Mór

Imre király András herceg táborában

Zápolya halála

László király és Habsburgi Rudolf találkozása a harctéren az Ottokár fölött nyert győzelem után

Két halott. Than Mór. Mücsarnok 1899. 11. sz. 151,152.l.

MDK

Than Mór

I. Ferenc József király

Deák Ferenc

Liszt Ferenc

Két halott. Than Mór. Műcsarnok 1899. 11. sz. 151,152.l.

Petrovics MM

THAN MÓR: A HALÁSZAT

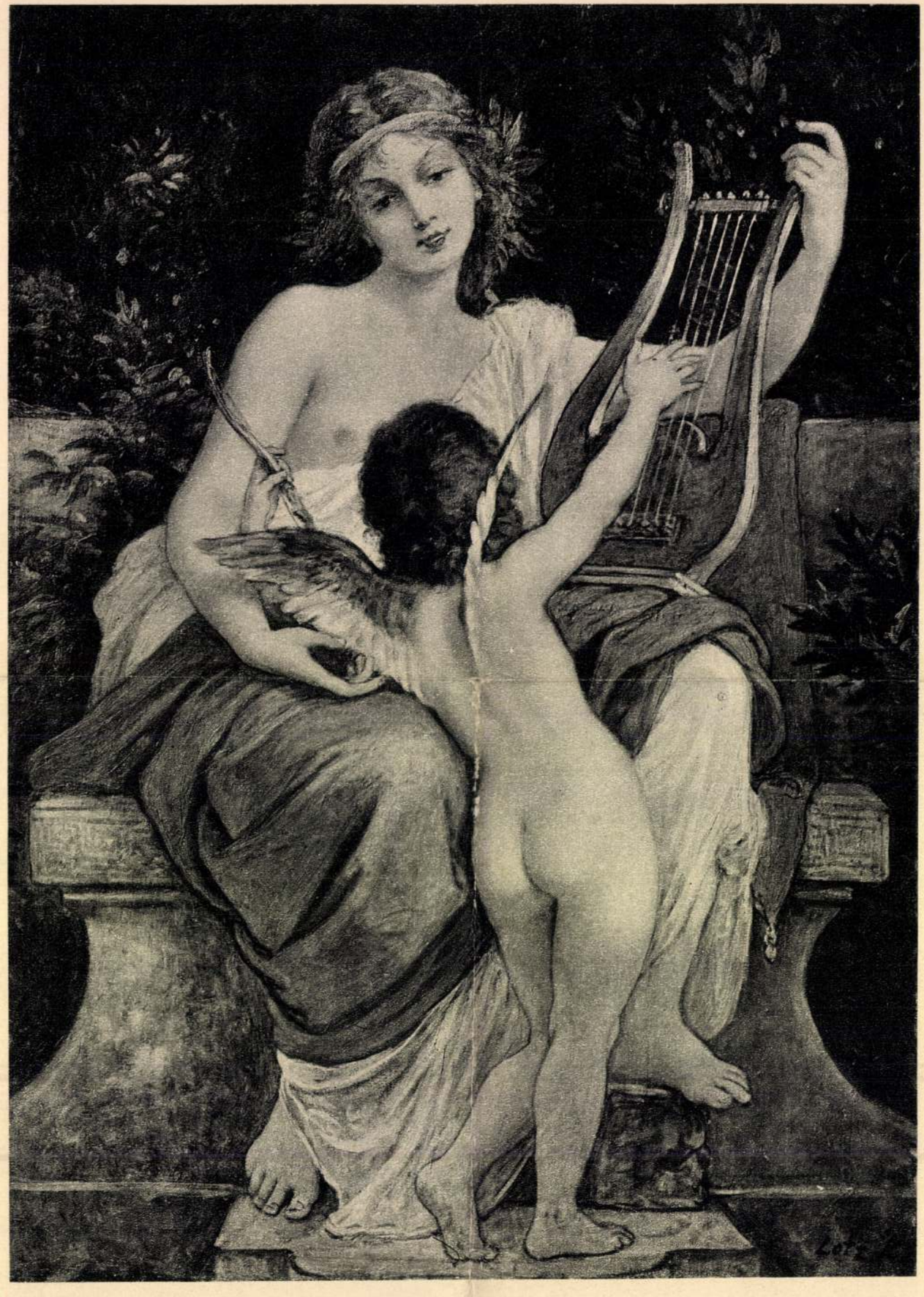

LOTZ KÁROLY: MÚZSA

MDK

Than Mór (1828-1899)

"Jelenetek a magyar történelemből" Vaszon 32x158.

"Jelenetek a magyar történelemből" Vaszon 32x158.

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 52.1.

THÁN MÓR (1828–1899): UJONCOZÁS 1848 ELŐTT

Szépművészeti Múzeum. A Pesti Műegylet ajándéka

Gerő Ödön, A magyar népélet kép-
Magyar Művészet 1927. 5. 1.

Than Mór

X.

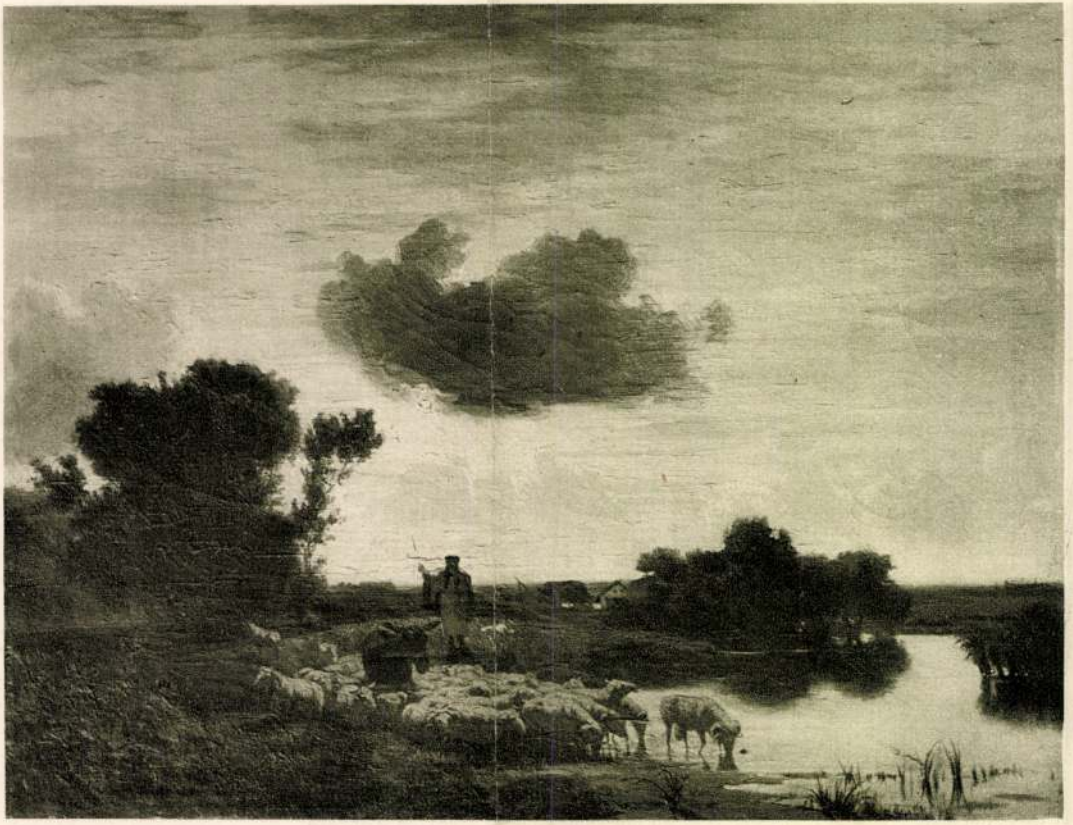

LOTZ KÁROLY (1833—1904): HAZATÉRŐ JUHNYÁJ

MDK

Than Mór (1828-1899)

5 db. Kosztumtanulmanyok. Vizfestmény. Különféle méretben.

"Férfi magyar viseletben". Vizfestmény 24x11.

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 53.1.

MDK

Than Mór (1828-1899)

4 darab Török typusok. Vizfestmény különféle méretben.

4 darab Kosztümtanulmanyok. Vizfestmény különféle méretben.

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 52.1.

MDK

Than Mór (1828-1899)

"Vázlat egy oltárképhez" Jelz. lent balra: Than M. 1866. Vászon 62x44.

"Történeti Genre" Festetett Pesten 1846-ban. Vizfestmény 4.5x6.5

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 52.1.

MDK

Than Mór (1828-1899)

3 darab Canova - Torso - Karvázlatok
Ceruzarajz különféle méretekben.

3 darab Kosztümtanulmányok. Vizfestmény
különféle méretekben.

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 52.1.

Than Mór MDK

Árpád az ország határán, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899

Szent László megöli Ákost.	Vizf.	Jelz.
Csák Máté esküje.	"	"
I.András halála.	"	"
Sappho.	Olf.	-

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 53.l.

Thann Mór, festöm.
1828-1899

Fiuképmás.	Olf.	Jelz.
Illusztrálva az I. táblán.		
Anna és Mária.	Olf.	-
Keresztelö Szt.János.	"	-
Nöi arckép.	"	Jelz.
Cassandra jóslata.	"	-

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 52.l.

MDK

Than Mór

Fürdő nő, repr.

Magyar Müvészet 1925. 380.1.

MDK

Than Mór

Jelenetek Nagy Lajos előtti korból

Szent Imre emlékkiáll. kat. Mücsarnok.1930. 16.1.

Than Mór MDK

Léda, olf.

Saját arcképe, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Than Mór MDK

Árpád az ország határán, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Than Mór MDK

Psyche, repr.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Than Mór MDK

Olasz nő XV-ik századbeli öltözékben, olf.

Mücsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Than Mór

Képei vannak a Hanság-Múzeum-ban.

Magyaróvári jegyzetek

Népművelés, 1963 12. szám, 13. lap.

Than Mór

4.

SZÉKELY BERTALAN (1835—1910)
64. Than Mór festőművész (1828—1899) képmása.

Magyar Művészképcsarnok

290. Th. Valckenborch: Fiatal hölgy képmása.

Than Mór

K.

* **A képtárlaton** már látható Deák Ferenc ama nagy arcképe, melyet Than Mór festett a város számára. A művésznek egyik legjelesebb műve. E napokban Keleti Gusztávtól is állitanak ki egy kitűnő tájképet a Garam völgyéből.

Fővárosi Lapok

1875. 269. l.

I. felev

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszt

5392 szám.

Müemlékek Országos Bizottságának

Hivatalból.

BUDAPEST.

THAN MÓR.

A *Társulat és az Akadémia* barátságos viszonya még szorosabbra fűződött, amikor 1865-ben egy fedél alá kerültek. Az Akadémia újonnan épült díszes palotájában a Társulat — ha mint albérlő is — öt szép szobában már más kiállításokat rendezhetett, mint eddigi szűkös helyiségében. Ez kitűnt az itt rendezett első kiállítás nagyobb látogatottságából is. «E kiállítás naponként látogattatott ugyan a közönség s olykor a külföldiek által is s főleg mióta e díszes helyiségben kellőleg rendeztethetett, oly sűrűen, mint eddig még soha.» Az 1865-i évkönyvből tudjuk, hogy a látogatók száma az Akadémián rendezett ez első kiállításon 3044 volt. A II. emeleten levő, nehezen megközelíthető termek mégis magukon viselték egy kizárólag kiállítási célokat szolgáló művészház építésének szükségességét.

A Társulat addig is amíg az Akadémia helyiségeinél alkalmasabb épületben fejthette ki működését, tehát 1877-ig, az Andrássy-úti régi Műcsarnok felépüléséig mindent megtett, hogy a művészet terén hasznosítsa magát és szolgálatára álljon művésznek, közönségnek és hatóságoknak.

1865-ben a Helytartótanács a Társulat beadványára lépett közbe, hogy a pályadíjnyertes *Than* Mórt a vigadóbeli *Attila lakomája* című falfestmény kivitelétől igazságtalanul meg ne fosszák. *Az Esterházy-képtár megváltása* a Társulatnak az országgyűléshez intézett kérelmére történt 1867-ben. 1866-ban a Társulat *a hazai művészet emelése ügyében* emlékirattal fordul az országgyűléshez és mintarajztanoda felállítását (ezt 1877-ben ismételten), ösztöndíjak, utazási segélyek létesítését, a művészet támogatásának az állami költségvetésbe külön tételként való beiktatását és a Társulat állami támogatását kérte. (Lt. 1866—111.) A javaslat pontjai fokozatosan meg is valósultak. 1867-ben az állami *levélbélyeg-pályázat* lebonyolítását, 1871-ben a *Margit-híd*, 1874-ben pedig az *Operaház* tervrajzainak kiállítását állami megbízásból vállalja. A Társulat szakvéleményét az állam és a hatóságok mind gyakrabban kikérik. 1867-ben *a fényképezés miniműsége felől* intéz kérdést hozzá a Helytartó-

tanács, 1869-ben a felelős magyar pénzügyminisztérium kér költségvetést az Országos Tébolyda oltárképére, 1868-ban pedig Kunbaja község katolikus templom építésére. (Lt. 1868—85.) 1874-ben a Zala megye által emelendő Kisfaludy Sándor szobor pályázatának elbírálására kérik fel a Társulatot. (Lt. 1874—711.) Hivatása tudatában a Társulat azon volt, hogy kora művészetének emlékeit veszendőbe menni ne hagyja, amit számos okmány bizonyít. Igy összeiratta *Sterio* Károly (Lt. 1863-247.), *Izsó* Miklós (Lt. 1876—422.) hátramaradt műveit, az 1863—258. szám alatt pedig találunk egy *régi magyar képek hollétéről* szóló magánlevelekből készült kivonatot. A nesztor *Pecz* Henrikkel megiratta megalakulásának történetét. (Lt. 1863—278.)

A Társulat vezetősége, de tagjai is már a 60-as években hiányát érezték egy *hivatalos közlönynek*, melynek a képzőművészet propagálása lett volna a feladata. Még 1861-ben egy irodalmi lap felajánlotta hasábjait a Társulatnak, de ezt az el nem ismert intézménynek a rendőrigazgatóság nem engedélyezte. Ennek pótlására a Társulat *Medve* Imrével, majd *Kelety* Gusztávval iratott érdeklődést keltő cikkeket és bírálatokat a pesti lapokba, nevezetesen az *Ország Tükrébe*. A nagyműveltségű Kelety Gusztáv azonban később belátva e hivatalos kritikák elégtelenségét, szerkesztői állásáról leköszönve, függetlenül folytatta érdemes kritikai munkásságát.

BORSOS JÓZSEF.

A Társulat közlönye 1868-tól a *Műcsarnok* lett, melyet *Maszák* Hugó szerkesztett, majd 1876-tól 1885-ig a *Közlemények*. Ennek céljaira a Társulat 4000 forint hozzájárulást kapott a kultuszminisztériumtól, ahol akkor a nagy műbarát *Eötvös* József báró után *Pauler* Tivadar állt az ügyek élén. Ő volt az, aki a Társulat kiállításain elkezdte az állami vásárlásokat a Múzeum számára és aki a Társulatnak 6 főnyi képviseletet biztosított az akkor alakult és 14 tagból álló Képzőművészeti Tanácsban. Első képviselőink voltak: «Ráth György, Engel

lágon a mi Operánké, azt a „Revizió a művészet körül" című, nem régiben megjelent könyvem végén mondtam el, a „Beethoven és Lotz beszélgetnek" c. fejezetben. Szívesen hoznám itt újra, egyéb Lotz-tanulmányaimmal együtt, melyek a „Képzőművészet" 1931. és 1933. évfolyamaiban jelentek meg, — de kiadási lehetőségek miatt csak e mű II. kötetében foglalhatom majd őket össze.

A Pesti Vigadó.

Többet akartak itt Faeszl építész vezérlete alatt (1860 körül) Than Mór (1828—1899) Lotz és Wagner Sándor (1838—1919) adni, mint amit a szokásos „sírva vigad a magyar" fejez ki. Gazdagon, sokoldalúan vigad a magyar, mert ábrándosan és heroikusan is. A magyar mulató kedvnek templomát, tündérvárát fogjuk itt megismerni.

Budáról nézve még szebben érvényesül tökéletes nagy formáival.

Nemes, keleties, szinte arab regés keret, életünk regésebb részéhez: a vigadáshoz, de ahhoz a még tombolásában is sokszor mélázó, finom magyar vigadáshoz, melyben több a boldogság-kergetés, az eszmény után rohanás, mint a nyers, pozitív öröm.

Legkorábban, gyermekkorunkban jelentkező boldogságkergetésünk kerete a mese, mely keleties természetünknél fogva tán ezeregyéjes formájában a legkedvesebb nekünk. Ábrándjaink várát tehát, a Vigadót, szívesen vesszük arabszerű stilusban. Kitünő építészeti foglalat ez a keleties magyar mulatókedv minden árnyalatához, mint ahogy a gyermekábránd is magában foglalja, előre eljátszva, az egész életet.

Faeszl, a geniális építőművész, eredetien, érdekesen koronázta az arabban szokatlan tompa-oromzattal[1]) a homlokzat két szárnyát; s még a köztük valamivel feljebb kiképzett fő-tetőzetet (a kiemelkedő fő-terem tetejét) — lecsonkított tompa-

[1]) Ez inkább a déli románban szokásos.

ciájával versenyeznek, — s ne felejtsük el, — virágmotívumaik mindig a magyar föld hajtásai.

Az elnöki termek sok értékes portréja közül Tisza Kálmáné válik ki, Benczur tiziáni remeke, s Karlovszky mester Rakovszkyja, mely egy-alakos voltában is már egy történelmi festmény, hatalmas drámaiságával, festőiségében pedig vetekszik a legjobb XVI. századi németalföldi mesterekkel. Karlovszky művészetének kettős a csodája: közelről nagy németalföldi, messzebbről Velasquez, összefoglalt foltjainak könnyed hatásával.

Nagyon stílusos a buffet meleghatású tölgyfaburkolata, a tápláló föld-anyát jobban érezteti velünk, mint a puszta kő tenné. Amit pedig az erdő és a víz ád a magyarnak teste megerősítésére, egyuttal alkalmul heroikus erőkifejtésekre, — azt gyönyörűen mutatják Kriesch Aladár bölényvadászatos és balatoni halászati falképei. A művész egészséges ifjú erejének monumentális mutatkozásai ezek. (Kár, hogy későbbi működését megsorvasztotta a túlságos és néha szegényesen kenetes filozofálás, mely majdnem a primitivbe-züllésig is vitte.)

A történelmi levegő, mely a bölényvadászat Attila-hangulatából is erősen árad, végigvonul a buffet hosszanti felső falán Spányi magyar várromos tájképein. A mennyezeten Krenner (Lotz-tanítvány) szép alakjai rajzanak.

A loggiára kilépve, monumentálisan repül a tekintet és a lélek a Duna és a budai hegyek óriási impressziójába. Óriási beolvadás a haza látványába, most innét keletről nyugat felé, mint előbb a Halászbástyán s a királyi palotánál nyugatról kelet felé...

Mind e három fő-fő monumentális alkotásnak rosszul rótta föl építésük idején a felületes kritika „túl-nagy" és „túl-díszes" voltukat.

Ma annál inkább figyelmeztetnek a régi nagyságra.

★

Hogy miért a legszebb színházi mennyezet a vi-

oromzat formájába foglalta. A fő-terem, bálok s hangversenyek és ünnepségek fényvára, velencei paloták hangulatát sugallva (szintén az ábránd szolgálatában) ragyogja felénk magát, a homlokzat közepén sűrűn elhelyezett emeleti ablakok — nagy, arabosan emeltívű fényforrások — sorával. A szárnyakon egy-egy emeleti ablak, dúsabb keretezéssel, a külön kis termeket hangsúlyozva. Valamennyi ablaknak megfelelően, árkádok sora a földszinten. Legfönn pedig, a két oldal-oromzatban s a fő-terem tetejének hátrább emelkedő falán kerek ablakok. Az emeleti oszlopok és féloszlopok aljában — az arabtól újra eltérőleg — szobrok és domborművek. Legeslegfönn pedig pártázatos díszek, az arab stílusra jellemzők.

S mindez, a nagy formák mondhatatlan nemes arányossága folytán, elbűvölő összhatást ad. (Éppen ezért hagyott a város e homlokzat elé rakni egy banális kioszkot és parkot.) Hansen, a szigorú görög ízlésű bécsi építész, „kővé vált csárdás"-nak gúnyolta ez épületet. Mi áhitattal mondjuk a százszínű magyar mulatás tündérvárának, mely néma köveivel nekünk egy gazdag keleties magyaros symphonia.

Aki, ifjú korában, báli és első szerelmi ábrándjához siet ez épület belsejébe; vagy aki, mint öreg, az örökké első szerelmi szépségű zene hallgatására ballag föl a lépcsőházban, — mind egyformán érzi az ábrándkergetés boldog rajzását szemére és szivére áramlani a freskódíszes falakról, melyekre Than és Lotz odavarázsolták a magyar mulatókedv sok századon át kedvelt formáját, a tündér után futó Árgirus Királyfi meséjét, az ifjúság örök meséjét, melyet újabb költészetünk a „Csongor és Tündé"-ben, a „Délsziget"-ben és a mindenek fölött „rózsásan" szépséges „Tündérálom"-ban dicsőitett meg.

A párkány alá dugott Lotzokért, e majdnem elveszett szépségekért, — melyek azonban aranyhátteres figurális csoportjaik vonalszépségeivel és színcsokraival gyönyörű dekoratív összhatást adnak, — dúsan kárpótol az a nagy falkép, mely szembe szi-

várványoz ránk, amint a lépcsőkön fölmegyünk. Than Mór műve, az alig emlegetett, legfeljebb szelíden leklasszikusozott mesteré. A mesének legszebb pillanatát ábrázolja, az ábrándkergetés ritkán sikerült szépséges végét, amikor a királyfi Tündér Ilonát valahára megtalálja, és pedig *örök* boldogságra. A legszebb izgalmak, legszebb erőkifejtések gyönyörű viharа csap itt ki, végső boldog, biztos csapással. S a boldogságnak ilyen árama — hozzáméltó formákban is hullámzik elénk. Rafael és Burne Jones szépségimádatával van oda teremtve a kép baljára a királyi ifjú, szárnya-terjesztő fehér paripáján; bíbor köpenye — vágya lánglobogása — újabb széles szárnycsapás a táltosé fölött. Balról a kép közepe felé hableányos patak kanyarodik, átszelve a széles völgyszerű tájat. A túlsó parton ül a végre megtalált, a szép királyfihoz méltó eszményi alak, szende szüziességgel várva a boldog megérkezettet. S a boldog megérkezés szele rubensi forgataggá teszi a kompoziciót (Thanban amúgy is mindig dús a spontán erő, frisseség); két nagy elevenségű figurális koszorú kerekedik. Az egyik a kép bal felén. A fehér táltos és ezüstös páncélú lovagja egy világos nagy foltot adnak; e körül piros tonalitásban a lebegő köpeny és a rózsás ruhájú alakok kerekednek. A kép jobb felén pedig Tündér Ilona felső drapériájának s szőke hajának s a mellette levő hattyúnak világos nagy foltja körül rózsás húsú amorettek, arrább sárgáspirosas drapériájú alakok tánckaréja; Ilona fölött még csillagos kék fátyol és lombok barnás zöldje. A szépséges megérkezés bűvös szélcsapása szinte hátra hajlítja kissé Tündér Ilona alakját, jobb karja édes hívó, elfogadó kézmozdulattal int Árgirus felé, kinek viszont jobb keze a meglepetést, a szépség csodáján elámulást fejezi ki. Ilona balkeze még fátyol-föllebbentő gesztusával meghangsúlyozza a hívás édességét. A két nagy piros-sárgás folt-koszorú a táj violás és zöldes alapján helyezkedik el; fölöttük még a selymes fehér felhősávos ég, jobbra egy tündérvár eszményi architektúrája, balra bársonyos erdőbundás

hegyoldal. A középső lombozatban, Tündér Ilona fölött, Szél urfi dalol aranyhárfájához, szinte átteszi akkordokba a bűvös szélcsapást, mely az egész képet betölti. Még a szomszéd falfelületeken is ettől lebegnek oly gyönyörűen Than egyes táncoló nőalakjai...

Ha Rafael vagy Burne Jones neve volna aláírva, járna az egész világ e festmény csodájára. Nálunk még egy fénynyomat sincs róla.

Az eszmény után futó kedvnek ily gyönyörű átélésével megyünk be a nagy terembe. Arab architektúrája szélesen szárnyaló könnyedség; merész arányok; falai, jórészt üvegfalak, ezüstös csillámvilág, meg-megszakítva a karzatok mély ábrándú vörös tónusával. Itt-ott fehér táncos-szobrok, csipkés gráciával, a magasban (Strobl Alajos Hegyi Arankája). A mennyezet nagy kazettái kissé komolyan zárják a termet, mely különben is komoly hangversenyek színhelye még, nemcsak báloké. A magyar mulatókedvnek itt is több az árnyalata.

A buffet terme, fél nyolc-szögű alapon, architektúrai érdekessége mellett még a buffeti gondolat felmagasztosítását is szolgálja, Attila lakomájának falfestményével fejezve ki a magyar vigadás egy heroikus árnyalatát. Than dicsősége megint. A lakoma-terem uralkodó-pontján, a kép felső felének közepén ül trónján az Isten Ostora, zordonságában is lendületesen ritmikus helyzetben. Hősi zenét hallgat, a kép jobboldali előterén álló regősöktől, kiken viszont jobbról s balról figyelve csüng két csoport. A bortól fűtött lakomavégi hangulatot magasztosra fokozza a hősi dal. A nemes mámor mesteri változatossággal van kifejezve a hún hallgatóságon: az öregek, michelangelós próféta-fönséggel, emlékeik súlya alatt meggörnyedve, az ifjak tettbe-könyöklő büszke pózzal vagy lelkes poháremelő taglejtéssel. A színfoltok e csoporton egészen más akkordúak, mint a jobb-oldali görög-római urakén, (Priskos rhetor társaságán); itt a nem egészen értett és még kevésbbé átélt hősi dal kevesebb zenei mámort okozott: tisz-

tábban is tagolódnak el színfoltjaik. Vonalaik is csak a figyelő csodálkozásé.

Attila jobbja alatt, — gyönyörű nagy hulláma alatt karjai terjesztésének — egyik fia ül,; a háttér két felső, páholyszerű sarkában női ülnek. Mindez alakvilágon valami heroikus, michelangelói vonás: Attila is kissé Mózes; de méginkább Than bécsi mesterével, a duzzogón, rakoncátlanúl nemes Rahllal érzik a rokonság. De oly rokonság, mely a két másik mesternek nem derogálhat. A kép vonalhatásainak komoly erejével összhangban van a színfoltok energiája.

Megint más színfolt világa van, amint más vigadás-árnyalati témája is, a szemben levő falképnek. Itt Wagner Sándor a nagy, szabad levegővel eltöltött térségben csapongtatja a magyar heroikus mulatókedvnek egy másik formáját: a lovagi tornát. Mátyás király éppen most döntötte le Holubárt s megy jutalmáért, melyet az ünnepi emelvényről lejövő igazi „gyöngy-alak" hoz eléje. Renaissancepompa, könnyedség; előadási bravurja méltó a mester többi hírneves alkotásához.

Ime, a *kővé vált csárdásban* — mennyi egyéb tánc, mennyi egyéb érdekes és szépséges mozdulata a mulató magyarnak!

Strobl Alajos Arany szobra.

A legklasszikusabb stílű magyarországi épület előtt, Nemzeti Múzeumunk előtt, áll a legklasszikusabb magyar költő monumentuma. Mult-őrző épület előtt a mult-őrző költő. Bronzának erőteljes masszája, a különböző nézőpontok szerint, egyformán szépen érvényesül, úgy a nemes világos oszlopos háttéren, mint a nagy azúros égen.

Fenn üldögél az *elmélyedő* költő, magába és a multba — szinte multtá vált magába — mélyedve, baljában levő olvasmánya segélyével is. Fejét századok kipótlásának gondja is húzza: *kipótolni*, nagy

Weber Ferenc (1829—1887) »A keresztes hadak fölajánlják a fővezérséget Szent Lászlónak« című festményével tűnt föl s díjat is nyert vele. A művész állandóan Münchenben élt s onnan küldte haza képét. Már előbb nagy sikert aratott »Szigetvár végpercei« című festményével. A »végpercek«-nek egy hátborzongatóan romantikus jelenetét adja. A hősi magyar nő abban a pillanatban közeledik tüzes csóvával a vár pincéjében elhelyezett puskaporos hordóhoz, amikor a török martalócok berontanak hozzá. A történelmi ábrázolás ilyen élére állított drámaiságát Münchenben tanulta Weber Ferenc és figyelemre méltó készséggel alkalmazta is. A kép reprodukcióban nagyon elterjedt és szimbólikus jelentőségével rendkívüli népszerűségnek örvendett.

Szent László-képén kevésbbé drámai, de sokkal meggyőzőbb. A király a trón lépcsőjén áll és megilletődéssel veszi át a püspöktől a fővezéri kardot. E két alak mesterséges megvilágításában teljesen leköti a szemlélő figyelmét. Az ujjongó keresztes vitézek csoportja elmosódik a homályban, alig vesszük észre. A kisméretű képen a fény és árnyék elosztásának ez a tudatos önkényessége nem hat zavaróan és nagyban hozzájárul az esemény lelki tartalmának hangsúlyozásához. Ez a tisztán festői eszközökkel való komponálás élénk bizonyítéka annak, hogy Weber Ferenc nem állt teljesen a pilotymus hatása alatt, hanem bekapcsolódott az ujabb festői törekvésekbe is. Az alakok természetes mozgásában, az arcok tipikusan magyar vonásaiban jelentékeny valóság-érzéket árul el, ellentétben a müncheni figurális kompozíciók divatos keresettségével.

Mindezt nem mondhatjuk el névrokonáról, *Weber Henrik*ről, aki szorgalmasan állította ki történeti festményeit, nem kevesebb sikerrel, de a művészettörténet itélőszéke előtt lehanyatlott jelentőséggel. »Salamon király a fogságban« című képe magán viseli mindazt a lélektelen deklamációt, amely a másodrendű Piloty-tanítványokat jellemzi.

Szemlér Mihály (1833—1904) pályája első felében szintén festett és rajzolt történelmi képeket. Ismertebb történeti kompozíciói: »Gara nádor megvédi Mária királynőt a lázadó horvátoktól« (1868) és »Hunyadi Jánost rablók támadják meg a rigómezei ütközet után.«

Szemlér anekdótaszerű és naturalista rajzaival hosszú éveken át illusztrálta a folyóiratokat és az ifjúsági regényeket. Legtöbbnyire a történelemből vagy a népéletből merítette tárgyát. Jó magyaros tipusokat rajzolt, és rendkívüli gondot fordított a kosztümök hiteles korszerűségére. Ennél többet történeti festményeiről sem mondha-

tunk. A komponálásban mindig kitartott a tetszetős és világos csoportosításnál, anélkül hogy a történelmiség szellemébe mélyebben hatolt volna. Később teljesen áttért arra a műfajra, amelyre lelki alkata utalta: az életképre.

Than Mór (1828—1899)

A mult század ötvenes-hatvanas éveiben *Karl Rahl* (1812—1865) képviselte Bécsben a modern festészetet. Szembe szállt az akadémiai klasszicizmussal és szabadabb rajzolást és festésmódot hirdetett. Annak a kornak hamis jelszava volt: »ein Bild muss schön weiss und schön glatt sein!«[1]) A festők megrajzolták a határozott konturokat és szabályokba foglalt szinező és árnyékoló eljárással kitöltötték a konturokat lokális színekkel. *Rahl*, aki megjárta Velencét és tanulmányozta Ticiánt, hatásosabb kolorizmusra törekedett. Az ő »forradalmi« eljárása az volt, hogy az alakokat aláfestette szürkével és erre dolgozott fedőszínekkel. Ezzel a színek bársonyos melegséget kaptak, valami barnás tónusú színharmóniát, amelyből élénk vörösek és kékek csillogtak ki.

Rahl korában ezek a dolgok valóban újak voltak. A fiatalok el voltak ragadtatva és vakon követték a mestert. Pedig Rahl nem tett egyebet, mint hogy a klasszikus formákat a velencei festőkre emlékeztető, szinezéssel élénkítette.

Rahl temperamentumával, élénk kolorizmusával gátat vetett az elernyedt klasszicizáló akadémia bénító hatásának és mintegy előkészítette a bécsi festészet számára a talajt a XIX. század második felében megindult és valóban új festői szemlélet befogadására. Ő maga azonban történeti szempontból itélve, nem volt ujító. Tanítványai annak látták, minthogy új technikát tanított. Azt tanította, hogy a vásznat először fessék be szürkével, aztán ezt az alapot folyton színesítsék, s hogy munka közben folyton ügyeljenek úgy a szín, mint a forma tökéletesítésére. Ennek a tanításnak eredménye lett az a barnás múzeum-tónus, amely évtizedeken át uralkodott a bécsi és budapesti művészek képein.

Rahl számos magyar tanítványa közül a legkiválóbbak *Than* és *Lotz*. Mindaketten odaadással segédkeztek a mester nagyszabású kompozícióinak kidolgozásában is.

A kettő közül *Than Mór* (1828—1899) volt a kisebb egyéniség, tehát ő volt a hűbb követő is.

1) *Augus George-Mayer:* Erinnerungen an Carl Rahl. Wien, 1882.

Jelentősebb történelmi művei a következők:
Nyáry Lőrinc és Pekry Lajos elfogatása, 1853.
Attila lakomája, olajfestmény, 1853.
Imre király elfogatja öccsét, 1857.
A mohácsi csata, 1857.
Zápolya János halála, 1864.
Az ónodi országgyűlés.
Kun László és Habsburgi Rudolf találkozása.
Attila lakomája, freskó a Vigadóban. 1864.
Izabella királyné lemondása, 1869.
Árpád az ország határán, 1896. (Befejezetlen)
Freskók a Nemzeti Múzeum lépcsőházában és a ferencvárosi templomban.

Than életképfestőnek készült és Rahl buzdítására tért át a történelmi festészetre. Ma már megállapíthatjuk, hogy nem tette helyesen, mert történelmi képein soha el nem érte azt a közvetlen életszerűséget, amely ifjúkori életképeit a magyar művészet oly kedves alkotásaivá teszik. A történelmi kompozíció tulajdonképen idegen volt a lelkétől és meg látszik rajtuk, hogy mestere óhajtására és a közvélemény hatása alatt, nem pedig belső szükségből jöttek létre.

Legismertebb festménye, a Vigadóban festett »Attila lakomája«, olyan mértékben tárja elénk azt a szuggesztív hatást, amelyet mestere gyakorolt rá, hogy szinte szolgai másolásról kell beszélnünk. Ha összevetjük *Rahl*nak azzal a kartonjával, amelyet a bécsi operaház függönyéhez festett (a bécsi múzeumban), megállapithatjuk, hogy úgy a kompozícióban, mint az egész jelenet hangulati beállításában a tanítvány lényegesen nem változtatott a mester művén. A hasonlóság egyszeriben szembetűnik. Alig van *Rahl* kompozícióján figurális vagy architektonikus részlet, amelynek megfelelőjét ne találnók meg Thannál. Művészi tekintetben az egyetlen eltérés az, hogy Than, aki nem volt olyan »Kraftmensch«, mint Rahl (így nevezték kortársai), húnjait jobban fölöltözteti, mint Rahl az ő olimposzi társaságát. Ennek a tárgy követelte eltérésnek megfelelően Than képén hiába keressük Rahl alakjainak fitogtatott izmosságát. Nagyon érdekes megfigyelni, hogy azon az olajfestményen, amelyet Than még akkor festett, amikor állandó érintkezésben volt mesterével s amelyen ugyanezt a témát dolgozta föl, még ez az eltérés is alig állapítható meg. Itt még föltűnik az akt-ábrázolásra való törekvés, az igaz, hogy a Rahl-féle izom-túltengés nélkül. (6. és 7. tábla)

A maga korában Than rendkívül népszerű volt. Történelmi

képei különböző fajta sokszorositásban kézről-kézre jártak és nagy keresletnek örvendtek. Az a heroizáló célzat, amellyel Than a multat a lelkes hazafiak elé idézte, ellenállhatatlan hatást tett. A képek stílusa pedig, a klasszicizálás fölélénkített kiadása, teljesen megfelelt a kor izlésének.

Az ötvenes és hatvanas évek folyamán készült olajfestményein nem találjuk a Rahl-stílus olyan szolgai követését, mint az Attila-freskón. Viszont ezek sokkal gyöngébb művek, a heroizáló történelmi festészetnek kevésbé sikerült alkotásai. Legnagyobb fogyatékosságuk, hogy az eszményített arcok és a kimért, színpadias mozdulatok nem fejezik ki azt, amit a képen ábrázolt jelenetnek megfelelően ki kellene fejezniök. A szimmetrikus elrendezés következetes keresztülvitele a képszerkesztés merevségét eredményezi legtöbb festményén. Valamennyi között »Zápolya János halála« talán a legsikerültebb. A jelenet híján van a drámai feszültségnek, amihez Than a legkevésbbé értett. A hatásos világítás folytán mégis némi élénkséget ér el, ami nála az életszerűség legmagasabb fokát jelenti. Az ő pompás magyar tipusai is duzzadnak az életerőtől, de ez az életerő folyton olimposzi nyugalomba van lefojtva. A hősi póz itt, a halálos ágy mellett sem enyhül oly mértékben, hogy meghasson.

Az olajfestmények után következtek a Nemzeti Múzeum előcsarnokának freskói. Itt Rahl hatása mellett több más mester neve is eszünkbe jut, Overbeck, Genelli, stb., akiknek műveivel Than utazásai közben ismerkedett meg. Tudjuk, hogy Párisban is járt. A francia romantikus történelmi festők azonban hidegen hagyták. Hű maradt azokhoz a klasszicizáló festőkhöz, akiknek iránya abban a korban már kevés jelentékeny követőre talált.

A múzeumi freskók tanulmányozását megkönnyítik azok a rajzok, amelyeket Than e műveihez készített és amelyek igen nagy számmal maradtak fönn. Ezek a rajzok a klasszicizáló akadémiai művészet legtökéletesebb, kissé elkésett magyar képviselői. Tulajdonképpen annak a stílusnak végső és legjobb alkotásai, amelyet nálunk *Geiger* indított meg történelmi rajzaival.

Than tudatosan szállt szembe a romanticizmus új lehetőségeivel. De hogy teljesen ő sem zárkózhatott el a kor általános szellemi áramlatától, bizonyítják azok a kilengések, amelyek néha megbontják klasszicizmusának egységét. Ilyen például különösen a rajzokon az izomzat realisztikus aprólékossága és egyes alakok szertelen mozgása. Az »új stílus« önkénytelenül fölüti fejét a mellékes dolgokon (pl. az ökör fejét fogó félmeztelen alakon), míg abban, ami fontos,

a legszigorúbb klasszikus nyugalom uralkodik. Minthogy ez a klaszszikus nyugalom nem belső élmény szükségszerű kivetődése, hanem eltanult formák mesterkélt eredménye: nem is hat meggyőzően.

A múzeumi freskók a magyar történelem egyes kimagasló eseményeit ábrázolják, folyamatosan egymás mellett, szalagszerű mezőben, túl magasra helyezve. Ez az illusztráció-sorozat, Géza fejedelemtől Deák Ferencig tárja elénk Magyarország történetének főbb mozzanatait. Az egyes jelenetek kevés alakból állanak és némelyek annyira élettelenek, hogy önkénytelenül a szláv templomok ikónjaira gondolunk. A kevés alak ellenére némely kompozíció mégis zsúfoltnak tűnik föl, aminek oka a képmezők keskenysége és — minden klaszszikus szépség ellenére — az egyes alakok zömöksége. A szimmetrikus elrendezés, a mozdulatok merev szertartásossága, az arcok közönyös kifejezése, a korabeli kritikának[1]) és közönségnek, úgy látszik kedvére volt. Mindebben annak idején méltóságot, sőt fönséget láthattak, olyan vonásokat, amelyeket a dicső mult fölidézésére megfelelőknek tartottak.

A mai szemlélőre egyedül a világos és derűs színek hatnak kellemesen. Ezek a színek onnan a magasból tisztán dekoratív jellegükkel érvényesülnek és a lépcsőház klasszicizáló stílusát előnyösen hangsúlyozzák.

A ferencvárosi templom oltár-freskója Than Mór heroizáló stílusának legkiválóbb alkotása. Címe: »Szent László vizet fakaszt a sziklából«. Ez a kép már magán viseli a realizmus és a romanticizmus formalátásának jeleit. A beállítás kiinduló pontja itt is a póz, de ebben már az élet közvetlensége is fölcsillan. Az olajfestményhatású freskón különösen sikerültek a tájképi részletek, s ezeken már bizonyos naturalizmus is észlelhető.

Mindent összefoglalva, Than Mór, a magyar történeti festészetben a klasszicizáló és heroizáló irányt képviseli. Ezzel az iránnyal kezdődött a magyar történeti falfestészet. Lotz lírai és Székely dekoratív freskóin folytatódott.

Hogy Than freskófestészete nem adott a magyar művészettörténetnek örök értékeket, azt annak tulajdoníthatjuk, hogy tehetségének nem ez a kifejezési mód felelt meg. Az ő képességei az életképben és különösen az arcképben jutottak megfelelő föladathoz. Annál meglepőbb, hogy életképeinek közvetlenségéből és arcképeinek kifejezésbeli erejéből alig találunk valamit történelmi kompozícióin.

[1]) *Keleti Gusztáv:* Művészeti dolgozatok. Bpt, 1910.

A Szépművészeti Múzeumban őrzött két életkép-vázlata (»A halászat« és »A szüret«) meglep tősgyökeres festői erényeivel. Ugy látszik azonban, hogy ezt a modort nem tartotta a művész méltónak a történelmi jelenet ábrázolásához. Abban való törekvésében, hogy a mindennapiságot elkerülje, a másik végletbe esett: nagyon messze ment a földtől, az Olimposzig meg sem állt. A magyar léleknek ez a magyar hősök-Olimposza nem felel meg. Épp ezért valamennyi magyar történeti festő között Than Mór a legkevésbbé képviseli a történelmi ábrázolás magyar jellegű irányát.

Lotz Károly (1833—1904)

Lotz Károly (1833—1904) pályafutása is úgy indult, mint *Than Móré*. Ő is Rahlnál tanult és eleinte ő is életképeket festett. Később teljesen áttért a freskófestészetre s Székely Bertalan mellett a XIX. század legkiválóbb magyar freskófestője lett.

Rahl hatását hamar kiheverte és olyan freskóstílusra törekedett, amelynek mintáját a nagy olasz barok festők műveiben találhatjuk meg. Német-magyar származásából művészetében legkevésbé a német jelleg maradt meg. Művészeti orientációja teljesen Olaszország felé mutat.

Pályája elején Rahlnak segédkezett a bécsi görög templom és a Heinrichshof freskóinak festésében. A bécsiek is Rahl egyik legtehetségesebb tanítványát látták benne és »a magyar Rahl«-nak nevezték.[1]) Ma már tisztában vagyunk azzal, hogy ezt a címet nem illette meg.

A Rahl-hatás korából valók a Vigadó és a Nemzeti Múzeum freskói. A Vigadó-beliek tárgyát a magyar mesevilágból merítette, míg a Nemzeti Múzeum előcsarnokának freskói allegorikus ábrázolások és a magyar történet mondai korát illusztráló kompozíciók. Folyamatos egymásmellettiségben elvonulnak előttünk az ősmagyarok élete az őshazától a kereszténység fölvételéig. Az ugyanott és ugyanabban az időben készült Than-freskókkal szemben feltűnő Lotz kompozícióinak mozgalmassága, bár az ugyanott található allegórikus ábrázolásain ő is az olimposzi nyugalomra törekszik. Történeti jelenetein sem hiányzik teljesen ez a mitológiai jelleg, de párosul bizonyos életszerű mozgalmassággal. Ez a mozgalmasság sem ment a színpadias páthosztól, de meg sem közelíti Rahl nagyméretű kompozícióinak szertelenségét. Az ő mérsékelt páthosza monumentális ha-

[1]) *George-Mayer*, i. m.

287 AGGHÁZY Gyula. Esti hangulat a Balatonon. Olajfestmény. Eladó.

288 KNOPP Imre. A weimari parkból. Olajfestm. 200 frt.

289 Van SEVERDONCK Joseph. A döntő támadás. Olajfestm. 2000 frank.

290 GRIMANI Guido. Naplemente esős időben. Olajfestm. 250 frt.

291 BISEO Cesare. Sivatag Felső-Egyptomban. Olajfestm. 2800 frt.

292 DENDUYTS Gustave. Falu szélén. Olajf. 2200 frank.

293 CALOSCI Arturo. Az őrtálló. Olajf. 450 frt.

294 AGGHÁZY Gyula. «Mi kell?» Olajf. Eladó.

295 VASTAGH Géza. Kacsakép. Olajf. 450 frt.

296 TOUDOUZE Édouard. Olvasó nő. Olajf. 1000 frank.

297 TAHI Antal. Arczkép. Olajf. Magántulajdon.

298 NEOGRÁDY Antal. Szeptember. Olajfestm. 450 frt.

299 MALI Christian. Reggel az Achensee-n. Olajf. 400 frt.

300 NYS Carl. Sakkozó nők. Olajf. 2000 frank.

301 UJVÁRY Ignácz. Tanulmány. Olajf. 250 frt.

302 QUADRONE Gian Battista. Vadpecsenye híján. Olajf. 3000 frank.

303 EISENHUT Ferencz. A kegyvesztett. Olajf. 700 frt.

304 GARZOLINI Giuseppo. Részlet Andaluziából. Olajf. 200 frt.

276 THAN Mór. Tervezet a millenium alkalmára esetleg nagyban készítendő festményhez. Olajszín-vázlat. 1800 frt.

Tárgya: Az elaggott Álmos utódának, Árpádnak megmutatja az elfoglalandó földet, Elől áldozat, fent az elvonuló történeti alakok. — A baloldali képen: A hét vezér véreskülje. — A jobboldali képen: Árpád a legyőzött népeknek hódolatát fogadja. — Az alsó szegélyen balról: a Traditio; — jobbról: a Historia; — belől: Szent István, első királyunk átveszi a koronát; — keresztelés; — közepén: Hungária, az ujraébredés korszakának nagy férfiai által környezve; — végre, vonatkozás az utolsó koronázásra.

277 SCHICKEDANZ Albert. Őszi táj, Zebegény vidékén. Olajf. 350 frt.

278 BEDINI Paolo. Kis szomorúság. Olajfestm. 1500 frt.

279 LIGETI Antal. Babagáj és Galambócz vára. (Az Al-Dunán.) Olajf. 300 frt.

280 TÖLGYESSY Artúr. Részlet Halasról. Olajf. 250 frt.

281 VERSTRAETE Théodore. Ruhamosás a patakban. Olajf. 1000 frank.

VIII. Terem.

282 ROSKOVICS Ignácz. Hátha innánk. Olajf. Légrády testvérek tulajdona.

283 BURGER Lajos. Tanulmány. Olajf. 300 frt.

284 FERENCZY Károly. K. E. szobrász arczképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

285 JENDRASSIK Jenő. Trottine. Olajf. 200 frt.

286 SZÁRICS Imre. Gyümölcs csendélet. Olajf. Magántulajdon.

KMTárs. 1889/90. téli kiáll. Cat.

		Kikiáltási ár pengőben
178.	UJHÁZY FERENC (1827—1921), Felsőgallai táj. Olajf. 25×40	55.—
179.	—, Fajdinnyék. Olajf. 30×46	22.—
180.	—,Húrosrigó. Olajf. 58×28. (Jelzett.)	25.—
181.	VASS ELEMÉR, Csendélet. Olajf. 65×54. (Jelzett.)	250.—
182.	VASZARY JÁNOS, Parasztleány. Olajf. 130×80. (Jelzett.)	450.—
	(Illusztrálva a XV. táblán.)	
183.	—, Pihenő málháslovak. Olajf. 35×45. (Jelzett.) .	200.—
184.	—, Tengerparton. Olajf. 65×85. (Jelzett.) . . .	400.—
185.	—, Parasztfiú. Olajf. 40×32. (Jelzett.)	150.—
186.	—, Tengerparti részlet. Olajf. 60×84. (Jelzett.) .	300.—
187.	—, Parkrészlet. Olajf. 80×100. (Jelzett.) . . .	300.—
188.	VASTAGH GÉZA (1866—1919), Havas táj. Olajf. 32×24. (Jelzett.)	80.—
188/a	—, Szamár és csikója. Olajf. 16×10. (Jelzett.) .	220.—
189.	VÁLY LÁSZLÓ, Utolsó kenet. Olajf. 26×34 . .	20.—
190.	WÁGNER SÁNDOR (1838—1919), Vízhordó leány. Vízf. 45×32. (Jelzett.)	200.—
191.	WALDMÜLLER, FERDINAND (1793—1865), Női képmás. Ceruzarajz. 16×11. (Jelzett.)	25.—
192.	WEBER HENRIK (1818—1866), Női félakt. Olajf. 65×52	500.—
193.	—, Utcai táncosok. Olajf. 35×44. (Jelzett.) . . .	250.—
	(Illusztrálva a IV. táblán.)	
194.	WEENIX, JAN (1640—1719), Libapásztor fiú. Olajf. 125×105. (Jelzett.)	1500.—
	(Illusztrálva a XIII. táblán.)	
196.	WET, JACOB DE (megh. 1697), Csatajelenet. Olajf. 57×69. (Jelzett.)	160.—
197.	ZEMPLÉNYI TIVADAR (1864—1917), Balaton-partján. Olajf. 76×62. (Jelzett.)	250.—
198.	—, Falusi temetés. Olajf. 100×138. (Jelzett.) . .	600.—
199.	—, Hollandi tonhalászok. Olajf. (Sérült.) 105×125. (Jelzett.)	300.—

	Kikiáltási ár pengőben
147. SZOBONYA MIHÁLY (1855—1898), Alamizsna. Olajf. 45×76. (Jelzett.)	200.—
148. SZŐNYI ISTVÁN, Falurészlet. Tempera. 70×60. (Jelzett.)	280.—
(Illusztrálva a XI. táblán.)	
149. —, Udvarban. Olajf. 40×50. (Jelzett.)	200.—
(Illusztrálva a X. táblán.)	
150. —, Tájkép. Vízf. 25×36. (Jelzett.)	40.—
151. —, Vízpartján. Olajf. 38×56. (Jelzett.)	120.—
152. —, Fürdő után. Olajf. 170×115. (Jelzett.)	500.—
153. —, Dunaparti részlet. Tempera. 45×58. (Jelzett.)	200.—
154. —, Falusi utca. Olajf. 20×30. (Jelzett.)	60.—
155. —, Zebegényi utcarészlet. Olajf. 50×70. (Jelzett.)	120.—
156. SZÜLE PÉTER, Utcai zenész. Olajf. 80×60. (Jelz.)	150.—
157. —, Nő gitárral. Olajf. 62×46. (Jelzett.)	150.—
158. —, Templomban. Olajf. 70×55. (Jelzett.)	200.—
159. —, Fekvő női akt. Olajf. 62×92. (Jelzett.)	300.—
160. —, Szolnoki táj. Olajf. 45×60. (Jelzett.)	80.—
160/a TAMM, WERNER (1658—1724) MODORÁBAN, Csendélet. Olajf. 85×85	200.—
161. TELEPY KÁROLY (1828—1906), Hegyvidék. Olajf. 40×60. (Jelzett.)	200.—
(Illusztrálva a IX. táblán.)	
162. —, Tátrai részlet. Olajf. 18×36. (Jelzett.)	90.—
163. THÁN MÓR (1828—1899), A juhász. Olajfestm. 25×34. (Jelzett.)	90.—
164. —, Vázlatok a Nemzeti Múzeum lépcsőházának falfestményeihez. Olajf. 30×156	300.—
165. —, Vázlatok a Nemzeti Múzeum lépcsőházának falfestményeihez. Olajf. 30×156	300.—
166. —, Fiú képmás. Olajf. 60×47. (Jelzett.)	150.—
167. —, Anna és Mária. Olajf. 38×14	50.—
168. —, Keresztelő Szt. János. Olajf. 38×14	50.—
169. THOREN, OTTÓ VON (1828—1889), Tájkép patakkal. Olajf. 23×33. (Jelzett.)	100.—
169/a —, Pihenő csorda. Olajf. 24×35. (Jelzett.)	150.—
170. THORMA JÁNOS, Kertben. Olajf. 68×48. (Jelz.)	300.—
171. TORNAI GYULA (1861—1928), „Nasziki szent barlang". Olajf. 35×50. (Jelzett.)	100.—
172. TORNYAI JÁNOS, Tájkép. Olajf. 45×47. (Jelzett.)	50.—
173. TÖLGYESSY ARTUR (1853—1920), Alkony. Olajf. 60×80. (Jelzett.)	180.—
174. TULL ÖDÖN (1870—1911), Parasztfiú. Olajfestm. 22×13. (Jelzett.)	40.—
175. —, Műhely. Olajf. 58×44. (Jelzett.)	110.—
176. UITZ BÉLA, Álom. Olajf. 72×100. (Jelzett.)	250.—
177. —, Akt. Szénrajz. 48×32. (Jelzett.)	35.—

Árverési Közlöny
1936. febr. 1. rendk. 4

Thaun Mór

Pollack Mihály építész arcképe; repr.

Magyar Építőművészet

1907. 12. f. 2. l.

K.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

HIREK

Elfelejtett mosoly

Március 15 *Kilencvennégy esztendővel ezelőtt, a mai napon, 1842 március 15-én halt meg Luigi Cherubini olasz zeneszerző. Firenzében született 1760-ban. Eleinte az egyházi zenét művelte, de csakhamar az operairásra tért át. 1821-ben a párizsi Conservatoire igazgatója lett. Rengeteg sok zenedarabon kívül 29 operát írt. Tanítványai közé tartoztak Auber, Halévy, Gounod.*

Érdekes a következő epizód életéből:

Egy napon Párizsban hatalmas zápor-eső lepte meg Cherubinit és a vele levő igen kicsiny esernyő alig védte meg a fejét, ellenben egész ruhája teljesen átázott és bepiszkolódott az utca fölfreccsenő sarától. Ekkor mentőangyalként jelentkezett egyik tanítványa, Gounod. A „Faust" későbbi szerzője egy kocsiból meglátta, hogy mestere miként küzködik a széllel és viharral, azonnal kiugrott kocsijából és felajánlotta azt mesterének. Cherubini méltóságteljesen megköszönte az ajánlatot, becsukta ernyőjét és helyet foglalt a kocsi puha párnáin. Midőn azután a kocsi hágcsóján álló fiatal Gounod alázatosan kérdezte a mestert, hogy nem kegyeskedne-e legalább az ernyőjét kölcsönadni és fogadkozott, hogy másnap pontosan el fogja azt vinni a konzervatóriumba, akkor Cherubini igen határozott hangon így szólt:

— Nem! Egyáltalán jegyezze meg magának, fiatalember, hogy két dolog van a világon, amit az ember soha nem ad kölcsön: a hitves és az esernyő.

Március 16 *Száznegyvennégy esztendővel ezelőtt, a*

Déli szél fuj...

A gyerekeim nem férnek a bőrükbe. A szemük új fénnyel csillog, és a nevetésük, okkal és ok nélkül, minden percben végigcsilingel a házon.

A téli játékok sutba kerültek. Még a babák is, — a szép magyarruhás babák, amiket a Jézuska hozott. Igaz, ezeknek már tél derekán befellegzett, mikor megjött az eleven baba: az új testvérke. Persze, Istvánka tud nevetni, emeli a fejecskéjét, megfogja az ember újját, és meg szabad nézni, mikor fürdetik. Ki merné tagadni, hogy mindez sokkal érdekesebb, mint a parádéba öltöztetett, mozdulatlan és néma játékbabák?...

Dehát mondom, pár nap óta Istvánka is elmozdult az érdeklődés központjából. A helyét elfoglalták a tavasz hírnökei. Hol egy nagy csomó hóvirággal, hol egy parányi, rövidszárú ibolyacsokorral jönnek haza a kislányok. Tegnap akkora bokor barkát cipeltek be, hogy alig látszottak ki mögüle.

Rendes sétáról többé szó sem lehet. Ilyenkor a gyerek is olyan, mint a kiscsikó: ugrabugrál, neki-nekiszalad a világnak jókedvében.

Hja, mikor déli szél fúj...

A tetterő is feltámad bennük. Nem addig van ám, hogy virágot szed az ember és visszanevet a tavaszi napra, dolgozni is kell! Mi lesz a kiskerttel?!

Hosszú megbeszéléseket folytatunk, hogy ki mit vessen a kiskertjébe. Violát, szegfűt, szagos borsót... Borbála zöldségféléket is akar. Retket, babot és legalább egy bokor krumplit, mert az sok helyet fog...

Tehát fel kellene ásni a kiskertet. Itt azonban egy kis bökkenő mutatkozik, amint abból a titokzatos levélből kiderül, amit ma Zsuzsi írt az édesapjának. Az írás csak nyomaték kedvéért történt, a dugdosás hasonlóképpen, mert a levelet személyesen adta át és azonkívül élőszóval is előadta a kérését: hogy kedves jó apukám, nem lehet ásni, mert a tavalyi kisásó elgörbült és Boróé el is veszett és a kapa eltört és a gereblyének rövid a nyele. Kérem szépen, csináltasson nekünk új szerszámot, de nagyobbat, mint a tavalyi, mert mi is nagyobbak lettünk és hamar, mert igyekezni kell, a déli szél hamar kiszárítja a sáros földet...

Hej, déli szél, déli szél, új élet trombitája! Zúgjál bele felnőttek téltől dermedt, gondtól kemény lelkébe is. Keljen a nyomodban tavaszi kedv, tavaszi bizakodás, tavaszi munka... Mert ez a te híradásod.

A gyerekek tudják...

MARIASSYNÉ SZEMERE KATINKA

— **(Anselmo Anselmi előadást tart Budapesten.)** Anselmo Anselmi, az olasz korporációs minisztériumban a munka és a szociális gondoskodás főigazgatója, a munkaügy terén nemzetközi szaktekintély. 1930 óta tagja a genfi Nemzetközi Munkaügyi Hivatal igazgatótanácsának. Számos politikai és jogi műve jelent meg, olasz és külföldi szaklapok állandó cikkírója. Budapesten hétfőn és kedden az olasz kulturintézet „magas kulturtanfolyama" hallgatói részére tart előadást a korporációkról és csütörtökön este hat órakor az Olasz Kulturintézet nagytermében (IV., Eskü-ut 6.)

— **(TAVASZI VIHAR UTAN HAVAZAS.)** **Nyíregyházáról jelentik: Nyíregyházán pénteken este mennydörgéssel és villámlással kísért vihar támadt. A tavaszias időjárást szombaton reggel ismét tél váltotta fel; sűrű pelyhekben kezdett hullani a hó.**

— **(Felkay Ferenc tanácsnok előadása a fővárosi közoktatásügyről.)** A Keresztény Tanügyi Bizottság ülést tartott, melyen megjelent *Pintér* Jenő dr. tanker. főigazgató is. *Bednárz* Róbert prelátus üdvözlő beszéde után *Felkay* Ferenc dr. tanügyi tanácsnok

— **(Vargha Damján dr. előadása a Szent István-Akadémiában.)** A Szent István-Akadémia pénteki ülésén *Vargha* Damján dr. érdekes előadást tartott. Hollandia és Belgium népe a háború, illetve a kommunizmus után az úgynevezett gyermekakció idejéből különösebben megszerette Magyarországot. Vargha Damján ciszterci pécsi egyetemi tanár mint a Hollandiában a felebaráti szeretet jóságát élvező gyermekek lelki gondozója került ki Hollandiába és Belgiumba. Azóta évenkint meglátogatja ezt a boldog országot, amelynek a magyaréval egyező középkori irodalmi kapcsolatairól a Szent István Akadémiában két különböző előadást is tartott. Az elmult évben pedig megjelentette „Hongarije en de Cisterciensers": Magyarország és a ciszterciek című művét, amelyben a magyar igazságról olvashatnak hollandok és belgák. Ezt a művét mutatta be a Szent István Akadémia irodalmi osztályában. Jelentést tett továbbá a Szent Mór jubileumi emlékkönyvről, a műben megjelenendő és nagyobbrészt önálló kutatásokon nyugvó, valamint irodalmi feldolgozású tanulmányokról, melyek az 1848-ban szentek sorába emelt Maurus,

Tavaszi divatcikkeket
legjobban vásárolhatunk
Klein Antal
divatnagyáruházában
Király-utca 49. (A Teréz-templomnál)
Pazar vá aszték. Igen o csó árak

— **(A Magyar Nemzetpolitikai Társaság közgyülése.)** Nagy érdeklődés mellett tartotta meg a Magyar Nemzetpolitikai Társaság 10. évi rendes közgyülését. Megnyitójában vitéz Nagy Iván dr. elnök megemlékezett arról, hogy 1926 óta állandóan hallatta szavát a Társaságba tömörült fiatal reformnemzedék minden olyan kérdésben, amely a nemzeti élet haladóbb szellemü kiépitése körül felmerült. Ferencz Gábor dr. főtitkár beszámolója után elnökké választották János Áron dr.-t és Radnóti Istvánt. A választmány tagjai között újból megválasztották a Társaság volt elnökeit: Mikecz Ödön dr. miniszteri osztályfőnököt, Acsay Tihamér dr. ügyvédet és Szentpály László országgyülési képviselőt. Vitéz Molcsányi Endre dr. alelnök a Társaság telepitési szakbizottságának munkálatait mutatta be.

— **(Külföldi kitüntetés.)** Az olasz király *Gyalókay* Jenő nyug. tüzérezredesnek, a Magyar Tudományos Akadémia tagjának az Olasz Koronarend tisztikeresztjét adományozta.

— **(A magyar püspöki kar a Pázmány irodalmi ünnepen.)** Az egész magyar katolicizmus a katolikus irodalom reprezentatív ünnepének tekinti a március 19-én, csütörtökön délután 5 órakor a Vigadóban megtartandó ünnepséget. A magyar püspöki kar és az előkelő katolikus világ megjelenése ünneppé avatja ezt az irodalmi estet, amelyen az idén kizárólag katolikus irónök, költönök és müvésznök mutatják be irodalmi és müvészi felkészültségüket. *Apponyi* Albertné grófné mondja az ünnepi megnyitót, *Zichy* Rafaelné grófné az ünnepi beszédet, *Tormay* Cecil „A legendák szárnyán" címmel olvas fel, *Blaskó* Mária a katolikus irónök problémájáról tart előadást, *Kosáryné Réz* Lola „Tavaszi mese" című novelláját olvassa fel, *Törökné Kovács* Hermin pedig befejező beszédet mond. A müvésznök közül *Gyenge* Anna, a világhirü operaénekesnő, és *Felvinczy Takács* Alice szerepelnek, *Rácz* Lili zongoraművésznő kiséretével. Az ünnepet pedig Soror *Scucinszky* Mária angolkisasszony vezényletével az Angolkisasszonyok növendékeinek énekkara nyitja meg *Liszt* Ave maris stella-jával. A katolikus költönök közül *Ferdinandyné Lengyel* Angela, *Hadik* Etelka grófnő, *Iványi* Rella, *Nagy* Méda és *Szent-Tamássy* Alma szerepelnek egy-egy költeményükkel, amelyet

— **(A budapesti szállodák be tudják fogadni az idegeneket.)** A Budapesti Szállodások és Vendéglősök Ipartestületének szállodai szakosztálya foglalkozott azokkal a sajtóközleményekkel, amelyek bejelentették, hogy a budapesti elsőrendü szállodák szobái a nyári hónapokra le vannak foglalva. A szállodai szakosztály arra a megállapitásra jutott, hogy *nincsen hiány Budapesten elsőrendü- és középszállodákban*, mert a Budapestre érkező idegeneket kitüneön és jól el tudják helyezni a nyári hónapok alatt is. Megállapitották, hogy Bécsben például hivatalos kimutatást szerint 13.785 férőhely van, tehát csak 50—60 százalékkal nagyobb a bécsi szállodák befogadóképessége, mint a budapesti szállodáké. Nem szabad figyelmen kivül hagyni azt sem, hogy *nálunk a belföld forgalma annyira csökkent, hogy a szállodák befogadóképességének tizenöt százalékát sem veszi igénybe.* Alkalmi vendégtorlódások lebonyolitására, mint egy meccs, vagy kirándulás, új szállodát épiteni nem lehet.

A Káloy-kettős

— **(Az Országos Magyar Weekend Egyesület Országos Magyar Vendégforgalmi Szövetséggé alakult át.)** Az alakuló közgyülést most tartották meg az Uj Városháza nagytermében Pravnovszky Iván dr. ny. rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter elnökletével. Ezután Tersztyánszky Jenő belügyminisztériumi tanácsos javaslatára a közgyülés egyhangúlag újból Széchényi Károly grófot választotta meg országos elnökké. Társelnökökké: Praznovszky Iván dr. ny. rendk. követ és megh. minisztert és Kertész K. Róbert államtitkár, egyetemi magántanárt, alelnökökké: Tersztyánszky Jenő dr. min. tanácsost, Harsányi Zsolt irót, Nagy Iván dr. tb. vm. főügyészt és Zimmer Ferencet, a MTI főszerkesztőjét választották meg. Széchényi Károly hangsúlyozta, hogy a megalakult szövetség a legnagyobb odaadással törekszik a hazai nyaralók érdekeinek minél tökéletesebb kielégitésére és mindent elkövet, hogy a falun töltött napok mindenkinek kedves emlékei legyenek. Tormay Géza államtitkár a kereskedelmi minisztérium képviseletében szólalt fel. Méltatta Széchényi Károly gróf úttörő munkáját, hangsúlyozta, hogy a megalakult szövetség célkitüzései teljesen fedik a kereske-

Pázmány Emlékkiállitás

A *Magyar Katolikus Főiskolai Diákszövetség* a *Műteremben* helyiségeiben (Kossuth Lajos-utca 12.) *Pázmány-Emlékkiállitást* rendezett, amelyen a nagyszabásu egyházi férfiu és páratlan magyar kulturpolitikus *néhány nevezetes relikviáját*, továbbá a működésére, hatására jellemző feljegyzéseket gyüjtötték össze.

Az esztergomi székeskáptalan kincstára kölcsönadta a kiállitásra *a bíborosnak muránói üvegből való ékszerszelencéjét*, bronzból lévő, ezüstözött barokk *házioltárát*, ezüsthimzésü, pompás *miseruháját*. Itt van Pázmány birétuma, mely *a főpap sirjából került elő*, az *Igazságra vezető kalauznak* első tótnyelvü kiadása a bíboros kezeirásával.

Jellemző Pázmányra, hogy a magyar érdekek mellett mindig szivén viselte *a nemzetiségek kultúrájának, hitéletének* ápolását.

Dénes Jenő által készitett feliratos táblák bizonyitják érthetően, hogy mit tett Pázmány az egyházért, hazájáért, mennyit áldozott érettük *saját vagyonából*. Egy másik tábla arról számol be, hogy az általa alapitott Pázmány Tudományegyetem *hány európahirü magyar tudóst adott a világnak* és hogy minő hirességek voltak hallgatói között. Pázmány Péter volt az, aki *VIII. Orbán* pápától kérelmezte a prágai egyetem doktorrá avató jogának visszaadását.

Egy XVII. századi képmáson a bíboros arcvonásai elevenednek meg, viszont a XIX. századi művészetből *Than* Mór és *Temple* János ismert vásznai közvetitik Pázmány kultúrhistóriai nagyságát. A kiállitás még bemutatja *Veress* Zoltán freskótervét is, amely a budapesti egyetem menynyezetén örökitette volna meg az alapitó tiszteletreméltó emlékét.

Most jelent meg!

Ezzel a címmel közli a francia irodalom legujabb regényeinek, közte a Concourt-dijnyertes Joseph Peyré Vér és ragyogás című regényének ismertetését a Budapesti Hirlap népszerü mellékiete, a

VASARNAPI UJSAG,

amelynek gazdag irodalmi részét Adám Dezső Piri az angyal című remek szatirikus tárcája nyitja meg. Kitünő párizsi riportot hoz ezúttal a lap a világ leggazdagabb gyémántkereskedőjéről. Örley István Megnőttünk című derüs

— **Ha fáj a feje és szédül, ha teltséget,** bélizgalmat, gyomorégést, vértódulást, szorongást vagy szivdobogást érez, igyék minél előbb valódi „**Ferenc József**" keserüvizet, mert ez a gyomor és a belek működését előmozditja, az epekiválasztást fokozza, az anyagcserét megélénkiti és a vérkeringést felfrissiti. Gyomor- és bélbajok szakorvosai igazolják, hogy a **Ferenc József** viz remek természetadta hashajtó, mely méltán megérdemli a legmelegebb ajánlást.

— **(Németh Imre előadása Kossuth Lajosról.)** Németh Imre országgyülési képviselő pénteken este *Szegeden* a *Hungária*-szálló dísztermében a *Honszeretet* rendezésében előadást tartott *Szeged Kossuthja* címmel. Az előadáson *Szeged* város szellemi életének vezetői élén megjelentek többek között *Imecs* György főispán, *Buócz* Béla főkapitányhelyettes, *Toporczy* Károly tábornok és sokan mások. *Németh* Imre nagysikerü előadásában rmutatott arra, hogy magyar létünket azzal kell igazolnunk, hogy *a magunk sajátos erőiből, szineiből, értékeiből minél több használhatót adunk az egyetemes emberiség számára. Kossuth* Lajos történelmi alakjáról beszélt ezután, aki a széles magyar köztudatban *két véglegesen ellenkező felfogásban él.* Valójában *Kossuth* volt az, *aki megértette a Széchenyi által adott eszme lényegét.* Ha Széchenyi volt a magyar történelem legnagyobb *eszme termője* és a magyar nemzeti erkölcs legsúlyosabb szavú kifejezője, akkor Kossuth volt a magyar történelem *legnagyobb appercipiáló zsenije.* Végül hangoztatta, hogy Szeged volt az egyetlen hely, ahol Kossuthnak nem kellett lelkesedést gyujtani, mert azt már boldogan szemlélhette. *Szeged lelke és Kossuth lelke azonos lélek.* Németh Imrét beszédének befejezése után a hallgatóság hosszasan ünnepelte.

— **(A helsinkii magyar követ fogadást rendezett a magyar kiállitás alkalmából.)** Helsinkiből jelentik: A Helsinkiben megnyiló magyar kiállitás alkalmából *Nemeskéri Kiss* Sándor helsinkii magyar követ pénteken este fogadást rendezett, amelyen részt vett többek között *Hackzell* külügyminiszter, *Mantere* közoktatásügyi miniszter. *Tulenheimo* helsinkii főpolgármester, *Jalander* tábornok és a tudományos és müvészi élet sok kiválósága.

Mindenki tudja, hogy magyar perzsákat legolcsóbban **Klein Ödön**-nél, v. Ker[illegible]-uj szerezheti be. Fizetési kedvezmények. Tekintse meg hét látványos kirakatomat

Than Mór

Vas. Lap. 1875. 139. l

zárt szék: 15 és 10 frt.

— **A képzőművészeti társulat** kiállitásán most a király arczképe látható, melyet Thán Mór festett igen sikerülten természet után. Ott látható nehány nap óta Zichy Mihály szines kartonja is, melyet a műcsarnok javára ajándékozott. Kifüggesztetett egy Correggionak tulajdonitott festmény is, melynek eredeti voltáért azonban a társulat nem állhat jót. Végre Bruck Lajostól egy Rembrandt után Párisban készitett sikerült másolat van kitéve.

4.

Cod

pokolgép által vont vasúti vonatra. Ezen tehát czéloz az épistola, melyet lapunk mai számában közlünk, és melyet ellénk tetszéssel fogadott a hallgatóság, megéljenezve a fölolvasást.

— A földtani társulat csütörtöki ülésen Szabó József olvasta föl „Szászka vidékének trachitképlete" czímű értekezését. Értekező a helyszínén gyűjtötte az anyagot tanulmányához, melynek végén azon következtetésre jut, hogy e trachitképletet harmadkori vulkani képletnél régibbnek nem lehet tartani, miért is az egykorn a schneczi vagy nagybányaival. Azután Wis-

Than Mór

A müvészetek apotheózisa

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár,1951.

Thán Mór festö

M.D.K.

Mivét 1962-ben restaurálták :

Béla király menekülése

Csengeryné Nagy "sus sa: A Magyar "emzeti Galéria
az 1962-1963-as évben
A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp.1965
164. l

Than Mór

K.

Vas. Ujs. 1863. 79.

Egyház és iskola.

** *(Az ujra alapitandó festészeti akadémia)* tárgyában Marasztoninak, a régibb akadémia vezetőjének özvegye folyamodott a pestvárosi hatósághoz, hogy helyiségeül engedtetnének át azon szobák, melyeket a régi szinházban jelenleg a mérnöki hivatal foglal el s mely innen a városháza harmadik emeletére költözködik át. Ezen akademiát Than Mór és ifj. Marasztoni József vezetnék, az előbbi a magasb festészetet, az utóbbi az elemi tanitást kezelvén. A városhatóság a fennállott akademiát évenkint 136 frttal segélyezte, miért két pestvárosi ifju dijtalan tanittatásban részesült. Ha az emlitett helyiségek átengedtetnének, az illetők több ifju dijtalan tanitására ajánkoznak. — E folyamodványt az iskolai bizottmány legközelebbi ülése, a város tanács figyelmébe pártolólag ajánlotta.

Than Mór, festöm. MDK

annak ellenére, h. négy pályadij volt kitüzve, hazai müvészeink nagy rész az öszi tárlaton nem vett részt. S a beküldött müvek között egy sem emelkedik a nagyobb szabásu müvészet szinvonalára.

Festménye Szt. László küzdelmét ábrázolja a nötabló kun harcossal. Bármennyire méltányoljuk a müvész érdemeit a multban, a kép müvészi igazságának hiányánál fogva most nem jöhet számitásba.

A képzöm. Társ. öszi tárlatára kitüzött pályadijak...

Müvészi Ipar. 1885/86. 130-131.1.

58. Orlai-Petrics Soma : Guyon Richárd tábornok a szombati csatában (Magyar Történeti Képcsarnok).
Soma Orlai-Petrics : Il generale Riccardo Guyon nella battaglia di Nagyszombat (Galleria di Pittura Storica Ungherese).

hatja. De sajátosan éppen a csataképfestésben kerüli a magyar művész a túlhajtott realizmust, az iszonytató jeleneteket és az elrettentést. Izlése, mértéktartása megóvja a túlzástól. Az elriasztó jelenetek helyett inkább a nagy célokért való hősi küzdés idealizálását és glorifikálását választja. Inkább a tetszetős formá-

60. Lotz Károly : Szent László a cserhalmi csatában (Az Arany-Albumból, 1868).
Carlo Lotz : Il re San Ladislao nella battaglia di Cserhalom (Dall' »Arany Album«, 1868).

váci csatát s e fiatalkori rajzában későbbi ragyogó komponáló érzéke már jelentkezik. Különösen a képtér közepén elterülő ló alakja — a barok hagyományos motívuma — van kitűnően megrajzolva.[551]

Molnár kortársa, Than Mór, történeti festészetünk első igazi nagyszabású egyénisége, Rahl követője, számos nagy csataképet festett. A szabadságharc-korabeli drámai kőrajzait már említettük; sok szép vízfestményét őrzi a Szépművészeti Múzeum. Megrajzolja az Egri nők és Rozgonyiné küzdelmeit is. (Az Arany-Albumban, 1688.) Megfesti IV. Béla futását, Nyáry Lőrinc és Pekry Lajos elfogatását (1853), Imre elfogatja öccsét (1857), s Kun László és Habsburg Rudolf találkozását a morvamezei csatatéren. Legjelentékenyebb ilyen irányú műve a Mohácsi csata. (1857, a kassai múzeumban, 59. kép.) [548]

Mohácsi csata 134. l

Than igazi műfaja voltaképpen nem a történeti, hanem az életképfestészet volt. A nagy kompozíció nem volt igazi ereje, de annál inkább ösztökélte, hiszen a *Grand art* rangját e korban csak a nagy históriai festmény nyerhette el. Rahl nyomában jár, nem ritkán egyes részleteit másolja. Alapjában véve klasszicista művész volt, az antikos heroizáló irány képviselője; ez a kissé

59. Than Mór: A mohácsi csata
(Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeum).
Maurizio Than: La battaglia di Mohács
(Museo »Rákóczi« dell'Ungheria Settentrionale, Kassa).

hamisan csengő pátosz fűti a Mohácsi csatát is. Híján volt a kifejezésbeli erőnek. Inkább szertartásos, mint lendületes; helyenként a francia romantika távoli visszhangja érzik rajta (Morvamező.)

* * *

Nagy dekorátorunk és freskófestőnk, Lotz Károly, a köztudatban éppen nem mint csataképfestő szerepel, holott neki köszönhetjük egyik legszebb csataképünket, a nemzeti múzeumbeli Alpári csata jelenetét.[549] Lotz, a képszerkesztés nagymestere, nem idegenkedett az ilyen irányú feladatoktól sem, bár lelkülete inkább a gyöngédebb tárgyak felé fordult. Őt is, akárcsak Thant, kora ifjúságában a szabadságharc eseményei ragadják meg. Első benyomásait Vácott szerezte 1849-ben, ahol Görgey hadainak elvonulását, az osztrák csapatok menekülését, majd a visszavonuló magyar seregek hősi küzdelmét szemlélhette.[550] Le is rajzolta a második

ELŐSZÓ

A mostaninál jelentőségesebb időben még alig hívtuk össze a műértő közönséget, hogy évadot nyitó aukciónkon részt-vegyen. Határainkon túl harcilázban ég Európa; dörögnek az ágyuk s robbannak a légből hulló bombák, akár csak negyedszázaddal ezelőtt. Mégis nagy a különbség az akkori s a mostani körülmények között. Akkor a háború lángja határainkon belül is magasra lobogott; a világfelfordulásnak közvetlen szenvedő alanyai voltunk. Ma, csonka hazánk hullámoktól ostromlott sziklasziget, ahonnan, a sorsunkat irányító higgadt és szilárd akaratú férfiakban bízva, csak nézői vagyunk a tomboló zivatarnak. Nemcsak mi magunk, hanem pártatlan idegen szemlélők is megállapítják, hogy alig van ország a kontinensen, amely kevesebb izgalommal s több bizakodással tekintené az eseményeket. Saját érdekünk kívánja, hogy nyugalmunkat megőrizzük és igyekezzünk fenntartani a mindennapi élet zökkenőktől mentes, kiegyensúlyozott folyamatát.

Az Árverési Csarnok aukciói pedig, legalább is a székesfővárosban, hozzátartoznak a rendes életmenethez. Ha elmaradnának, sok ember érezné hiányukat. Nemcsak azok, akiknek a műgyüjtés lelki kielégülést nyujt, akikre nézve a művészet és műipar alkotásaival való foglalkozás szükséglet, épp úgy, mint akiknek megélhetést nyujtó keresetmód, hanem ugyanolyan mértékben mindazok, akik egy vagy más okból értékes holmijuk eladására kényszerülnek. A vezetőség legteljesebb igyekezettel most is rendelkezésére áll a közönségnek s megfelel a beléje vetett bizalomnak.

Maga az a tény, hogy a szokott időre összegyűlt egy aukciónak az átlagosnál semmivel sem gyöngébb, sőt talán jobb anyaga, visszatükrözi a magyar közönség meg nem rendült nyugalmát. Meg vagyunk róla győződve, hogy aukciónk eredménye nem a külső események, hanem a jól végződött gazdasági év hatását fogja visszatükrözni.

*

A XIX. századi külföldi anyag telve van olyan, főleg osztrák művészek munkáival, kiket a magyar közönség valamikor nagyon kedvelt. Anton Einsle neve a keresett arcképfestőké közé tartozott, nem alaptalanul. Gorove miniszter leányának arcképe 1840-ből lelkiismeretesen megfestett ábrázolása a századközép kissé terebélyes, de egyben tekintélyes női típusának. — Alexander von Benza, az osztrákok kitűnő csatafestője, sok képet fes-

tett magyar csatákról is és jeleneteket a magyar népéletből. Kiállított képe egy közelebbről meg nem határozható mozgalmas csata lefolyását állítja elénk. — Jacob Alt pedig, a híres Rudolf Alt atyja, egyike volt azoknak az osztrák művészeknek, kik magyar tájakról készített vízfestményeikkel elárasztották az országot. 1860-ban készült Halásztanya című vízfestménye az öregedő művésznek még mindig megfigyeléséről és friss megelevenítő készségéről tanuskodik. — Heinrich Zügel a legelhitetőbb német állatfestők egyike, egy Tehén képével szerepel anyagunkban. Tárgyilagos természet-tanulmány, még az átköltés előtti stádiumban.

Magyar munkák közül Brocky Károlynak Női fejet ábrázoló krétarajza a művésznek színpompás és festői korszakából, a londoni időből való. — Munkácsy Mihály két arcképe éles fényeket villant a kezdetre és a fénykorra. — Kudelaky Ignáczné szül. Csicsmánczay Anna arcképe, melyet Munkácsy 1866-ban Törökbálinton festett, már jelentékeny tehetséget sejtet; másik arcképe a fölényes biztonsággal és legnagyobb művészi tökéletességgel dolgozó mesterre vall. — Rakodczay Andorné arcképe Jakobey Károly legszebb művei közé tartozik s Vastagh György képei között is első sorban áll 1859-ben készült Férfi képmása. — Különlegesen érdekes Than Mór képe, a Vihar, melyet a művész 1878-ban Liszt Ferencnek ajánlott. A kép éppen abból az időből való, mikor Than Mór állami megbízásból Liszt Ferenc arcképét festette s nyilván Liszt „Orage" című művének hatása alatt készült.

Érdekes Pállik Béla „Nordkircheni tájkép"-e 1885-ből, már csak azért is, mert tájképek aránylag ritkán merülnek fel Pálliktól. — Szinyei Vadrózsabokra bájos vázlat, Hollósy Simon „Nagybányai táj"-a a művész késői korszakának szép színeivel és temperamentumos modorában készült. — Gyengéd és szinte áhitatos tanulmány Ferenczy Károlynak Iványi Grünwald Bálinéről festett portréja 1877-ből, mit a művész a „Hegyi beszéd" egyik alakjához használt fel. S már kész oltárkép Benczur Gyulának a „Napkeleti Bölcseket" ábrázoló szép kompoziciója.

Csendéletek közül különösen hármat emelünk ki: Fényes Adolfnak „Retket" ábrázoló képéből vérdús jókedv árad, Iványi Grünwald „Virágcsendéletei" nyugodt és elegáns díszei egy lakásnak, Bernáth Aurél „Festőasztala" pedig példaképe a lirai csendéletnek.

S végül még egy ritka csemegével is kedveskedhetünk közönségünknek: Csontváry Tivadar Tájképével. A művésztől alig kerül eladó kép a piacra, de azonfelül ez a festmény tisztult felfogásával, világos rajzával és kedves motívumával, Csontváry legszebb munkái közül való.

Mikor Japán megnyitotta kikötőit a nyugati hajóknak, szellemiekben a legnagyobb gyorsasággal lépett életbe egy izgatóan érdekes csereviszony Amerika, Európa és a Felkelő Nap országa közt. Művészeti téren a kereszteződések különböző fajtáit eredményezte a nagy lendületet vett forgalom. A Nyugat japáni lázba esett. A Kelet átmenetileg nyugativá akart lenni.

Érthető, hogy a stílus tisztaságára és az eredetiségre sokat adó újabb művészi értékelés elfordult azoktól a keletázsiai alkotásoktól, amelyekben európai hatást látott. Miközben ezt tette, nem volt mindig igazságos. A műemlékek helyreállításánál is feladtuk már régen azt az elvet, hogy az épületekben a különböző korok nyomait eltüntetve, a stílusfejlődés tanulságainak kárára okvetlenül stílustisztaságot teremtsünk. Ma már érdekesnek és tanulságosnak találjuk a különböző stílusok egymásra hatását különösen akkor, ha belőle érdekes történelmi fejlődést olvashatunk ki.

Árverési Közlöny 1939. 4. tk sz.

MDK

Than Mór

Művész Élet 1933. 2. sz. 4.l.

MDK

Than Mór, festöm.
1828-1899

Ujoncozás 1848 elött. Repr.

Szépmüvészeti Muzeum. - A Pesti Müegylet ajándéka.

Gerö Ödön: A magyar népéletkép.
Magyar Müvészet. 1927. 5.l.

Than Mór, festöm. MDK

1848
Ujoncozás előtt. Repr.

Lvk KMT 1928. lol.1.

MDK

Than Mór

Vásárfia

Pista bácsi

Kézdi-Kovács L.: A 80-as évek festészete és szobrászata. P.H. 1928 évi naptára. 406.l.

Than Mór és Marastoni József, festöm. -k MDK

a jövö hóban nagy kiállitást nyit./Fr.,német, olasz müvészet lesz képviselve. A velenvei képzm.társ. a mienkkel cserevisszonyba lépett./ A társulat ez évi albumjait W.S. Nörablás-a és Than Mór:Szent Cecilia /a muzeumból/ fogják képezni.

Th.M. "Szent Cecilia" -ját Marastoni József rajzolja köre.

A magyar képzömüvészeti társulat

Vas. Ujs. 1870. 113.1.

Than Mór, festöm. MDK

A halászat. Jelz.:Than M. Repr. 3o.l.

Petrovics MM 3o.l.

MDK

Tham Mór

Vereckei szoros

Almásy-Tellki. VII. 1941.

MDK

Thán Mór /1828-1899/

Vérszerződés, of.

Jelenet a magyar történetből, of.

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 58.1.

MDK

Thán Mór

Tájkép, vf.

Tata, vf.

Kőrösladány, vf.

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 58.1.

MDK

Thán Mór

Zugliget, vf.

Erdő, vf.

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 58.l.

MDK

Thán Mór

Keglevich I. gróf képmása, of.

Koháry, of.

MDK

Than Mór, festőm.
1828-1899.

Psyche. Jel.: l.j. Than M. Pesten 1860
A mesternek kimagasló itjukori müve.
Illusztr. XXIV.tábl. Vászon.
90x77.

"Megy a juhász szamaron." Jelz.: Than M. vászon.
26x34 48.l.
Ernst, Muz. a ukciói. XXXVII. Kat. 47.l. 48.l.
Evsz.?.

4/. Than Mór, festöm. MDK

Jelenetek a magyar történelemből Géza fejedelem korától a szabadságharcig. A Nemz.Muz.lépcsőházának frize. /Secco,mészfestékkel festve/. 1867/77.

Than Mór müveinek jegyzéke. 72.l.

59./ MDK

Than Mór, festőm.

Feleki Miklós arcképe. Vászon.
J.: Than M. 1871.
Magyar Történeti Képcsarnok.
Országos világos villitánc. 1872-73.
Mérnök- és Épitészegylet tul.

Than Mór müveinek jegyzéke. 78.l.

58/. Than Mór, festőm. MDK

Szt.József. 124x218 cm. Vászon.
Óbecse belvárosi templom.

Krisztus az Olajfák hegyén. 1878.
Selmecbányai ev.templom.

Than Mór műveinek jegyzéke. 73.l.

57/. MDK

Than Mór festőm.

Pulszky /Ferenc/ arcképe. 1884.
Boettticher -Lexikon. Lappang.

Mignon. 1878.
Özv. Jálics Ferencné, szül Jálics Vilma tul.

Than Mór müveinek jegyzéke. 78.1.

56/. MDK

Than Mór, festőm.

Béla kitály pénzt veret. Magyar művészek
IV. csop. kiáll.-a. Ernst Muz. kiállításai 26.
Lappang.

Mária Terézia. Vászon.
Árverési Közlöny. 1939. I. 665. sz. Lappang.

Than Mór füveinek jegyzéke. 78.1.

55%. MDK

Than Mór, festön.

Esti csillag. 1873. Keleti Gusztáv:Müvészeti
[illegible] dolgozatok. Lappang.

Hektor teteme. Magyar müvészek IV.csop.kiáll.-a.
Ernst-Muz.kiállitásai 26. Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 78.1.

54/. MDK

Than Mór, festön.

Önarckép. Vászon.
Jel: Than Mór.1879.
vitéz Br. Than Károly altábornagy tul. Bp.

Deák Ferenc. J.:Than Mór 1876.

Magy.Tud.Akadémia képes terme.

Than Mór müveinek jegyzéke. 78.l.

53/.

Than Mór festő.

Görgey Arthur.
J elz.: Than M. 1879.
Magyar Történeti Képcsarnok. 77.l.

Ybl Miklós. Jelz.: Than Mór.1878.
Mérnök- és Épitészegylet. 78.l.

Than Mór műveinek jegyzéke. 77.l. és 78.l.

52/.

MDK

Than Mór festm.

I.Ferenc József. vászon.

Jelz.:Than M.1875.
Egyetemi Könyvtár.

I.Ferenc József, Kismméretü olajvázlata az edöbbinek. Magyar Tört. Képcsarnok.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.l.

51/. MDK

Than Mór festőn.

Deák Ferenc. Jelz.:hátán.
"Természet után festette Than Mór 1874-ik év junius hó közepén a Városligetben."

Magyar Történeti Képcsarnok.

Than Mór műveinek jegyzéke. 77.1.

MDK

50/.

Than Mór, festön.

Priamos Hektor holttestét visszi Trójába.
Vászon. 173x253. Jel.:Than M.1877.
Szépmüvészeti Muzeum letéte a
M.Kir.Közigazgatási Biróságon.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.1.

49/. MDK

Than Mór festőm.

Kun László és Habsburg Rudolf találkozása a morvamezei csata- ütközet után. Vászon. 255x241.5 cm.
Jelz.:Than M. 1873. Szépmüv.Muzeum.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.l.

43/.

MDK

Than Mór, festöm.

Szt. Péter és Szt. Pál. 164x27c. Vászon.
Jelz.: Than Mór, 1869 v. 1865.
Jászapáti r. k. templ.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.1.

47./ MDK

Than Mór,festöm.

Fájdalmas Szüzanya Szt.János apostollal.
163x266 cm. Vászon.
Jelz.:Than Mór,1863. Jászapáti r.k.templ.

Szt.Erzsébet. Vászon. 164x270 cm.
J.:Than Mór,1869 v.1865. U.o.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.1.

46/.

MDK

Than Mór, festőr.

Martinuzzi Izabellát trónjáról lemondatja.
Vászon.
Árverési Közlöny. 1939. I. 599.sz. Lapp.

János király halála. Vászon.
Árverési Közlöny. 1939. 1939. II. 603.sz.
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.l.

45/. MDK

Than Mór,festőm.

Női arckép/ 1868-ból. Vászon.
Jelzett. Tárkányi Jenö gyüjteményének
aukciója. 1919.111.sz. Lapp.

Leány a fa mellett. Vászon.
J:Than M. 867. Magyar StudióII. müvészeti
aukciója. 1921. 469.sz.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.1.

44/. MDK

Than Mór festöm.

Korona és kard. Vászon.
J-Than Mór.Pesten.186c.
Ernst Muzeumaukciói LIII. 499.sz. Lapp.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.l.

43/.

Than Mór,festő.

Olasz halász családjával. Vászon.
J:Than Mór,Róma. Ernst Muz.aukciói.
XVIII. 731.sz. Lappang.

Buda és Attila. Vászon.
J-Than Mór 1867. Ernst Muz.aukciói.
XLVI. 502.sz. Lappang.

Than Mór műveinek jegyzéke. 73.l.

42/. MDK

Than Mór, festőm.

Női tanulmányfej. Karton.
J:Th.M. 1867.
Ernst-Muz. aukciói XVII.598.sz. Lappang.

Vázlat egy oltárképhez. Vászon.
J:Than M. 1866. Ernst Muz. aukciói XXII.608.sz.
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 77.d.

14/.

MDK

Than Mór, festőm.

Mária mennybemenetele. Vászon
Óbecse -belvárosi templom.

Magyarországból. C.v.Wurzbach: Biographisches Lexikon des Kaisertums Österreich. 1882.
Lappang.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.1.

14

12/.

MDK

Than Mór, festőm.

A Bazilika főbejárati timpanon-mozaikja.
Ego sum veritas et vita. 1891/93.

Olajfestményei:

Görgey táborkarával. 1849. Gróf Károlyi kastély. Fóth.

Than Mór müveinek jegyzéke. 73.1.

A felképek minemüségére és a restaurálásra vonatkozó minden adat ir. Szentiványi Gyula ur szives közlése.

13/. MDK

Than Mór,festön.

Olajfestményei:
Attila lakomája . Vászon. Szépm.Muz.

Nyáry és Perry elfogatása. Vászon.
Jelzése: Than Mór.Béc.853.
A Szépm.Muz. letéte a Legfelsöbb Honvédelmi Tanácsnál.

Than Mór müveinek jegyzéke. 73.l. és 74.l.

MDK

Than Mór,festőm.

Női tanulmányfő. A pesti müegylet által 1855. évi nov. 15-töl dec.13-ig kiállitott müvek lajstroma. 4c. sz. Lappang.

Férfi tanulmányfő. u.o. 16.sz. Lappang.

dec. 15-töl jan. 13-ig kiáll. müvek lajstroma.

Than Mór müveinek jegyzéke. 74.l.

Tanhó Béláné
iparművész

M.D.K

Absztrakt mintáratú textiliát
mutatta be a Mennyi szék-
hárban az iparművészeti Ta-
nács kiállításán.

Frank János: Illőbútor és lakástextil
Élet és Irodalom, 1964. nov. 28-9 lap

MDK

Than Mór

Deák Ferenc, of.

Törs. Képcs. lajstr. 1907.

173 l.

MDK

Thán Mór

Deák Ferenc arcképe

Fővárosi Lapok, 1875. I. 637.o. A mütárlaton.

MDK

Than Mór

Gergely I.: Budapest szfőv.ujabb szerzeményeinek kiáll. Képzőművészet 1932. 52. sz. 152.l.

MDK

Than Mór

Művészet 1910. 11.1.

Than Mór

** *(Arany-album.)* Alkalmunk volt megtekinteni e diszmű egy példányát és nagy örömünk volt látni hazai könyvészetünk ily kiváló productióját. Nyolcz fénykép van benne, Than Mór és Lotz Károly jeles müvészeink rajza után nagy költőnk nehány remek plastikus alkotásának sikerült illustratiói. Ezek: a Családi kör, Szent László, Rozgonyiné, Az egri leány, Rege a csoda-szarvasról, Mátyás anyja, Rachel és a Walesi bárdok. A müvészek versenyeztek a költővel az eszmének képzőmüvészeti kifejezésében; s a külső technikai kiállitás is megtette a magáét, hogy diszes és méltó keretet adjon az egészhez. A könyv nehány nap mulva ki lesz bocsátva.

K

Vas. Ujs. 1867

568. l.

Thán Mór

Alkotásával szerepel a magy.képzőművészek egyesületének jubiláris kiáll.-án.

M.934.XII.8.

M.D.K.

Than Mór, festőművész/1828-1899/

Freskója a budapesti Vigadóban. A bécsi Rahlra emlékeztető akadémikus szinezéssel. Kép. 307.o.

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

szobrokat, képeket többnyire kontárokkal renováltatják, festetik át, ami rendszerint még rosszabb, mintha ezeket lomtárba dobnák. Az ú. n. »stílszerű« restaurálásokkal értéktelenné tett szárnyasoltárok, festmények, szobrok és egyéb tárgyak a Szepességen kezdve Trencsénig, százával kerültek szemem elé. Tizennégy éven át tizenöt felvidéki vármegyét volt alkalmam faluról-falura bejárni. Ahol, mint Felsőmagyarország déli részében, régi templomi holmi nem maradt fönn, ott népművészeti tárgyak akadtak szép számmal s Turóc megyén és az ezzel szomszédos vidéken kívül, ahol nyugati tótjaink a turócszentmártoni múzeum számára már régebben mindent összeszedtek, akár minden esztendőben egy-egy múzeumra való anyagot gyüjthettem volna össze. Ám vagy nem volt érdeklődés vagy épület sem múzeumi célokra s nem tekintve a három kis szepességi múzeumot, csak Besztercebányán volt még alkalmam a város közgyüjteményét újjászervezni s a Zólyom vármegyében kevés kivétellel szintén ajándékként gyüjtött tárgyakkal hatalmasan gyarapítani.

Az összeomlás után remélni sem igen mertem, hogy az általam évek során át felkutatott s a Múzeumi és Könyvtári Értesítőben és egyebütt bemutatott műkincseket valaha is viszontlátom. S íme, pár év óta egymás után kerülnek át csonka országunkba az elszakított részek főleg magyar vonatkozású emlékei: régi miseruhák, kelyhek, egyéb ötvösművek, bútorok, miniaturás könyvek. Élelmes fiatalemberek, akikből nem egy igérkezik nagystílű műkereskedőnek, sorra járják közgyüjteményeinket elszakított országrészeink régiségeivel. De odavaló községek, hatóságok részéről is jönnek, ha nem is közvetlenül, ajánlatok.

Két év előtt egy régi liptói község templomának egész középkori fölszerelését ajánlotta föl egyik múzeumunknak a kiviteli engedély garantálásával, hogy az így szerzett pénzt a kis templom kibővítésére és beboltozására fordíthassa. Gyönyörűen festett famennyezet, gótikus szószék remekbe faragott tornyos mennyezettel, faragott és festett egyházi bútorok az egykori magyar kegyurak címereivel, három XV. századbeli szárnyasoltár, többnyire magyar szenteket ábrázoló képekkel és sok egyéb apró holmi került volna így hozzánk. Ám fedezet híján az értékes és érdekes gyüjtemény megszerzése abbamaradt. S az a holmi, amelyet 15—20 év előtt új fölszerelési tárgyakért cserébe vajmi olcsón lehetett volna megszerezni, szegényes javadalmazásuk miatt szintén csak vajmi ritkán kerül közgyüjteményeinkbe és tovább vándorol, el Párisig, ahol, úgy hírlik, különösen az elszakított országrészeinkből származó középkori miseruháknak és egyéb textilis emlékeknek van jó piacuk.

Iparművészeti Múzeumunk mostani egyházművészeti kiállításán, amatőr gyüjtőink is szép számmal szerepelnek régiségeikkel. Ezek sorában sűrűn találkozunk rajnavidéki és déli német fafaragványokkal, itáliai bronzokkal, textilis emlékekkel s egyéb Európa szinte minden részéből származó műkincsekkel. Csak a magyarországi tárgy kevés, holott elszakított országrészeink bujdosásnak indult emlékeit még mindig jutányosabb áron lehet megszerezni, mint a külföldi műkereskedelemben felmerülő idegen holmit s tekintve, hogy külföldön is kapósak, műértékük bizonyára nem kisebb ennél. Addig, amíg a viszonyok megjavulnak s közgyüjteményeink ismét legalább a háboru előtti mértékben jutnak javadalmazáshoz, gyüjtőinknek elsősorban a csonka határainkon túl mozgósított műkincsek megszerzésére kellene törekedniök, amelyek kivitelét elszakadt országrészeink mostani urai alighanem épp magyar jellegük miatt tűrik. Magyar áldozatkészség emlékei ezek, magyar ízlés és magyar lélek tükröződik rajtuk. S. O. S.

Magyar egyházi festészet a XIX. században

Irta: *Rózsaffy Dezső*

Lehet-e egyáltalában egyházi festészetről beszélni a XIX. században? Csak némi túlzással. Ez a műfaj megszűnt létezni. Templomfestők még vannak, oltárképfestők is jelentkeznek, de egyházi festészet a szó igaz értelmében nincs többé sem nálunk, sem a külföldön. Nem a hitélet hiánya az oka a műfaj kiveszésének, nem is a XIX. század fölvilágosultsága, a racionális gondolkozás, a természettudományok haladása stb.; az ok a műfajban keresendő, amely kiélte magát. Az öreg fa elszárad, elkorhad, nedvei megszűnnek, olyan természetes folyamat ez, amely mindenütt és minden téren, szellemiekben és anyagiakban egyaránt megismétlődik.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy vallási tárgyú képeket nem festettek. De igenis festettek, csakhogy ez a festés a régi példákon való élősködés, új művészi tartalom nélkül. A XIX. századi festés fejlődésében minden egyháziasságtól függetlenítette magát, a régi kapcsolatok megszűntek.

Ha kronologikus sorrendben végigtekintünk azokon, akik nálunk vallási tárgyú képeket festettek, akkor körülbelül egy tucat művész nevet találunk, amelyet ez alkalommal számba kell vennünk.

Szoldatits Ferenc (1820—1916) talán az egyetlen, akinek a nevét csaknem kizárólag egyházi tárgyú művekkel kapcsolatban említik. Az ötvenes évek táján Rómában telepedett meg és számos szentképet festett a nazarénus fölfogás lagymatag szellemében. A temesvári, egri, budapesti templomokban találkozhatunk oltárképeivel. A *Patrona Hungariae*, balfelől Szt. Imrével, jobbról Árpádházi Boldog Margittal, e nembeli legjelentékenyebb alkotása, 1896-ban készült és a veszprémi püspöki kápolnában van.

Jakobey Károly (1825—1891) Marastoni pesti rajziskolájában tanult, azután Bécsbe került, onnan hazajövet Báján telepedett meg, majd Budapesten működött. Főleg oltárképeket és arcképet festett. A sátoraljaujelyi nagy templomban levő mennyezet festményét 1878-ban készítette. Közepes tehetségű művész, akinek munkái az átlagos mértéket nem haladják túl.

Zichy Mihály (1827—1906) fiatal éveiben több szentképet festett. Így 1846-ban Scitovszky János pécsi püspök megbízásából megfestette Nepomuki Szt. Jánost és Szt. Annát, az előbbi jelenleg a nagymányoki, az utóbbi a kurdi templomban van (Tolnamegyében). A Madonnát a gyermekkel ábrázoló kedves felfogású akvarelljét ismerjük későbbi időből, továbbá a Zichy-nemzetség fölkérésére festett akvarellsorozatot 1891-ből, amelynek tárgya Szt. Imre herceg életéből van merítve (1. Szt. Imre születése, 2. Taníttatása, 3. Látogatása Pannonhalmán. 4. Halála. Mindannyi a koronázó templom egyik mellékoltárát díszíti.) Mint ügyes illusztrátor oldotta meg feladatát, de nem éri el akár az Ember tragédiájához, akár az Arany-balladákhoz készített illusztrációinak nívóját.

Thán Mór (1828—1899.) eleinte népéletképeket, majd történelmi, arc- és oltárképeket festett. A freskófestés terén vívott ki nevet magának. A ferencvárosi templomban van »Szt. László a sziklából vizet fakaszt« c. freskója, a Nemzeti Múzeum lépcsőházában megfestette *Szt. Lászlót*, amint a keresztes hadak vezérletével őt megbízni akaró küldöttséget fogadja. A Zárdába vonuló *Szt. Erzsébet*-et ábrázoló olajfestménye magántulajdonban van. Thán ügyesen komponál a Rahl-féle akadémiai stílus szellemében.

Lotz Károly (1833—1904) nálunk a monumentális dekorációnak legnagyobb mestere. Nemcsak világi középületeinket díszítette freskókkal, hanem templomainkat is, így a ferencvárosit és a budai koronázó templomot (Szt. László életéből vett jelenetek). A lipótvárosi Szt. István-bazilikában levő négy evangélista mozaikképéhez kartonokat készített. Székely Bertalannal együtt ő is résztvett a pécsi székesegyház díszítésében. A »Corpus Christi« kápolnában

A Műgyűjtő 1930. 6-7 f.

Than Mór

Vas. Ujs. 1865. 424. l.

magyar

A (képzőművészeti kásulat

... hogy a közönség kebeléből fölmerült azon igényeknek is eleget tegyen a társulat, melyek sürgetik, hogy albumában időnkint szent tárgyu müvekkel is kedveskedjék tagjainak: rendkivüli kedvezményül a folyó évre még egy negyedik műlap kiadása is határoztatott, mely az emlitett kivánalmaknak megfelelőleg *Than Mórnak* nemrég befejezett „Krisztus keresztsége a Jordán vizében" czimü szép oltárképe után készül. E negyedik műlapot mindazonáltal — minthogy a társulat körülményei azt különben nem engednék — csak előlegképen kapják a tagok, ugy, hogy a jövő évi album csak ket lapot fog tartalmazni s csupán az ujonan belépő tagok fognának jövő évre is 3 műlapot kapni, azaz Than Mórét is az ujak mellé. A választmány intézkedett, hogy a f. évi albumot legfölebb uj év táján szét lehessen a tagoknak küldeni. „Ágnes asszony", képcyclusát maga a szerzőmüvész, Than Mór müvét pedig Marastoni József fogja kőre rajzolni.

(Székely Bertalan)

21.019/1939 szám.

BUDAPEST 1939 DEC. 2.15 AH 5 AH

A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,
IX. Hőgyes Endre-ut

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

számos vázlatot készitett, amelyeket azonban később zömmel elkoboztak és megsemmisitettek. 1851-ben Bécsben C.Rahl tanitványa lett, akinek hatása alatt főként arcképeket festett. Bécsből 1855-ben Párizsba utazott, ahol egy éven át a francia romantikát tanulmányozta. Hazatérve a festészet csaknem minden ágát sikerrel müvelte, 1857-től három évet Rómában töltött. Első jelentős munkáját, Nyáry és Pekry elfogatása c. művét (1853. az MNG tulajdona), a hatvanas években, az elnyomatás visszhangjaként egész sor történeti kompozició követte, amelyekkel -- más m. mesterekhez hasonlóan -- felrázni igyekezett a fásult nemzetet (A mohácsi csata, 1855; Imre király elfogja pártütő öccsét, 1857, MNG-ben; Ujoncozás az 1848 előtti időből, 1861, MNG-ben); Vitéz János a latin nyelvre tanitja Hunyadi Jánost, 1882; Pázmány Péter tollba mondja müveit, 1885; stb.). 1860-ban Pesten telepedett le. 1864-től Lotz Károly mellett a pesti Vigadó falképein dolgozott, s ez időtől kezdve egyik legkiválóbb freskófestőként tartották számon és számos hasonló megbizatással látták el. Több munkáját Lotzcal közösen készitette (Marko utcai gimn., Keleti p.u. indulási csarnok). Fata Morgana c. képe 1867-ben nagy sikert aratott a párizsi Salonban, 1873-ban első dijat nyert a történeti festménypályázaton. Az 1880-as években Itáliában élt, mig 1890-ben hazahivták, felkérve a muz.-i képtár Ligeti Antal halálával megüresedett ig.-i állásnak betöltésére. 1896--ban rövid ideig az Országos Képtár ig.-ja volt. Történeti képein kivül portrékat (Liszt Ferenc, Deák Ferenc arcképe; Hampelné Pulszky Polyxena; Önarckép; A nap szerelme a délibábbal, 1866; Priamus Hector holttestével, 1877; Jelenet az Ember Tragédiájából; valamennyi az MNG-ben), egyházi témáju festményeket (Mater dolorosa, Szent Cecilia, 1868, MNG), élet-

KSné

Than Mór festő

Magyar Életrajzi Lexikon

képeket (Olasz életkép, 1860; A jósnő, 1861; Stella, 1863; Fürdő leány, 1880, stb.) és falfestményeket (Vigadó: Nemzeti Muz. lépcsőháza; Operaház előcsarnoka stb.) is készitett akadémikus stilusban. Emlékkiállitása 1953-ban volt a Fővárosi Képtárban. -- Irod. Berkovits Ilona: T.M. XIX. századi történeti falfestészetünk uttörője (Szabad Művészet, 1953. 5. sz.).

szeméért, a mi ugyan nagy bolondság volt tőlük; az a derék lyánka mármár férj nélkül maradna, ha Fox — igen : nem Pox, és nem Pix, mint fentebb mondám, hanem Fox, — valamit nem pletykálna a királyra, a mit a király véletlenül meghall egy boglya széna mellett s azért Fox urat elcsapja a szolgálatból, helyette pedig miniszterül választja Pittet; — igen : Pitt, és nem Pott, és nem Fix; — tehát Pittet; a lyánkát pedig, a ki csakugyan nem maradhat pártában férjhez adja valami Briárhoz : nem tudom nem atyafia-e annak az óriás Briárnak a kinek Jupiter idejében száz keze volt? Ez szegény jól járt volna vele, mert csillagzatára nézve irnok levén, egyszerre száz levelet lemásolhatott volna ipaura számára. A darab mind végig mulatságosan van tartva s az élczes párbeszédek elfeledtetik velünk az indiai billt; a kiről a publicum kilencz tizedrésze azt sem tudja, hogy „fehérló-e, vagy faköpönyeg?“ hanem egy kicsinyt még is hosszu dolog. Lehetne megröviditeni. Például mindjárt ki lehetne belőle hagyni Pittet és Foxot : — értem nem a két minisztert, hanem a két papagályt odahátul a kalitkában. *Kakas Márton.*

Irodalom és müvészet.

x* Megjelent a „*Nővilág*“ hetilap a magyar hölgyek számára. Szerkeszti *Vajda* János, kiadja *Heckenast* Gusztáv. Az első számot szerkesztő egy értekezéssel „a szépről a szépekhez“ mutatja be, mellyben sok virágos nyilatkozat után elmondja, hogy : „Hazánkban is vannak még ollyan tájak, egyes házak épen számtalanok, hol az emberek ész és szivvilágát olly vastag jégkéreg boritja, miszerint azt eddig, még a szellemi mivelődés semmi közlönyének nyájas meleg szava föl nem olvasztotta. — Nem hiszi ugyan képesnek magát arra, hogy a megátalkodottság eme szűz Komárom várait egyenes rohammal bevehette; de oldalasti hadmozdulattal idő mulva jó rést lehetne törni e chinai falakon, s hiszi, miszerint mivelt szépeink felkarolják a szépnek ügyét saját nemük érdekében, s bájaik ellenállhatlan hatalmát arra használandják, hogy ott is, hol örvös oroszlánok téptek szét addig minden jóakaró programm-jövevényt; lassankint, élőszavak magyarázata folytán megkedveltetik a szépnek igéit terjesztő közlönyöket s kiviendik azt, hogy ne csak a gólyafecske látogassa évenkint a háztetőket, hirdetvén a természetszavát, hanem a szépmüvészet hirnökei is bejussanak legalább hetenkint a házba és a házban hirdethessék a mivelődés, a szelid erkölcsök, az emberiség általános haladásának nem mulékony tavaszát“ stb.

Ezen velős tartalmu beköszöntő után a többi rovatok is, mind ugy vannak betöltve, hogy azokat az olvasó egyszersmind mutatványul is tekinthetvén, csak jót remélhet az uj lap többi számaitól olly sok szépet, jót akaró szerkesztő kezei között. Az első számban ismertebb iróink közől : *Petőfi* S., *P. Szathmáry* Károly, *Jósika* Julia és *Kempelen* Riza neveikkel találkozunk. Hogy ez életrevaló uj lapban legjobb iróink neveivel fog találkozni az olvasó közönség az kétséget nem szenved, s érdekesnek tartjuk figyelmeztetni a novella kedvelőket, hogy *Jókai* a Nővilágban egy uj *decameront* fog megindítani, vagy is ollyan 100 beszélyt irni, mellyek mindegyike ugyanazon számban be lesz végezve.

x* A „Napkelet“ budapesti képes ujság első száma is megjelent, mellynek *Vahot* Imre a felelős szerkesztője és kiadó tulajdonosa. Az első számot mind külső csinja, mind beltartalma által nagyon ajánlatossá tette a practicus kiadó-szerkesztő. Van benne három fametszvény, mellékelve hozzá két kőnyomatu kép, mellyek egyike Bulyovszkynét ábrázolja, mint Mária királynét, a másik pedig épen jókor jött *magyar tánczvigalmi divatkép*, közli Tóth Gáspár és fia Lajos. Mind a két kép Barabás rajza és Rohn A. nyomata. A tartalomban : Vahot Imre, Petőfi, Remellay Gusztáv, Balogh István (aggszinész), Arany János, Boross M., Sárossy Gyula, Kőváry László ismert irói nevekkel találkozunk, s a mennyiben az első szám után itélhetünk, nem annyira a néplapok, mint a szépirodalmi és divatlapok versenytársaúl *kelt* fel a Vahot I. *nap*ja.

Mi ujság?

x* A Pol. Ujdonságok mult szerdai számában ifj. gr. *Nádasdy Ferencz* hazafias nagylelkü alapitványát érintvén reánk utal, mint ezen szép tett bővebb közlőjére, s mi kedves tisztünknek tartjuk a főnemesi ifju lelkes eljárásának méltányos hirdetésére a magy. tudós társasághoz intézett saját sorait közölni, mellyek szóról szóra igy hangzanak :

„Tekintetes Academia! Forrón szeretett testvérem Tamás, boldogult nagybátyánk gróf *Nádasdy Ferencz* kalocsai érsektől öt ezer pengő forintot öröklött. Élte 13-dik évébe lépett akkor. Ezen időtől fogva elhunyta fájdalmas pillanatáig, sohasem forditotta ezen pénznek csak fillérét is más czélra, mint a magyar irodalom fölsegélésére és a hazábani jótettekre. Kedves szülőim azt rendelkezésemre bizták. Ezen pénz szent én előttem, testvérem a hazának szentelte, maradjon hát ezentul is tulajdona. Ennélfogva én annak kamatait egy a magyar Academia által kiadandó jutalomra óhajtom forditani, melly egy a magyar történetből vett tárgyat költői beszély alakjában tárgyalva, nemcsak versenytársai között legjobbnak, hanem magában is jelesnek, és költői irodalmunkat gazdagitónak fog találtatni. Illyennek nemlétében a jutalom ne adassék ki, hanem az akademiának nézete szerint, vagy kettő hirdettessék ki a következő évben, vagy a mult évbeliekkel összekapcsolva, nagyobb kiterjedésü de ugyanazon forrásból meritett és ugyanazon nemü költői műre tüzessék ki.“

„Kérem ennélfogva a Tekintetes Akademiát, hogy ezen ajánlatomat elfogadva, a feladatok szerkesztésében és kihirdetésében eljárni, s a jutalmazást nagy gyülésileg, illyennek pedig valamelly évben elmaradásával, kis gyülésileg eszközölni, és *Nádasdy Tamás* díjának elnevezni méltóztassék.“

„Mindenki maga gyüjti emlékszobra köveit, — az ő emléke élni fog, nem érczen és márványon, de honfitársai szivében. Én ezen jó testvérnek, ki engem olly gyöngéden szeretett, kinek szive olly melegen dobogott a hazáért, s kinek legnagyobb gyönyöre abban állott, ha jót tehetett és örömet terjeszthetett maga körül, — szebb emléket nem emelhetek.“

„Áldás emlékére. Mély tisztelettel a Tekintetes Akademiának Pesten, 1857-ki január 11-kén, alázatos szolgája gróf *Nádasdy Ferencz*.“

Hazánk egybegyült tudós férfiai mély megindulással hallgaták a testvérvesztett nemeskeblü ifjú lelkes sorait, s báró Eötvös József mint elnök vállalá magára a nemes ifjúnak élőszavakkal személyesen kinyilatkoztatni az Academia köszönetét, az 50 aranyból álló jutalmat pedig legközelebbi ülésében ki fogja tűzni. Mi pedig részünkről a milly fájdalmasan vettük a nagy reményekkel kecsegtető ifjú *Nádasdy Tamás* hirtelen halálának hirét; szintolly mértékben felvidul lelkünk nemcsak a hazafias érzelmű lelkes ifjú fölött, hanem az oknál fogna is, hogy a Gondviselés a megszomorodott grófi család számára illy réménydús vigasztalót rendelt.

x* A farsangi nyilvános mulatságok előcsatárja rendesen a *nőegyleti bál* szokott lenni, mellyet mint tudva van, a pesti szegények javára, a szivbeli jóságban gazdag pesti urhölgyek jótékony testülete szokott rendezni, és sorsjátékkal összekapcsolni. Az idei a nemzeti szinházban tartaték meg mult vasárnap álarczosan, s olly népes volt, hogy a szó betüszerinti értelmében alig lehete a tánczteremmé alakitott földszinten mozogni. Éjfélutánig szó sem lehetett tánczról. Az összesereglett báli közönséget örömre derité ő cs. kir. Fenségeik *Albrecht Főherczeg* s magyarországi Főkormányzó urnak és *Hildegarde Főherczegasszonynak* kegyes megjelenésök, kik jó ideig az udvari páholyból szemlélvén a hullámzó mulatókat, a Főherczeg ő Fensége ez idő közben a terembe lejönni, s körülsétálni méltóztatott.

x* Mig mi több ezer emberrel báloztunk, az alatt éjféltájban ollyan borzasztó dolog történt az aldunasoron, mellynek elgondolására is megakad a szív lüktetése. — Egy vidékről néhány hó előtt ide származott s a tanult felekezethez tartozó egyén ifju feleségével és 10—12 éves leánykájával erős vörös zsinórral összekötözködve ugrott be a Dunába! — — Mindnyájan ünnepies csinnal voltak felöltözve, s hihető, hogy az asszonyi öltönyök tartóztaták fen a rögtön elbukástól. — Sokat beszélnek vasárnap óta e szerencsétlen családról, s annyi bizonyos, hogy a nő segélyhivására rohantak oda pesti halászok, kiknek sikerült is a nőt életben, a férfit félholtan kifogni; de az ártatlan gyermek áldozata lön az iszonyu határozatnak, s talán azért vevé őt magához a mindenható, hogy ne legyen belőle ollyan árva, kinek atyja, alighogy kimenekült az öngyilkolás örvényéből, kiadta kétségbeesett lelkét, anyja pedig hallomás szerint örülten került a polgári kórházba.

x* Nsgos Farkas Ferencz fehérmegyei prépost kanonok ur egy leánynövelde megalapitására *Fehérvárott* 32,000 pft. tőkét és egy csinos házat adományozott. Illyen adakozások legszebb emlékoszlopul szolgálnak a jótevő nevének megörökitésére.

x* A *Hölgyfutár Tomori A.* ur nemes emberbaráti tetteit kegyeletes elismeréssel sorolja elő folyó évi 7-ik számában, mellyeket mi örömmel viszhangoztatunk. — Tomori A. ur, ki még ez előtt pár évvel szerény kőrösi tanár volt, véletlen örökösödés utján hirtelen dúsgazdaggá lett, s a helyett, hogy a rögtön gazdagodott örökösök módjára az egész világot mulató kertnek, magát pedig csupán kéjvadásznak tekintené, nem tántorodott le az okos emberek ősvényéről, hanem vagyonához s miveltségéhez illő józan háztartása s életmódja mellett évről évre látjuk őt a közélet terén nem zsebre dugott tétlen, hanem zsebbe nyuló jótékony kezekkel. Kiváltképen a magyar irodalom és müvészet előmozditásában, emelésében látszik legtöbb lelki-örömét lelni, melly téren hozott áldozatai közől fölemlitjük legelső fölléptét, a midőn egy magyar történeti drámára 100 arany jutalmat tüzött ki, ugy szintén egy költői beszélyre 20 darabot, a melylyel dijazott koszorús munkát e lap hasábairól ismerik olvasóink. — *Vörösmarty* iránt élte végéveiben s napjaiban igen előzékenyül viselte magát, s holta után ő eszközölte az ismert s hazaszerte terjedező Vörösmarty — mellszobrok létrejöttét *Züllich* szobrász hazánkfia által. A *Hölgyfutárt* s olvasóit pedig ollyan műmelléklettel lepte meg, a minőt még divatlap eddigelé nem adott, s nem is képes adni illyen hazafias áldozatkészség nélkül; értjük azt a gyönyörü kiállitásu, s *Than* hazánkfia által Párisban rajzolt „*Mohácsot*“, mellyet most küldött szét az emlitett lap előfizetőinek. Legközelebb pedig arról értesülünk, hogy *Kliegel* lángeszü hazánkfiát szándékozik felkarolni Tomori ur, s már is részesité némi előleges segélyben.

*** *Holdmező-Vásárhelyen* vannak ollyan tiszteletre méltó hazafiak, a kik maguk sürgetik, hogy küldjenek már nekik előfizetési iveket, s a kik keresik, hogy hol a gyüjtő, a ki előfizetést elfogad valamelly hirlapokban hirdetett munkára? ez aztán minden phrasisnál többet ér. Egy ottani buzgó férfitól kapott levélből értettük meg, hogy szégyennek tartják városukon, hogy némelly műből, mint például a Magyar- és Erdélyhon képekben, — egy ivvel sem keresték meg őket. Hanem más részről meg arra kérik a kiadókat, hogy ha felszólittatnak, legalább a leveleket ők is bérmentesitsék.

*** A kitünő müvész testvérpár Székely Imre és István e héten Egerben hangversenyt adott, melly mind rájuk, mind a közönségre nézve fényesen ütött ki.

— *Vadászati hirek.* Ungból irják, hogy Szobráncz és a vinnai járás erdeiben most legalább is 40 vaddisznó s 3 medve kóborog. A Sztáray grófok mult hetekben 6 vaddisznót és sok őzet lőttek, a rókát s nyulat számba sem lehet venni. Ugyan ők taval 2 medvét is lőttek, mellyek közül az egyik, mint levelezőnk állitja, akkora volt, mint egy — teve! Annyi bizonyos, hogy 14 ember ült rajta, midőn tudnillik már halva volt. A medve bőre, fehér-vörös posztóval körül szegélyezve, eddig gr. Sz—y V—r ur szobáját disziti; kifött koponyája pedig gr. Sz—y F—d ur pitvarában függ a falon; redves fogai-

ból itélve, igen vén lehetett már s alkalmasint nagy Lengyelországból tévedett hozzánk.

Jótékonyság. Ő cs. kir. fönsége *Albrecht főkerczeg Magyarország fő kormányzója* a süketnémanevelés iránt több izben tanusitott magasztos részvétét ujonan az által méltóztatott tanusitani: miszerint a cs. kir. váczi siketnémaintézet alaptőkéjének gyarapitására ujévi ajándokul ismét 100 pftot kegyeskedett adományozni; melly magas pártfogásért az illetö intézeti igazgatóság forró köszönetét nyilvánitja.

Továbbá a legközelebb lefolyt 1856-ik évben a váczi süketnéma intézet alaptőkéjének fölsegéllésére az illetö igazgatóság utján következő hagyatékok és adományok folytak be u. m.: a) Haill Ferencz adai plébános 20 ft, b) Laczkovits Vintze hévizi plébános 4 ft. c) ngs. Farkas Jórsef pécsi kanonok, 1—100 ftról szólló földtehermentesitési kötelezvényt, d) G. C. 40 ft, e) Angyal József 2 ft, f) Korbacsics Ferencz 5 ft, g) Kovács György 5 ft. h) Mödli János 4 ft, i) Tischler József 10 ft, j) Feldhofer Antal 2 ft, k) Valasits Antal vásárhelyi plebános 2 ft, l) Zsufa József vaskuti plébános 10 ft, m) Gruber Endre német ujfalusi plébános 10 ft, n) Egy névtelen 48 kr, o) Schneider János ipolybolki pléb. 4 ft, p) Bregovits István értényi pleb. 10 ft, q) Lovasi Endre fertö szt. miklosi lelkész 5 ft, r) Benczur Márton soproni polgár 10 ft, s) Siegvart Ignácz tamási pleb. 80 ft, t) Szellner János pesti polgár 10 ft, u) Madinszky Mihál tepliczi pleb. 2 ft, v) Merány János zrakóczi pleb. 4 ft, x) Váltó János adai pleb. 40 ft, y) Szarvas Ferencz váczi kanonok 10 ft, z) Katona Mária özvegy 2 ft, aa) Spolity József ujkécsei pleb. 2 ft, bb) Petruska József és Ptacsek István szepesi lelkészek 12 ft, cc) Kövári János tari pleb. 5 ft. dd) Milde Anna született skultély 100 ft, ee) Altman József uj kécskei pleb. 2 ft, ff) Meixner Ferdinand pesti polgár 24 darab képkeretet; Összesen 412 ft. 48 kr. pp: Egy 100 ftról szólló földtehermentesitési kötelezvény, és 24 darab képkeret. — Végre ngs. egri fökáptalan 1808-dik évben tett alapitvánnyának kiegészitésére 365 pftot adományozni kegyeskedett.

Vidéki hirek.

Barót (Székelyföld, Erdővidék), december 13-án 1856. Háromszék nyugoti részével határos Erdővidék, melly az utóbbi felosztás szerint 22 falut s mintegy 23 ezer embert számlál, nevét méltán viseli, mert a vidéket őserdők övedzik, s a falvak a fától benőtt hegyek lábainál sötétlenek. — Az Olt-folyam hosszában kigyózza át a vidéket, s nehány helységnek szép kilátást enged virányos partjain. — Főbb helysége Barót, melly a közelebbi időkben erős léptekkel halad a mivelődés felé; tudomány, ipar s épitészet mind virágzásnak indult, s nem sokára csinos mezőváros fog az egykori sárfészekből kiemelkedni. Hisz ma már, hol ez előtt nehány évvel füstös szalmakunyhók gőzölögtek, izletes emeletes házak magaslanak, mit leginkább a fáradhatatlan járás-elnök működésének lehet köszönni. Ugyanilly fejlődést lehet látni az egész Erdővidéken. — Ezuttal csak ennyit annak jeleül, hogy mi is élünk. *B. L.*

Porcsalma, december 15. 1856. *(Szárazság jó hatása. Jótékonyság. Örvendetes hirek.)* Pár évtized óta borútlanabb évet nem élt át e helység. A mult évi vizözönre következett száraz időjárás, bámulatos változást szült lápos határunkon. Nemcsak a vizmadarak itt tanyázó tábora, de azoknak éltető elemük a viz is annyira eltűnt, hogy ott, hol emberek emléke óta száraz lábbal alig jártak — határunknak az ecsedi lápon létező egész területén, összes tavainkban sőt a Kraszna itt elvonuló egyik csatornajában sem volt semmi viz. *) És míg e szárazság téres réteinknek másszor dús kasszálóin szűktermést okozott, e hiányt az egykori tavak- most kaszálókon gyűjtött sürű boglyák pótolták. Ősz s tavasz mezeink kielégitő termést hoztak; nevezetes dohányültetvényink a szárazság daczára szépen díszlettek. Az a ritka sors, melly szerint mélyebb kútainkban is alig volt viz, azzal a ritka szerencsével párosult, hogy köztünk semmi járvány, még a honos pos- és váltóláz sem mutatkozott. Barmaink szintén épen maradtak; környékünk örökös átka, az aprómarha- vész is ez évben enyhébb volt. Még eddig elemi csapásoktól, tűzs egyéb vésztől is menten maradtunk, Igy áldotta meg e helységet, e nehéz éven át, örökké áldandó Istenünk. — Embertársaink által pedig következő jókban részeltetett. Vagyon-biztosságunk, tűzoltó- gép- s készletek szerzése által nevekedett. Értelmesebb társaink — máshitü feleinknek, a r. kath. t. Szaplonczay A. urnak s g. kath. Rácz J-nak is segélyével — főtornyunkba negyedes verő órát készittettek. Templomunk — hasonlag adakozásból — ez évben is épült. 700 pfrt. iskolai alapitványnyal terhelt egyházunk szükségeit, egy nemes keblü földink, t. *Kanyó Mihály* m. óvári ny. tanár ur 100 pg. forinttal kegyesen pótolta. E tisztelt férfiu, kit távolban folytatott közhasznu pályája tőlünk testileg örökre elszakitott, de szellemileg elszakitani soha nem birt, ki itteni rokonit folyvást segélyezi, azok közt jelenben is egy özvegyet két árvával táplál, ki egykor e sorok általa soha nem látott irójának is, mint szülőfölde lelkészének tűzvész hozta kárát bőkezűleg enyhitette, megenged remélem, szerénysége fátyolának e föllebbentéseért, a gondolat alatt, hogy a hallott példák másokat is buzdítanak. Hasonlót kérek és várok *Porcsalma helység összes fő-és közbirtokosaitól*, kiknek azt a nemes tettöket szintén nem lehet ellhallgatnom, hogy midőn urbéri ügyben köztünk munkált járásfönökünk tek. Bornemisza Antal urtól lelkesen felszólittattak az egyház és iskola embereinek a m. kormány által ajánlott mezőbeli illetőséggel leendő ellátására, tek. P— Károly ur inditványa után, noha a határban egy talpalatnyi közföld alig van, — mind a helv. hitv. mind a g. kath. egyházak lelkészének s tanitójának jelenlegi földbirtokát, a *lelkészeket illetőleg fejenként egy egész, a tanitókat illetőleg fél telek után eső határbeli illetőségre fölemelni, a két iskolának pedig két hold földet faiskoláúl megajánlani, saját birtokaikból,*

*) S még sem lehetne-e kiszárasztani e lápot? Nem vágyna-e erre, ki látta a kiszáradt lápföldek gózseni termését? Hát az egészségügy, a környéket pusztitó pos- váltó- és más lázak, fekélyek megszüntetése, nem igénylik-e, hogy vezessék ki e lapályból a bele ömlő és kifelé alig szivárgó Krasznát!!

kegyeskedtek. Vegyék mindnyájan érette, a vallás, erkölcsiség és fölvilágosodás érdekében az illetők őszinte köszönetét; az Ur, ki az illy áldozatokban gyönyörködik, adja megérdemlett jutalmukat. Ennyi jót irhatunk ez évben e csekély helységből! de hát roszat? ne kérdezzetek! inkább imádkozzunk. — *Kiss A.*

Mező-Szent-György. *(Községi könyvtár alapitása.)* T. szerkesztő ur! Helységünkről már egy párszor szomorú és leverő tudósitások közöltettek e lapokban. Tagadhatatlan is, hogy bizony vannak közöttünk ollyan jóféle madarak, kiknek nem ártana szárnyukat szegni, s őket örökös kalitkában tartani; kik az „enyém tiéd“ közti eszme-különbséget szeretik összetéveszteni, s a más véres verejtékével keresett vagyont titkos bűnös epedéssel keblükhöz szoritani, s az orgazdák bűnlakta házaiba rejteni! Ámde a roszak mellett vannak jók is, még pedig hála Istennek! sokkal többen mint amazok; hála Istennek! tobb a búza mint a konkoly, több a hasznos fű, mint a hitvány gyom; több az egészséges tag, mint a lemetszendő holttetem tártaságunk testén. — Ezen érdemes és jó tagjai helységünknek pedig azok, kik a szépet és hasznost fölkarolva, a helység és egyház jóllétét előmozditani teljes buzgalommal segélik. Igy

pedig csuc
keztében,
30 p. kraj
tettünk b
helybeli t.
110 daral
hasznos k
folyvásth
hamarábl
önök köz
ségi kön
szét nézü
lehetetle
ismét me
dékozott
a jó sziv
tárral b
döntend
szentgy

barna (

A kapu melletti szemetdombon, [illegible] pargált.

A szurkos kezü nézdelő felemelt hirtelenében egy vigyázatlan fekete tyúkot, s szakadozott gubája alá rejté azt, azután oda állt bámulni a többi szájtátók közé.

A mint ott állt, a jámbor állat kidugta verestaréjos fejét a ritkás guba egy plágáján.

A házi asszony észrevette a tyúkfejt; de észrevette a vén satra is, hogy sejtenek valamit a dologról; — s midőn a házi asszony már fel is emelé öklét a vendégi szeretet bebizonyitására, — megszólalt:

„Lássa gazdaasszony ezs a fekete holló, amott, a kapu sarkánál fel akará falni azsokat azs ártatlan tyúkokat, én megfogtam, ide hozstam, hogy tessik megbüntetni.“

— 1842. Egy román eladván két ökrét, 100 p. frtos bankjegyet is kapott. Tarisznyáját — mellybe a pénzt kajdult fővel betette, mézes bábbal is megtömé; de utközben megéhezvén a bábokat rendre majszolgatta, s készitett magának drága vacsorát, mert megette a mézre ragadott száz p. frtos bankjegyet-két ökröt.

Szerkesztői mondanivalók.

943. **Bölcskére.** A küldött értekezés nagyon abstract és kissé száraz.

944. **Margita.** Nem közölhető.

945. **Őskori sötét képek.** Nem adhatók.

946. **Sz. P. N.-Enyeden.** A fametszetek — minőségük szerint — többe kerülnek, mint a körajzok; azonban sok példányban nyomva, ismét ezek aránytalanul több költséget okoznak; mivel egy kőlapról 1500-nál több tiszta lenyomatot nem lehet remélni, egy fametszet pedig kiállja 100 ezer példányig is, s könnyen szaporitható galvani uton; szöveg közé nyomva pedig épen csak fametszetek használhatók, sem kő- sem érczlapot nem lehetvén a betüsajtóba illeszteni. A per alatti kérdésre nézve leginkább tájékozó lehet ez adat: olly fametszet, mint lapjaink mult számában volt a kassai templom, épen 100 pftba kerül, maga a mü: ollyan körajzok pedig, mint a minő arczképek lapok mellett szoktak megjelenni, 25—50 forintba jönnek. Nagy mülapok aránylag mind kettőben drágábbak. A fametszetet az drágitja, hogy ott a rajzért külön kell fizetni, külön ismét annak, ki a rajzot a fára átteszi és külön végre a fametszőnek, a kinek az a mestersége, hogy egy erős nagyitő üvegen keresztül nézve a rajzot, éles vésü hegygyel mind azokat a helyeket vésse ki a rajzból, a mik fehéren maradtak, tehát magát a rajzot kell neki benne hagyni, még a legvékonyabb hajszálvonásnál is a mellette levőt kell kivágni és a vonalt ott hagyni: ellenkezőleg áll a rézmetszéssel, a hol épen azt kell kimetszeni, a minek meg kell látszani a lapon.

947. **Az ag.** Nem adható. Egyébiránt két g-vel szokás azt irni.

*) Ugy tudjuk, hogy egy illy lajstrom készülőben van s nem sokára közzé is fog tétetni. A „Vasárnapi Ujság“ „Irodalom“ rovata ezentul is figyelemmel kisérend minden e nemü ujabb jelenséget. Szerk.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomtatja **Landerer** és **Heckenast**, egyetemutcza 4-dik szám alatt Pesten.

Thán Mór

— (Pázmány-emlékkiállítás.) Pázmány Péter emlékének kívántak hódolni a Magyar Katolikus Főiskolai Diákszövetség lelkes tagjai, amikor megrendezték a *Műterem* helyiségében a Pázmány Péter-emlékkiállítást. A falakat a zseniális egyházi szónok prédikációiból vett idézetek díszítik, idézetek, amelyek még ma is időszerűek, megfontolásra és követésre méltóak. A képek közül *Kornis* Gyula ajándéka érdemli meg a figyelmet, amelyet *Thán* Mór, a kiváló történeti festő festett megkapó jellemző erővel és nemes szinkulturával. A másik nagyméretű képen *Temple* ecsete jeleníti meg Pázmány alakját abban a történeti pillanatban, amikor aláírja az egyetem alapítási okmányát. Igen értékesek a relikvia-tárgyak, amelyek közül egy remekbe készült barokk-ötvösmunka Pázmány házioltára, címeres miseruhája, stólája, muránói ékszeres lámája, kézirata, könyveinek első kiadásai és a róla készült korabeli metszetek képezik a kiállítás legérdekesebb darabjait. A *Magyar Katolikus Főiskolai Diákszövetség* nemcsak a tagjainak és az embernek idézte fel el nem múló emlékét, hanem bizonyságot tett arról is, hogy Pázmány alakját és katolikus szellemiségét a szívükbe zárták és őt választották követendő példaképnek.

(B. P. L.)

N.U. 936. III. 19.
Ujság, 936. III. 15.

a *kölni* biboros-érsek, a má
püspök intézte a Rajnavid
német hadsereg vezetőségé
berg hadügyminiszterhez.
a két sürgönyt olvassuk, e
saarvidéki népszavazás
püspöki kar akkori pászto
lünkbe cseng az emigráns
gandája, amely a katolikus
zetét arra akarta kihaszn
népszavazás alkalmából a
forduljanak el hazájuktó
szerünek tünnek ezek a sür
ember egy kis szemlét

Thán Mór

Ujság, 936. III. 15.
N.U. 936. III. 19.

Ujság

VASÁRNAP, 1936 MÁRCIUS 15

— **Pázmány Péter emlékkiállitása.** Alapitásának tizenötödik évfordulóját ugy ünnepli meg az Országos Magyar Katolikus Főiskolai Diákszövetség, hogy Pázmány Péter dicsőségét hirdető kiállitást rendezett a „Műterem" Kosuth Lajos-utcai szalonjában. A lelkes fiatalemberek nagy buzgalommal hordták össze a kiállitás anyagát: a Pázmány Péter személyéhez füződő ereklyéket (az egyetemalapitó főpap ezüstös házioltárát), birétumát és egyéb megmaradt használati tárgyait); azután metszeteket, képeket (Thán Mór nagyméretü festményét, amely Pázmány Pétert dolgozó szobájában ábrázolja, amint iródeákjának leveleit mondja tollba, továbbá Temple Jánosnak szintén nagyméretü vásznát, amelyen Pázmány a nagyszombati egyetem alapitó levelét irja alá). Különösen érdekes a kiállitásnak az a része, amely szépen megrajzolt grafikonokon Pázmány családfáját mutatja be és kulturális müködését szemlélteti adatszerü kimutatásával annak, hogy mit és mennyit áldozott egyetemre, könyvre, jótékony célra stb. Egy nagyszabásu életnek hatalmas munkássága érzékül meg ezen az igen érdekes és tanulságos kiállitáson.

a város. Az ő pénzén készülnek és az ő vagyonállagához tartoznak. Már pedig semmi

Than Mór

P.H.932.VI.16.
M.932.VI.16.

P H 1932. junius 16., csütörtök.

Budapest székesfőváros képzőművészeti gyüjteményének kiállitása a Műcsarnokban.

I.

Budapest székesfőváros — mint a város közönségének hivatalos megszemélyesitője — mindig szép példáját adta a műpártolásnak. A magyar képzőművészet első félénk lépéseit ugyanazzal az anyai szeretettel vigyázta és támogatta, amellyel most kulturánknak ezt a nagyranőtt és viruló csemetéjét ápolja, bátoritja, erősiti.

Nyolc esztendővel ezelőtt — Buda, Óbuda és Pest városok egyesitésének jubileumi évében — kiállitáson mutatta be a székesfőváros képzőművészeti gyüjteményét. Most ennek a gyüjteménynek nyolcesztendős gazdagodását láthatjuk a *Műcsarnok* termeiben. *Nyolc esztendő alatt négyszáz uj szerzemény*, — a mai nehéz, „lecpitéses" időkben tagadhatatlanul szép eredmény.

És ami a legfontosabb: ezt a gyüjteményt minden elfogultság, előre eltökélt iránykövetés nélkül válogatták össze fiatalok és öregek, haladók és konzervatívek, bal- és jobboldaliak munkáiból, — ez is példamutatás arra, hogy a hivatalos műpártolásnak sem kell egyoldalunak lennie.

A székesfőváros különböző intézményeinek hivatali helyiségeiből, irodáiból, termeiből egész serege kerül itt szemünk elé a magyar képzőművészet ismeretlen vagy elfelejtett remekeinek.

Az első teremben képzőművészetünk nagy halottai, — régiek, ujak, anélkül, hogy zavarnák egymást, sőt mintegy a folyamatosság szép vonalát mutatva. Egy gyönyörü akt *Than Mór* nemes klasszicizmusának patinájával. Két *Barabás*-remekmű, melyek közül az önarckép művészettörténeti szempontból is nevezetesség. A régi magyar mesterek sorából: *Markó Károly*, *Mészöly Géza*, *Markó Ferenc*, *Bihari Sándor* egy-egy jellegzetes és nagyértékü alkotásukkal, külön szenzáció *Jankó Jánosnak*, a rajzolónak és karikaturistának *Népdal* cimü olajfestménye, mely az ötvenes évek magyar romanticizmusának egyik legjellegzetesebb és legbájosabb terméke. *Székely Bertalan*, *Paál László*, *Gyárfás Jenő*, *Brodszky Sándor*, *Liozen-Mayer Sándor* is jellemző formában jelennek meg, az ujabbak közül *K. Kriesch Aladár*, *Strobentz Frigyes*, *Perlmutter Izsák* is itt van... öt csodálatos *Rippl-Rónai*, mindenekelőtt a *Kalitkás nő*, amelyet csak boldog gyönyörüséggel nézhet az ember: Degas vagy Renoir sem festett különbet. És itt van *Ferenczy Károly* Orfeusz-a, ezt a mestermü, a magyar képzőművészet örök értékeinek egyike.

A bejárattal szemben *Horthy Miklós* kormányzó nagy, reprezentativ arcképe, *Balló Edétől*, nemcsak az államfőnek járó tiszteletadást fejezve ki, hanem mintegy az átmenetet is, multból jelenbe.

Fóthy János.

pátkai *Szabó István* és 30—40 különböző pártállás képviselő.

Báró *Korányi Frigyes* pénzügyminiszter rövi beszéddel nyitotta meg az értekezletet. Kérte a részvevőket, hogy konkrét javaslat formájában adjá elő mindazt, amit szükségesnek tartanak. A kor mány meg kívánja hallgatni a különböző érdekelt ségek véleményét, hogy ezen az alapon az intézke déseket megtervezhesse.

Az egységespárt álláspontja.

Pesthy Pál ismertette azt a javaslatot, amelye az egységespárt elkészített. Hangsulyozta, hogy vala mennyi közgazdasági tényező közös megértéséve kell dülőre juttatni az eladósodott földbirtok véde mét, mert ezáltal tudjuk kimenteni az egész közgaz daságot nehéz helyzetéből. A megoldásnak *nem szo bad, hogy győztese és legyőzöttje legyen.* Elsősorba az szükséges, hogy bizonyos nyugalmi időt terem sének és ezalatt meglesz a lehetőség a részletek k dolgozására. A kamatkérdés rendezésénél a meg oldás ne hatalmi szóval, de a *hitelszervezetek épsé gének megóvásával* történjék és a megoldás n érintse a későbbi mezőgazdasági hitelt. Az ideiglene átmeneti intézkedéseket julius elsejei hatállyal k vánná életbeléptetni.

Krüger Aladár részleteiben ismertette az egy ségespárt álláspontját. Eszerint az átmeneti intéz kedéseket mindennemü gazdatartozásra alkalmazn kellene, kivéve a tartási kötelezettségből, a munka viszonyból, az adótartozásokból származó, a folyó évi haszonbérnél és az ezzel kapcsolatban megtér tendő adótartozásoknál fennálló tartozásokat. A

Than Mór

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1958 JUL 19

ESTI HIRLAP

610

□ A KELETI-PÁLYAUDVAR érkezési csarnokát díszítő nagyméretű freskók — Lotz Károly és Than Mór alkotásai — restaurálása a napokban befejeződött. Az idei vasutasnapon az állványoktól megszabadulva, már teljes nagyságban és szépségükben láthatók lesznek a nagy művészek kiváló alkotásai.

részére kell kiutalni. (*MTI*)

Than Mór K.

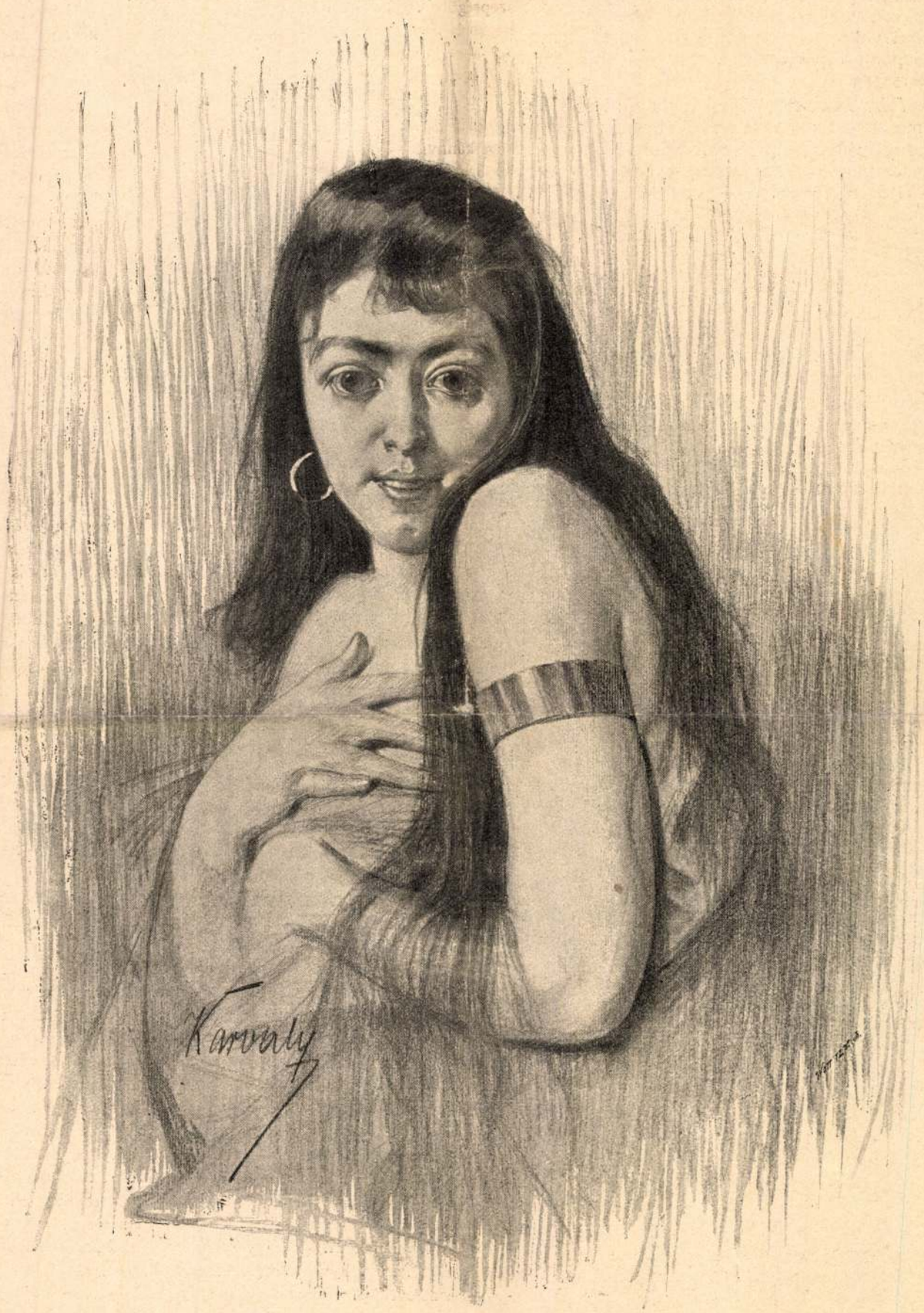

Rabszolgalány

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Karoly Mór*

nak mindig keztyü van a kezén és örökké egy friss virág a gomblyukán, ő valahogy mindig legelőször is a társaságé. És ez árt is benne — olykor-olykor — a poétának, meg a gondolkodónak. Ámde, épp ezek a kvalitásai voltak hasznára új és első regényében, amelynek központi napja éppen a zsúr — a könnyű társalgású társaság.

A *Páratlan szerdák*-nak gyönyörü részletei vannak, mint példának okáért a hősnőnek valóságos asszonynyá való átváltozása. A Szomaházy vigyázatos, gyengéd, puha és meleg stílusa e fejezetben — mégis tehát első regényében — érte el hatása legfőbb fokát.

*

Papp Dániel

a negyedik husvéti könyv írója. Új ember három első könyvéhez képest. Most megjelent kötete, Marcellus, tizenkilenc elbeszélést tartalmaz.

Papp Dániel ama jelentékeny irodalmi csoporthoz tartozik, melynek eddig Tóth Béla a legérdekesebb és legjellemzőbb alakja. Papp is rendkivüli képzettség és jelentékeny előtanulmányok után állott elő, hogy — meséljen. Bizonyos igaz, hogy minden elbeszélőnek szüksége van a naivitás valamely tulajdonságára, de az is kétségtelen, hogy a rendszeres tudás meg nem árthat egy jó és fegyelmezett képzelőtehetségnek. A mi új írónk sem vallja kárát annak, amit másoktól tanult, mert a maga emberségéből — és Isten kedvező kegyelméből is — sokat tud. És pedig olyasmiket, amivel születni kell, mint amilyen: emberismeret, kedély, kitaláló képesség A legerősebb dózist mind e kincsek között az emberi szeretetből kapta a mi írónk. Úgy véljük, hogy ezzel is fogja nagyravinni. Ámbár mint művész is a lehető legkedvezőbb jelek között indult el azon a pályán, ahol nem kellett dulakodnia, teljes tisztelettel mindjárt, amint megjelent, helyet nyitottak neki. Sőt mi több, úgy látszik, szerencséje is van, külön zsánerre és külön etnografiai háttérre is talált, amint az az új kötet egy kitünő darabjából, a *Szállási Rómeók*-ból is kitetszik.

Csupa — részint már is beváltott — reménység tehát ez az új könyv is. Illik a három előbbihöz, már csak azért is, mert egészen más a valőrje. És csaknem ellágyít bennünket az öröm, amint négy munkát igy együtt nézzük. Mégis csak szépen tör előre a magyar irodalom és az olvasónak pompás husvétot szerez.

r.

Levél

E röpke dal hadd mondja el,
Mit a világ már tudni vél,
Rövid sorok — ne dobja el —
Szivem szava e kis levél.

Hogy is kezdjem? Egy bús emlék
Rózsák közül felém köszönt
S csak irom, némán, lázasan
A régi dalt — szerettem önt.

BECK BLANKA.

Művészeti krónika

Thán Mór

Halotti beszéddel kezdődnek e sorok: két koporsó födele zárult le ezen a héten, mindenkorra eltakarván két magyar művésznek földi maradványait. Idegenben, déli vidéken hunyt el mind a kettő: *Thán* Mór Triesztben, *Karvaly* Mór Meránban. A régi festőgárda és a fiatal is elvesztett egy-egy képviselőt. Az egyik rég befejezte művészi pályafutását, amely akkor állott delelőpontján, amidőn mi legtöbben még a legapróbb iskolákat jártuk. A másik most jutott csak igazi fejlődése küszöbére.

Thán Mórnak fényes szerep jutott az elnyomatás borus éveiben. Orlay Somával, Madarászszal, Székely Bertalannal együtt ő is ama patriótikus nagy képek festésére adta magát, amelyekkel a sivár jelenbe mintegy beleköltöztették a magyar haza multjának fényét. Történelmünk megrázó és lelkesítő jeleneteit vetette vászonra Thán olyan korban, amikor bűnszámba vették a hazaszeretetet. Bátorság és ihlet kellett hozzá, megvetése a hatalom kegyeinek s bizalom abban, hogy szebb napokat is lát még Magyarország.

Thán nagy lelkesedését a szabadságharc viharjaiból szívta magába. Mint fiatal ember kardot kötött s végigküzdötte a nagy csatákat Világosig. A hatalmas impressziók sugallatára tömérdek vázlatot készített a csatamezőkön, azok azonban, fájdalom, mind elvesztek. De nem veszett el a szellem, amelyet e vázlatok az ifju művész lelkében fölkeltettek. A magyar gondolat hatalmassá éledt benne s a szabadságharc után magával vitte azt Bécsbe, Párisba, Londonba, Olaszországba. Végre a hatvanas években módjában állott hazaköltözködni. Ekkor itthon már ösmerték nevét. A *Mohácsi csata*, amelyet Párisban komponált, litográfikus lenyomatokban széltében elterjedt az országban. Ezzel kezdte meg diadalmas történeti képsorozatát, amely nagyszabásu illusztrációja Magyarország multjának. Akkor Thán volt egyike a magyarság legünnepeltebb festőinek. Bámulták nagyméretü kompozicióit, amelyek a bécsi Rahl iskolájának szellemében készültek. Hogy Thán később sokat vesztett népszerűségéből, annak éppen a Rahl modorához való szívós ragaszkodása volt az oka. A Rahl-féle művészi fölfogás rövid éltü volt: a modern szellem elsöpörte. Thán Mór azonban hűségesen kitartott mellette, mint annak az iskolának utolsó fegyvervivője. Ez a kitartás népszerűségébe került. Egyre több konfliktusa támadt az ifjabb művésznemzedékkel, a mely kiméletlen erővel kezdte hirdetni a 80-as években a modern művészet szózatát. Az ellentétek oly élesekké váltak, hogy Thán végre itthagyta Budapestet és Olaszországba költözködött. Azóta csak rövid időre tért vissza Magyarországba. Legutóbb gyöngülni kezdett s egészen búcsut mondott a festészetnek. Triesztbe ment lányához s ott halt meg március 11-én.

Than Mór +

Rabszolgalány

Az *Uj Időkz*számára rajzolta *Karvaly Mór*

nak mindig keztyü van a kezén és örökké egy friss virág a gomblyukán, ő valahogy mindig legelőször is a társaságé. És ez árt is benne — olykor-olykor — a poétának, meg a gondolkodónak. Ámde, épp ezek a kvalitásai voltak hasznára új és első regényében, amelynek központi napja éppen a zsúr — a könnyű társalgású társaság.

A *Páratlan szerdák*-nak gyönyörü részletei vannak, mint példának okáért a hősnőnek valóságos asszonnyá való átváltozása. A Szomaházy vigyázatos, gyengéd, puha és meleg stílusa e fejezetben — mégis tehát első regényében — érte el hatása legfőbb fokát.

*

Papp Dániel

a negyedik husvéti könyv írója. Új ember három első könyvéhez képest. Most megjelent kötete, Marcellus, tizenkilenc elbeszélést tartalmaz.

Papp Dániel ama jelentékeny irodalmi csoporthoz tartozik, melynek eddig Tóth Béla a legérdekesebb és legjellemzőbb alakja. Papp is rendkivüli képzettség és jelentékeny előtanulmányok után állott elő, hogy — meséljen. Bizonyos igaz, hogy minden elbeszélőnek szüksége van a naivitás valamely tulajdonságára, de az is kétségtelen, hogy a rendszeres tudás meg nem árthat egy jó és fegyelmezett képzelőtehetségnek. A mi új irónk sem vallja kárát annak, amit másoktól tanult, mert a maga emberségéből — és Isten kedvező kegyelméből is — sokat tud. És pedig olyasmiket, amivel születni kell, mint amilyen: emberismeret, kedély, kitaláló képesség A legerősebb dózist mind e kincsek között az emberi szeretetből kapta a mi irónk. Úgy véljük, hogy ezzel is fogja nagyravinni. Ámbár mint művész is a lehető legkedvezőbb jelek között indult el azon a pályán, ahol nem kellett dulakodnia, teljes tisztelettel mindjárt, amint megjelent, helyet nyitottak neki. Sőt mi több, úgy látszik, szerencséje is van, külön zsánerre és külön etnografiai háttérre is talált, amint az az új kötet egy kitünő darabjából, a *Szállási Rómeók*-ból is kitetszik.

Csupa — részint már is beváltott — reménység tehát ez az új könyv is. Illik a három előbbihöz, már csak azért is, mert egészen más a valőrje. És csaknem ellágyít bennünket az öröm, amint négy munkát igy együtt nézzük. Mégis csak szépen tör előre a magyar irodalom és az olvasónak pompás husvétot szerez.

r.

Levél

E röpke dal hadd mondja el,
Mit a világ már tudni vél,
Rövid sorok — ne dobja el —
Szivem szava e kis levél.

Hogy is kezdjem? Egy bús emlék
Rózsák közül felém köszönt
S csak irom, némán, lázasan
A régi dalt — szerettem önt.

BECK BLANKA.

Művészeti krónika

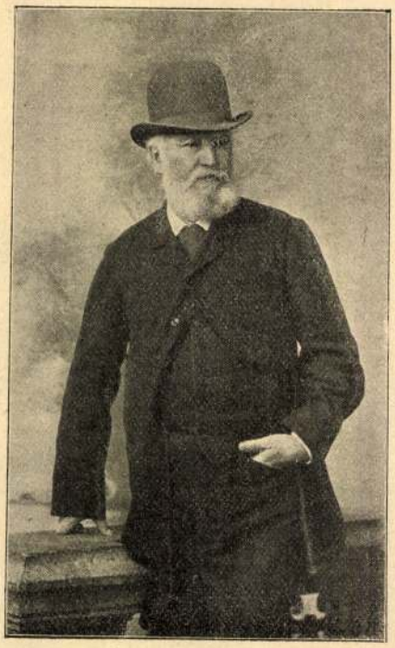

Thán Mór

Halotti beszéddel kezdődnek e sorok: két koporsó födele zárult le ezen a héten, mindenkorra eltakarván két magyar művésznek földi maradványait. Idegenben, déli vidéken hunyt el mind a kettő: *Thán* Mór Triesztben, *Karvaly* Mór Meránban. A régi festőgárda és a fiatal is elvesztett egy-egy képviselőt. Az egyik rég befejezte művészi pályafutását, amely akkor állott delelőpontján, amidőn mi legtöbben még a legapróbb iskolákat jártuk. A másik most jutott csak igazi fejlődése küszöbére.

Thán Mórnak fényes szerep jutott az elnyomatás borus éveiben. Orlay Somával, Madarászszal, Székely Bertalannal együtt ő is ama patriótikus nagy képek festésére adta magát, amelyekkel a sivár jelenbe mintegy beleköltöztették a magyar haza multjának fényét. Történelmünk megrázó és lelkesítő jeleneteit vetette vászonra Thán olyan korban, amikor bűnszámba vették a hazaszeretetet. Bátorság és ihlet kellett hozzá, megvetése a hatalom kegyeinek s bizalom abban, hogy szebb napokat is lát még Magyarország.

Thán nagy lelkesedését a szabadságharc viharjaiból szívta magába. Mint fiatal ember kardot kötött s végigküzdötte a nagy csatákat Világosig. A hatalmas impressziók sugallatára tömérdek vázlatot készített a csatamezőkön, azok azonban, fájdalom, mind elvesztek. De nem veszett el a szellem, amelyet e vázlatok az ifju művész lelkében fölkeltettek. A magyar gondolat hatalmassá éledt benne s a szabadságharc után magával vitte azt Bécsbe, Párisba, Londonba, Olaszországba. Végre a hatvanas években módjában állott hazaköltözködni. Ekkor itthon már ösmerték nevét. A *Mohácsi csata*, amelyet Párisban komponált, litográfikus lenyomatokban széltében elterjedt az országban. Ezzel kezdte meg diadalmas történeti képsorozatát, amely nagyszabásu illusztrációja Magyarország multjának. Akkor Thán volt egyike a magyarság legünnepeltebb festőinek. Bámulták nagyméretü kompozicióit, amelyek a bécsi Rahl iskolájának szellemében készültek. Hogy Thán később sokat vesztett népszerűségéből, annak éppen a Rahl modorához való szívós ragaszkodása volt az oka. A Rahl-féle művészi fölfogás rövid éltü volt: a modern szellem elsöpörte. Thán Mór azonban hűségesen kitartott mellette, mint annak az iskolának utolsó fegyvervivője. Ez a kitartás népszerűségébe került. Egyre több konfliktusa támadt az ifjabb művésznemzedékkel, a mely kiméletlen erővel kezdte hirdetni a 80-as években a modern művészet szózatát. Az ellentétek oly élesekké váltak, hogy Thán végre itthagyta Budapestet és Olaszországba költözködött. Azóta csak rövid időre tért vissza Magyarországba. Legutóbb gyöngülni kezdett s egészen búcsut mondott a festészetnek. Triesztbe ment lányához s ott halt meg március 11-én.

Uj Idők 1899. V. 25.

Vidék.

* **Alvincen** mult hetfőn temették el Binder Sándor birtokost, ki munkás életének 45-dik évében halt meg, rohamos tüdőlobban. Saját faja, az erdélyi szászság érdekében nevezetes érdemei voltak. Hosszasb ideig a Nilus két ágának összefolyásánál, Chartumban osztrák alkonzul volt s ez állásában gyűjtötte azt a sok becses néprajzi és forróövi tárgyát, mely a szebeni szász muzeum egyik róla nevezett osztályát képezi. Hazatérve Alvincen telepedett le, hol ritka szorgalommal és szakértelemmel rendezett gazdasága akárkinek is tanulságúl szolgálhat. — Miskolcon pedig temették el a város egyik legérdemesb polgárát: a 63 éves korában elhunyt Kun Miklóst, ki a közügyek régi bajnoka és mindig hű hazafi volt. A szabadságharc előtt mint a város tevékeny főbirója tünt ki, s hivatalos buzgalma mellett jutott ideje arra is, hogy megirja és kiadja »Miskolc városa történetét.« Később a szőllőmüvelés, bortermelés emelésén fáradozott jó sikerrel. Két fivére, négy gyermeke és egy unokája jelentik a derék férfiú elhunytát.

** **Veszprémből és tájáról** párszor közleményt küldtek be hozzánk az öreg Tallián Pálné urhölgyről. Oly koros emberek küldték, kik ismerik ez agg nőt évtizedek óta, s igy állitásaikban meg lehetett bizni. A közlemények ugy tüntették föl e szokatlanúl nagy kort ért urhölgyet, mint régente a veszprémi társasélet egyik fő főtényezőjét s mint vidámkedélyü, magyarérzületü és az agg korban is éptestü-lelkü aszszonyságot. Szóval mint igazi ritka egyént. Van azonban Veszprémben valami Mustos János nevü ur, (mint mondják: ez öreg asszonyság ügyvéde,) ki mindig megbotránykozik közleményeinkben, holtra ijedezve küldi a cáfolatot s ugy látszik, azt a kiváltságot követeli magának, hogy ez öreg asszonysághoz csak neki van köze s csak az az igaz, a mit ő tud róla. Hagyján, mikor téves adatot igazit helyre; ezt mindig köszönettel veszszük, mint például egyik tudósitónk ellenében azt az értesitését is, hogy ez urhölgy nem lakott soha Adándon, nem volt ott birtokos s igy sem az adomás requimen, sem a birkozáson nem lehetett jelen. Meglehet, abban is igaza van Mustos urnak, hogy ez öreg asszony még nincs száznyolc éves. Hanem hogy hát mennyi éves, azt — ugy látszik — maga sem tudja, mert cáfolatában igen határozatlanúl irja, hogy csak a 96 évet élte túl.« De hát a száznyolc év nincs-e szintén túl a 96-on? Egészen mulatságos azonban Mustos ur felfogása azzal az adattal szemben, hogy ez öreg asszony 1864-ben, a veszprémi lövölde megnyitásán még táncolt, (t. i. a megnyitó lassúban.) Ennek emlitését ő nagybölcsen »megszólásnak« tartja, holott tudósitónk ép e pontnál Nagy Lajos királynak életfris öreg anyját tette vele párhuzamba, a mi a legkorlátoltabb olvasót is egyszeribe tájékozhatná, hogy itt koránt sem tiszteletlen szándék vezette a tudósitó tollát. Mustos ur ugy látszik a táncot valami szörnyü szégyenletes dolognak tartja, mert e tekintetben igy ir: »Hogy a veszprémi lövölde megnyitásákor, különösen pedig a saját házába gyüjtött vendégei fiatalságát, jó példával elől menve, tánccal vigadásra vezette, ezt, mint valóban többször megtörtént dolgot, ha talán szégyen volna is, tagadni nem lehet.« Biztositjuk Mustos urat, hogy teljességgel nem szégyen s igy nem is szükség tagadni. Ha mi a régi magyar világ asszonyainak derült kedélyét s idős korukban is megőrzött ruganyosságát olykor-olykor emlegetjük, (s példát rá egy még élő agg asszonyság képében is szivesen idézünk,) azt nem egyéb célból teszszük, mint hogy a mai világban hamar beálló testi és lelki bágyadtság mellé ellenképeket állitsunk. Ennélfogva ilyenemü adomákat (kapunk azt akár a veszprémi, akár máshol lakó öreg hölgyről,) közleni fogunk ezentúl is, bármint hüledezzék bele a Mustos János ur hideglelős felfogása.

[redacted]

imát, Szász Domokos pedig kitünő emlékbeszédet mondott. — **Aradon** Bulyovszky Lilla már megkezdte vendégszereplését. — **Esztergamban** ily cimü füzet jelent meg: »Esztergommegye tanügyi állapota és Esztergom-város elemi iskolai 1874-ben,« irta Németh Antal, tanfelügyelő, ára 20 kr. — **A pécsi szinügyi bizottság** okt. elsejétől a jövő évi virágvasárnapig tartó idényre pályázatot hirdet, drámai, népszinmüi és operette-előadásokra; a pályázat határideje május 31-dike. — **Debrecenben** e napokban is hó esett. — **Egy Ládai** nevü fiatal ember, ki gazdájától, Marosfi kereskedőtül árúkat sikkasztott el, Aradon az utcán lőtte magát agyon, midőn egy rendőr el akarta fogni.

Bécsi hirek.

*** **A király utja.** Ő Felsége szerdán reggeli négy órakor indult el Zárából kocsin Berkovácra, hová nyolckor érkezett meg. Ünnepélyes fogadtatása után megszemlélte az ujonnan felállitott nemzeti öltözetü honvédzászlóaljat, aztán kihallgatást adott, s fél kilenckor lelkesült üdvkiáltások között tovább utazott. Karinban a tengerparton zárai polgárok frisen halászott osztrigával kinálták meg a királyt, ki egy morlák kunyhóban reggelizett. Obrovácra délben érkezett meg a lakosság, a katonaság lelkesült üdvözlései közt. A kihallgatások után d. u. egy órakor viszszaindult s Smilichben a lóváltás ideje alatt kérvényeket fogadott el. Délután öt órakor már ismét Zárában volt. Az idő hideg volt s a bóra folytonosan dühöngött, de ez nem akadályozta meg Zára lakosságát, hogy Ő Felsége megérkezése estéjén ujra kivilágitást ne rendezzen. A tömeg az utcákon a legszebb rendben hullámzott föl-alá. A községtanács Ő Felségének igen szép, izléssel kiállitott albumot nyujtott át, mely a zárai nevezetességeket és tájképeket tartalmazza. A király tegnap reggeli hét órakor derült időben, csöndes tengeren, a közönség viharos zsiviói közt Zaravecchiába és Sebenicoba utazott. Elutazása előtt ezerkétszáz zárai szegénynek 2900 frtot adományozott.

*** **A keleti vasuti szelvények** hamisitása ügyében a bécsi esküdtszék tegnapelőtt mondta ki itéletét. Waisz Károly Józsefet és ennek nővérét: Springer Róza üzérnőt (ki pedig magát ártatlannak kivánta feltüntetni) vétkeseknek találta. Az elsőt négyévi, a másodikat tizenöthavi börtönre itélte a biróság. Ők Nyitrából, izraelita családból származtak, de Waisz keresztyén leányt vévén nőül, katholikussá lett. Ez utóbbi egy darabig Pesten a keleti vasutnál dolgozott, de aztán Bécsbe ment, gondolván, hogy »nagyobb vizben nagyobb halat lehet fogni,« de ctt sokat vesztett az üzleteken s végre csaláshoz, a szelvények hamisitásához folyamodott. Deutsch Adolfot, ki a szelvények nyomatatására a Deutsch Móric pesti nyomdáját megnyerte, s ki tagadta bünrészességét s azt mondá, hogy mit sem tudott arról, hogy hamis papirok nyomatását kivánták, az esküdtek fölmentették. E pörnek Pesten következik a folytatása: Deutsch Móric nyomdász ellen.

*** **Bécsi hirek.** A herceg Auersperg-palotában tartott jótékony előadások tiszta jövedelmét, 11,300 ftot, hirszerint, a pesti Erzsébet-árvaháznak és a bécsi hazafias nőegyletnek adták egyenlő részekben. — **Ötödik Ferdinánd** május második felében ploschkowitzi nyári kastélyába fog menni; neje is oda kiséri, lemondva olaszországi tartózkodásáról. — **Gróf Hunyadyné** szül. Zichy Julia grófnő (gr. Hunyady László képviselő anyja,) ki a harmincas években hires szépség volt, tegnapelőtt meghalt Bécsben, csak nehánynapi betegség után. — **Tarnóczy** salzburgi érsek oly veszélyes szembetegséget kapott, hogy se nem olvashat, se nem irhat. — **Vaillant Lajos** bécsi szinész 75 éves atyja agyonlőtte magát, a mint hátra hagyott levelében kijelenté: menyének kiméletlen bánásmódja miatt. — **Herceg Rohan Viktor** dragonyos ezredest nyugalomba helyezték.

Külföld.

*** **Boyton kapitány.** Doverből irják, hogy az ottani lakosság nagy izgatottsággal várta Boyton kapitányt, a »müvészúszó,« elindulását, ki e hó 9-dikén reggeli három órakor vetette magát a habok közé, hogy mentőkészüléke segitségével a doveri parttól Boulogne-ba, vagyis Angliából Franciaországba uszszék. A merész vállalkozó először esti tizenegy órakor akart elindulni s csak azért választotta később a reggeli órákat, hogy ne legyen kénytelen az éjfél felé támadó tengeráramlattal küzdeni, mely könnyen kelet felé hajthatta volna Dovertől. Reggeli hat órakor már igen jelentékeny távolságot uszott át s az áramlattal derekasan tartott nyugatnak. Egy gőzös kisérte. Jókedvvel és koronkint szivarra gyujtva uszott tovább. A hajóról postagalambot bocsátottak fel, mely Folkestonba a következő tudósitást vitte: »A csatorna közepén, reggeli fél nyolc órakor. Pompásan megy. A kapitány már tizennégy mértföldet uszott át s még kilencet fog uszni. Szivarozik. A grinezi fok már látható.« Szombaton, a Boulogne sur-mer partjairól a következőt táviratozták: »Boyton kapitány, ki ma reggel három órakor a doveri partról uszva elindult, esti háromnegyed kilenckor az itteni kikötőbe érkezett. Óriási néptömeg várta s rendkivüli lelkesedéssel fogadta.« A kapitány, ki másnap a boulognei kaszinóban felolvasást tartott mentő-készülékéről, kedden visszautazott. Boyton életéről a következő részleteket irják: Pittsburgban (Pennsylvániában) született, több évig volt az amerikai tengerészet szolgálatában; később részt vett a juarezi guerilla-harcokban, majd 1870-ben besoroztatta magát a havrei franc-tirailleur-ök közé. A háború bevégezte után visszatért az egyesült államokba s New-Jersey szigetén egy »életmentő társulat«-ot alapitott.

*** **Külföldi hirek.** A **német trónörökös** olaszországi utazásáról azt irják, hogy az magánjellegü lesz, a Po mellett fog tartózkodni s az olasz királylyal nem találkozik; ha csak később nem. — **Hágában** május 16-dikától junius 27-dikéig mükiállitás lesz élő müvészek munkáiból. — **Verdi** Londonba megy, Manzoni-requiemjét előadatni. — **Franciaország** számára Netolitzen, (Csehországban) tizezer katonalovat vettek. — **Sydney Dobell** hátrahagyott költeményeit ismerteti egy angol lap s elismeréssel emeli ki, hogy a költő a legmelegebb érdeklődéssel viseltetett a magyarok sorsa iránt, szabadságharcunk alatt lelkes költeményeket irva rólunk.

Felelős szerkesztő: **Vadnai Károly.**

Bérlet 14. szám.

NEMZETI SZINHÁZ.

Budapest, pénteken, április 16-kán, 1875.

Először:

Panna asszony leánya.

Eredeti népszinmü 3 felv. dalokkal. Irta Abonyi Lajos. Zenéjét szerkesztette Nikolics Sándor.

Berkeszi Peter, földesur	—	—	Feleki.
Dolyoni Konstancia, unokahuga			Bogdanovics Kr.
Berkeszi Zoltán, unokaöcscse	—		Nagy Imre.
Duránczay Samu, barátja	—	—	Komáromy.
Orgoványi Menyhért	—	—	Szigeti Imre.
Bozsur Antal	—	—	Pintér.
Vince, fia	—	—	Benedek Lajos.
Rozson Elek	—	—	Karikás.
Málczai Péter	—	—	Kazaliczky.
Pali, fia	—	—	Körösmezei.
Köncsögi Pista	—	—	Benedek.
Köncsöginé, szül. Fellegvári Rozina			Szathmáry L.-né.
Micu, fiuk	—	—	Előry.
Rubint Jancsi, ispán Berkeszinél			Tamássy.
Panna asszony	—	—	Paulayné.
Cziczelke, leánya	—	—	Blaháné.
Bocskor apó, Panna nagyapja	—		Ujházi.

Unger F. W. fia,

Deák-utca 5-dik sz.

1835-ben alapitott

rövid-, szövött áru és fehérnemü üzlet

az igen t. férfiközönségnek egy kitünő fehér **chiffon-inget** jótállás mellett ajánl darabonkint . . 1 frt 35 krjával,
szegélyezett mellel » . . 1 » 55 »
szép sima széles mellel » . . 1 » 90 »
szép ferde vagy haránt mellel darabonkint 2 » 30 »
igen szépen himzett mellel darabonkint 2 ft 30 krral és fölebb.
Azonkivül mellbetételek nagy raktára, egy darab szegélyezve 24, 26, 45 krtól kezdve; ugyanazon ferdén vagy himezve, ugy chiffon- mint vászonban valamivel magasabb áron.

Férfi fehér, szövött lábra való, 12 pár 1 frt 60 kr, 1 frt 80, 2 frt, 2 frt 50, 3 frt; szinesek gép által kötve 12pár 2 frt 80 kr, 3 frt 20, 4 frt, 5 frt, 5 frt 50 kr.

Gyermek-, leány-, nő- és férfiharisnyák nagy raktára.

Gazdagon választása **női fehérnemü.**

Gazdag raktárunk áru-jegyzékeivel levélileg kifejezett kérésekre dijmentesen szolgálunk. 101

Hampel Győző

Budapesten, nagy-(három)-korona-utca 16-dik szám,

(Hampel-féle ház).

Napiárak vámfontkint.

Cukor, legfinomabb	24½	kr.	
» finom . . .	24	»	
Kávé, Mocca finom .	82	»	
» **Cuba,** val. Bordeaux	95	»	
» Cuba, legfinomabb	85	»	
» Java, finom . .	78	»	
Mandola édes . . .	48	»	
Malozsa szőllő . .	35	»	
Salátaolaj üvegestül .	70	»	
Házi szappan, szegedi	21	»	
Gyertya, stearin 6-os s 8-as	50½	»	
Rizs, olasz fényes . .	14	»	
» Rangoon finom .	10	»	
» Aracan jó . .	9	»	
Lencse, stockeraui . .	18	»	
Borsó, hámozott, . .	11	»	
Bab, kis és nagy . .	8	»	
Szilva, valódi török .	18	»	
Lekvár, slavoniai, édes	16	»	
Mák, kék	24	»	
Dió, egészséges . . .	12	»	
Keményitő, jegecekben	18	»	
» Tüllanglais	15	»	
Pezsgő, francia, palack	3.50	»	

Kivánatra az árukat házhoz is küldöm dijmentesen.

Cukorból csak süveg számra adok, a többi cikkekből pedig legalább egy vámfontot, miből 112=100 bécsi fontnak megfelel.

Üzleti helyiségem hétköznapokon d. e. 8—12-ig és d. u. 2—7-ig nyitva tartatik.

Vidéki szives megrendelések legnagyobb figyelemmel és pontossággal utánvétellel eszközöltetnek; minden e jegyzékben nem emlitett cikk a **legolcsóbb árakon** megszereztetik. 106

Maison Okolitsányi

Bécsből

tisztelettel értesiti a t. c. női közönséget, hogy a legpompásabb és előkelőbb párisi **divatmintákkal,** ugymint: **tavaszi és nyári öltözék, Confectio, kalap** és **fehérnemüekkel** épen most érkezett meg **Párisból**, miért a t. c. urhölgyek szives látogatását kéri.

Rövid ideig a **»Magyar királyhoz«** cimzett szállodában 7- és 8-dik számok alatt tartózkodik.

Budapesten, 1875 april 9. 147

Maison Okolitsányi.

Tulajdonos: **Tóth Kálmán.** Kiadja és nyomatja az **»Athenaeum«** irodalmi és nyomdai részvénytársulat.

Csakugyan. A fickó visszatér. Odavet öt centdarabot a pénztárnoknak s hetyke méltósággal lép a szentélybe. Ugy félvállról még odakiált felénk:

— Kicsikartam az egy cent-t anyámtól.

A kincstárnok pedig folytatja:

— Nem megmondtam, hogy visszatér e mákvirág? A kölyköknek ma jó napjok volt: az utca sáros s hozzá sütött a nap. A dandyk ilyenkor tizszer tisztittatják cipőiket az utcán. Tudom, hogy Mickeynek több pénze van, mint négy cent.

— Vannak-e leszállitott helyárak az önök szinházában?

— Ritkán. Ha esik, havazik vagy hideg van, a fiúkat beeresztjük hármát tizennégy centért, párját kilencért. Rendesen azonban öt cent jár a bemenetért. Nem szabad engednünk, különben nyakunkra jön a a fiúsereg és féláron szeretne bemenni.

— Körülbelől mennyit vesznek be esténkint?

— Három, egész hét dollárt. Ma lesz tán négy dollár. Mult vasárnap tizenegy dollár hatvan cent volt a bevétel. Tiz dollár is szokott lenni a pénztárban.

— Hányszor adnak egy darabot?

— A némajáték rendesen egy hétig fentartja magát. A fickók azonban minden este uj darabot szeretnének látni öt centjökért.

— S meddig tart az előadás?

— Nyolctól féltizig s néha tovább is.

A társalgás félbeszakadt, mert odabenn a nyitány vette kezdetét. Állt pedig a zenekar egy harmonikából meg egy pár castagnetteből, vagy jobban mondva fapörgettyüből.

A zenész urak a függöny mögött a szinpadon remekeltek. A közönség nem láthatta őket, de borzasztóan tapsolta bájos darabjaikat. Ronda, utcai dalok voltak: »Up in Avenue A,« »My Gal,« »O! Susanna« stb.

A nézőtér nyolcvan vagy kilencven, mindkétnemü egyénnel volt telve. Életkoruk 5—25 év. Magatartásuk kifogástalan.

A Grand Opera House egyrangú a vándorszinészek bódéjával, életével. Adnak benne mindenfélét, a mi az ily közönségnek csak inyére lehet; jeleneteket, töredéket oly rémdarabokrúl, melyeket más szinházban lestek el; a törvényszéki tárgyalások paródiái, melyek nagy derültséget okoznak a házban; szerződött akrobata pedig bukfenceket hány a »zenekar« ütenyei szerint, mig az »ir komikus« coupletkat énekel.

Az öltözék természetesen leggyöngébb oldala a társaságnak. Mindazáltal a t. c. közönség, mely kegyes volt becses jelenlétével megtisztelni a szinházat, nem akad fen, az efféle kicsinységen; ellenkezőleg harsogó tapsviharral tüntet ki minden egyes művészt minden egyes jelenet után.

Fővárosi hirek.

* **A redout nagy termében** tegnap fényes müestély volt: három pompás élő képlet és kis francia vigjátékok bemutatása mükedvelők által, gróf Zichy Jenő rendezése mellett. Ez estélyről, mely a műcsarnok számára nagy összeget jövedelmezett, pár hét óta sokat beszéltek. Nem is ok nélkül kelté föl a közönség érdekeltségét. Lehmann igen ügyesen rögtönözte a szinpadot, s csak az akusztikát nem birta a mükedvelők hangjához kedvezővé tenni. Már a főpróbának is sok nézője volt, köztük gr. Zichy Edmund, ki Bécsből jött le s a rendezésben buzgó fiának müértő támaszúl szolgált; Majláth György, kinek lelkes neje intézte e jótékony vállalatot; számos főrangú család, Hauck Minnie k. a., sat. Hát még a tegnapi estnek milyen szép közönsége volt, mely ujra meg ujra kivánta látni a pompás élő képleteket, melyek rendezésében Than Mórnak is sok érdeme volt. »Saba királynője« egész keleti fényben tünt föl s Rapp Irma k. a. (arany fejékével s aranytól ragyogó fehér köntösében) igazi orientalis szépség. Társnői: a szőke hajú Rauscher Paula (fehér kashemirben, rózsaszin alsó ruhával,) s Fekete Blum Fanny (zöldben, aranynyal,) valamint a Salamon király (gr. Zichy N.) uszályát tartó gr. Pallavicini Adél (kék köntösben, fején leomló sárga kendővel) pompás tableaut képeztek. A »Rembrandt műtermé«-ben a festész (gróf Zichy Lajos) egy urhölgyet (b. Lipthay Béláné) arcképez, s a falon két szép női kép látható: »Titian leánya« (Schnierer Aladárné, vörös bársonyban, nyakán sárga kendővel, arany szőke hajában gyöngyökkel) s a »Zsidó ara,« (gr. Pallavicini Adél, vörös atlasz zubbonynyal, fekete bársony derékkal, homlokán arany pánt, fején bársony föveg.) »Cornaro Katalin,« cipruszi királynő, Makart pompás festvénye után, igazi szemkápráztató látvány volt. Forinyák Gyuláné, sárgavirágú fehér selyemben, hermelines arany fehér brocat köpenyben, piros bársony föveggel, nagyon illett e képlet központjának. Udvarhölgyei s a kép többi alakjai, kikről holnap bővebben irhatunk, szebbek voltak a Makart alkotásainál is, mert éltek. Kár volna e képleteket még egyszer be nem mutatni. A kiválasztott vigjátékok a nemzeti szinpadról is ösmeretesek,) a francia vigjáték a »Nyolcadik pont« cime alatt; a »Fehér Othello« (Bulyovszky Lilla forditásában) egykor szintén sokat előfordult a játákrendben. Előadásukról holnap lesz szó lapunkban.

* **Mai számunkban** egy amerikai beszély közlését kezdjük meg: »A gyógyszer« cim alatt. Eredeti cime: »Marjorie Daw.« Irója Aldrich T. B., az amerikai olvasó világ egyik igen kedvelt elbeszélője, kit rendesen Bret Harte-tal szoktak együtt emlegetni. Legalább oly gyorsan vergődött hirre honában s müveiből ma már egy pár kötet francia és német nyelvre is le van forditva. Derült szellemü, jóhumorú, találékony elbeszélő, ki rendesen a szalonvilágból, vagy legalább a müveltebb körök életéből szokta meritni beszélyeit, minélfogva nem annyira eredeti, mint a mélykedélyü Bret Harte, ki a kaliforniai salakos élet mocsarából mutatta föl az emberi, a költői érzések és vonások drága gyöngyeit. Méltó azonban, hogy Aldrich szintén ismeretessé váljék a magyar olvasók előtt. Tudtunkkal, eddigelé még egy müve sem jelent meg magyarúl, s igy a »Fővárosi Lapok« mutatja őt be a hazai közönségnek először, mint bemutatta nehány év előtt Bret Harte-ot is »Mliss« cimü beszélyében. Egyik rendes forditónk: Ujkéri (Sárváry Elek) tollából eredt mind a két beszély átültetése.

* **A nőképző-egylet majálisát**, mely május elsején lesz a Margit-szigeten, már emlitettük. Gróf Teleki Sándorné alelnöknél tegnapelőtt már a tervet is megállapitották főbb vonásaiban. A belépti jegyhez, mely alkalmasint egy forint lesz, ráadásúl egy ingyensorsjegyet is csatolnak az egylet jövő tavaszi nagy sorsjátékára, melynek főnyereménye (ötezerforintos ezüst készlet) ma már a váci utcai Granichstetterféle ékszerkereskedés kirakatában látható, a majális napján pedig a szigeten csinos sátor alatt állitják ki a többi nyereménytárgygyal együtt. A majális emelésére a hajós egyletek is megigérték közreműködésüket, versenyt rögtönözve a sziget csúcsán. A sziget különböző pontjain tarka sátrak alatt urhölgyek fognak árúlni frisitőket, virágbokrétákat, emlékcikkeket. Lesznek felállitva szerencse-kosarak is, tréfás nyereménytárgyakkal. Déltől kezdve két katonai s egy nép-zenekar felváltva játszanak. Alkonyat felé Siposs Antal rendez mükedvelői hangversenyt. Ezt táncvigalom követi. A programm sokat igér és bizonyára be is váltja teljes sikerrel, ha csak a szeszélyes időjárás nem rontja meg az örömet, a mi rút irigység volna tőle.

* **A képviselőháznak** tegnap is igen rövid ülése volt, melyben egy pár függő ügyet intéztek el. Az elnök jelenté, hogy a székelyudvarhelyi kir. járásbiróság a sajtórendtartás elleni kihágással vádolt Ugron Gábor képviselő ellen a vizsgálat foganatositásának megengedése iránt kérvényez; a kérelmet a mentelmi bizottsághoz utasitották.

* **Mária Valéria** főhercegasszonyrúl érdekes hireket beszél a »Pesti Napló.« A főhercegnő anyanyelve tudvalevőleg magyar s most már ama korba lépvén, midőn a rendszeres tanulást megkezdheti, a tantárgyakat is magyar nyelven fogja tanulni. A királyné udvarmesteri hivatala már felszólitotta a közoktatási minisztériumot, hogy az általa kiadott taneszközöket küldje meg a főhercegnő számára. Ama nagyszámú taneszközök közül, a »Napló« tudósitója megemliti a Gönczy-féle térképeket és magyar szövegü földgömböket, a planetariumot, és telluriumot, valamint a mértéktáblát és a hozzá való magyarázatot; a Nagy László-féle »beszéd- és értelemgyakorlatok«-at stb. Érdekes tudni, hogy Mária-Valéria az első főhercegnő, a ki magyarúl nyeri elemi képeztetését.

* **Hajós Zsigmond**, szinházunk volt tenoristája, e napokban Budapestre jő, s mivel a prágai szinház, melynek tagja volt, más bérlő birtokába megy át, szerződni ohajt a nemzeti szinházhoz. A »Nemzeti Hirlap« pedig (s vele együtt mi is) azt ohajtja, hogy hangja a régi, de követelése szinházunk mai viszonyainak megfelelő legyen.

* **Richter János**, mint mondják, talán már májusban elmegy Bécsbe. »Sok időre pótolhatlan az ür, — irja a »M. Politika,« — melyet e férfi távozása hagyni fog. Vele is alkalmasint ugy járunk, mint sok más, eléggé nem méltányolt kincscsel, melynek értékét csak akkor ismerjük föl egészen, mikor már elvesztettük. Megtámadták, hogy miért nem tudta az operát rögtön a legmagasabb szinvonalra emelni, s feledték, hogy öröklött bajokkal kellett küzdenie; azon a téren pedig, hol mindent ujra lehetett alkotnia, a zenekari hangversenyek terén, Európa nagy fővárosainak vetélytársává tette Budapestet. S midőn távozik, nem hiányzanak a sajtóban a középszerűség érdekében emelkedő oly hangok is, melyek veszteségünk fölötti örömüket nem röstelik tolmácsolni. Ezek azonban vajmi elszigetelten állanak s valamint a müvelt közvélemény nem ült föl a Richter ellen »germanizáció« ürügye alatt annak idején meginditott oktalan lármának, ugy most is a távozása fölötti közsajnálkozás szava elfojtja amaz izléstelen s nem is önzetlen kifakadások rikácsolását.«

* **Az östörténelmi és embertani kongresszus érdekében**, mely — mint jelentettük, 1876. aug. 16-dikán Budapesten fog megtartani, Pulszky Ferenc, mint a szervező bizottság és a kongresszus elnöke, felhivást tesz közzé, melyben mindenelőtt felszólitja a megyék monographusait, mérnökeit és az egyes gyüjtőket, hogy térképek és egyéb adatok beküldésével tegyék lehetővé egy oly szaktérkép létrejöttét, melyen hazánk eddig ismert lakhelyei, sáncai, pogány várai, halotti halmai a rómaiak uralmáig be legyenek vezetve. Jelenti egyszersmind, hogy a kongresszus tartama alatt a fővárosban kiállitás lesz a történelemelőtti tárgyakból. Minthogy csekély ama jegyzetek száma, melyek szakértők által rendezett ásatások alkalmával készültek, s aránylag kevés hitelesen konstatált lelet van, tudományos ásatásokra hivja fel az illetők figyelmét, hogy azok jegyzőkönyveit a talált tárgyakkal a kongresszusnak be lehessen mutatni. Különös sulyt fektet a felhivás az érctárgyak vegytani kémleteire és az emberek szerszámaival talált állatcsontok meghatározására. A kongresszuson az értekezések francia nyelven tartatnak. Az elnök felhivja az illetőket, hogy az iránt, mikint kivánnak az elősorolt teendőkben résztvenni, e hó 30 dikáig nyilatkozzanak.

* **Jótékonysági bazár** lesz vasárnap, hetfőn és kedden a Szabó-udvar melletti Mendl-házban, a józsefvárosi második kisdedóvó-egylet javára. Az előadást következő urhölgyek voltak szivesek elvállalni: délelőtt Bányai Döméné, Banovits Kajetánné, Böhm Sámuelné, Dreszler Katalin, Kelen Józsefné, Macher Károlyné, Novelly Antalné, Radocsay Lajosné, Winkle Nándorné urhölgyek, Böhm Vilma, Makay Mariska és Nikászy Karolin k. a. A délutáni órákban: Apáthy Istvánné, Bulyovszky Lilla, Schnierer Gyuláné, Szentkirályi Albertné, Tátray Lajosné urnők, Böhm Emilia, Helvey Irén és Laura, Holtmann Irma, Humann Eliz, Rosemberszky Aranka és Vogl Lujza k. a. A hölgyek e névsora bizonyára elég vonzerőt képvisel.

* **A pókokrúl** Hermann Ottó érdekes előadást tartott a természettudományi társulat szerdai szakülésében. Ő e társulat megbizásából gyüjtött s most az eredményről adott számot. Egyszersmind a pókokat tárgyaló irodalomrúl is vázlatot bocsátott előre. Ez állatok első buvára Aristoteles volt, de az ó-kor symbolikus állatnak tekinté a pókot, mig a középkor irtózott tőle, mint mérges jószágtól s csak az ujabb kor vette azt rendszeres vizsgálat alá. Az első tudományos kutatók svédek voltak, hazájukban 308 fajt mutatva ki. Az angolok 304-et, a németek 350-et ismernek saját földjükről, mi magyarok pedig 326-ot. A Herman gyüjteménye igen érdekes. Százhárom lelhely van abban képviselve, s található példány benne a Kriván magas csúcsáról s az aggteleki barlang kétezerkétszáz ölnyi mélyéből.

* **Egy szegény zsidóleány** nagy feltünést okozott tegnapelőtt délben a három-dobutcában. Szaladva kergette az őt csufoló utcagyermekeket, s midőn nem foghatta el őket, egy robogó kocsi elé vetette magát. A kocsisnak sikerült azonban lovait még jókor megállitani. A lány ekkor kacagva ugrott föl s dalolni kezdett. Kérdezték: kicsoda? Azt felelte: »Meiselesz Anna.« »Hol lakik?« »Az égben.« »Hol az az ég?« »Ott, a hol e cudar kölykök nem merik bántani a szentet.« A szegény őrült lány szentnek képzeli magát, s ápolás hiányában folyvást kóborol az utcán.

* **Rövid hirek. A Valéria-nőegylet**, melynek 13,608 ftnyi vagyona van, vasárnap d. e. tiz órakor tartja közgyülését a városház tanácstermében. — **Gr. Zichy Manót** alaptalanúl keverték az »Országos biztositó társaság« igazgató tanácsosai közé; megválasztották ugyan, de nem fogadta el, mindig távol tartva magát a spekulációktúl. — »**Salomé**«-nak szerdán csak kis közönsége volt, noha két legjobb müvésznőnk: Prielle Kornélia és Felekiné asszonyok játszták főszerepeit. — »**Több ur**« a közuti vaspálya ujpesti indóháza termében e hó 24-én zártkörü tánccestélyt rendez egy »köz-betegápolda« javára. — [illegible] vállalatra april 12-dikéig 938 aláiró érkezett; a határidő 20-dikáig tart. — **Péchy Tamás** miniszter elutazott Szikszóra, hol őt tegnapelőtt egyhangulag választák meg ujra képviselőnek. — **A müegyetemen** jövő vasárnaptól kezdve minden vasárnap d. e. 8—10 órakor nyilvános előadások lesznek a méhek életéről és tenyésztéséről. — **Lindley-t**, a vizvezeték épitőjét, keresik az adóvégrehajtók, miután tizennyolcezer forint adóhátralékkal tartozik. — **A »független párt«** május 9-én ünnepélyesen készül leleplezni Böszörményi László siremlékét. — **A »vadász kürt«**-re épitendő negyedik emelet munkáját már megkezdték. — **A legfelsőbb itélőszék** is kötélhalálra itélte Haits Sándor kocsmárost, ki huga iránti szerelem miatt megölte nejét a »száz ház« egyikében. — **Gambetta** Párisból fővárosunkba érkezett s a »Hungáriá«-ba szállt; de nem a hires szónok, hanem egy hasonló nevü kereskedő. — **Kaunitz Tivadar** a fővárosi királyi zálogház igazgatója szerdán 43 éves korában meghalt.

*

Fővárosi Lapok 1875

Than Mór

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 MÁR 13.

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

Évforduló-naptár

1021

65 évvel ezelőtt, 1899. március 13-án halt meg Than Mór festő, történeti festészetünk egyik jelentős művésze. Első nagyobb műve Nyáry és Pekry elfogatása (1853) című. A szabadságharc utáni elnyomatás hangulatát tolmácsolja az Ujoncozás. Néhány további jelentős műve: Imre király elfogja pártütő öccsét; Onodi országgyülés; A mohácsi vész. Kiemelkedő műveket alkotott a freskófestészetben is.

ra emelik a kocak [illegible]
120-szal több sertést hizlalnak, mint tavaly. S az eleség? A tápért cseretermény t kér a vállalat, lesz-e mit adni? Több vagon abrak hiányzik már most, a tervezéskor ahhoz, hogy a növekedő állományt takarmányozhassák. Igaz, hogy kukoricából keveset terveztek, 14 mázsa májusi morzsoltat vettek számításba holdanként. Valószínű, hogy ennél több terem. Reálisabban kellett volna tervezni. De így hamis képet ad már maga az előzetes számítás is, nem szólva arról, hogy mire építik a tavalyinál magasabb állattenyésztési hozamokat, ha kevés takarmányuk ígérkezik?

Kész tervvel várják a tava-

Than Mór, festőművész

Pesti Napló 1928. jún. 17.

— **Than Mór centennáriuma.** Június 19-én lesz száz éve, hogy megszületett *Than* Mór, a XIX. század magyar festőművészetének egyik legkiválóbb és legtermékenyebb alakja. Óbecsén született az apáti Than-családból, amelynek nemessége a XIV. századból való. 1848-ban jogász volt Budapesten, de a szabadságharc kitörésekor öccsével, Than Károllyal, a világhírű tudóssal és két másik fivérével együtt honvédnek állott. Görgey táborába került s már itt feltűnést keltett százszámra készült rajzaival és vázlataival, amelyekben a tábori és a harci élet jeleneteit, kiváló alakjait örökítette meg. Ez időből való emlékeiből született meg nagy képe: Görgey és táborkara, mely a fóti Károlyi-kastélyban van. 1851-ben a bécsi akadémiára ment, hogy Barabás által is elismert festőtehetségét kiképezze. Itt főképpen Rahl és Führich vezetése alatt csakhamar kibontakozott nagy tehetsége, amely csárdajelenetek és pusztai tájképek mellett a legnagyobb szeretettel fordult a magyar történelem tárgyai felé. Ettől fogva egész élete végéig, amely 1899 március 11-én Triesztben következett be, gazdag fantáziával, párját ritkító munkabírással többszáz befejezett alkotást festett, amelyekkel nemcsak itthon, hanem a külföldön is nagy sikert aratott s az elsők egyike volt, aki a külföld figyelmét a magyar festőművészetre terelte. Ő festette a keleti pályaudvar nagy falfestményét, a ferencvárosi templom freskóit, az oltárképeknek és festményeknek egész sorát.

Thán Mór

l.

Végvári – Szolnok

17. l.

1949. X. 21.

I.

Másolás.

В кла́ссе.

Э́то шко́ла. В шко́ле класс. В кла́ссе вперёди фе́ра. На фе́ре стол и стул. На столе́ мел и чёрный чернила. В чёрный чернильнице чернила. Вперёди

Than Mór

l.

Farkas Munklevelei.

21. l 218. l.

THAN MÓR

Than Mórról

A művészi értékek önmagukban is azok, nem függnek az elismertetésüktől, önmagukat reprezentálják. De azért értékelésükben érzésünknek és akaratunknak része van. Ez a rész a művészet szeretete, az „élet stimulánsának", aminek Nietzsche a művészetet mondotta, a kihatása. Az az érzés és az az akarat, amely ezt a művészet értékelésében részünket termi, esztétikai kielégülést ad. Valamelyest, valameddig megjobbít, felszabadít. A művészi érték kvalitások összessége, a művészetben nincsenek kvantitások, hanem csak kvalitások. Amazokat mérés, egybevetés állapítja meg, emezek önmagukban valók. Than Mór művészi kvalitás volt, önmagában is érvényes érték. Mint ilyent állítjuk be a magyar művészetbe. Tehetség volt-e vagy genie, Than Mór is provokálja ezt a kérdést, amely különben sok szellemi kiválóság megítélésénél fölvetődhetik. Végignézek a két fogalom körül kereskedő irodalmon, például azon a megállapításon, hogy a talentum a képességnek az az összessége, amely a képzelet sajátos irányából és az észbeli tehetségből adódik ki, hogy a megismerő szellemnek kiváló természetes képessége, vagy hogy kiváló érvényesülés a munka valamely területén, a genie pedig azt, ami az emlékezésben vagy a képzelésben él, alkotón rendezi, formálja, közli. A genie önmagából merít gondolatokat, képzeteket. Kant szerint a genie a természetadta mesteri eredetiség a megismerés tehetségének szabad használatában.

GERÖ Ödön: Művészetről, művészekről
Bp. Gergely R. kiadása é.n.

mitosznál és legendánál hatalmasabb, meggyökerezettebb, világraszólóbb az ő művészettörténelmi értékelése. És ezt az értékelést, Munkácsyt, a magyart éri és vele a magyarságot.

Than Mór mindezeknek a megállapításoknak megfelelt, a genialitás s a tehetség követelményeinek is. Bizonyos, hogy jó művész volt, s hogy eredetiség és önállóság volt benne, de hogy tudott járt utakon is járni, másoknál jónak látottakat felhasználni, feldolgozni. Tudott magával beérő és eklektikus is lenni. Tudott az elsők közé emelkedni és a második sorban is elhelyezkedni. És tudott, ez természetesen nem tőle függött, a legellentétesebb megítélésekre alkalmat adni. De reája is érvényes az a tételünk, hogy a művészi értékek önmagukban is azok. Ment ő romantikus és realisztikus festő számba, monumentalitását is elismerték, de hagyományosnak is mondták formaalakítását. Bizonyos, hogy alkotásában nem az extázis hajtotta, amely a tudást, az akarást, az elképzelést a rendes fölé fokozza.

Than Mór nevét együtt szokták emlegetni Lotz Károlyéval, mert egész sor munkánál együtt szerepeltek, ugyanazon az úton jöttek és sokáig egymásmellett jártak, még együtt is dolgoztak. Barátai voltak egymásnak Than haláláig. „Megszakadt életszálai az enyéimmel majdnem egy életen keresztül össze voltak nőve", írta Lotz abban a levelében, amelyben Than Mór öccsének, Than Károly egyetemi tanárnak, bátyja halálán érzett részvétét kifejezte. A közösen vállalt munkáknál az írásos előterjesztéseket s nem egyszer szükséges kifogásokat és panaszokat Than Mór végezte el. Than sem volt erőszakos természetű, csak éppen életrevalóbb, mint az álmatag Lotz. Ybl Ervin idézi August George Mayernek, Rahl egy másik tanítványának, 1882-ben megjelent „Erinnerungen an Carl Rahl" című könyvéből a szerzőnek a mult század hatvanas évei végén írt következő sorait: „Ha az életrevalóbb Than nem ébresztené fel, nem rázná fel Lotzot nyugalmából, úgy még kevesebbet tudnánk róla." Egy olyan pályázati műről volt szó ebben a levélben, amellyel Lotz nem nyert díjat. Pedig Than Mór is szerény ember volt. Mikor Barabás Miklós fölfedezte

és tanítványának fogadta, kikötötte, hogy csakis egy évre áll be tanítványnak: ha a próbaévben nem válik be, mehessen más pályára. Az esztendő leteltével otthagyta Barabást, aki csak nagy keresés után tudott ráakadni. „Azt hittem, nem vagyok festésznek való", így mentegetőzött Barabás előtt. De nem lazult meg Lotzzal való barátságuk olyankor sem, amikor később, nem is egyszer, Lotz miatt mellőzés érte s terveit félretették. Bántódást érzett, de érezte, hogy nem Lotz bántotta.

Nem hatottak egymásra. Közös munkáikban sem. Than Mór is Rahl Károlynak, a bécsi mesternek, tanítványa volt, és tovább maradt hű mesteréhez mint Lotz. De már korán szakított a különben monumentálisan alakító mester könnyed virtuózitásával. Szabatosabb, tisztább és kevésbé lendületes lett a rajza mint mesteréé. Színezéséről azt írja Genthon István, hogy lassankint feladta Rahl bátortalan kolorizmusát s ezt ugyanott mondja, ahol Rahlról megállapítja, hogy „a kolorizmust nem vette oly félvállról, mint kortársai", hogy színezése merészen nekibátorodott, s hogy festési módja újított a festési vérszegénységen. Uhde-Bernays Feuerbach melegebb koloritját Rahltól befolyásozottnak mondja. Rahlról annyiféle a vélemény és ítélet, hogy helyét tőlük függetlenül kell megállnia a művészet történelmében. De azt minden bírálója elismeri róla, hogy a művészek seregéből kiemelkedő, elöljáró egyéniség és hogy értékes lelkületi és szellemi erők hatnak művészetében.

Than Mórt a komolysága, a „hogyan" és „mért" iránt érzett komoly kíváncsisága a tárgyilagosság felé vitte, távol állt Rahl izgatott szubjektívitásától és Lotz Károly érzékeny fogékonyságától, de Rahl történelemről való felfogása kihatott rája élete fogytáig. A történelmi festés tulajdonképpen nagy akciók genrefestése, a genreképek pedig kis akciók történelmi festése, körülbelül ez lehetett felfogása a történelmi festésről.

Izig-vérig történelmi festő volt s a történések dekoratív szépségét festette. Mint ahogy a történelemnek bölcsészete van, úgy van neki költészete is. Amaz gondolkozó, eszmélő megfigyelése, emez díszét megkapó meglátása. Than az ilyen dekoratív jelleget meglátók közé tartozott. Nagyszerű jelenetekben látta a történelmet. Schopenhauer azt tartotta, hogy a történelem az emberiség nehéz álma, de az olyan művészek, mint Than s az ő stílusú történelmi festők a történelemben jelenségek, jelenetek dekoratív egymásutánját látják. Realisztikus felfogással nézik őket és azután monumentális genrefestményekké rendezik azt, amit így megláttak és hozzá elgondoltak. Lotz mindent, még történelmi történéseket is allegóriáknak látott, Thant ellenben még a meseszerűség is tárgyilagos történelmi festésre ösztönözte. Nagy falfestménye, a Vigadó lépcsőházának főfalára festett „Tündér Ilona és Árgirus királyfi", történelmi festmény számba mehet, míg Lotz történelmi festményei a Tudományos Akadémia dísztermében allegorikus festmények.

A Tündér Ilona-képciklust, amelynek megfestésében Lotznak is jókora része volt, Ipolyi Arnold püspök sugalmazta. Ő kutatta ki és eszelte ki a magyar mitológiát és a képek elgondolásában a német romantika hevítette, de Than által megkomponálásukban máris a történelmi, realisztikus, nagyméretű genrefestés nyilvánul meg. Neki is, Lotznak is Rahl ajánlatára adták a képek festésére a megbízást. Az építési bizottság ugyanis Feszl Frigyest, a Vigadó nagyszerű építészét, felhívta, kérjen véleményt Rahl Károlytól Than Mórról és Lotz Károlyról és Rahl azt írta róluk Feszlnek, hogy nyolcvannál több tanítványa közül tehetségükkel, az igazért lelkesedésükkel és fáradhatatlan munkásságukkal tündöklőn kiváltak, s hogy a Vigadóba tervezett kompozícióik, amelyeknek a fényképeit látta, ezt a véleményét még jobban megerősítették.

A Vigadó úgynevezett buffet-termébe Than Attila lakomáját festette meg. Egyik legnépszerűbb fest-

ménye lett, nagy, monumentális, mozgalmas, erősrajzú történelmi kép, érvényesül benne Rahl kompozícióinak hatása, de erőszakos gesztusai nélkül. Szintén azoknak a festményeknek egyike, amelyeket különféle szemszögből a legellentétesebben ítéltek meg. Klasszikusnak és romantikusnak, jelentősnek és sablonba veszőnek mondják. Az ilyen megítélés inkább vélekedés, mint tudás vagy hit s az ilyen vélekedésre ráillik az, hogy a vélekedők szubjektíve szabadnak érzik magukat, objektíve pedig sehogy sincsenek korlátozva. A festménynek különben érdekes története van. Pályázatot hirdettek a fali képre s a pályabírók, élükön Henszlmann Imre és Feszl Frigyes, egyhangúlag Than Mórnak ítélték meg az első díjat, de a városi tanács a helytartótanácsot arra hívta fel, hogy Than ne kapjon megbízást a kép festésére, amely a tanács véleménye szerint, tárgyánál fogva nem alkalmas a kivitelre, már azért sem, mert a vázlatban csakis férfiak szerepeltek, hanem bizassék meg a fali kép festésével Heinrich Ede, aki Miksa főhercegnek, a későbbi mexikói császárnak, udvari festője. Az ő képének, természetesen, más lett volna a tárgya. A tanács határozata ellen a bírálók és a Képzőművészeti Társaság is tiltakoztak, amiről a tanács azt mondta, hogy „fennhéjázó", illetéktelen beavatkozás. De a helytartó-tanács, noha Miksa főherceg személye belevonatott az ügybe, a városi tanácsot arra utasította, hogy a három pályázó képvázlatát bíráltassa meg külföldi neves művészekkel. Újabb felszólamlás, újabb leirat, de a tanács végre engedni volt kénytelen és Than megfesthette híressé lett képét.

Than Mór festményeinek mélyebb tónusuk van mint Lotzéinak, kompozíciójuk szinte higgadt, ritmusuk nyugodtabb. Mégis közös munkáikban kiegészíthette egymást a két művész. Abban az emlékiratban, amelyet a Nemzeti Múzeum lépcsőházának falfestményekkel diszítése dolgában báró Eötvös József közoktatási miniszter elé terjesztettek, nem mondták meg, hogy

közülük ki mit akar festeni. Emlékiratuk csakolyan meghatóan naív volt, mint az a leirat, amelyben előbb Bécsből az államminisztérium a helytartó-tanácsot arról értesítette, hogy Lotz Károly és Than Mór pesti történetfestőket megbízta, hogy a Pesti Múzeum lépcsőcsarnok netán később leendő feldiszítésére szolgáló freskóképek kisebb rajzvázlatait „öntalálmány útján" készítsék el. De a naív emlékirat és a még naívabb leirat nyomán pompás festmények keletkeztek, a dioszkuroknak — azoknak mondták Thant és Lotzot —, mesterművei. Helytelen elnevezés volt, hiszen a dioszkurok közül csak az egyik, Polydeukos, volt halhatatlan, a másik, Kastor, halandó volt, de a magyar művészettörténelemben valamelyes halhatatlanság Than Mórnak is jutott.

Than 1828 június 19-én Óbecsén született. Testvére, Károly, nagyhírű vegyész-tudós, szintén kiválósága volt a magyar szellemiségnek. Pesten az egyetemre járt, de mint diák is sokat rajzolt és festegetett. Barabás Miklós tanította. A szabadságharc hadbaszólította s mint közhonvéd szolgált. Egyszer a fővezér, Görgey Arthur az őrtűz mellett találta, ahogy vázlatkönyvébe rajzolgatott.

„Az ilyen embereket nem szabad az ellenséges golyóknak kitenni", mondta neki, „rád nagyobb feladatok várnak" s maga mellé vette tábori festőnek. Világosig a fővezér környezetében maradt. A fegyverletétel után Pestre jött, még pedig az Újépületbe fogolykép. Kiszabadulván onnan, Bécsbe került Rahl Károly mellé. Tanítványa, híve és munkatársa lett. Kupelwieser Leopold is a tanára volt, vallásos kompozícióban művelődött nála. De csak Rahl hatott rá a maga erős egyéniségével és ideákban gazdagságával. Nem igaz, hogy bécsi iskolájának sivársága bírta vándorútjára, hanem az új szépségeket való mohóság vitte útjára. Kívülről üzenetek jöttek új szépségkeresésekről.

Még Bécsből küldte haza 1853-ban első nagy történelmi festményét, a „Nyári Lőrinc és Pekry Lajos el-

fogatása" képet s nagy hatást keltett vele. Tévedés, hogy ebben a festményében Rahl elveivel ellentétben a francia romantika szenvedelmes tanítványának mutatta magát. Még csak azután ment ki Németországba, onnan Belgiumba, majd Párisba, ahol egy évig maradt. A „Mohácsi csatát" és a „Fata Morganát" Párisban festette. Tábori Róbert azt írta erről a képről, hogy nézésére a Bácska minden részéből az emberek szinte zarándokoltak a madarasi kastélyba. A képet hazafias cselekedetnek s a nagy csüggedésben bíztatónak tekintették. De meg büszkék voltak is rá, hogy bácskai fiú festette és azt mesélték róla, hogy tíz fertály földnek az árát kapta érte. Itthon ismertté lett tőle a neve, híressé s a fiatal művész festőink első sorába került. A Pesti Műegylet kiállításaiban sűrűn szerepelt, díjakat nyert, arcképeket rendeltek nála, megvették genreképeit és tájképeit is. Vannak ebből a korból képei, amelyek olyanok, mintha a Biedermeier sugározna belőlük. Egy „Tarantella-táncosok" nevű képét akár Canzi Ágoston, a híres „Váci szüret" festője festhette volna. Az irányváltozások akárhányszor értékes keresések, ráeszmélések, művészeknek önmagukon való győzelmei. Ilyen győzelmek a szellemi fejlődés stációi, evolúciós jelenségek, annak az ösztönnek érvényesülései, amelyet Goethe Bildungstriebnek nevezett. A fiatal Than is átélte a megismeréseknek ezt a jövésétmenését, a keletkezés lázát s ez a lázasság egyike volt értékes sajátosságainak.

Azután Olaszországba ment és három évet töltött ott. Hogy hazajött, az új magyar történelmi festés első sorába emelkedett. A mult század hatvanas és hetvenes éveiben éledt föl, éledt új életre a történelmi festésünk és népszerűsítette a képzőművészetet. A képtárgy lett a művészet eszménye, amely előtt a művészeti irányok meghódoltak: késett klasszicisták és romantikusok és nekilendülő naturalisták, elbeszélők és pusztán dekorativok. A művészeti elgondolásokon politikai követelmények uralkodtak el, új művészi

konvencionalizmus támadt, de Than távol tudta magát tartani tőle. Tárgyilagosságra való hajlandóságával és Rahlhoz hűségével sikerült neki konvenciómentesen sajátosnak maradni. A klasszikus eszménytől, a romantikus lelkességtől és a realisztikus valóságfestés szigorúságától egyformán távolmaradván, alakult művészi gondolkodása. Dekorációban való örömnek, motívumokban való kedvtelésnek és technikai alaposságnak egyezése volt ez és irányok és stílusok között maradt, tartózkodva a velük összeforrottságtól. Művészete a juste milieu festésnek egy neme volt, de hiszen körülötte a világ is, a politikai és kultúrális körök, a forradalmiságon túlkerülvén, a juste milieunek hódoltak. Technikája is, festésének módja és tónusai korával egybehangzottak.

Történelmi festményeinek nagy sora, „Imre király elfogja pártütő öccsét", „Az ónodi országgyűlés", „Kún László és Rudolf találkozása" a legnépszerűbb képek voltak. A „morvamezei csata" képével a bécsi világkiállításban Székely Bertalan „Thököly Imre menekülésével" szemben első díjat nyert. Az a mód, ahogyan „Pázmány Péter tollba mondja műveit" vagy „Mátyás királyt tudósai körében" ábrázolta, beszédesen demonstrálta felfogását az allegóriáról és a történelmi felstményről. És ez a felfogás szólal meg „Szent Cecilia" nevű áitatos képében és „Medor és Angelika", a „Nap szerelme", „Priamus Hector holttesténél" és sok más festményében, oltárképekben is, mitológiai és történeti tárgyú képeiben. Az egyiket még az ötvenes években, a másikat a nyolcvanas években festette, önmagát legyőzve. Irányokat változtatott, de a történelmiségről és az allegóriáról vallott felfogásához hűséges maradt.

És megint találkozott Lotzzal, már nem közös munkában, hanem csak egymás mellett dolgozásra. Előbb ketten már 1868-ban négy-négy illusztrációt rajzoltak az „Arany Albumba". Megbízták őket a Keleti-pályaudvarnak és a Ferencvárosi templomnak fal-

festményekkel díszítésével. Than a pályaudvar előcsarnokának tetejébe a „Vasút és forgalom" allegoriáját festette, a Ferencvárosi templom nyolc ablakába üvegfestményeket komponált és a szentélybe faliképeket festett. De találkoztak az Egyetemi könyvtár sgraffito díszítésében, a Markó-utcai gimnázium díszteremének klasszikus tárgyú falfestményeiben is. Már nem volt közük egymáshoz a képek megfestésében, Lotz számára az „egész, az egység" volt az alkotás ösztönzője, abszolut elve, Than az egyes képzetből indult ki, az egyes emberekből komponált nagy történelmi jeleneteket. És egymás mellett dolgozásukban nem enyhült színezésük és a vonalvezetésük nagy különbsége. Gondolkozásuk más volt, márpedig a gondolat tudvalevőleg az akarat útja. Mást és másképen akartak együttmunkálkodásukban. Különböző énjükben különböző intelligenciájuk, akarásuk, elképzelésük nyilvánult.

A két különböző ember, különböző megismeréseikkel egy életen keresztül hűségesen kitartott egymás mellett. Még olyankor is, amikor, mint például a lipótvárosi Szent István templom kupolájának kifestése körül, Lotz tervei miatt olyan mellőzés érte Thant, hogy megbántva félreállt. És együtt dolgoztak addig, amíg együttes munkára szólították őket. Egymás mellett egymással. Than mélytónusú, bujább színezésű volt, Lotz színeinek könnyebb volt a súlya. Lotz művészete inkább román, Thané inkább északi volt, noha Than sok évet töltött nézve, látva és festve Olaszországban. Szigorú szabályossággal komponálta képeit. Lotz uralkodott a szabályokon, a téren és felületen. De mindketten a természetességhez tartották magukat. Úgy látták a dolgokat és jelenségeket, ahogy vannak. Than a dologszerűség megbecsülésével, Lotz temperamentumának lendületével. Zola valamikor annak a nevében „ami van", támadta a szimbolistákat és ő állapította meg híres tételében a temperamentum határozó szerepét a művészet észle-

lésében. Than, anélkül, hogy naturalistának mondanók, a szimbolizmus megtagadását, míg ellenben Lotz, távol állván az impresszionizmustól, ezt a Zola-féle tételt illusztrálja.

Mint tájkép- és genrefestő is tárgyilagosan látott és érzett. Van objektív érzés is olyan, amelyet általánosan éreznek, amely általános érvényű: ilyen érvényű jelenségeket ábrázolt, a művészeti eszközöknek egyéni-szubjektív alkalmazásával, Than a maga tájképeiben és genreképeiben. Még olasz életképeiben is, még azokban is, amelyekbe belecsendül a bécsi és az olasz Biedermeier. Arcképei ezt a művészi tárgyilagosságot uralják. Ferencz József királyról és Deák Ferenczről festett arcképeiben a konstrukció érvényesül: szabatosak, mindenben helytállók, szigorúan megformáltak. Valamennyi arcképe ilyen, Liszt Ferencé, Görgey Arturé, Ybl Miklósé és a Szépművészeti Múzeumban levő önarcképe is.

1899-ben a Nemzeti Múzeum képtárának igazgató őre, Ligeti Antalnak, a nemesszívű művésznek utóda lett, aki nagyon sok művésznek volt támogatója, védelmezője. Than ebben hasonlatos volt Ligetihez, örült, ha megláthatott tehetségeket. Munkácsi Mihályt ő ajánlotta be Rahlnak, Ligeti is a Rahlhoz csatlakozást ajánlotta volt a fiatal Munkácsynak. Mikor Munkácsy Düsseldorfba készülödött, Than Mór a Képzőművészeti Társulatnál kijárta, hogy havi húsz forintnyi segélyt adjanak neki s mikor Munkácsyt 1866 februárjának elején az a veszedelem fenyegette, hogy megvakul, Than Mór vitte dr. Hirschler Ignáchoz, a híres szemorvoshoz, ő vitte a kórházba, ő éltette reménységgel.

Nyolc esztendeig volt Than a múzeum igazgató őre, 1898-ban kegydíj mellett nyugalmazták s egy évvel később Triesztben, ahová családjához elvonult, meghalt. Sok kitüntetésben, díjazásban volt része, itthon és külföldön Bécsben, Brüsszelben, másutt is. A király a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tün-

tette ki. Renan szerint Isten emlékezésében az emberek halhatatlanok: a művészek fogalomkörében a halhatatlanság relatív valami, az emlékezésen múlik. És mulandó: ezer évekig tart vagy csak néhány emberöltőig. A művészi halhatatlanság gondolatához úgy jutunk, hogy nem gondolunk arra, hogy az emlékezésnek eleje és vége van. Than Mór halhatatlanságát sem kerüli ki ez a relatívitás. De végzem azzal, amivel ezt a vázlatot megkezdtem: a művészi értékek önmagukban is értékek.

Marastoni 1869-iki rajza után.

THAN MÓR.

KÉT FESTŐMŰVÉSZ HALÁLA.

(Than Mór és Karvaly Mór.)

A legközelebb múlt napokban festészetünket két veszteség sújtotta; két művészünket ragadta el a halál. Egyik az úttörők közül való, a ki nagy becsvágygyal a művészet előkelő kultuszának hódolt már oly időben, mikor a művészi érdeklődést még kielégítette az arczképfestés és a kisebb életkép. Ő azonban magasabbra tört, meglehet, több rajongással, — hiszen rajongás nélkül művészet és költészet nincs — mint erővel, de kitartóan, s a művészetek azon kis úttörő csapatában, mely Magyarországon megalakúlt, az elsők közé tartozik. A másik, *Karvaly* Mór, az újabb nemzedék soraiban tünt fel, sok erővel, de még forrongó tehetséggel, a ki előtt azonban a czélok tisztán mutatkoztak.

Than Mór művészi pályáját végig futotta addig, midőn az alkotás termését már asztagba hordhatta. *Karvaly* Mór jól szántott és vetett, magvas kalászaira méltán számíthattunk, de az aratás előtt kidőlt az élők sorából.

*

A magyar képzőművészet fejlődésén igen észrevehető a szomszéd országok művészetének hatása. Nálunk még művészi múlt is csak alig volt. Se mesterek, se számbavehető iskolák nem voltak még az ötvenes években. A szomszédos Ausztria sem az irodalomnak, sem a művészetnek nem kínálkozott melegágyául. Bécsben legfeljebb a zene és a szinház virágzott, de ezt sem a lakosság ápolta, hanem az udvar bőkezűsége. S mégis a magyar ifjú, ki művészi tehetséget érzett magában, mint legközelebbi helyre, Bécsbe ment tanúlni. Ha olvassuk úttörő festőink életrajzát, mindenütt föltalálhatjuk életrajzi adalékúl, hogy Zichy Mihály, Than Mór, Lotz Károly, stb. és még Jankó János is Rahl, vagy Waldmüller tanítványai voltak. Ugyanakkor a művészetek egén már más csillagok fénylettek messzebb, mint a mi felénk később derülő firmamentumon. A mikor aztán ifjaink tovább is eljutottak Pilotyhoz vagy Corneliushoz, még mindig nem jutottak túl egy akadémikus derengésen, mely nem a hajnal, hanem az alkony fénye volt.

Than Mór is így tanúlt. Nem birt oly erős művészi egyéniséggel, mint Zichy Mihály, a kinek tüzes eredetisége nem engedte magát nyűgözni, vagy mint Lotz Károly, a ki az akadémikus hagyományok merevsége helyébe önerejének plasztikáját és képzeletének tartalmát állítja. A mostoha helyzet, mely a művészeket itthon várta, Than Mór fejlődésén ott hagyta nyomait, gondosan őrizte fáradságosan szerzett ismereteit, s a mikor a fényes művészi alkotások világában, Olaszország klasszikus képtáraiban, Francziaország merészen előre törő és újjáváltoztató festészetében oly különbség tárult elébe, akkor gazdálkodó megfontolással mérte meg, hogy művészi pályájában a jobban végzett munkát hol találhatja föl. Than azonban elsőrangú művészeti feladatokra vállalkozott, a történeti festészetben járt elől, a hazai história, majd a legenda és a görög klasszikus világ elevenültek meg ecsetje alatt. Egyszer a mélyebb invenczió, a közvetlen inspiráczió, máskor a tanulmányi időszak hatásai. Érvényesülési vágyának minden esetre számba venni való tényezője, hogy nem rendelkezett tökéletesen erejével, hanem alávetette azt a körülmények szigorúságának. Hiszen az ő idejében, a mikor lüktetett benne a művészi vér, ennek hozzá kellett alkalmazkodnia a «a birodalom művészetéhez», mely a bécsi festő-akadémiából kapta a tanácsot és művészi szakértőt. Azonkívül meczenás volt még Pesten a régi műegyesület, Bécsből pedig a műkereskedők rendeltek meg képeket. Thanra a budapesti Vigadó falfestményeit még a bécsi kormány helybenhagyásával bizták rá, miután professzora, Rahl is nagyon ajánlotta. Az «Ember tragédiája»-hoz készített képét is a bécsi kormány vásárolta meg a múzeumnak és Múzeum lépcsőházába szintén a bécsi kormány megbizásából festette a magyar közművelődés és história képeit.

A hazai műpártolás pedig olyan volt, hogy Pest városa egy müncheni művésznél rendelte meg József nádor szobrát. Müncheni kőfaragókkal készittetett Szent-Háromság szobrot a belvárosi plebánia előtt, a mely egy-pár esztendő alatt összeomlott. Az Erzsébet-téri kioszk falfestményeit is bécsi művészre bizta. Magyar művészre semmit sem adtak.

Ebben az időben szedte Than Mór az első leveleket ahoz a koszorúhoz, melyet ötven évig gyűjtött nagy munkássággal. Ismeretessé vált neve és sok képe, melyek közül több metszetekben, kőrajzokban nagyon elterjedt. A Nemzeti Múzeum képtárában ó-kori és magyar történelmi festmények, Madách «Ember tragédiájából» egy jelenet; a Múzeum lépcsőházában a honfoglalás és a magyar kultura jelenetei; a Vigadóban két nagy freskó: «Árgirus királyfi és Tündér Ilona», a csemege-teremben pedig Attila lakomája; az operaszinház királyi előcsarnokában allegorikus fali képek, a Ferenczvárosi templomban áhitatos tárgyuak; a keleti pályaház nagy csarnokában a közlekedés allegoriája a főbb művei a veterán művésznek, nyilvános helyeken látható festményei közül, míg egyéb művei a közönség számára sokszorositva részint mint a régi műegyesület, részint mint a képzőművészeti társulat albumlapjai, egyes hirlapok mellékletei és magán vállalkozók kiadásai ezer és ezer példányban terjedtek el másolatokban elterjedésre. Ilyenek: «Imre király elfogja lázadó öcscsét, Endrét», «Nyári és Pekri elfogatása Szolnokon», «Nedor és Angelika» (Ariosto «Orlando» költeményéhez), «Az Isten, Ádám és Luczifer» (Madách drámai költeményéhez), «Ujonczok elutazása», melyek eredetije mind a Nemzeti Múzeum képtárában láthatók.

A klasszikus minták tanulmányozása látszik művein, de a hideg német iskolán keresztül. Szépen, jól rajzolt, felfogásában azonban kimért. Színeiben a test melegsége az első, máskülönben kerülte az éles vagy feltünő színeket. Történeti képeivel Than a magyar festészetben igen tiszteletreméltó helyet foglalt le magának, s mindig a lelkes és hivatott úttörők közt fogják emlegetni.

Az 1890-ik évben Ligeti halála után a Nemzeti Múzeum képtára őrének nevezték ki s ebben az állásban több évet töltött. De betegés-

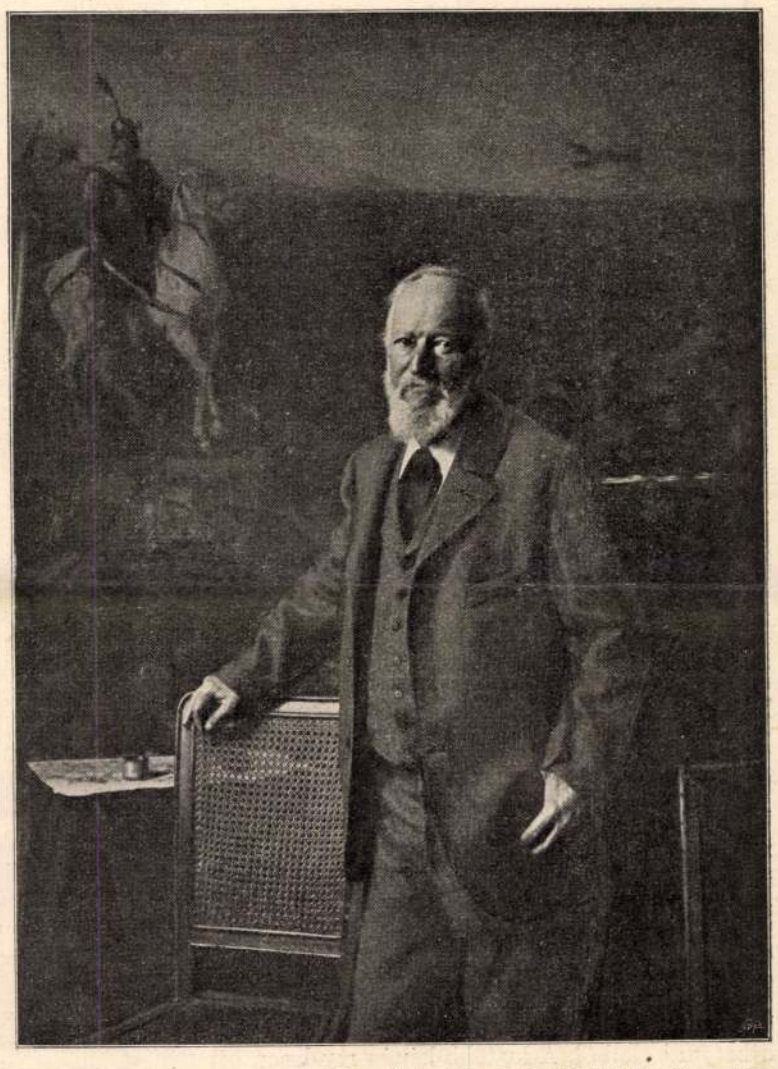

Morelli Gusztáv tanár 1898-iki fényképe után.

THAN MÓR, MŰTERMÉBEN.

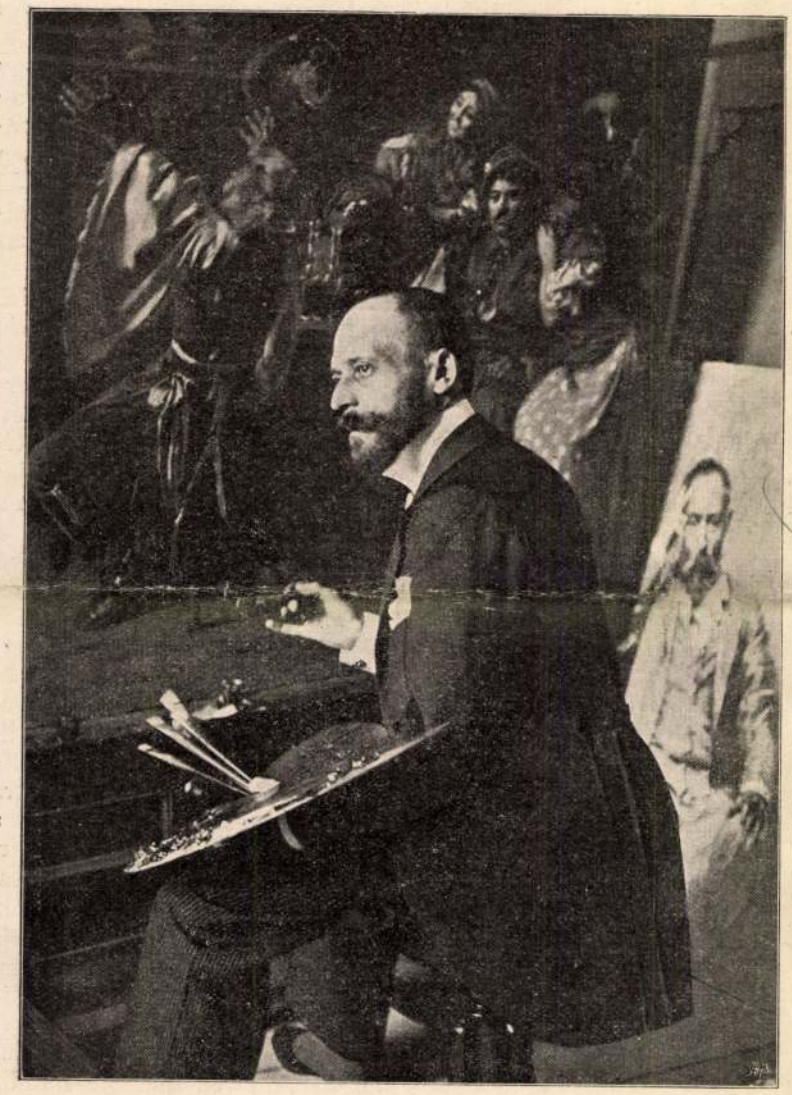

Fénykép után.

KARVALY MÓR, MŰTERMÉBEN.

kedni kezdvén, nyugalomba vonúlt és Triesztbe költözött, hol leányának családja körében talált pihenőt. Különben is életének egy részét olasz földön töltötte azon rokonságnál fogva, melybe házassága által jutott. Halálának hire e hó 10-ikén érkezett Triesztből, s oda küldték el a magyar művészek koszorúikat koporsójára.

Than Mór Ó-Becsén született, 1828 június 19-dikén. Testvérbátyja Than Károly egyetemi tanárnak, a hírneves khemikusnak. Tanulmányai folytatására Pestre jövén, itt mint műkedvelő festő megismerkedett Barabás Miklóssal, a ki serkentette a fiatal embert, s Than hévvel is kezdett arczképekhez és oltárképekhez. A szabadságharcz kitörésekor honvéd akart lenni, de betegeskedése következtében nem teljesíthetett katonai szolgálatot, hanem Görgei táborát követve, a harczokról és katonai szereplőkről érdekes vázlatokat készített, melyek közűl több a «Vasárnapi Ujság» különböző évfolyamaiban jelent meg. E vázlatok egy részét elkobozták tőle Bécsben, a hová 1850-ben ment festészeti tanulmányai folytatására Rahl Károlyhoz. Itt festette első nagyobb történeti képét «Pekri és Nyári elfogatása Szolnokon.» Majd nagyobb külföldi útra indult, Németországba, Franczia-országba, Olaszországba. Második feltünőbb történeti képe a «Mohácsi csata.» Ezt Tomory Anasztáz kőre rajzoltatta és így elterjedt széles Magyarországon. Az ötvenes évek legvégén jött haza, s ekkor kezdődött nagy munkássága, melyhez a lelkesedést a hazai történelemből merítette.

*

A másik elhunyt művész, a fiatal KARVALY MÓR szintén messze földön zárta le szemeit, Meránban, a hová betegen ment Budapestről üdülést keresni mellbaja ellen. A 39 éves ember most volt azon a ponton, hogy külföldi tanulmányait itthon érvényesíthesse. Hosszabb időt töltött Párisban, kitünő mesterek oldala mellett. Munkácsy is egyik vezető tanítója volt. A magyar életképek egész sorával tette magát ismertté, s ezek nagy reménységeket ébresztettek fejlődése iránt. Tárgyait örömest választotta a katonai életből. A legtöbb képén rendesen ott van a magyar baka. Az utóbbi időkben lapunk is több festményét közölte.

Karvaly Mór 1860-ban Ungvárt született, s a gimnáziumot is ott végezte. Az életfentartás gondjai kora ifjúsága óta nehezedtek rá s ő szivós akaraterővel küzdött az élettel. A művészi pályára már ungvári gimnázista korában készült, a honnét az országos mintarajziskolába került Székely Bertalan keze alá, a ki bevezette őt a kompozició titkaiba. Ez iránt volt is neki érzéke mindvégig. Magasabb ambicziók Bécsbe, Münchenbe, majd Párisba vezették, honnan harmadfél év előtt jött haza. A műcsarnokban kiállított képei közül a «Huszárok» czíműt a király vásárolta meg. Egy esztendő óta lappangó betegsége fenyegetőn kezdett mutatkozni. Sorba járta a külföld gyógyító hirben levő helyeit, majd ismét hazatért, aztán a tél elől Meránba húzódott, de korai halálát a szép tehetségű ember kikerülni nem birta.

BOROSS MIHÁLY.

1815—1899.

A magyar népies irodalomnak nagy gyásza van. Elvesztette egyik leghivatottabb képviselőjét, sőt — mondhatni — egyik megalapitóját *Boross* Mihályban, ki a jelen márczius hó 5-ikén, 84 éves korában fejezte be munkásságban és érdemekben gazdag életét Sárbogárdon, hol utolsó éveit nyugalomba vonúlva töltötte.

Boross Mihály élete meghatóan szép példája annak, hogy az igazi tehetség a porból is kiküzdi magát, s hogy a józan önismerettel párosúlt munkásság annál sikeresebb és áldásosabb, mennél tudatosabban meg tud maradni azon határok közt, melyet számára a gondviselés kijelölt.

Boross Mihály 1815 január 15-én született Komárommegyében, Ó-Szőnyön szegény földmives szüléktől. Az elemi iskola és négy középiskolai osztály elvégzése után atyja szabó mesterségre adta; de a könyvekért és tanulásért rajongó fiú semmi szín alatt sem akart a szabó műhelyben maradni. Czeglédre, majd Nagy-Kőrösre ment tanúlni, 1836-ban pedig Pápára ment jogra, de egyszersmind theologiát is tanúlt, mert szülei azt kivánták, hogy pap legyen. Két év múlva orvosnövendék lett a pesti egyetemen; de természete a boncztant nem birván meg, visszatért a pápai kollégiumba s onnan tanítónak ment előbb Mocsra, majd Tatára, hol egyszersmind egy ügyvédi irodában is dolgozott. 1842-ben végleg a jogi pályára lépett. Pesten jurátus lett Széll Ignácz kir. táblai biró mellett, hol egy év alatt megszerezte az ügyvédi oklevelet, s aztán Tatán, majd Székes-Fehérváron nyitott ügyvédi irodát, de kevés szerencsével. 1846-ban Székes-Fehérváron «Kölcsönös életbiztositó intézet» keletkezvén, ennek titkára lett s a nép számára «Kalauz az életbiztosításra» czímmel ügyes kis munkát irt. Ekkor már nem volt ismeretlen a neve, mert 16 éves kora óta elég sűrűn irt verseket, czikkeket, sőt szindarabokat is az akkori lapokba és folyóiratokba. 1848-ban Fehérmegye táblabirájává, aztán helyettes főjegyzőjévé, majd másod alispánjává választotta, mely állásában mint vértörvényszéki elnök is oly hazafiasan buzgólkodott, hogy a Fehérvárt elfoglaló császári hadak elől menekűlnie kellett. 1850-ben baracskai birtokán gazdálkodott; ekkor irta egyebek közt «Kötve higyj a komának» czimű szatirikus czikkét a «Hölgyfutár»-ba, melynek szerkesztőjét, Nagy Ignáczot, fogságra ítélték érte. 1851-ben a kecskeméti kollégiumban a történelem tanára lett, de ott csakhamar elfogták s két évig Bécsben, kettőig pedig Josefstadtban börtönben tartották. 1855 végén kiszabadulván, Pestre került, hol Jókai Mór a «Vasárnapi Ujság»-nál, Ballagi Mór pedig az «Egyházi és Iskolai Lapok»-nál adott neki tisztes foglalkozást. Ennek elfogadhatásáért azonban folyamodnia kellett az akkori császári rendőrséghez, mely kérvényét a következő furcsa határozattal adta vissza: «B. M. azon kérelmének, hogy Pesten maradhasson, hely nem adatik; hanem megparancsoltatik neki, hogy Pestet elhagyni ne merészelje». Tehát maradt és a következő évben megirta legnevezetesebb munkáját, a «Boldogháza» czimű népies regényt a «Vasárnapi Könyvtár» számára, melyet báró Eötvös József irányadó felügyelete alatt Heckenast Gusztáv adott ki. Heckenast a «Vasárnapi Ujság» révén ismerte Boross Mihályt s ezért szólította föl az említett munka irására, melynek kéziratát maga báró Eötvös is elolvasván, magához hivatta a szerzőt s ezen szavakkal dicsérte meg: «Ön megalapította a valódi népirodalmat, de megalapitotta népirói nevét is!» «Boldogházá»-t általános elismeréssel fogadta az irodalom is, a nép pedig annyira megkedvelte, hogy mindenfelé mohón olvasta. Ehhez hasonló szabású népies művei: «András, a szolgalegény», a «Hazajáró lélek», «A nyomorék története», a «Boldogházi esték», stb. czimű hosszabb, rövidebb elbeszélései, melyeket mind tiszta erkölcsi fölfogás, ügyes szerkesztés, nemes egyszerűség és tiszta népies hang jellemez. Irt ezeken kívül több szinművet, politikai, társadalmi és közgazdasági természetű oktatásokat, bibliai tárgyú elbeszéléseket s történeti és jogi tárgyú munkákat is, melyek közűl a «Magyar Krónika», «Magyarország Közjoga» és a «Házi ügyvéd» ma is kedvelt olvasmányai a népnek.

Önálló munkáinak száma mintegy hetvenre megy. Ezeken kívül sok lapba és folyóiratba dolgozott, sőt maga is szerkesztett egy «Kalauz» czimű néplapot (1857), szintén ő szerkesztette (1877—1880) a «Székesfehérvár» czimű lapot, melyet 1880 óta «Székesfehérvári Híradó» czimmel adott ki. 1860/61. években újra másodalispán lett Fehérmegyében; de 1861 novemberében az egész tisztikar lemondván, Boross Mihály újra ügyvédi irodát nyitott s egyszersmind szorgalmasan irogatott. Nevezetes munkája ez időből (1866) a «Politikai kis káté», melyet a nép számára német, horvát, szerb, román, tót és vend nyelven is kiadtak. 1869-ben a szőlő-dézsmaváltsági törvény végrehajtásánál az igazság- és pénzügyminiszterek őt nevezték ki jogbiztosnak, mely megbizatásában oly tapintatosan járt el, hogy mind a két minisztertől dicsérő leiratot kapott. 1870-ben Székes-Fehérvárra járásbiróvá neveztetett ki, mely hivatalát hat évig folytatta. Akkor nyugalomba vonúlt és Sárbogárdra költözött, hol gyermekei körében, köztiszteletben töltötte agg korának utolsó éveit.

Nyugalomba lépte óta nem igen emlegették többé; de azért a feledés köde nem fenyegeti azt a tisztes nevet, a melyet oly nagyszámú s a maga nemében oly kiváló értékű alkotás őriz.

A PÁPA BETEGSÉGE.

XIII. Leó pápa a jelen hó első napjaiban igen sulyos beteg volt, s oly műtéten ment keresztül, mely a már 89 éves aggastyánnál komoly veszedelemmel járt, bár erőteljes, fiatal férfiaknál könnyű lefolyású szokott lenni. A betegség hire nagy izgatottságot keltett az egész művelt világban, több helyen már halálhire is elterjedt, sőt maguk a bíbornokok a régi egyházi hagyományok és törvények értelmében megtették az előkészületeket az új pápa választására. Csaknem csodálatos módon azonban visszanyerte az agg pápa egészségét, habár ez alkalommal is, — mint rendesen — nem mindenben fogadta meg az orvosok tanácsait.

Betegsége mintegy 25 évvel ezelőtt kezdődött cista meggyűlésétől ered. Mivel régebben ez semminemű fájdalmat nem okozott s a pápa már 25 évvel ezelőtt is nagyon öreg volt arra, hogy a szükséges műtétet veszély nélkül végezhették volna, különösen a szívszélütéstől tartottak, meghagyták a kóros testrészt kivágás nélkül. A jelen év február 27-én azonban, épen

Than Mór

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUN 17.

LOBOGÓ

1021

JÚNIUS 19
PÉNTEK
GYÁRFÁS

A MAGYAR TÖRTÉNETI festészet jelentős képviselője Than Mór, 1828. június 19-én született. Fiatal festőnövendék korában akvarelljeivel a szabadságharc lelkes krónikása lett. Történeti képeinek zömét a hatvanas években festette. A falfestészetben is kiemelkedő műveket alkotott (a Nemzeti Múzeum lépcsőházának freskósorozata). Ismert képei: A mohácsi vész, Attila lakomája.

akos-védőrostélyos rendőrök „ölelő” karjai-

Than Mór
festőművész

— **Than Mór centenáriuma.** Junius 19-én lesz száz éve, hogy megszületett *Than* Mór, *a XIX. század magyar festőművészetének egyik legkiválóbb és legtermékenyebb alakja.* Óbecsén született az apáti Than családból, amelynek nemessége a XIV. századból való. 1848-ban jogász volt Budapesten, de a szabadságharc kitörésekor öccsével, Than Károllyal, a világhirü tudóssal és két másik fivérével együtt honvédnek állott. 1851-ben a bécsi akadémiára ment, hogy Barabás által is elismert festőtehetségét kiképezze. Itt főképen Rahl és Führich vezetése alatt csakhamar kibontakozott nagy tehetsége, amely csárdajelenetek és pusztai tájképek mellett a legnagyobb szeretettel fordult a magyar történelem tárgyai felé. Ettől fogva egész élete végéig, amely 1899 március 11-én Triesztben következett be, gazdag fantáziával, párját ritkitó munkabirással többszáz befejezett alkotást festett, amelyekkel nemcsak itthon, hanem a külföldön is nagy sikert aratott s az elsők egyike volt, aki a külföld figyelmét a magyar festőművészetre terelte. Párisban a Mohácsi csata és a Fata-morgana cimü képeivel keltett nagy feltünést. 1856-ban Rómában nagy művészi tevékenységet fejtett ki. Olaszországból hazatérve, a Nemzeti Muzeum előcsarnokának frizeiben a magyar kulturtörténet kimagasló eseményeinek sorozatát alkotta meg. A Vigadóban az Argyirus legendát és Attila lakomáját, ő festette a Keletipályaudvar nagy falfestményét, a ferencvárosi templom freskóit, az oltárképeknek és festményeknek egész sorát. Monumentális festői tevékenysége mellett egész sor zsánerképet, portrét, tanulmányfejet festett. Portréi közül legnevezetesebbek I. Ferenc József, Deák Ferenc, Liszt Ferenc és Pulszky Ferenc arcképe, valamint önarcképe. Ez utóbbi, amelyet *Than* Károly báró altábornagy őriz, a magyar arcképfestés egyik legmesteribb alkotása. Művészkörökben azzal a tervvel foglalkoznak, hogy Than Mór centenáriumára az összes összegyüjtenek egy kollekciót a nagy művész világszerte szétszórt műveiből s azt kiállitás keretében mutatják be a magyar közönségnek.

Nemzeti Ujság, 1928. jun. 14.

vi részletre!

töncökre és sütőkre osztaná? Az összehasonlitásokra is van válasza. Ha Fogarasi a mai magyar stilt száz esztendővel visszaforditva mutatta be, ő felolvas egy gyönyörü helyet Pázmányból és egy kevésbbé gyönyörűt valami mostani magyar orvosi könyv nyakatekert kifejezéseiből. Melyik tetszik jobban?

Az elvekre térve, hangoztatja, hogy ők nem ellenségei sem a jó, sem az uj szóknak, csak a roszaknak. Megállapodásaik alapján támadja meg egymásután Fogarasi nézeteit az uj szók forrásai és alkotási törvényei iránt. Különös erélylyel harcol az etymologia, mint uj szók forrása ellen s a gyökelvonás folytán keletkezett szavakat élesen gunyolja. A neologok a kor gyöknek kerek jelentést adtak; már most a korbács, korlát, korona szók miféle képzőkkel alkottattak? A zömök-ből elvonták a zöm-öt, holott az egész szó a szláv zomak-ból ered és kurta kigyót jelent. — Nem kegyelmez föltétlenül az analogiának sem, Fogarasi másik forrásának. Ha a csárda és kaloda példájára meg lehetett alkotni a sok járdát, tanodát stb., ép ugy lehetett volna a strimfli, kifli, kapszli mintájára ugyanazokat járli stb.-nek megalkotni, mert a csárda semmivel sem magyarabb szó a kiflli-nél. Hibásak a fogház szerint alkotott igetős összetételek is, mert az igető sohasem alkalmas valamely névnek jelzői meghatározására. Ha rosz a metszkés, mért jó a nézpont; ha rosz a verfény, mért jó az ütér? — A nyelvérzék — ez is szóforrás s a neologok végmenedéke. De ki van birtokában a helyes nyelvérzéknek? Csupán a neologusok-e, vagy a milliónyi nép, mely annak ugy szólván kényszerü bilincsei közt beszél? A nyelvujitók e szerint a szóképző gyökelvonás vétkét megalapitották, az analogiával visszaéltek, nyelvérzékük pedig csalékony marad.

Hát a szóalkotásnak Fogarasi által föllállitott törvényei? A mi ezek között az értelmességet illeti, azt a javitók nemcsak aláirják, hanem szigorúbban is alkalmazzák, mint az ujitók. Ki érti ugyanis, hogy mit tesz a pamlag és borlany? — A széphangzással röviden végez. Ohajtja, hogy az alkony-t ne tartsák andalitónak, mikor egy más -kony undoritó. — Hosszabban időz a rövidségnél. Ennek köszönjük a —da —de képzőt is, mely Barczafalvi Szabó Dávid agyában született először. Az egészet egyszerű ötletnek köszönjük, semmi másnak. Mikor már el volt vele árasztva a nyelv, akkor kerestek aztán analogiát rá csárdá-ban, várdá-ban, kalodá-ban, Jánosdá-ban, Ivándá-ban stb. Ezeknek az analogiáknak alkalmazhatatlanságát (részint idegen szók, részint összevonások hidá-ból, részint deminutiv képzős szavak) részletesebben mutogatván, még Toldynak is válaszolt egy-két szóval s éljenzések közt befejezte előadását.

Toldy Ferenc: A vita aktái már a közönség előtt vannak, itélhet felettük. Mögöttünk egy század tiszteletreméltó irodalma áll s minden nagy név, a melyre büszkék vagyunk.

Fogarasi János: Szarvas előadásában nehezteli, hogy nem fejtegetésének szellemével, hanem egyes kikapott mondataival foglalkozott. Védelmezi a Nagy Szótár magyarázatát az isten szó eredetéről, melyet Szarvas nevetségessé tett. A mandtsu nyelvben tesz felsőbb valóságot, az is pedig ős-t jelent s e szerint a Szótár nem tévedt. Nem szólt ő a maga nyelvérzékéről, hanem arról, a melyet a nemzet legkitünőbb iróinál talál és csalhatatlannak tart.

Hunfalvy Pál: A nyelvészeti kérdések fejtegetését két érdek kiséri: az iróé és a grammatikusé. Az utóbbinak jogát nem lehet kétségbevonni, hogy kimutassa, melyek a rosz szók és elejét vegye, hogy ilyenek ezentul is készüljenek. Ebben az irányban vár hasznot a mozgalomtúl.

Pulszky Ferenc: Nehány borzalmas magyar hivatalos müszó (csuszornya stb.) fölemlitése után hangsulyozza, hogy a nyelvek szükségkép fejlődnek, változnak idő folytán. Vannak angol szók, melyeket még Shakspere használt s ma hibásaknak tartják. Egyébiránt örül, hogy a nyelvujitás korholt szavai nélkül Szarvas mai értekezését sem tudta megirni.

Szarvas Gábor: Ujra kijelenti, hogy ők csak a rosz szavaknak elenségei s szükségesnek tartják uj szók alkotását az uj fogalmakra.

Jókai Mór: Mint regényirót, őt is érdekli, hogy a késő ivadék meg fogja-e érteni, a mit irt, vagy sem. Kétségkivül sok a hibás és sok a ferdén használt szó; de egy átalános irtó háborúnak az a bábeli szerencsétlenség lenne az eredménye, hogy nem értenők meg egymást. Mert ő, a mit a közbeszédben elfogadva talál, annak irodalmi jogosultságát is vitatja.

Ballagi Mór átalános derültség közt tesz vallást bűneiről a nyelvujitás terén. Mint szótáriró, sok uj szót csempészett a nyelvbe; ezek között a fivér-t és nővér-t is. Azt hiszi, hogy szókat nem lehet faragni; egy-egy idegen kifejezésre irás közben a hangulat adja meg a legjobb magyar szót. Bűnei dacára ő kikelt már a nyelvujitás tévedései ellen s a mozgalomtúl jót vár.

Ezzel fejeztetett be a hosszú vita s következtek a folyó ügyek. A titkár Kriza János halálát jelentvén, sajnálattal közölte, hogy a »Vadrózsák« második kötetéhez csak az anyag van együtt; de rendezve, jegyzetekkel, magyarázatokkal ellátva még nincs. — A kettős betükről irt értekezést és egy közelébb beküldött rimszótárt az osztály visszautasitott.

Végül Jókai Mór kérte ki az akadémia erkölcsi támogatását egy fiatal irótársa, László Mihály részére, ki nyelvészeti, népköltészeti és régészeti tanulmányok végett a bukovinai csángó-magyarok közé indul. A legközelebbi osztályértekezlet fog benne határozni.

A jövő heti összes ülésen Galgóczy Károly tart emlékbeszédet Varga János felett.

Fővárosi hirek.

* **A »mücsarnok«** épitési munkájához tegnapelőtt kezdetett Kéler Napoleon épitőmester, a sugáruton. Semmi kétség, hogy a hazai művészek házának fölépülése akadály nélkül fog folyni, habár a nagy sorsjáték iránt, melynek huzása május elsejére van kitűzve, melegebb részvétet is tanusithatott volna a közönség. A vállalat támogatása azonban másfelől örvendetesen halad. Az »élőképek« és kis vigjátékok kétszeri bemutatásának tiszta jövedelme, melyet a műcsarnokra átadhatnak, mint halljuk, 3209 ft. Köszönet értte a vállalat lelkes inditványozójának: Majláth Györgyné palotahölgynek, a rendező gr. Zichy Jenőnek, Than Mórnak, Lehmannak, s mindama hölgyeknek és uraknak, kik közreműködésük által valódi áldozatkészséget tanusitottak.

* **Gr. Karácsonyi Guidonéról**, a magyar főrangú világ ez egyik legtiszteletreméltóbb hölgyéről, ki Párisban hetek óta igen sulyos betegségben fekszik, tegnap az a sürgöny érkezett, hogy állapotában enyhülés állott be. Vajha övéinek gondos ápolása és az orvosi tudomány segélye mielébb visszaadnák egészségét. Jelenleg férje, leánya: Baldine grófnő s egyik veje: gr. Zichy Sándor vannak mellette.

* **A képviselőház** tegnap véglegesen elfogadta a néptanitók nyugdijazására vonatkozó törvényjavaslatot s aztán megkezdé az elsőfokú bíróságok ujabb szervezéséről szóló törvényjavaslat átalános tárgyalását. Ez a törvényjavaslat negyven, egyelőre azonban csak húsz törvényszék megszüntetését kivánja. Az ellenzékiek megtámadták a javaslatot, melyet még takarékossági szempontból sem helyeslenek, Lázár Adám pedig azt kivánta, hogy a miniszter terjeszsze elő ama törvényszékek névsorát, melyeket megszüntetni akar, mert a miniszternek adott tulságos hatalom csak növelhetné a zavarokat. Az átalános vitát tegnap még nem fejezték be s igy ma is folytatni fogják.

* **A Valeria-egylet** közgyülését Glatzné Ebeczky Matild urhölgy az alkalomhoz illő elnöki beszéddel nyitotta meg. A választmányi jelentésből, melyben az egylet alig négyéves multjára visszaemlékezés történt, kivonunk nehány jelentős adatot. Az egylet az elmult télen a józsefvárosi népkonyhát kitünő buzgalommal vezette s abban harmincezer adag ételt osztott ki. A király is meglátogatta e népkonyhát, elismerését fejezve ki. Jövőre az egylet maga állit állandó népkonyhát, cselédmenhelylyel az uj vásártéren. A vagyon gyarapitására az egylet a múlt idényben bazárt rendezett ezerkétszáz s pikniket 361 ft jövedelemmel. Az alapitó tagok száma tizenhattal szaporodott s az elnöknő ötszázforintra emelte föl százforintos alapitványát. Buzgóbb tagok számára diszokleveleket készitettek. Múlt évi bevétel 3048 ft 28 kr, kiadás csak 486k ft 11 kr volt. Az előbbi év maradványával együtt a pénztár 7034 ft 19 krral rendelkezik. Az egylet összes vagyona 13,608 ft 14 kr. Az egylet elnökeinek ismét Apáthy Istvánnét és Sárkány Józsefnét választák meg, pénztárnoknak Pecháta Lajosnét, ellenőrnek Sztupa Györgyöt, jegyzőnek Hégly Sándort. A női választmányon kivül választottak tiz tiszteletbeli férfitagot is.

* **Hymen.** Budavár főtemplomában Nagy József, az állami főpénztár tisztviselője, jövő hetfőn vezeti oltárhoz, Stéger Ferenc, a fényes multú tenorista bájos leányát. — Dr. Wahrmann Simon pesti orvos jegyet váltott König Regina kisasszonynyal. — Klimkó István terézvárosi járásbiró és Schmiedlechner Anna k. a. esküvője szombaton délután volt. — Schmidt Frigyes, az osztrák nemzeti bank budapesti tisztviselője, május 3-dikán vezeti oltárhoz Brindl Gizela kisasszonyt a terézvárosi templomban.

* **Sánta párhuzam.** Egyik tisztelt laptársunknak — ugy látszik — Szigligeti az a vörös köpeny, melytől mindjárt haragba jön. Mihelyest rágondol, megy neki, akár van rá ápropos, akár nincs. Most is, hogy a bécsi várszinházban Shakspeare »királydrámáit« játszák hét este egymás után, (a mi az uj »Presse« szerint: »a legkitartóbb szinházjárónak is valódi dramatikus tavaszi kúra,«) azt jegyzi meg, hogy bezzeg a várszinházban máskint szolgálják a müvészet ideális érdekeit, mint szolgálja nálunk Szigligeti, a ki — ugy mond — pusztán pénzre dolgozik s mégis csak deficitet csinál. A tényállás pedig az, hogy akkor lenne még csak hét este igazi deficit, ha a nemzeti szinház is megpróbálná egymásután előadatni Shakspeare király-drámait, akár Dingelstedt, akár a magunk dramaturgja átdolgozásában. Szerintünk minden igazgató ugy cselekszik helyesen, ha játékrendjében főfigyelembe veszi személyzete erejét és közönségének vérmérsékletét. Egyetlen egy vegyes szinház nincs a világon, mely oly nagy személyzetet tarthasson, hogy azzal két este egymás után a siker kilátása mellett lehetne előadatni shakspearei müveket. Továbbá vegyes szinházban lehetlen is tragikai cyklusokat nyitni, miután minden másodnap egészen más hangulatot keltő opera esnék a drámák sorozatába. Tehát már maga az »egymás után« is lehetetlen. De meg nincs is olyan közönségünk, mely ily cyklust kitartana, kivált tavaszi kurának. Ildomosabb tehát nálunk koronkint venni elő egy-egy oly Shakspeare-müvet, melyet a személyzet ereje megbir. Jelenleg »IV. Henrik« előadása áll küszöbön, mivelhogy van hozzá jó Falstaffunk. Meglátjuk: lesz-e csak ez egy este is nagyszámú közönség, miután ugy tapasztaljuk, még azok is, kik Shakspearet nagyon ohajtgatják a hirlapban, nem mindig járnak el megnézni a szinházba. Minek tehát olyat kivánni, mely nem nekünk való, miután se szinházunk, se személyzetünk, se közönségünk nincs hozzá. Legfölebb ohajtanunk lehet (a miben bizonyára Szigligeti is részt vesz,) hogy ily magas és ritka feladatra vajha legyen egyszer nekünk is önálló szinházunk és nagy személyzetünk!

* **Egy sokat hányatott hazánkfia**: Láng Henrik tért vissza e napokban hazánkba s Budapesten települ le. A szabadságharc után kibujdosva, több éven át Azsiában és Afrikában utazott s ottani élményeiről a Székely József által szerkesztett »Szépirodalmi Közlöny«-be irt cikkeket. Később, 1860 óta Amerikában lakott s a nagy polgárháborúban az északi sereg százados volt. Naplót folyvást vezetett s azt most rendezi sajtó alá, abban a reményben, hogy fog akadni kiadója.

* **A pesti izraelita hitközség** jeles magyar hitszónoka: Kohn Sámuel közelébb kiadta »Magyar hitszónoklatai«-nak gyüjteményét. Első ilynemü magyar gyüjtemény ez. Ez alkalommal a hitközség legtekintélyesb tagjai mentek hozzá, s a község nevében dr. Hirschler Ignác akadémiai tag mondott neki köszönetet és elismerést a kitünő szolgálatokért, melyeket a magyar nyelv terjesztése érdekében tesz. Emléket is adtak át neki. Ime egy adat »a mi zsidóink« tiszteletreméltó köréből.

* **Signor Coletti** olasz vivómester nyilvános viadaláról, mely a »Hungária«-ban csekélyszámú közönség előtt ment végbe, azt a tudósitást kaptuk, hogy a signornak bátran állt eléje egy magyar mérnök: Balázsy Miklós, kinek sikerült kiütnie kezéből a vitőrt, noha az olasznak ez a fegyvere, mig Balázsynak inkább a kardban áll ereje. A manchettirozásban meg ugy hátrált a tisztelt olasz, hogy mérnökünk nem birt hozzá férni; ajánlatát pedig, hogy egész testre vivjanak, el sem fogadta. Képzelhető tehát, hogy a jelenvoltak nem valami nagy bámulattal váltak meg Signor Coletti-től.

* **A pávasziget** nyári lakásaiért tavaly kétezerszáz forintot vett be a város, az idén azonban nem kapott még rájuk más ajánlatot, csak azt, melyet a gazdasszony-egylet részéről Sztupa György tett. A város pénzügyi és gazdasági bizottsága azt a javaslatot terjeszti a közgyülés elé, hogy ezerkétszáz forint félévi bérért engedtessék meg az egyletnek a pávaszigeti épületek használata, vagyis, hogy május elsejétől november elsejéig ott helyezhesse el hatvankét árváját, a mig t. i. az árvaházat kiépitik. Csak a királyné számára berendezett helyiséget és a városi hatóság számára szolgáló szobát nem adnák át.

* **Zsidóüldözésről** van szó egy pár zsidó (ergo német) lap hirdetései közt. A »korona« kávéház nehány volt törzsvendége emeli a panaszt, előre bocsátva, hogy az Istóczy vetése kezdi már termeni a maga dudváját. A sérelmes ügy pedig az, hogy a »korona« kávéházát kibérlett társulat feje: Érsek ur kijelentette, hogy a zsidó vendégek eltávolitásáról gondoskodni fog. A kifejezés semmiesetre sem mutat valami nagy felebaráti szeretetre; hanem másfelől az is igaz, hogy fiatal és nem fiatal urak, (kik esetleg Mózes hitét követik), kávéházakban gyakran oly zenebonát szoktak üzni, a minőt hajdan a keresztyén hitet vallott jurátusok ütöttek, s hogy az ily vendégeket az üzletük diszére valamit adó bérlők eltávolitani ohajtják, az igen természetes. A számüzetés proklamálása azonban sokkal szabatosabban hangzanék, ha a bérlők átalában a »rakoncátlan vendégek«-et, a minő akad minden felekezet köréből, igyekeznének eltávolitani, még pedig nem valami előitélet miatt, hanem a tisztességesebb vendégek kedvéért, minők bizonyára a zsidók közt is igen bőven vannak.

* **A Béla-utca** »több lakója« keserü humorral szólaltak föl az ottani rosz kövezet ellen. Azt irják ugyanis, hogy ők felfedeztek valamit, a min a jogtudósok évek óta hiába törik a fejüket, hogy t. i. az eltörlendő halálbüntetést mivel lehetne kellő hatással pótolni. Ha — mint mondják — az elitélt nagy bünöst háromszor-négyszer le s fölkocsikáztatják a rövid Béla-utcán, az bizonyára a keresztrefeszités kinjait fogja érezni s okvetetlenül javulást fog igérni, csak hogy ezt a kinszenvedést ne ismételtessék rajtok.

Fővárosi Lapok 1875.

* **Rövid hirek. Ipolyi Arnold** vasárnap reggel a papnövelde kápolnájában több főrangú család felnőtt gyermekeit bérmálta meg, köztük gr. Zichy Pálné bájos két leányát: Sarolta és Margit grófkisasszonyokat. — **Horváth Boldizsár** lemondott a municipális hitelbank elnökségéről, mivel jövőre ez összeférhetlen a képviselőséggel, melyet jövőre is meg akar tartani. — **Haynald érsek** elvállalta a bécsi fogadalmi templom egyik ablaküveg-festvényeinek költségét; a magyar védszentek képeit fogja festetni. — **Az izraelita nőegylet** nehány nap előtt küldöttségileg adta át a tiszteleti tagság diszes okmányát dr. Batizfalvy Sámuelnek, ki az egyleti árvaháznál több év óta önzetlenül folytatja orvosi buzgó működését. — **Goll J.** »Tánc«-ából a 21. szám megjelent, Horváth Fábián »Nőegyleti csárdás«-ával és Gerley M. »Vilma« mazurkájával. — **A budai zeneakadémia** május 5-én a redoutban hangversenyt tart Knahl Antal vezetése alatt. — **Székely Imrénél** vasárnap ismét igen érdekes zenereggély volt, melyben legjobb növendékei igen dicséretesen mutatták be magukat. — **A »Ludovica Akadémia** Közlöny«-éből az aprilisi füzet gazdag tartalommal megjelent. — **Richter**, a »Jelenkor« szerint, azért megy Bécsbe, mivel itteni állásában a kormány maig sem erősitette meg; ha azonban a szerkesztőség megkérdezné őt magát, alkalmasint máskép értesülne elkedvetlenedése okai felől. — **Schubertné** szül. Neumann Matild asszony közelébb elhúnyt Budapesten. — **A Krisztinavárosban** Non József háztulajdonos agyon lőtte magát. — **A zálogház** igazgatója, ujabb hir szerint, Schmidt Károly kereskedelmi min. számtanácsos lesz. — **A corso** besüppedt asphaltját már igazitják. — **A hazai első takarékpénztár** négyszáz forintot utalványozott a bukovinai magyaroknak iskolai célokra. — **A természettudományi társulat** ma délutáni szakülésén dr. Krenner József tesz jelentést a zsadányi meteorkőhullásról. — **Az Obermüller** északi sarki képei szombattól kezdve az Esterházy-képtár egyik termében lesznek láthatók, mivel a képzőművészeti társulat nagy termének két főfalát Conräder »II. József halála« és Otto »Bachus menete« foglalják el.

Vidék.

** **Árokszálláson** csónak-egylet alakúlt, s abban hölgyek is oly buzgón vesznek részt, hogy néha a csónakban férfiak képezik a nők vendégeit. Köztük Aczél Zsuzsika, Kóczián Mariska, (kik a korcsolyázásban szintén igen ügyesek) viz ellenében is biztosan és gyorsan eveznek. A fiatalság most csónakkeresztelőre készül, mely tánccal és tűzi játékkal lesz összekötve. Keresztanyának Hild Pethes Irma urhölgyet ohajtják megnyerni.

* **A pozsonyi lóverseny** első napján vasárnap a futtatások szép időben és nagy részvét mellett folytak le. A hölgyek díját a Baltazzi Arisztid »Lady Patroness«-e nyerte meg; a handicap ezer forintját a hg. Liechtenstein »Hohenau«-ja; a kétezer ftos dijat a gr. Tarnovszky János »Przedswit«-je; a kétezer ftos államdijat a Captain Blue »Schwindler«-je; a pozsonyi akadályverseny díját pedig gr. Kinsky Octav »Irrlicht«-je. A földmivesek versenyében huszan vettek részt s elsőnek egy ligetfalvi földmives érkezett be. Másodnap (hetfőn) az öt dijat a következő paripák nyerték el: Baltazzi »Lady Patroness«-e, hg. Liechtenstein »Hohenau»-ja és Amazonian«-je, (ez utóbbi a kladrubi dijat,) gr. Esterházy Miklós »Goldstar«-ja a császárdijat s gr. Wolkenstein »Mayflover«-je az akadályverseny díját.

** **A nagybányai** Borzás Romlás nevű bányában e hó tizedikén szerencsétlenség történt. Egy öreg bányász és két ács (az egyik fiatal, alig huszonegy éves oláh suhanc, a másik katonaviselt ember) egy nagy, nehányszáz ölnyi térségű üregben dolgoztak, midőn a hegy tetejéről leszolgáló szelelőlyuk a lerohanó hólé által megrongáltatva, beszakadt s három munkás előtt a kijárást teljesen betemette. A három ember, látván a halálveszedelmet, nem vesztette el lélekjelenlétét, hanem a nagy üregben tüzet raktak s megnyugvással adták át magukat sorsuknak. A bányában este észrevették a bajt, s rögtön hozzá kezdtek a szerencsétlenek megmentéséhez. A beszakadt uton lehetetlen volt rést vágni, kénytelenek voltak tehát egészen uj ut töréséhez kezdeni. Emberfölötti erővel kezdtek a munkához. Elmult azonban vasárnap, el hétfő, kedd és szerda is, bár óránkint uj erők váltották föl egymást a sziklatömeg törésénél. A szerencsétleneket már mindenki holtnak hitte, s nejeik és gyermekeik sirva, kezüket tördelve szemlélték és várták az óriási munka eredményét. Végre csütörtök-este vizszivárgást vettek észre. Az öröm és remény csilláma tünt föl minden arcon. Tudták, hogy e viz abból az üregből szivárog, melybe a szerencsétlenek vannak eltemetve. Uj erővel láttak tehát a munkához. Végre esteli tiz órára sikerült akkora lyukat vájniok, melyen egy ember bemászhatott. Legelől egy bányász-felügyelő bujt be az üregbe, s nagy meglepetéssel és örömmel látta, hogy a betemetett három munkás még él, s egy fiatal faderékból rögtönzött fáklyával kezükben ugyancsak igyekeznek a négy láb magas vizben a lyuk felé. Rövid idő mulva mind a hármat kihozták a kivül kiváncsian és izgatottan váró tömeg, de legkivált családjuk nagy örömére, s orvosi kezelés alá adták őket. Arra a kérdésre: mit gondolnak, mennyi idő óta vannak betemetve, azt felelték: körülbelől két napja. A szerencsétlenek hat napig nem ettek semmit, csupán az üregben levő vizzel táplálták magukat.

** **Vidéki hirek. Bulyovszky Lilla** asszony Aradon nagy tetszés mellett vendégszerepel; »Lecouvreur Adrienne«-je s »Stuart Máriá«-ja egész lelkesedést idézett elő; a nézőtér mindig a szorongásig megtelik; a magánéletben is kitüntetőleg fogadják. — **Pozsonyból** irják, hogy Follinusz előadásai közül az operetteket, melyekben Bettelheim Janka k. a. nagyon tetszik, nagyon látogatják, ellenben a drámai, népszinműi előadásoknak mindig csak kis közönségük van. — **Elhunytak:** Nagy-Kállón Kállay Csilla, a Kállay Ákos és Láner Ilon 18 éves kedves leánya, tüdőkórban; Kolozsvártt gr. Mikó Györgyné szül. Bethlen Erzsébet grófnő, 70 éves korában; Magyar-Láposon özv. Flóth Ignácné, 88 éves; Vácott Reiser Berta k. a., 24 éves. — **Győrben** e hó 12-én Menter Zsófia és férje Popper D. gordonkaművész, válogatott közönség előtt, kitünő hangversenyt adtak; ha Párisban, vagy Londonban adják, minden ottani lap bőven ir róla; ellenben a győri lapok azzal különböztették meg magukat, hogy a hangverseny lefolyásáról megemlékezni nem tartották érdemesnek, s e jellemző eljárás az oka, hogy e hangverseny hirét a központban is ily későn kaptuk. — **A kolozsvári szinház** intendánsának alkalmasint jövőre is Korbuly Bogdán marad meg. — **Az unitáriusok** kolozsvári consistoriuma számára Fretwel János angol unitárius, ki tavaly hazánkban járt s meg is tanulta nyelvünket, 7500 dollárt gyüjtött Amerikában, s azt már el is küldé. — **Hejő-Igriciben** (Borsodban) e hó 15-én Jekelfalussy Lászlóné vagyonos asszonyt rablók megölték és kifosztották. — **Bodorfy Henrik** Kozsvárról az aradi szinházhoz szerződött. — **A szatmári apáca-zárda** fejdelemasszonyává Eötvös Szaleziát, a székesfehérvári női kolostor fejét választották meg, egy ősnemes magyar család tagját, kinek noha szépsége, származása és müveltsége fényes jövőt igértek a világi életben, mégis benső hajlamból apácává lett, családjának ellenzése dacára. — **Debrecenbe** az a hir érkezett, hogy a hirhedt rabló Dobosi vasárnap elfogták Diószegen, hová éhesen, kimerülve érkezett.

Bécsi hirek.

*** **A király utja.** Sinyből a király a lakosság viharos zsiviói közt távozott. A rendezett lovagjáték részesei nemzeti öltönyükben kisérték. Utközben a Svilaja hegységen a Sutina hegynyilás, melyen a királyi menet átvonult, örömtüzekkel volt kivilágitva. Az országut mentében a körülfekvő helységek lakosai összecsoportosultak és a királyt zsiviókkal üdvözölték. A falvak tornyain lobogók lengtek s a harangok mindenütt ünnepélyesen zúgtak. Ő Felsége Mucban, a csendőrök pompásan felékesitett kaszárnyájánál leszállt kocsijáról. Ott a papság, a hatóságok, a községi tanács üdvözölték. Majd nemzeti ruhába öltözött leánykák léptek elő s dudaszó mellett kólót táncoltak előtte. A faluk, melyeken a menet később átvonult, szintén diadaliveket emeltek s a munkás nép mindenütt abba hagyta munkáját és sietett üdvözölni a királyt, ki hetfőn délelőtt tiz órakor érkezett Dernisbe, hol bevonulása feliratokkal, költeményekkel és lobogókkal diszitett diadaliveken át a lakosság ujjongása között történt. A községháznál szláv dallal üdvözölték. Ő Felsége e fogadtatás után megszemlélte a hivatalokat, iskolákat, a templomokat, s meglátogatta a Siveric melletti kőszénbányát.

*** **Bécsi hirek.** Királynénk hetfőn délben a bécs-belvárosi népkonyhát látogatásával lepte meg. — **Herceg Auersperg** osztrák kormányelnököt szintén a Móric- és Lázár-rend nagykeresztjével tüntette ki az olasz király. — **Levinsky**, a várszinház jeles tagja, ki akar lépni az osztrák állampolgári kötelékből, hogy a magyar polgárjogot nyerje meg, mivel másodszor ohajt házasodni; (kétségkivül e miatt járt a mult hóban Kolozsvártt, hol a válás könnyű.) — **Járy György** udv. tanácsos s a Szent István-rend kincstárnoka, e hó 16-án elhunyt Bécsben, 74 éves korában. — **A krakói** karmelita apácák rendjébe közelébb lépett be hg Czartoriski Mária szül. Gracholska grófnő. — **V-dik Ferdinand** a névestéje alkalmával tiszteletére adott katonai szerenádot az ablakhoz tolt zselyeszékből hallgatta s a felzajló éljenzést fejbólintással és kézintéssel viszonozta. — **Oppolzer-ünnepélyt** rendeztek a bécsi egyetemi tanulók, mely ünnepély alkalmával az egyetem nagy termében (miközben Oppolzer arcképét leleplezték) Zimmermann Róbert szép beszédet tartott, az elhunytnak érdemeit dicsőitve. — **A bécsi mérnök-kari** laktanyában Kreutzer Gyula föhadnagy (20 éves) és kedvese: Suchanek Karolina (19 éves) agyonlőtték magukat, mivel nem volt kilátásuk az egybekelésre.

Külföld.

*** **A párisi Odeon szinházban** uj szinművet adtak elő. »Egy dráma II. Fülöp alatt« cimmel. A közönség rendkivüli tetszéssel fogadta. Egy tehetséges és gazdag fiatal ember (Georges de Porto-Riche) első kisérlete ez, kitől a szinmű irodalom sok jót várhat. Darabjának meséje a következő: Alcala öreg hercegének fiatal, bájos neje van, s ez szerfelett megtetszik II. Fülöp királynak, a ki aztán el is expediálja a férjet idegen tartományba, hogy annál könnyebben hódolhasson szép nejének. A távozó herceg Don Miguelre bizza nejét, ki szereti a hercegnőt s kit a hercegnő is szeret, de ki sokkal becsületesebb hogysem a nő csábitására hallgasson s feledni akarva őt, egy összeesküvésbe keveredik. A szép asszony, a képzelt mellőztetésen felboszankodva, elfogadja a király hódolatát. Eközben Don Miguelt, mint felségárulót elfogják és halálra itélik; de a hercegnő kieszközli a királytól, hogy megkegyelmeznek neki. A hercegnő férje aközben visszatér s megtudva, hogy Don Miguel a neje kedvese, széttépi ennek kegyelemlevelét. Don Miguelt kivégzik, erre aztán a hercegnő is tört döf szivébe s haldokolva a belépő királyt kedvesekint mutatja be férjének. A darab kiállitása oly fényes volt, minőt az Odeon-szinházban ritkán látnak és a siker szintén nem mindennapi.

*** **Külföldi hirek. Berlinben** Rubinstein »Makkabeusok« cimű dalművét vasárnap adták elő, élénk tetszés mellett. — **A párisi komikai opera** egyik kedvelt művésze: a 65 éves Conderc meghalt. — **Thiers** e hó 15-én, midőn 79-dik születésnapját ünneplé, halomszámra kapta a szerencsekivánatokat.

Várszinház. Szerdán, april 21-dikén: »A falu roszsza'« népszinmű 3 felv.

Felelős szerkesztő: **Vadnai Károly.**

Bérlet 19. szám.

NEMZETI SZINHÁZ.

Budapest, szerdán, április 21-kén, 1875.

A fény árnyai.

A gróf Teleky alapitványból 100 arany pályadijjal jutalmazott eredeti szomorújáték 5 felvonásban. Irta Szigligeti.

Nyárai Béla	—	Feleki.
Charlotte, marquisnő, neje	—	Felekiné.
Nyárai Péter, Béla nagybátyja		Szigeti Imre.
Matild, rokonuk	—	Helvey Laura.
Szenczey Jenő	—	Náday.
Jenei Béla, jószágigazgatója	—	Pintér.
Bánhalmi, egykori tanitó	—	Benedek.
Orvos	—	Leövey.
Titkár	—	Halmai.
György, Béla komornika	—	Bercsényi.
Mari, komorna	—	Bogdanovics Kr.

Szeplőt és mindennemű **bőrkületeget**

a legnagyobb sikerrel gyógyit

Komáromy Mór

kerületi orvos Huszton Mármarosmegyében.

Gyógyszerek a szükséges használati utasitással, 3 forint beküldése után, elküldetnek. 152

Hampel Győző

Budapesten, nagy-(három)-korona-utca 16-dik szám,

(Hampel-féle ház).

Napiárak vámfontkint.

Cukor, legfinomabb	24½	kr.
» finom . . .	24	»
Kávé, Mocca finom .	82	»
» **Cuba,** val. Bordeaux	95	»
» Cuba, legfinomabb	85	»
» Java, finom . .	78	»
Mandola édes . . .	48	»
Malozsa szőllő . .	35	»
Salátaolaj üvegestül .	70	»
Házi szappan, szegedi	21	»
Gyertya, stearin 6-os s 8-as	50½	»
Rizs, olasz fényes . .	14	»
» Rangoon finom .	10	»
» Aracan jó . .	9	»
Lenese, stockerani . .	18	»
Borsó, hámozott, . .	11	»
Bab, kis és nagy . .	8	»
Szilva, valódi török .	18	»
Lekvár, slavoniai, édes	16	»
Mák, kék	24	»
Dió, egészséges . . .	12	»
Keményitő, jegecekben	18	»
» Tüllanglais	15	»
Pezsgő, francia, palack	3.50	»

Kivánatra az árukat házhoz is küldöm díjmentesen. Cukorból csak süveg számra adok, a többi cikkekből pedig legalább egy vámfontot, miből 112=100 bécsi fontnak megfelel.

Üzleti helyiségem hétköznapokon d. e. 8—12-ig és d. u. 2—7-ig nyitva tartatik.

Vidéki szives megrendelések legnagyobb figyelemmel és pontossággal utánvétellel eszközöltetnek; minden e jegyzékben nem emlitett cikk a **legolcsóbb árakon** megszereztetik. 106

Tulajdonos: **Tóth Kálmán.** Kiadja és nyomatja az **»Athenaeum«** irodalmi és nyomdai részvénytársulat.

A budai kiskorcsma. A Szép juhászné hoz címzett zugligeti vendéglő a mult század negyvenes éveiben. Alt Rudolf egykorú rajza

A budai kiskorcsma

Irta: **Siklóssy László**

A francia közkatonának marsallbot volt a tarsolyában, a budai csecsemőnek venyigével bevont Bacchus-pálca volt a bölcsőjében. Ezzel járta be Bacchus a világot, ezzel keltett derüt és mámort mindenfelé. Arról azonban nincs értesülésünk, hogy ehhez *italmérési jog* is járult volna; a budai polgárhoz azonban járult. Minden budai polgárnak volt italmérési joga; a saját portáján *minden budai polgár* mérhetett bort; budai bort pedig *mindenki* mérhetett.

Paradicsomi állapot volt ez, de amiképpen *annak*, úgy *ennek* is meg kellett változnia. Ha mindenki korcsmáros, ki fog cehhelni? Igy aztán mégis csak a *cégéres korcsmárosok* fejlesztették ki a borkimérésnek ősi iparát. (Bármily szép dolog legyen ugyanis a *bortermelés*, a *borkimérés* praktikusabb voltát senki sem fogja tagadni.) Ez az ipar Budán fejlődött ki igazában. Pesten is ittak ugyan az emberek bort, sőt, valljuk be, nyelték a rettenetes por miatt, aki azonban *amatőr módjára* akarta a bort élvezni, annak Budára kellett átfáradnia.

Ebből az átfáradásból sarjadzott ki a budai turisztika, amit bölcsen elhallgattunk, amikor a mult héten Remete-Szent-Pálig is elvezettük az olvasót. Pedig úgy volt: a régi időben *titulus bibendi*-re, azaz ivási jogcímre volt szükség, hogy *megmozduljanak* az emberek. Azután megmodernesedtünk, szokásaink — ugyancsak modernül szólván — differenciálódtak. Az oktalan ivásért ma már nem rajongunk, ellenben egyfelől szívesen sétálunk, turiskáskodunk, másfelől a füstös-poros napi munka után repesve megyünk olyan helyre, ahol *jó levegő, jó konyha, kellemes környezet vár*. És hol van ez mind együtt? *Budán!*

Az 1928-as év banjós dalnoka: a *vén Tabánt* magasztalja. Igaza van: Tabán nélkül a budai kiskorcsmázást nem lehet megérteni. Úgy esett ugyanis a dolog, — a mult alkalommal ezt is elhallgattuk, — hogy Budára csak egy út vezetett: a *hajóhíd*. Ez a híd bárkákból volt összeróva. Csaknem kétszer olyan hosszú volt, mint egy mai dunai állandó híd. A Duna ugyanis akkor még nem szorult szűk kőpartok közé, ellenben teljes árjával nekifeszült a hídnak, amely közepén alaposan *meggörbülve* hódolt a hatalmas folyamnak. Amikor tehát a pesti ember Budára tartott, a híd túlsó oldalán már ugyancsak törölgette a homlokát. Mivel azonban meg akarta mutatni a virtust, nekivágott a hegynek, mármint a Gellérthegynek, hogy a Tabán egymásfölött emelkedő utcácskáiban csakhamar lemaradjon.

Ez az apró házakból összezsúfolt Tabán nem volt sem tiszta, sem erkölcsös, sem biztonságos hely, a XVIII. század emberei azonban eltájékozódtak benne. A fődolog volt, hogy *közel* volt; jóformán itt is volt a világ vége, mert a Krisztinaváros csak a század végén keletkezett. Ezzel meg is adódnak a budai kiskorcsmák történelmének *korszakai*. Az *első korszakban*, amely a legrégibb időtől a XIX. század első évtizedeiig tartott, uralkodott a *Tabán*. A *második korszakban* következett a *Krisztinaváros* hatalmas előretörtetése, mígnem mi magunk megértük a *harmadik kort*, amelyet a *hegyvidék előkelő megjelenése s a Tabán újjáéledése* jellemez. (A *Lágymányos* és *Óbuda* vidékétől ezúttal bocsánatot kérek, de nem férnek bele ebbe a cikkembe.)

A vén Tabán demokrata-hely volt. A XVIII. század francia arisztokratái mímelhették külsőségekben az egyszerű pásztornép életét selyemruhákban, rizsporozottan, pirosítottan, *a Tabán azonban nem volt alkalmas álnépieskedésre*. Két viharedzett *vásárváros* primitív mulatóhelye volt ez, amely még nem álmodott arról, hogy valamikor előkelő ujsághirdetésekkel

Uj Idők, 1928. jul. 8. 28 sz.

A budai kiskorcsma. A Három Majomhoz címzett multszázadeleji budai kiskorcsma olajfestésü cégtáblája, amely magát a korcsmát ábrázolja. A Fővárosi Múzeumból

fogja vacsoravendégül hívni a gépkocsis finom úri népet. Annak idején, aki idejött, bizony összetalálkozott mindenféle duhaj lócsiszár, disznóhajcsár, hajós- és szolganéppel. Igaz, vidám volt valamennyi. A korcsmák és csárdák énekszótól voltak hangosak. Úgynevezett *Natursängerek* járták őket sorra, avagy énekeltek egy korcsmához szerződötten. Külön specialitás volt a *hárfáslány*, akiben azonban aligha ismertek volna *Mignonra* az operalátogatók.

Elsárgult levéltári iratok, de még egykorú írók is sok minden tarkát írnak a tabáni korcsmavilágról, *ábrázolásul* azonban alig marad valami. A Fővárosi Múzeum őrzi a *Három Majomhoz* címzett tabáni korcsmának olajbafestett cégérjét. Ezen maga a korcsmaépület látható, az ablak mellett *két* majmot ábrázol mutató cégtáblával. Minthogy *Zu die drei Affen* a korcsma címe, mi sem természetesebb, hogy a gyanutlan látogató a *harmadik majom* iránt érdeklődik. A cégtáblán az ablak helyét egy kis *tükörüveg* pótolja s így kacagás közt lesz bemutatható a — harmadik majom. Ne kicsinyeljük le ez ősi tréfát, mert, azt hiszem, Pesten *még manap is* árulnak olyan *két szamarat* ábrázoló képeslevelezőlapot, amely alatt ez a felírás olvasható: *most már hárman vagyunk!*

A Három Majom példája mutatja, hogy a tréfák azidőtt hosszúéletüek voltak és, hogy — *milyenek* voltak. E képen azonban egy *az utcára kitett terített asztal* is látható, ami azt bizonyítja, hogy régen sem akart mindenki a füstös vendégszobában szorongani.

A szabadban való finomultabb étkezés mindazonáltal nem a Tabánban, hanem a Krisztinavárosban honosult meg. Mondtuk, hogy a Tabán nem volt tiszta hely; zsúfolt volt: apró házak, istállók egymás hátán. Vele szemben a *Krisztinaváros kertvárosszerűen* hatott, sőt mi több, a Krisztinaváros mögött emelkedő *Svábhegy* kezdett vállalkozni arra, hogy a turisztika és gasztronómia szolgálatát egyesítse. Persze, ide már inkább egész napra rándultak ki az emberek. A harmincas években már híres svábhegyi vendéglők voltak a *Cheprekal*, az *Adlitzer* és a *Zur Aussicht*. De maga a Krisztinaváros is kirándulóhelyszámba ment, hiszen csak a *Váron keresztül* lehetett elérni.

Az *Alagút* mindenesetre ketté osztja a budai korcsmák történetét.

A harmincas években kezd szerepelni a *Horváth-kert*, — valamikor a Niczky Kristóf gróf parkja, — amelyet 1834-ben *Duchange*, a Nemzeti Kaszinó vendéglőse bérelt és „francia csinossággal készített el nyilvános mulatságra". Később *Hubernek*, a *krisztinavárosi aréna* építőjének kezére szállt a vendéglő. „Ki nem ismeri, — írja a *Der Spiegel* 1843-ban, — a sötét berket, annak bájos, lombos utait, árnyas bokrait? Ám, ha majd kinyílnak a virágkelyhek s a szelid zefir fogja lehelni balzsamillatát, akkor fogjátok csak igazán élvezni itt a természet enyhe szépségét".

Divatos budai korcsmák voltak még ezidőben a *Tivoli* és a *Freyschütz*. A *Márványmenyasszony* korának meghatározásánál 1833-ra kell visszamennünk, amikor az ily című *operát* a pesti Városi Színházban előadták. 1846-ban nagy volt már a készülődés az Alagút építésére. Ennek hatása alatt nyitotta meg *Lux* Antal az *Attila-utcában* a Popp-féle házban a *Tunnel*-hez címzett sörkertjét, amelyben *„sörpumpát* alkalmazott, hogy mindig friss söre legyen!"

Sör! Megszivlelendő ital és nagy téma, de most ne kalandozzunk el feléje. Szóljunk a *Politikus Szatócsról*, melynek cégtáblája csak nemrégiben tünt el. Erről a szatócsról már a *Müller Károly*-féle *Pest wie es leibt und lebt* című 1855-ös verses útmutató is megemlékezik, mondván:

Vom Schwabenberg zurück kann man
Beim „Greiszler" sich erfrischen;
Auch kannst du viele fröhliche
Beim „Krautschneider" erwischen.

Figyeljük meg az óvatos Müllert! Nem is meri kiirni a *Politischer Greiszler*-t. Nem is volt ezt tanácsos megtenni *Prottmann* rendőrfőnök idejében, aki álruhában bizonyára becsúszott ide, hogy megvizsgálja, valóban nem politizálnak-e itt a szatócsok? A történelmi logikából mindenesetre következik, hogy a Politikus Szatócs elnevezés az abszolutizmus *előtt* keletkezett.

Müller az említetteken kívül még a *Rózsakerthez*, az *Angolhoz*, a *Három Kapáshoz*, *Három Almá-*

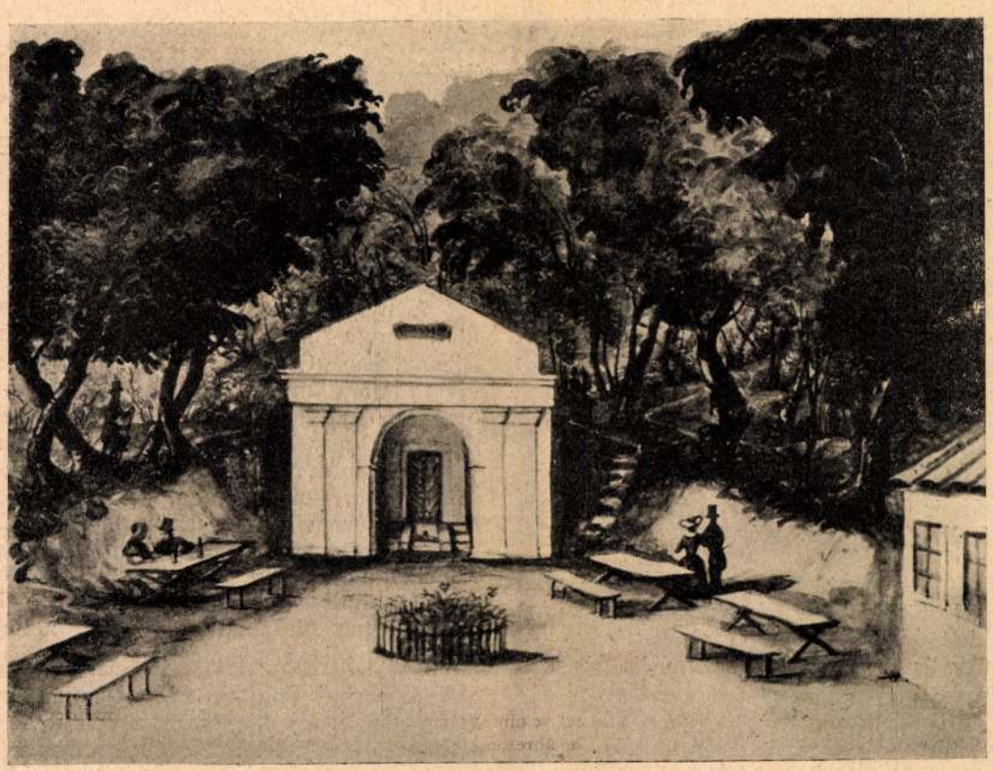

A budai kiskorcsma. A Disznófő-forrás és vendéglője a mult század közepén. Than Mór vízfestménye a Fővárosi Múzeumban

hoz, Három Hollóhoz, Három Nyolcashoz és *Három Heteshez* címzett helyeket említi. E helyeken sütik a pompás rántottcsirkét és mérik az igazi budait, azaz *sashegyit*. Akinek *ürmösre* és *gesztenyére* fájt a foga, annak *A Gazdag Asztalosnéhoz* kellett elfáradnia. Vegyük mindehhez még hozzá az ősi *Szép Juhásznét, Isten Szemét, Disznófőt*, e már valódi kirándulásszámba menő helyeket és röviden megrajzoltuk a *budai kiskorcsmaélet középkorát, a Krisztinaváros hegemóniáját.*

Az *újkor* eseménye a Tabán feltámadása s a budai korcsmavilág nagy együttes nyári diadala a pesti felett. Ez úgy történt, hogy a *Tabán megcivilizálódott*. Keserves ára volt ennek. Mintha egy férges fa száz ágából kilencvenötöt vágtak volna le! A maradékra azonban azt mondják, ez lesz valamikor a legszebb része egész Budapestnek. A tabáni kiskorcsmák addig is polgári csinosodással és pallérozottsággal várják a *lipótvárosi autókat*. Mert az történt, hogy amiképpen *Orczy Lőrinc báró* már 1760-ban megénekelte, hogy neki *legbecsesebb a bugaci csárda szeglete, miért is abból soha ki ne fogyjék a kecskeméti kenyér és a kőrösi bor*, azonképpen az elegánciában agyonfáradt pesti ember is megkiván egy kis természetet s egy kis egyszerűséget.

A budai kiskorcsmák ma élik javakorukat. Alig hiszem, hogy ennyiféle *egyéni korcsmát* más város ki tudjon termelni. Van itt választék bőségesen! Halászlére menjünk a Duna mellé, avagy *csülökre* (nem *birokra) Zsán bácsihoz*? Nem tetszik ismerni Zsán bácsit a fogaskerekűn túl? (A sineken szabad átmenni, különben nem is lehetne eljutni hozzá.) Zsán bácsi úgy került a Kis- és Nagy-Svábhegy összeérő oldalára, hogy ezelőtt húsz évvel, ötvenegynehány éves korában, mint nyugalombavonult főpincér akarta élvezni a természetet s e célból a Svábhegy oldalára járt ki *napozni*. A nap nem annyira neki kellett, mint beteges *macskájának*. Egy uratlan telek látta különösen szívesen az üdülőket. De ez csak látszat volt, mert egyszerre csak megjelent a tulajdonos.

— Mit keres maga a más telkén, — riadt a gyanutlan üdülőre.

— Kérem, én azt hittem . . .

— Maga ne higyjen semmit, hanem ha telek kell, vegyen magának! Akár ezt is megveheti, ha ugyan van pénze — *foglalóra* . . .

Zsán bácsi mindig gavallérokkal érintkezett; értette a dörgést: *kivágott öt forintot foglalóra* . . .

A tulajdonos eltávozott, Zsán bácsi pedig abban a hiszemben volt, hogy végleg megszerezte — a macskagyógyítás jogát. Csalódott. Legközelebb azt kívánták tőle, hogy vagy fizesse ki az egész vételárat, avagy vigye el a macskáját. Mit tett, mit *nem* tett Zsán bácsi? *Nem vitte el a macskát*, hanem most már a magáéban méri a bort s annak, *aki nem hozott magával elemózsiát*, csülökkel, csirkével szolgál.

Említsünk egy másik végletet: az *Ördögorom-csárdát*. Mielőtt *rakétarepülőgépre* ülök, idejövök holdbéli tájékot tanulmányozni. De igaz is, hol van *Romlehner* bácsi a Naphegyről, aki egy *majoresco eleganciájával* szolgálta ki vendégeit, tudtommal azonban a háború kitörése után nem volt szive étlapot írni. *Albekernél* alig kapunk helvet és ugyanez a veszély fenyeget Avarnál, helyesebben *dr. Avarnál*. (Csak operaénekesek lehessenek doktorok?) És a *Vén diófa*? Vén diófa levele már nem mondja, hogy a párom szeret-e, hanem, hogy *Josephine Baker* szerint is a legjobb nyaralóhely: *a budai kiskorcsma.*

Én még nem csalódtam budai kiskorcsmában, hacsaknem egyben, *Bruckbauerben*, a *Kedélyes Gyuriban*, akiről azt mondták, hogy ő a leggorombább budai korcsmáros. *Ebben csalódtam*. Gyuri — ez ugyanis a gazda művészneve — megállt az ajtóban és másfél óráig szótlanul nézte a vendéglőkertet. Ilyen lehet az agy, amely a *rádió-műembert* kormányozza. Minden ment, mint a karikacsapás. Gyuri, úgy látszik, ugyanilyen tekintettel kormányozza azt a műveletet, amely a túróscsuszát s a székelygulyást hozza létre.

De gorombáskodni, ha tudott is valamikor, alighanem már régesrégen elfelejtett.

A bej

— Elbeszélés —

Irta: **Farkas Imre**

Az akvarell volt akkor a divat, a szelid tónusú vízfestmény, havas ágak között csillagos tájkép, enyhe kékszínű tó, amely halványan tükröz vissza egy rózsaszínű sávot, az alkonyat ragyogását. Akvarellt festettek egymásnak a fiatalok a bársonykötésű Poesiekbe, piros pipacsokat, szelid búzavirágokat, vagy apró kunyhókat, fákkal és madarakkal, amilyenek voltak a Grimm-mesék, vagy a Huckleberry Finn illusztrációi. Ilyen akravell volt a debreceni régi jégpálya képe is a Nagyerdőn. Százados fák, vastagon belepve zuzmarával, fölöttük az alkonyodó ég — kedves kis pagodaszerű fabódé — és a jégpályán csak úri nép, kevés ember, néhány huszár, néhány mágnás és gentry leány ... a korcsolyázás akkor kezdett divatba jönni. Még csak a nagyurak kultiválták.

*

Ennek a kis történetnek három szereplője van. Egy hölgy és két úr. Ezek közül csak kettő korcsolyázott. A hölgy és az egyik úr. A másik úr csak kijött mindennap a jégpályára csörgő, négylovas szánon. Úgy hívták, hogy Bús Gergely Dénes és szabolcsmegyei birtokos úr volt. Igen csinos ember volt; kis fekete pofaszakálla, fekete szeme, puha kalapja, selyembéléses tavaszi kabátja volt ... és gazdag ember volt. Nekünk, gyerekeknek mindig adott egy-két cukorkát. Pesti cukorka volt mindig a zsebében. Anyám megnézte a finom csokoládébonbont és akkor hallottam tőle először a bűvös szót:

— Kugler!

Bús Gergely Dénes jól bánt velünk, de azért mégsem ő volt a mi ideálunk. Ilyen feketeképű, écharpos, kockásruhás úrkocsis volt a vidéken elég. De olyan, mint Abduhallan Tefik bej, egy sem. Őt vettük körül álmainkkal, gyerekszívünk minden romantikus elképzelésével. Tefik bej Abdul Hamidnak volt a rokona, a nagy szultánnak és az ő kedvéért engedte meg Ferenc József császár és király, hogy huszárságot tanuljon a Württemberg-huszárezredben, akik éppen Debrecenben feküdtek.

Szép, magasnövésű, karcsú legény volt a bej, nagyon illett Latkovics Máriához. Mindig együtt korcsolyáztak, pedig a köztudat szerint, Máriának Bús Gergelyhez kellett volna feleségül mennie. A köztudat pedig szent volt akkoriban. Kilengések nem igen voltak.

Én korcsolyáztam legtovább mindennap, egészen a fagyos, fehér este eljöveteléig. Titokzatosan meredt felém az erdő szürkesége ... az alkonyat körülötte virít a hóra. Jó „Halifax"-om suhant a jégen ... mentem, rohantam, ismeretlen vágyak röpítettek. A korcsolyaszenvedélyemnek köszönhetem, hogy láttam, amint a bej karjába vonta Latkovics Máriát és megcsókolta. Úgy állottak ott összefonódva, mint egy nagyon finom bécsi akvarell-kép, a háttérben zuzmarás lombok, (mintha fehér csipkével ékítették volna fel az ágakat), csak egy halvány, narancssárga sáv az ég peremén ... az előtérben ők, egy kék atilla, sötétpirosselyem huszársapka, egy barna profil, amely ráhajlik egy halvány leányarcra. Észrevettek engem? Nem tudom. Lehet, hogy nem is törődtek velem. Igen nagyon apró gyerek voltam.

Ebben a pillanatban szánkó csörrent künn a havas úton. Négy ló suhant a havon, diszkrét csörrenéssel csörrent meg a csengettyü a fekete lovak szügyén. Bús Gergely maga hajtotta a lovakat. A szeme parázslott a sötétségben.

Másnap nagy szenzáció verte fel Debrecent.

— Párbaj.

— Latkovics Mária miatt.

— Bús Gergely megvágta a bejt.

— Még pedig alaposan.

A nyilutcai kis ház előtt szalmával fedték az utat, hogy ne zavarja a kocsizörgés a beteget. Bizony, Bús Gergely jól főbesuhintotta a törököt. Iskola után arra sétáltam és bekukucskáltam a berenán. Azt, amit ott láttam, soha nem fogom elfelejteni. Vagy három turbános, fehérszakállas török volt a gyepes udvaron. (Honnan jöttek olyan gyorsan? Hogy kerültek oda, — ma sem értem.) És mind a három egy-egy szőnyegen állott, térdelt, guggolt. Imádkoztak. Kelet felé fordult mind a három, kitárták a karjukat, mélyet hajoltak, majd — mintegy láthatatlan parancsszóra — előre buktak. Úgy könyörögtek Abduhallan Tefikért, a bejért, a nagyúrért, a padisah rokonáért.

A párbaj után a bejt csakhamar elhelyezték Debrecenből. És kis időre rá Latkovicsék is búcsúvizitekre jártak ... A lány halvány volt, gyengécske, az arca olyan színű, mint az alabástrom. Azt mondták: délre készülnek ... azután pedig mégis csak hozzámegy Bús Gergelyhez. Hja, ez a lányok sorsa ... egy kis romantika, egy kis ábránd ... aztán jött a rendes férj, a konszolidált viszonyok.

De nem így történt. Sosem láttuk Latkovics Máriát Debrecenben. Nem is törődtek sokat vele. Halvány volt, finom és törékeny ... olyan, mint egy titokzatos idegen virág. Nem volt egy rokonuk, egy jóismerősük se ... eltüntek zajtalanul.

Hiszen olyan sápadt, gyenge volt szegényke.

*

1914 május. Felhőtlen ég, tavasz a sztambuli moshék felett ... senki se sejtette még, hogy pár hónap mulva itt is lángbaborul minden.

Ott állottam a meghivott idegenek apró, márványkioszkjában. Aranytálcákon szervirozták a pompás mokkát és kaptuk az aranyosvégű cigarettákat — a világ legjobb dohányát. Jött a díszhintó, benne a szultán. Mohamed. Saalamot intett a hódoló idegenek felé ... Gyors lépéssel, szinte futva haladtak hintója mellett a hatalmas basák. Nehézkesen leszállott a kocsijáról és bement a Dolma Bagtshe mecsetbe. Imádkozni. Ezt a parádét úgy hívták, hogy pénteki szelámlik.

A templom bejárata mellett néhány előkelő török hölgy állott, csarcsafba, fátylakba sűrűn bebugyolálva. Egy magas úr, szikár, őszes, elegáns katona most kivált a kíséretből, odasietett az egyik hölgyhöz és európai módon megérintette a kesztyüs fekete kezét.

— Abduhallan Tefik — suttogta a kísérőm.

Most egy pillanatra meglebbent a fekete fátyol és én megláttam a Latkovics Mária szomorún, finoman nemes, halvány arcát ... két szem izzón, imádattal tapadt egymásra, mint akkor, amikor a köntösgát felől Debrecen felé berzenkedett az este.

Rágyujtottam egy új cigarettára.

— Van még romantika a világon, — sóhajtottam elégedetten.

Than Mór

K

I felev

Fővárosi Lapok

1875. 419. l.

* **A műcsarnok** javára 3110 frt tiszta jövedelmet adtak át az »élő képek« és műkedvelői vigjátékok két estélyének bevételéből. Ez alkalommal József főherceg harminc forintért váltott két körszéket, herceg Koburg Fülöp pedig ötven forinttal hármat. A légszesztársulat ingyen adta a világitási anyagot s a Rózsavölgyi cég tulajdonosai is dij nélkűl eszközölték a jegyek eladását; Lehmann pedig a személyes fáradozásaért járó száz forint dijat fölajánlotta a műcsarnok javára. Az épitési bizottság mindezekért, valamint a közreműködött uraknak és hölgyeknek, valamint a rendező Than Mórnak és gr. Zichy Jenőnek köszönetet nyilvánit.

[illegible]

[illegible]

AZ UJ ESZTENDŐRE
ŐSZINTE SZERENCSEKIVÁNATAIT KÜLDI

MÉLY TISZTELETTEL

GYŐZŐ ANDOR

KÖNYVKERESKEDŐ

V. VILMOS CSÁSZÁR UT 34

BUDAPEST, 1939. JANUÁR 1.

Than Mór K.

A mucsarnok javára rendezendő előadás nem a budai várszinházban, hanem a pesti német szinházban lesz, még pedig e hó 17-én. Aztán egyik következő este ismételni is fogják. Rendezői: gr. Zichy Jenő és Than Mór. A műsor ez: »Saba királynőjének« képlete, ábrázolják: Fekete Blum Fanny asszony, Rapp Irma, Rauscher Paula, gr. Pallavicinine Majláth Adél, gróf Zichy Ferdinánd, gr. Kornis Emil, Radvánszky Béla, Fekete Bernát, Urményi, De Gerando Attila; utána francia vigjáték francia nyelven; »Bornemissza« képlet, ábrázolják: gr. Károlyiné Csekonics Margit, Majláth Györgyné, Gr. Zichy Sarolta és Margit, gr. Gyürky Ábrahám, gróf Zichy Manó, Telepy Károly, Salamon Géza, Perlaky Kálmán, Szentgyörgyi Ottó, sat.; utána a »Női könyek« vigjáték magyarúl; »Rembrandt műterme« képlet, ábrázolják: gr. Bánffyné, (zsidó ara,) Schnierer Aladárné és b. Lipthay Béláné (Tizian leányai,) gróf Zichy Lajos (Rembrandt,) gróf Pálffy János (nézö;) záradékúl »Cornaro Katalin« képlet Makart festvénye után, ábrázolják: Forinyák Gyuláné (a főalak,) Kis Kornélia, Majláth Sarolta, Than Irma, Agai Adolfné, b. Eötvös Mariska, Kende Klaudine, Csernovics Roxane, gr. Zichy Anna, gr. Pejacsevics

Fővárosi Lapok 1875.

Leona, Schnierer Aladárné, hg Thurn-Taxisné, Pulszky Polyxena, gr. Zichy Jenone, gr. Esterházy Marita, Fáy Adrienne, Augusz Helen, Radvánszky k. a., gr. Zichy Lajos, Brunswick Géza, gr. Pallavicini Ede, Salamon Géza, gr. Zichy Jenő, b. Révay Gyula, gr. Bissingen Ferdinánd, gr. Pálffy János, gr. Bethlen Ferenc, b. Majthényi Izidor, gr. Hunyady

Pál, b. Aczél Lajos, Blaskovics, gr. Teleki, ifj. Majláth Gy. és két szerecsen.

* A kisdedóvó egyesületnek

szám

BUDAPEST, IX., HŐGYES ENDRE U. 10.

Than Mor

l.

Mag NM. Cent

44. l 84. l.

85. l. 25 tabla

10 P. okmánybélyeg.
Felülbélyegzés 1936.
Feb.8. Kir.Magy.Páz-
mány Péter Tud.Egyetemi
Recteri Hivatal.

N e s R

E T

Thán Mór

irod U. 3270

Lázár Béla dr.:
Emlékezés Thán Mórra. (Születése századik évfordulója alkalmából.)
Pesti Hirlap
1928. jun. 24.

i Miniszterium 57.213/1943/III.sz.,
U t a l v á n y á n a k másolata.

. v á n y !

ezet : XVIII.
lyos célok támogatása. Rovat. : 10.
ján 0.5 % pengő 1.30
0.65

Ö s s z e s e n :pengő 1.95

, hogy azonnal utaljon át a 127.689 sz.
a Műemlékek Országos Bizottságának a

Than Mór

Vas. Ujs. 1879. 436 l.

4.

A ferenczvárosi templomban még egyre tart a munka. A szószéket most emelik, a gázt e napokban vezették be. A szentélyben Than Mór e héten végezett be két falfestményt. Az egyik szent Ferenczet tünteti föl a ravatalon, a másik pedig a mennyben, angyaloktól körülvéve. Ugyancsak Thán készit rajzokat az ablakfestményekhez, melyeket aztán Kratzman Ede fest üvegre.

Than Mór

K.

A királyi párnak lapunk mai számában közlött arczképei közül a királyé azon szép részmetszet után készült, melyet Thán Mórnak az egyetemi könyvtárban legujabb időből való olajfestménye után Doby Jenő metszett művészileg; a királyné arczképe Raab G. legujabb festménye után készült.

Vas. Lap. 1879. 26ol.

9/20/37

Than Mór

Vas. Ujs. 1878. 767. l

K

A király arczképe. A közoktatási miniszter segi-
teni kivánt ama hiányon, hogy ő felségének nem
volt oly réz- és kőnyomatu arczképe, mely hasonla-
tosság és művészi kivitel tekintetében megütötte
volna a mértéket. Ezért Doby Jenő jeles rézmetsző-
nek kormánysegélyt adott, hogy a Than Mór által
az egyetemi könyvtár számára festett arczképet

*

768

metszsze rézbe. E mű elkészült; magyar tábornoki
egyenruhában ábrázolja a királyt s magassága 47,
szélessége 30 cm. Deczember közepeig előfizetni
lehet Kilián egyetemi könyvtárusnál négy forinttal.
A kormánysegély tette lehetővé, hogy ily olcsón
adják.

Than Mór

Vas. Ujs. 1892.
525. l.

Mozaik-kép a lipótvárosi bazilikán. A régen épülő lipótvárosi bazilika külseje már egészen kész s nemes, szép arányaival néhai Ybl építész legművészibb alkotásai közé tartozik. Most belső diszítésén dolgoznak, a főhomlokzat fölötti boltivezet számára pedig Than Mór festőművész e napokban készítette el az oda illesztendő mozaik-kép tervrajzát, mely két méter magas és négy méter széles. Krisztus alakját tünteti föl, a ki az égre emelt tekintettel lebeg a felhők fölött. A képet Velenczében fogják átvinni mozaikba, minthogy nálunk elkészíttetni lehetetlen. A mozaik-munka tiz, vagy tizenkétezer forintba fog kerülni.

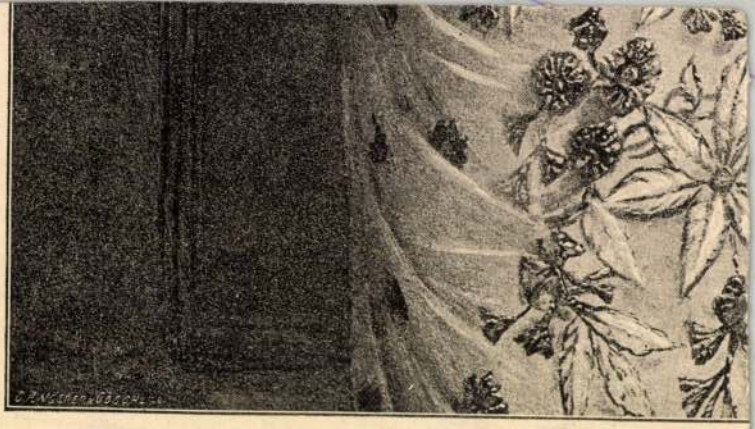

ERZSÉBET K

Than Môr

l.

Mücsarnok

1901. 5. l.

1548.

Thorma János:

A szenvedők.

A kép a nag
(tem
kal és aszonyokkal
Koldus F ~~[illegible]~~ Ko
ki a2 ~~[illegible]~~ egyik (Kold
keszen ~~[illegible]~~ gyászt v
dőt tart fája el
jobb kezében escor
többi nő. ~~[illegible]~~ Az
a jelzés ~~[illegible]~~ ez

F telepedett le.

olajfestés, v
Vésetett 18
Ára 4000
Elszámol
molás elfogadtatott 18
1899. X. 1
vai kiállításra cu
nem visszaékezett

L 339/96. 382/96.

319/96

Thanchór

l.

Római nemzeth-
ki áll. Hat. 1911.
53. l.

er 21-én.

en.

a városi ~~épületeit~~ házait és a Mottlau folyón uszó
entén kikötött különféle csónakokat és bárkákat
sar előtt elvezető utczát járó-kelők elén-
Scherres &.

n. -- Lelt. sz. 4465. -- Értéke 2,000 K. -
1912 márczius 9-én (621-913). -- A
(1381-913). -- ~~Átvétetett 1913 ápri-~~
tetett 1914 márczius 30-án (245-914).

61

Than Mór

Ez a Vigadó, amelynek lokzati pillérein *Stróbl Alajos*, *Donát Gyula* szobrai álltak, *Lotz Károly* és *Than Mór* freskói díszítették a falakat, hangversenytermében *Liszt Ferenc* és — századunkban — *Pablo Casals* koncertezett, a második világháborúban, Budapest ostrománál csaknem teljesen elpusztult. A tető, a felső emelet födéme, valamint az északi és a déli homlokzat egy-egy része leomlott. Az épület hosszú ideig tető nélkül állta az időjárás viszontagságait, s ezek az esztendők talán többet ártottak a fölbecsülhetetlen értékű freskóknak, mint a bombák és a lángnyelvek

Magyar Hirlap 1976/239/9

Borbás :A Vigadó sorsa

DEC 2

1021

FELELŐSEK VAGYUNK A PESTI VIGADÓÉRT

Huszonhárom esztendeje tartó terméketlen vita kísérte eddig egyik legjellegzetesebb művészeti emlékünk újjáépítését. Mialatt a szembenálló szakemberek a gazdasági és művészeti érvek sorozatát vonultatták fel a pesti Vigadóval kapcsolatban, azalatt maga az épület terjedelmében folyton fogyatkozott. Először csak Hild Károly „Haas palotá"-ja tűnt el a Vörösmarty-térről, később azonban Linczbauer István Vigadó-toldaléképületét is lebontották. Igaz, hogy helyükre hatalmas, modern irodaház került, amelynek esztétikai összhatását csak elkészülte után értékelhetjük majd. A térfalak főpárkányszintjéből három emelettel kiemelkedő vasbetonvázáról azonban annyi már ma is látszik, hogy ez az új építészeti tömeg — a program követelményeinek bizonyára kifogástalan kielégítése mellett — a harmonikus városképfejlesztés követendő példáját nehezen fogja elénk állítani.

Mögötte immár szerényen húzódik meg Feszl Frigyes romantikus stílusú remekművének magja — nemzeti esemény- és képzőművészet történetünk kimagasló értékeinek tárháza. Külső homlokzatai példaadóan jól sikerült műemléki helyreállítás segítségével 1966-ig megmenekültek az enyészettől. A nagy költséggel és rengeteg fáradsággal rekonstruált architektúrából azonban 1969-ben lebontották a Deák Ferenc utcai oldalszárnyat. Ennek estek áldozatul Feszl pompás boltozatrendszerei is ezen a részen, a homlokzat pillércsonkjai előtt pedig ma is dermedten állunk. Megdöbbentő az a pusztulás, amit műemléki törvényeink megszegése okozott ezen a helyen.

Időközben a Vigadó ma is megkapó szépségű főhomlokzata mellett megépült a „Hotel Duna Intercontinental" roppant nagy tömege, amely nemcsak Feszl architektúráját nyomja agyon, hanem megakadályoz minden olyan dunaparti, egységes városképvédelmi törekvést is, amely a reformkortól napjainkig megszületett. Alig negyed századdal ezelőtt még arra törekedtünk, hogy az 1945. évi ostrom alatt elpusztult, eklektikus partmenti hotelsor maradványainak eltüntetése árán kiszabadítsuk az Apáczai Csere János utca keleti, klasszicista homlokzatsorát. A városszépítésünk atyjának, József nádornak buzgólkodásával létrehozott „Szépítő Bizottmány" legékesebb alkotását — a reformkori palotasort — vissza akartuk adni a „Duna gyöngyé"-nek, amennyire lehet.

Ma már az „Intercontinental" hegynagyságú, tájidegen tömege állja el a második világháború utáni legszebb fővárosi törekvésünk megvalósításának útját. Jelenleg megoldhatatlan, városképrobbantó hatását a jövőben szakembereink úgy remélik csökkenteni, hogy az átellenes — a Vigadó túloldalán álló — ép „Thonet-ház" lebontásával is számolnak. Attól függetlenül, hogy a teljesen lakott, hibátlan ház eltüntetése hatvan millió forintba kerülne — összes lakóinak új lakásokba való áttelepítésével együtt — tisztán látjuk a helyén felépítendő második „Intercontinental-hotel" nagyságú épületnek azt a megsemmisítő hatását, amelyet a Vigadó Duna-partot koronázó szerepére fog mérni.

Ezek mellett az eléggé súlyos városképfejlesztési kilátások mellett a Vigadó különleges európai értékű belsejének helyzete is reménytelen. Földszinti helyiségeinek egy részét közbehúzott választófödémekkel megosztották, területeiket válaszfalakkal szétszabdalták. Ma már csak az emeleti négy reprezentációs tér — a díszlépcsőház, nagyterem, kisterem és a volt „Csemege-tár" — áll, de sajnos hasonló sorsra fog jutni. A díszterem monumentális légterét szintén ketté akarják vágni közbeiktatott födémmel, nyílásait minden irányban lezárni. Tehát az átépítés befejezése után soha többé nem fogjuk tudni gyermekeinknek megmutatni azt a pompás termet, amelyben az 1848-as magyar szabadságharc forradalmi országgyűlése ülésezett. A két szomszédos kisterem eredeti architektúrája és a nagyteremmel fennálló építőművészeti kapcsolata is megsemmisítésre vár.

A Vigadó belső térművészetének lényegéből — e szerves, négyes térkapcsolatból, amely a Magyar Tudományos Akadémia véleménye szerint „ezen építészeti stílus legjelentősebb képviselőjének számít nemcsak hazai, hanem európai viszonylatban is" — hírmondó is alig marad. A remekmű legavatottabb méltatója, Vámos Ferenc — aki egész életét Feszl monográfiája megírásának és a Vigadónak szentelte — egy hónapja halott. Szakirodalmi értékű munká-

Than Mór: A zene (?) Eredeti falképmaradvány a Vigadó díszlépcsőházának falán. 1968. évi állapot.

La musique (?). Reste d'un tableau mural original. Mur de l'escalier d'honneur de la Redoute. État de 1968

Музыка (?). Уцелевший фрагмент стенной росписи на стене парадной лестницы Вигадо. Состояние росписи в 1968 г.

A Vigadó dísztermének északi fele a kazettás mennyezettel. Fényképfelvétel a századforduló tájáról.
Partie septentrionale de la salle d'honneur de la Redoute. Photographie éxécutée vers le tournant du siècle.
Северная часть парадного зала Вигадо. Фотография около 1900 г.

jának kiadására ez idő szerint semmi remény. Nem működik többé az a koponya, amely e pusztuló palotának legalább a tervrajzait össze tudta volna gyűjteni.

Pollack és Feszl „százakra menő részletes tervei"-ből ma már mindössze negyvenkilenc darabot mutat fel az illetékes történeti múzeum tervtára. Ez a szám az Országos Levéltár negyvennyolc tervből álló „Feszl-hagyaték"-ával együtt sem elegendő a két legnagyobb budapesti építőművész remekének gondolati rekonstruálására. Az 1952—1957 között készült több mint száz műemlékfelmérési terv és rajz a Rákos patak mellett, kazánházra előkészítve várta az elégetését nemrégiben — tárolási helyhiány miatt. Ezt a legutóbb készült anyagot az újabban felállított szakmúzeum ez ideig nem volt képes megmenteni. Pollack és Feszl Frigyes európai színvonalú alkotása tehát még a tudomány szemszögéből nézve is megsemmisülés előtt áll.

A Vigadó dísztermét négy szobor díszítette, amelyek közül csak egyről — Stróbl Alajosnak a Hegyi Aranka színművésznőről készített és jól sikerült „Fandango" című szobráról — maradt fenn fénykép. Ennek alapján kiderítettük, hogy a jelentős szobor eredeti gipsz öntvénye még két évtizeddel ezelőtt is a Képzőművészeti Főiskola „Epres-kert"-i, volt Stróbl műtermének előcsarnokában állott. Most, midőn kerestük ott, már csak azt tudhattuk meg, hogy a szép szobornak nyoma veszett. Emlékét egyetlen kis fénykép őrzi az Országos Műemléki Felügyelőség fotoarchívumában.

Azonban még ennyi sem maradt Lotz Károlynak a festészettörténetünkben úttörő jelentőségű „Tündér Ilona" falképsorozatáról, amelynek végpusztulása most játszódik le a díszlépcsőházban. A helyiség a legutóbbi huszonnégy év alatt soha nem volt úgy beállványozva, hogy a magasan, mennyezet alatt lévő tizenkét képet legalább lefényképezhették volna. Közülük mindössze négyről van Morelli Gusztávnak közepes értékű, színezetlen metszete, illetve nyomata Riedl Frigyes 1899. évi albumában. A többi nyolc nyomtalanul fog elpusztulni.

Hasztalan maradt eddig minden erőfeszítésünk a Lotz secco-k maradványainak legalább lefényképezés útján történő rögzítésére vonatkozóan. A tervező vállalat tudományos dokumentációja ez év március 29-én a falképek „azonnali rögzítését" javasolta „szakértő falképrestaurátor közreműködésével" és „mesterséges világítás mellett történő sürgős lefényképeztetését." Ennek alapján az V. ker. Tanács V. B. Építési Osztálya június 3-án rendelkezett „a lépcsőházban . . . a falfestések restaurátor szakember által történt lekötéséről, injektálásáról és restaurálásáról", valamint „a főlépcsőház valamennyi tartozékának, mennyezet és oldalfestés,. . . gondos megóvásáról." Mégsem történt semmi ezen a téren a mai napig sem.

Than Mór nyolc allegorikus fülkefestménye és kör-medaillon képe ugyanitt, ugyanígy pusztul — ha ez utóbbi secco-k vedlése nincs is annyira előrehaladott állapotban. Múzeumainkban elveszett eredeti kartonjaikból mindössze háromról maradt fenn fotoreprodukció a Képzőművészeti Főiskola könyvtárában. A többi öt fülkefestmény és a nyolc medaillon-kép rögzítése csak a helyszínen lenne elvégezhető ma még — erre azonban eddig semmiféle lépés sem történt. Pedig a Magyar Tudományos Akadémia akadémikusai már 1957-ben megírták, hogy: „az 1945-ös sérülés után közvetlenül a főlépcsőházban levő Than Mór és Lotz Károly freskók . . . még megmenthetők lettek volna. Az azóta eltelt tizenkét év időjárási viszontagságai többet pusztítottak az épület állagából, mint a második világháború hadi cselekményei." Legutóbb pedig a „Budapest" 1969 augusztusi számának hasábjain hasonlítottuk a Vigadót olyan súlyos beteghez, akinek „megmentésére nincs vesztegetni való időnk."

Képzőművészeti kincseink ilyetén pusztulása és a velük kapcsolatos ijesztő közöny láttán súlyos kérdések nehezednek egész művelt társadalmunkra. Talán nem tudjuk, hogy milyen értékeink mennek veszendőbe? Nem tekintjük már a magunkénak múltszázadi remekműveinket, amelyek nemzeti képzőművészetünk virágba szökkenésének legfőbb bizonyítékai? Miképpen fogjuk utódainknak bemutatni a magyar falfestészet történetét, ha egyik büszkeségünknek — Lotz Nemzeti Múzeumi lépcsőház falképsorozatának — előzményeiből még hírmondó sem marad? Mi fogja igazolni Kőrösfői Kriesch Aladár és Nagy Sándor murális művészetének magas fejlődési fokát, ha Lotz és Than kezdeti színvonaláról még fényképeket sem tudunk felmutatni összehasonlításul?

Lehetséges, hogy egyik nemzeti, kulturális büszkeségünk — a Vigadó — építő- és festőművészeti pusztulását ölbe tett kézzel nézzük? Ha már városképi helyzetének biztosítására vonatkozóan semmit sem tettünk — pedig 1951—52-ben a „Mélyépterv és Uvaterv" szomszédos székházának felépítésekor még tudtuk, hogy milyen tömeget szabad a Vigadó mellé emelni — akkor legalább páratlan belső művészeti értékeit igyekeznénk megmenteni! Vállaljuk a felelősséget az utókor előtt azért, hogy a Vigadót veszni hagytuk — törvényes előírásaink, valamint a megmentéshez rendelkezésre állott elegendő időnk és eszközeink ellenére?

Czagány István

EGY HALOTT ÜRÜGYÉN

MEDITÁCIÓ A MAGYAR FESTÉSZETRŐL

„Ozora, tudnivaló, Rómával teljesen egybevágóan hét hegyen emelkedik."
(Illyés Gyula)

A lobogók többnyire némák. Legtöbbször túlvilági szférában lobognak már, ahonnan nem tudnak üzenetet küldeni az alattuk menetelő élőkhöz. Magasra emelve, vagy sárba tiporva egyaránt hallgatnak, még ha egyazon időben emelik is őket magasra egyesek és taposnak rajtuk mások.

A vásárhely-susáni parasztgazda száz éve született festő fiának is mindegy, zászló-e vagy elrettentő példa későbbi korok festőinek. Megszokta már életében a viharzást maga körül és megszokta a közönyt is. Aki életében el tudta viselni a félreismertséget, holtában pláne nem lázadozik ellene. S ha nem született bele egyetlen skatulyába sem, mint sok más kortársa, örök sorsa lesz, hogy kor, divat és rendszerezők mindig újabb és újabb skatulyákba próbálják beleszorítani. Az igazi művészek azonban sértetlenül túl szokták élni az efféle tortúrákat.

A kegyelet fénye mindig különbözik a nappali világosságtól. Vagy elvész mécs-pislogásában az elhunyt, vagy óriásira nő árnyéka a háttér falán. Sok a száz esztendő, ami a Tornyai János születése óta eltelt, de még több az a harminchárom, ami a halálától választ el bennünket, azóta, hogy sem dolgozni, sem szólni nem tud többé.

Nem pohárköszöntők emelkedett hangulatában, nem az őt nyíltan zászlajukra tűzők parádéjának fényében, nem is a háttérben mocskolódók záptojás-záporában nézem őt. Mint embert, nem ismerhettem. Az emlékül állított mellszobrot próbálom hát kiegészíteni, hogy lássam a kezeit, a festő elképzeléseinek engedelmes és engedetlen végrehajtóit, a lábakat, amelyek vitték, ki a Téglási pusztába, vagy fel a Vezúv kráteréhez, hogy mindkettőben a maga lelkének háborgásait lássa. Nem próbálom menteni tévedéseit, csak mélyen a lelkébe próbálok tekinteni, miként ő tekintett ama tűzokádó hegy eleven, forrongó belsejébe.

Vannak, akik életük céljának a Dunántúl-Alföld ellentét lobogtatását, egy szellemi európai Duna-határ kitűzését tartják, s ehhez bizonyítékként épp Tornyait szögezik ki, hogy „lám, miként jut csődbe, marad el a világtól az, aki Pannóniától keletre vetődik!" Nos, ezen elhamarkodott vélemény hangoztatóinak semmiképp sincs igazuk. Alföldnek ott van Németalföld ellenpéldaként, ha már a mesterségesen szított alföld-hegyvidék ellentétnél tartunk, s a magyar festészet kibontakozási kísérleteinek néhány évtizede vajmi kevés még végső következtetés kialakításához. Nem nagy kaliberre valló hát ilyesmiből fő problémát csinálni. A dombosabb-hegyesebb vidékek elszánt propagalásából legfeljebb a turistaházaknak lehet hasznuk, nem a művészetnek.

De térjünk vissza eredeti témánkhoz.

A XIX. századdal megindult európai szellemi krízis számunkra — mint az európai krízisek mindig — ezúttal is a „lenni, vagy nem lenni" kérdését vetette fel. A civilizáció fejlődésével új fogalom jött létre: néhány nagy hatalmú nyugati ország kultúrájának világméretű elterjedésével megszületett a világstílus fogalma, amely elsősorban az egyéni kultúra felfalásával fenyegette a többi nemzeteket. Volt mitől félnünk. Török és német igyekezett kiirtani magyarságunkat hosszú évszázadokon át, de most a világstílus veszélyesebbnek látszott. Nem lándzsás szpáhi hozta, nem is osztrák dragonyos kardja próbálta ránk kényszeríteni; jött a civilizáció mákonyával, elaltatott az orfeumok és kabarék csillogásával, hozta egy fejlettebb életforma eldorádó-varázsát. A zenében ez a rövid időszak — mindössze ötven évnyi — okozta nemzeti zenekultúránk pusztulását, a németes limonádé-muzsika elterjedését s a XX. század első évtizedeiben munkálkodni kezdő Bartók és Kodály már a huszonnegyedik órában fogott hozzá, hogy a magyar zenét megmentse.

Persze megállni és a kort elutasítani egyenlő lett volna a legreakciósabb anakronizmussal. Fogadni kellett, mert jött, feltartóztathatatlanul, s minden erőnket arra összpontosíthattuk, hogy le ne verjen bennünket a lábunkról. Árjából fel kellett ütnünk a fejünket, hogy lássa a világ: Itt vagyunk, nem vesztünk el!

Akik az árral úsztak, talán messzebbre jutottak. Aki megvetette a lábát, lemaradt — látszólag értelmetlenül. Vagy mégsem? Genthon ezt írja Tornyairól szólva: „A hagyományokhoz való ragaszkodás egyelőre csak a korszerűtlenség árán válhatott hatóerővé . . ."

Hatóerő és hagyományok. E kettőt vállalta Tornyai János.

Megpróbálom magam az ifjú Tornyai helyébe képzelni. Megpróbálom átélni mindazt, ami őt foglalkoztatta és lelkesedni, kétkedni is vele együtt. Ehhez azonban először is azzal az utólagos okossággal kell leszámolnom, amivel ma szokták bírálni őt. Az utólagos okossággal, amely a tapasztalatok birtokában annyira tudja, hogy *mit kellett volna* tenni.

Az 1890-es évek Magyarországában vagyunk.

Az Európa fejlett államai mögött jócskán elmaradott ország elmaradottságát mint egzotikumot igyekezett hasznosítani a milleneum éveiben. Európa tudatába ekkor került kitörölhetetlenül a puszta, betyár és árvalányhaj.

Persze, a furcsa az, hogy a puszta, betyár és árvalányhaj csakugyan létező valamik a XIX. század második felében. Legfeljebb más előjellel léteznek, mint ahogy a világ elé tártuk őket. Tornyai gyermekkorában megélheti még az utolsó híres betyárkalandot, négy éves, amikor Ráday vérbíró befejezi Szeged és Vásárhely környékének megtisztítását a szegénylegényektől, az utolsó betyárkaland jóval ez után történik. Egész életén át láthatja a juss átkát és pusztát is láthat eleget. A milleneum évei azonban nem alkalmasak arra, hogy mindezekről őszintén elmondja a rettenetes igazságot. Ifjú festőnövendékként Pestre kerülve egyebet sem lát a műcsarnoki tárlatokon, mint a népszínművek hazug fényében megjelenített pusztát és parasztokat.

Ezekből tanuljon? Párizsba megy hát és Itáliába.

Bármilyen furcsa, az egyetlen magyar festővel, aki a paraszti élet valóságáról a saját keserves gyermekkorának élményei alapján szólhatott, Párizsban kell találkoznia. A találkozás egész életre kihat. Munkácsy valóságízű képeinek nagy sikere van a francia közönség körében. Kell-e több egy fiatal festőnek ahhoz, hogy ebből azt a következtetést vonja le, hogy a mi mondanivalónk is érdekelheti a világot? A Louvre, majd Itália műkincsei az igényességre nevelik, a klasszikus komponálás hívévé és itt tanulja meg tisztelni — az akadémizmus által sötét generálszósszá alacsonyított — mélyfényű színeket Rembrandt, Tizian nyomán; azt a mélyfényűséget, amellyel a francia impresszionizmus éppen most szakított.

Ezek után hadd emlékeztessek arra, amire már Lyka Károly is felhívta a műítészek és a közönség figyelmét, nevezetesen, hogy Tornyai nem egy, a szokásosnál bővérűbb Munkácsy-epigon. E tévhit makacs továbbélése a Tornyait nem kedvelők körében — valamint a Tornyai festészetét felületesen ismerők körében is — arra mutat, hogy az igazság megállapításához tüzetesebb vizsgálat szükséges.

A két művész témavilágát vizsgálva, Munkácsy életképfestő; a paraszti élet *érdekességeit*, *kuriózumait*, olykor grand-guignol-jait (Siralomház, Éjjeli csavargók) festi elsősorban, Tornyai viszont a *hétköznapjait* festi meg ennek a világnak. A fő műként számontartott Juss témája nem egzotikum, nem turistát vonzó látványosság, hanem szégyenfolt, amit hivatalosan el kellett tagadni a világ előtt. És a magyar Alföld világhíres, szoborszép lovainak sem reklámja a Bús magyar sors kivert gebéje. A sort lehetne folytatni. A két festő színvilágát vizsgálva arra a megállapításra jutunk, hogy Tornyai képei nem bitumenbe ágyazottak, mint Munkácsy vásznai. A nagy Juss hátterének „munkácsys barnája" például Rembrandt és Tizian színeivel rokon *mély zöld*, és így tovább. Tornyai e tekintetben a klasszikus mesterek tanítványa és nem Munkácsyé.

Amiben mégis rokon Munkácsyval, az a kompozíciós elvek bizonyos hasonlósága, a sötét-világos foltokra építettség. Ennek okáról azonban majd később szólunk.

Tagadhatatlan, hogy Tornyai stílusát nem igazolta a jövő. Általában hajlamosak vagyunk arra, hogy újabb festészetünk érték-kritériumát a „hogyan"-ban, a stílusjegyekben keressük. Az izmusokat megelőző hagyományokban gyökerező festészetet és mestereket megkésett, anakronisztikus jelenségnek tartjuk és értéküket egye-

dül — vajmi kétes művészi rangként fogva fel — baloldaliságukban, szociális mondanivalójukban látjuk. E mesterek baloldalisága az egyedüli ok, ami miatt „nem tanácsos" nyíltan támadni festészetüket, de ez nem azt jelenti, hogy Tornyaira és másokra zárt körökben ne hangzanának el sajnálkozó és lekicsinylő megjegyzések.

Mivel e mesterek általában paraszti származásúak és életüket a fővárostól távol, a parasztság körében töltötték, a zárt körökben elhangzó értékelések festői hozzáállásukat e paraszti származással és miliővel magyarázzák. Mondjuk meg nyíltan: földhözragadtság, szűklátókörűség bélyegét sütik rájuk.

Igaz-e ez, vagy ugyancsak felületességből eredő tévedés?

Ne legyünk az izmusok bűvöletébe merevedettek; próbáljunk kritikus és értékelő szemmel visszatekinteni az 1870-es évek óta eltelt időkre. Melyik izmushoz kellett volna csatlakoznia pl. Tornyainak, hogy festészete minden szempontból korszerű lehessen? Mi kínálkozott számára követendő útnak?

Mindenekelőtt jegyezzük meg, hogy Tornyai már Párizsban is tudta, *miről* akar majd szólni és példaképet is e szerint keresett. Láthatta az akkor már nem újdonságszámba menő impresszionizmust, ehhez azonban annak felületi ábrázolásmódja miatt nem csatlakozott. Az ő problémája nem a plein-air, ő belső tartalmat akar kifejezni. (Van-e egyetlen drámai mondanivalójú a francia impresszionisták között, aki példaképe lehetett volna? Érdemes téma szerint is csoportosítani alkotásaikat, érdekes eredményre jutunk: téma szerint is a „napos oldalon" jártak, Degas alkotásainak egy részét kivéve.)

De egyedül üdvözítő-e az impresszionizmus 1894-ben, amikor Tornyai Párizsba érkezik? Gauguin már nem elégszik meg a színek valőr-rangjával, szimbólum-hordozókká lépteti elő őket és Van Goghnál sem levegő-rezgés kifejezője többé az ecset-vibrálás, hanem expresszív tartalmak kivetülése. Cézanne, a „múzeumi festő", akinek két képéért Tornyai Bécsbe is kiutazik majd 1911-ben, hogy láthassa őket, visszaállítja az impresszionisták által imént kiátkozott klasszikus komponálást, a pointilizmus szétomló világában a dolgok stabilitását, kérlelhetetlen tárgyi létezését hirdeti. És készülődnek a többi izmusok is. Georges Braque néhány év múlva ismét polgárjogot ad majd festészetében a száműzött barnáknak és a mélyfényű színeknek. Semmi sem vész el, ami elavultnak hitt a világ: átalakulva lényegében minden visszatér. A fiatal festő előtt ott a kérdés: melyik irányzatnak van hát igaza?

Mindenesetre a századvég Párizsában már érezni, hogy Európa súlyos válságban van és megcsömörlött addigi kultúrájától. A futuristák nemsokára egyenesen a múzeumok lerombolását fogják követelni. Az eddig lenézett barbár népek művészete most kezd igazán értékessé válni; a feidiászi tökéletesség unokája primitív néger faragványokért lelkesedik, a nagyvárosok lakói távoli romlatlan országokba vágyódnak, Gauguin egyenesen Tahitibe menekül, a „vadak" közé.

Tornyai jóval kisebb utazással juthatott hasonló környezetbe. Hazatért hát Hódmezővásárhelyre.

*

„Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni." Az izmusok korszaka pokoljárás. Nagy utat vállal, aki pokolra indul! Ne tartozzon senkihez, mert jaj annak, akinek léptei kongása közben felötlik otthon hagyott hozzátartozóinak képe! Léptei bizonytalanná válnak s netán vissza is fordul. Aki pokolra indul, ne tartozzon senkihez!

A XIX. század társadalmi berendezkedése idejében gondoskodott arról, hogy a művész ne tartozzon senkihez. Az uralomra jutott polgárság már nem tartotta el, mint a főúri udvarok és az egyház annak idején, a nagy tömeg — akihez az igazi művész szólni szeretett volna — még nem igényelte. A művész így hát ég és föld között lebegett, padlásszobákban, saját kolóniáiban élt — ahogy tudott.

A Montmartre padlásszobáiban nem kérte senki számon, ki mit fest.

Hódmezővásárhelyen sem igen kérték volna számon a századforduló táján. Először is, mert legtöbben azt sem tudták, mi az a festészet. Másodszor: ha láttak volna festőt munka közben, már csak illendőségből sem szóltak volna bele a dolgába. Ha tetszett volna a kép, akkor esetleg. Ha azonban érthetetlen foltokat, vonalakat láttak volna megjelenni a vásznon, csendesen elkerülték volna a piktort; valamiféle csendes, magának való bolondot láttak volna benne.

Tornyai János választhatott volna ilyen bolond-szerepet is hazatérte után. Ismerték városában születése óta, s ha most a helybeliek szemével érthetetlen képeket festene, legfeljebb azt gondolnák: „No, ezt is kár volt a város pénzén iskoláztatni!" De ettől függetlenül élhetne köztük békén holta napjáig.

Tornyai azonban nem szerette volna, ha bolondnak tartják és nem akart békében sem élni. A magyar Alföldön csak a vakok és a megalkuvók számára létezett béke; a művésznek kiáltania kellett, hogy meghallja a világ, és itthon megértsék a nyomorúságban levők.

Nem a civilizáció csömöre hajtotta el Párizsból, mint Gauguint. Tornyai *sorsot, szolgálatot vállalni* tért haza. Tudta, hogy a művész élete szolgálat volt évezredeken át, hogy olykor még a szolgák öltözetét is viselte, mint Haydn Eszterházán.

Mi volt a célja? A város szép iránt fogékony népét az ösztönös népművészeten túli magaslatokra emelni, elhinteni a magasabb kultúra igényét, festeni, nevelni, agitálni. Tíz embernek való munka.

És aztán: múzeumot alapítani, majolikagyárat, összegyűjteni a végóráit élő népművészet alkotásait, kollégákat, harcostársakat toborozni, művésztelepet szervezni.

Mint festőnek, elsősorban is érthető nyelven kellett szólnia, olyan nyelven, amely a nép előtt ismerős.

Ez a nyelv itt — mint legkvalitásosabb hagyományra — egyedül csak Munkácsyra épülhetett. Élt ugyan még a népművészet, amelyre ebben a városban bátran támaszkodhatott volna, de *a nép a tanult festőt nem tévesztette össze a tanulatlan gölöncsérrel, a tanult festőtől tanult festészetet várt.* A nyomatok, kalendáriumok, újságmellékletek megismertették már ezt a tanult festészetet, lett légyen az igazi műalkotás, vagy műcsarnoki divatos kép reprodukciója, de a nép a tanult festőtől ilyesmit várt. Olyat, amit ő nem tudott utánacsinálni, ami „fene nehéz mesterség" képét mutatta.

Tornyai elemista korában látta először a Képes Néplap mellékletén Munkácsy Siralomházát. Az újságokból az egész ország rendszeresen értesült Munkácsy sikereiről, képeit sorra közölték, s a mellékleteken legsűrűbben szereplő Roskovits Ignácokkal és Juszkó Bélákkal szemben Munkácsy képviselte a kvalitást, a mélyen gyökerező mondanivalót. Ezért lehetett hát egyedül Munkácsyra építenie annak, aki *azonnal ható, közérthető, mélyen gyökerező* festészetet akart művelni. Munkácsy súlyosságát, drámaiságát is magáénak érezte népünk, hiszen a magyar művészetben — népművészetben és a hozzánk eredetileg importként kerülő és valamiképpen meggyökeresedett stílusokban — mindig a földközelség dominált.

Innen a magyarázata tehát Munkácsy és Tornyai kompozíciós elvi rokonságának. *Tudatos, átgondolt hagyományfolytatás ez*, nem pedig az epigon tehetetlen vergődése a példakép vontatókötelén.

Ez az a hagyomány, amely hatóerő lehetett, s ezért kellett feláldozni azt a korszerűséget, amelynek nálunk még nem volt hagyománya, és épp ezért egyelőre hatóerővé sem válhatott.

*

Ha valaki el akar jutni egy magaslatra, feltétlenül tanulmányozni fogja azokat, akik előtte már sikeresen eljutottak oda.

A magyar zene századunkban jutott el addig, ameddig még egyetlen más művészeti águnknak sem sikerült: a világ élvonalába tartozó, mindenkinek példát mutató, egyetemes érvényű nemzeti zeneművészet megteremtéséhez.

Érdemes hát a magyar zenével kissé közelebbről is foglalkozni, fejlődésének tapasztalatait levonni.

Ez a művészet sem indult kedvezőbb talajról, mint a többi; nem voltak gazdagabb hagyományai sem. Nem volt Palestrinánk és Vivaldink, a mi zenénk a XIX. századdal kezdődött, Liszt Ferenccel.

Liszt azt jelentette a XX. századi magyar zenének, amit a magyar festők egyrészének Munkácsy Mihály. Bartók Béla egész életében teljes büszkeséggel Liszt örökségének letéteményesének vallotta magát.

Bár a két elődöt közül kétségtelenül Liszt a nagyobb, mégis érdemes néhány, Munkácsyval közös sajátosságára felhívni a figyelmet. Legelsőbb is ők az első művészek, akik jelentős nemzetközi sikert érnek el külföldön magyar hangú és jórészben magyar tematikájú alkotásokkal. Koruknak megfelelően mindketten romantikusok. Néhány művük szinte kínálkozik az azonos vonások kimutatására, mint a Tasso és a Milton halála, vagy a nemzeti múltba vissza-

nyúló, freskószerű szimfonikus költemény, a Hunok harca és a nagyméretű Honfoglalás.

Liszt Ferenc képes volt élete végefelé saját korán jóval túllépni és megteremteni azt az alapot, amelyen Bartók és Kodály elindulhatott. Sajnos, Munkácsy életútja nem ilyen végig ívelő: a nagypolgári ízlésnek tett engedményei megfosztották az esetleges továbblépés lehetőségétől.

Érdekes, hogy a Tornyainál tizenkét évvel fiatalabb Bartók 1903-ban Kossuth tiszteletére komponál szimfóniát s egy évvel később szignálja Tornyai a sok huzavona után elkészült Rákóczi Rodostóban c. képét. A magyar szabadságmozgalmak két legnagyobb alakjának egyidejű megjelenése a két műben nem véletlen, hanem a kor igényéből fakad. És itt legyen szabad megjegyeznem, hogy a századforduló viszonyait illetően meglepően tájékozatlan a mi közönségünk, sőt olyik szakemberünk is, és hogy ebből a tájékozatlanságból igen sok téves vélemény születik. A gatyás parasztalakok pl. nem a népszínművekből kerültek Tornyai korai képeire, ez a népi viselet Vásárhely vidékén csak az első világháború éveiben ment ki végleg a divatból. A betyár alakja ugyancsak nem népszínműhatás Tornyainál, akinek gyermekkori betyár-élményeiről már szólottam. Hadd tegyem ehhez hozzá, hogy a nép gyűlöletét megtestesítő, az épp általa elfoghatatlanná, nyomtalanul eltűnővé segített betyár mítosza igen mélyen gyökerezett a kiegyezésre sohasem hajlandó szegénység lelkében. A századvég polgári közönsége már nem értette meg a betyár igazi mítoszát, népszínmű-figurává degradálta, de hisz nem is tehetett mást, ha a betyárban furcsa, eltorzult módon megtestesülő negyvennyolcasságot is élét vesztett, üresen csengő frázisokká szelidítette.

De vizsgáljuk tovább Bartók művészetét. A Kossuth-szimfónia írásának idején még nem ismerte az ún. paraszt-zenét, amelyet ma népzenének nevezünk. A népzenei gyűjtőutak ezután kezdődnek, Kodállyal társulva. (1906-ban Kodály Nyári este c. művében már megjelenik ennek hatása.)

Tornyai 1904-ben kezdi meg a néprajzi emlékek nagyszabású gyűjtését Endre Bélával és Kiss Lajossal Vásárhelyen.

A fentiekből nyilvánvaló, hogy a két muzsikus és Tornyai azonos alapról, azonos szándékkal indult el. Tornyai ezt jegyzi fel: „Magyar festészetet és az általános piktúrát előrevinni — új horizontot nyitni — ez lenne célom . . . Nem innen-onnan, a világ ócskapiacán összeszedett, uraságoktól levetett ruhába kell öltöztetni a magyar piktúrát . . . "

Nézzük meg, mit keresett a századforduló nyugati közönsége Liszt zenéjében és Munkácsy képeiben. Egzotikumot, egy darab Ázsiát Európa közepén. És Bartók és Kodály muzsikájában egyszerre olyan — romantikus máz nélküli — magyar hang szólal meg világot betöltő erővel és aktualitással, hogy abba véletlenül sem lehet hamis tartalmat beleérezni.

De mi a két zenész titka? Szóljon erről a kettejük célkitűzését papírra vető Kodály maga:

„Budapestről Párizsba rövidebb volt az út" — írja A zene mindenkié c. könyvében — „mint Kászonújfaluba. Én is előbb jutottam el Párizsba, mint Kászonba. De még elég jókor megtudtam, hogy itt is van annyi keresnivalónk, mint ott."

És egy döbbenetes megállapítás:

„Hogyan történhetett, hogy a nemzet a tulajdon lelke legsajátosabb kifejezését, zenei tradícióját annyira elhagyja, elfelejtse, hogy most, amikor újra felhangzik, előbb meg kell szokni, mint egy elfelejtett nyelvet, újra meg kell tanulni?"

„Nyugati szemmel nézve, persze sivár kulturálatlanság képe ez." (Ti. zenei állapotaink.) „De nézzük kelet felől: a tőlünk keletre élő, tisztán „orális", írástudatlan zenekultúrák szempontjából a magyarság körülbelül fele úton van köztük és az európai írásos zenekultúra közt. Nem rangkülönbség ez, csak korkülönbség."

Égetően szükséges ez utóbbi Kodály-idézet utolsó mondatára felhívni a figyelmet. Sajnos, szinte általános, hogy a nyugat kultúrájával szembeni korkülönbségünket rangkülönbségnek tartjuk, és minden jegyével együtt szégyellnivalónak. A felzárkózás útja szempontjából ez igen veszélyes, mivel saját kultúránk lekicsinylő értékelése természetszerűen idegen kultúrák helytelen felértékeléséhez és ezzel együtt óhatatlanul kozmopolitizmushoz vezet.

Mit mond ezzel kapcsolatban Kodály?

„Mikor egy ledöntött nemzet ujjá akarja magát építeni, szüksége van, inkább, mint valaha, a hagyomány minden porszemecskéjére. Hogy tudja: mi vagyok, honnan jöttem?"

Tornyainak módjában volt a külföldi múzeumokban sok kultúra útját végig követni, így a görögségét is. Írásaiból kiviláglik, hogy az ő példájukat tartja szem előtt a magyar kultúra felvirágoztatásával kapcsolatban is. A görög edényeket tanulmányozva végigtekinthette a népi geometrikus vázáktól Klitiászig vivő utat és nem volt nehéz felfedeznie, hogy a vásárhelyi gölöncsérek legszebb darabjai méltán vehetik fel a versenyt a korai görög kerámiákkal. Azt is látta, hogy *a legegyszerűbb formában és díszítésekben is* egyéni, jellegzetes *nemzeti* karakter nyilatkozik meg mind a görögség, mind a magyarság alkotásaiban.

A görög példa nyomán felvetődhetett egy további kérdés: Hol marad nálunk a kibontakozás, a virágkor? Miért rekedt meg a vásárhelyi majolika a geometrikus korszaknál? Lehetnének-e ennek a vázafestészetnek is Klitiászai, a formateremtésnek Myronjai és a népi építészetből vajon bontakozhatnának-e ki hazai Iktinoszok és Kallikráteszek?

Hogy ez mind ez ideig elmaradt, annak okáról Tornyai így elmélkedik: „Ettől a néptől" — a görögöktől — „tanulgatták a mieinknél szerencsésebb fekvéssel bíró országok népei az élnitudás tudományát és művészetét. Tanulgatták addig, míg mi magyarok, karddal a kezünkben annyira el voltunk foglalva azzal, hogy életben maradhassunk, hogy agyon ne taposson bennünket török—tatár, s agyon ne szijjon a török—tatárnál veszedelmesebb német, hogy a „miként éljünk"-re rá sem értünk gondolni."

Bizarr gondolat foglalkoztat. Azt képzelem, hogy a görögség kultúrája valami katasztrófa nyomán megsemmisült volna a geometrikus korszakban. Egy múzeumban állok s a vázák primitív díszítéseit szemlélve megpróbálom a további utat kikövetkeztetni, hogy végül a soha fel nem épült Akropoliszt lássam.

Tornyai így állott a vásárhelyi kerámiák előtt 1904-ben, és arra a magyar Akropoliszra gondolt, amelyet ezekből az edényekből kiindulva — ha helyesen állunk hozzá — fel lehetne egyszer építeni.

*

„Csak tiszta forrásból!" — halljuk nap nap után a jelszót. Bartók példája lelkesít. Napjaink képző- és iparművészetét áthatja a népi művészetre építők sokasága.

Talán örülnünk kéne ennek, s mégsem örülhetünk maradéktalanul.

A műveltségi színvonal ugyanis kötelez.

Diplomás tükrös-faragók és doktorált pingálóasszonyok egyszerűsége ugyanis legtöbbször nem hat természetesnek. Alkotásaik előtt gyakran érezzük, hogy ami a népi alkotásokban tiszta egyszerűség, az az ő műveikben — mesterkélt együgyűség.

Bartók és Kodály életműve nem pásztortilinkóra íródott, bár onnan eredt, kétségtelenül. A népi kincset az európai kultúra gazdag zenei szövetébe építették bele, áttételesen, magas műveltséggel és igénnyel. Nagy orchesterek hangzását újították meg, új összhangzattant teremtettek, XX. századi európai problémákat szólaltattak meg az ősi, Ázsiából hozott dallamkinccsel.

Tornyait is hasonló cél vezette: a magas színvonalú európai festészet hagyományaiból kiindulva továbblépni, abba a mi sajátosságainkat beleépíteni. Ez alatt pedig nem a gölöcsérek mintáinak utánozgatását értette, hanem az azokban csíraként rejtőző lehetőségek kibontakoztatását. Az ősi geometrikus művészetek még hasonlóak, akár a petesejtek, csak a későbbi fejlődés során differenciálódnak egyre erősebben; akkor dől el, melyik petesejtből mi fejlődik ki.

A „Csak tiszta forrásból" mai divatja elsősorban a túlegyszerűsítés veszélyét rejti magában. Annyit ér csak a mi hagyományunk, hogy mézeskalácshuszárra, tulipánra, suta, primitív figurákra futja belőle? Nem egyhelyben topogás ez? Nem a továbblépés nehéz és beláthatatlan útjának megkerülése? Nem tudatosságnak álcázott kényelmesség?

Nem vigasztaló és lobogó nemzeti büszkeségre sarkalló, hogy egyesek csak tiszta forrásból hajlandók készíteni — limonádét, és e tiszta forrás vizét használják — hígításra.

Szép a népi vázák egyszerűsége. És szép az az egyszerűség, ahogyan Velasquez megfesti egy infánsó ruháját. Oly egyszerű mind a kettő, hogy egyszerűbb nem is lehet.

És mégis: micsoda különbség van a kettő között!

Tornyai is érezte ezt és tudta, hogy neki, a tanult festőnek

Velasquez egyszerűsége felé kell törekednie. A geometrikus vázák hagyományából az Akropolisz felé.

Kis ország vagyunk. Sok még a behoznivalónk. De Bartók és Kodály is itt születtek, itt hozták be a sok évszázados elmaradást és itt tették naggyá a magyar zenét — néhány évtized alatt.

*

A végére hagytam annak vizsgálatát, hogy miért nem sikerült Tornyainak a Bartók—Kodály által megtett utat végigjárnia.

Elsőként az az érv kínálkozik, hogy Tornyai nem volt a két muzsikussal egyenértékű lángelme. Ezt azonban csak akkor lehetne nyíltan kimondanunk, ha nem lenne néhány olyan akadályozó tényező, amelyek Tornyai pályáját valósággal determinálták.

A Bartók—Kodály párhuzamnál maradva először is az tűnik fel, hogy a két zenész igazán új és nemzetközileg is komoly visszhangot kiváltó alkotásai *az első világháború utáni években* születtek. A háború és a nyomában fellángoló nagy forradalmak alapjaiban rázták meg az addigi világ rendjét s az új irányzatok, az izmusok forradalma most teljesedhetett ki Európában.

Tornyai azonban ekkor már megrokkant ember. Az elkövetkező évtizedben alig-alig tud ecsetet venni a kezébe, régebbi képei eladogatásából éldegél, kénytelen elhagyni Vásárhelyt, a biztosabb megélhetést nyújtó Budapestre költözik. A mindig hőn szeretett Ady sorait értelmezheti magára: „Én, beteg ember, csupán csak várok,/ Vitézlő harcos nem lehetek."

A harmincas években — rövid időre — újra fellángol évekig kialudtnak hitt munkakedve. Előbb Baján, majd Szentendrén alkot még; ez utóbbi művésztelepén készült képeire szokták mondani a felületes megfigyelők: „Na végre, csakhogy felfedezte az impresszionizmust; itt kellett volna kezdenie!" Pedig nincs igazuk. Tornyai szentendrei képei nem impresszionisták. Mindössze nyomasztó környezetéből szabadult ki kis időre és ez színeit is felszabadítja. Ekkor sem találunk új színt ezen a palettán, a szentendrei képek is jellegzetesen Tornyai-színeket mutatnak, csakhogy csupa *világos* színt! És mindenekelőtt kivilágosodott a képek *háttere*. Az ecsetkezelés sem változott. Ez hát az „impresszionista korszak" magyarázata. Íme, még egy bizonyíték arra, hogy Tornyainál a szín belső lelki tartalom kifejezője!

1932-ben még egyszer nekifog, hogy a nagy Jussot, élete végigkísértő témáját megfesse. A kép azonban most is befejezetlen marad. Nagyon szépen hangzó érvvel szokták ezt némelyek magyarázni, amely úgy hangzik, hogy Tornyai válságba került maradi stílusa és az új irányzatok összeegyeztethetetlensége miatt, s ezért fulladt meg ez az „artikulálatlan üvöltés". (Csoda, hogy ez utóbbi kifejezés elmarasztalóan hangozhat egyesek szájából a Guernica korában.)

Ha nem lenne egy Paul Cézanne, aki Fürdőzők című, ugyancsak egész életen át kísértő képével hasonlóan járt, mint Tornyai a Jussal, talán el is fogadnánk a fent említett magyarázatot. Így azonban legalább is kétséges e magyarázat igazsága.

Tornyai mindenesetre példa nélkül álló a maga korában, s én úgy vélem, hogy a világháború után már megrokkant, állandó betegséggel küszködő festő működését a vízválasztón túlra kell tennünk, arra az időre, amikor még Bartók stílusa is közvetlen folytatása volt Liszt Ferencének. Az új irányzatok döntő rohamakor Tornyai lényegében már élő halott, aki nem tud friss erővel megújulni. Nem rónám fel tehát neki bűnül azt, amit ha akart volna, sem tudott volna már megtenni.

Tulajdonképpen szintetikus művészetet próbált létrehozni egy kezdetén levő analitikus korban, innen ered művészetének ellentmondásossága. Csak az izmusok teljes analízise után állhattak volna rendelkezésére azok az eszközök, amelyek egy új szintézis alapját képezhetik. Így természetes, hogy a szintézishez, amelyre törekedett, jórészt régi eszközöket kellett igénybe vennie.

Manapság, amikor a korszerűséget gyakran egy-egy nagy külhoni művész magyar megfelelőjében keressük, amikor divatos magyar Braque-ok, magyar Matisse-ok feltűnésén örvendezni, Tornyait vajmi nehéz egyetlen nyugati festő mellé is állítani. De nem is akart ő senki pendantja lenni, senki magyarországi visszfénye, mint ahogy nincs magyar Schönberg és Honegger sem, csak Bartók Béla van és Kodály Zoltán, akik elsősorban önmagukkal és népükkel egyenlők és ez magyarázza nagyságukat, világsikerüket.

Ránk vár a feladat, nem is oly kései utódokra, hogy azon az úton, amelyen Tornyai elindult, megpróbáljunk továbblépni. Talán

Hódmezővásárhelyi agyagedény. XIX. század vége
Poterie de Hódmezővásárhely. Fin du XIXe s. — Глиняный сосуд из Ходмезовашархея. Конец XIX-ого века

egészségünk, jó sorsunk jobban adatik hozzá, mint neki adatott és szerencsésebb a kor is, amelyben élünk. Nagyjából túljutottunk az izmusok forrongásán, jobban láthatjuk értelmüket, eredményeiket. Nekünk szól, nekünk kell megvalósítanunk azt, amiről Bartók ír: „A jövő mutatja majd meg, hogy a gazdagabb lehetőségekkel való rendelkezés ugyanolyan nagy alkotásokhoz juttat-e, aminőket a múlt művészei hoztak létre."

Ehhez Tornyaitól egyet tanulhatunk: tántoríthatatlan, erkölcsös hozzáállást, a mindent-vállalást, a tiszta emberi hitet. Minden más csak sallang, amivel egy századik évfordulón nagyszerűen fel lehet pántlikázni lobogókat, de nézzük meg: valóban Tornyai van-e azon a lobogón, amelyet mocskolunk, vagy amely alatt menetelünk.

Lelkes István

Attikai geometrikus amfora — Amphore géométrique attique
Аттическая амфора геометрического стиля

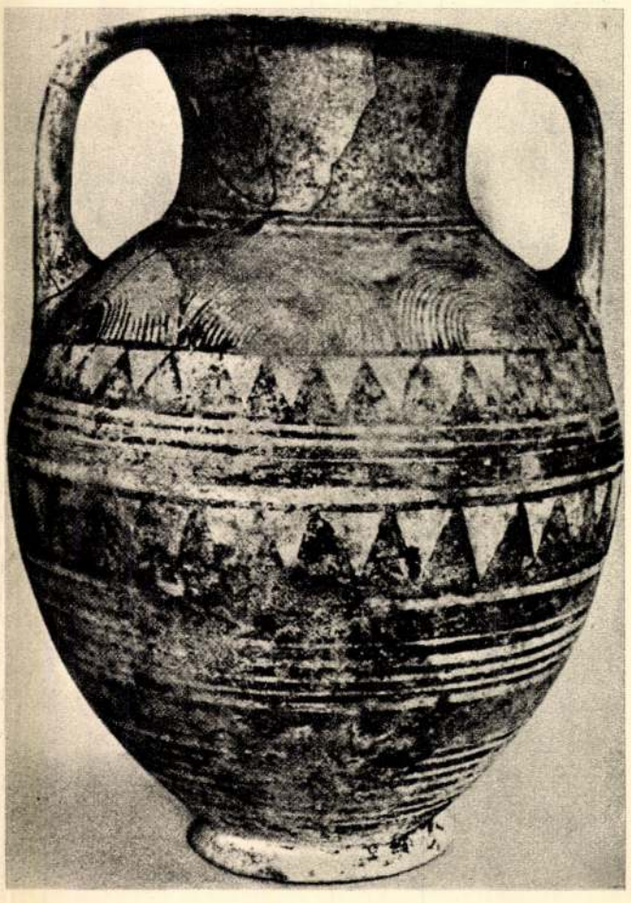

Matisse: A Tánc. Részlet – La Danse. Détail – Танец. Деталь

MATISSE ÉS AZ OROSZ IKONFESTÉSZET

Henri Matisse születésének századik évfordulója kapcsán Matisse öt művének (Családi kép, Aranyhalak, A művész műterme, Vörös szoba, Csendélet gyümölccsel és bronzzal) reprodukcióját és Alpatov megemlékezését közli az Ogonyok, a Moszkvában megjelenő képes (politikai, irodalmi és művészeti) hetilap. M. Alpatov neves művészettörténész, a Szovjetunió Művészeti Akadémiájának tagja, számos magyarul is megjelent művészettörténeti összefoglaló és cikk szerzője.

Alpatov Matisse cikke néhány, eddig egyáltalán nem, vagy alig ismert tényre hívja föl figyelmünket. Arra például, hogy Matisse festészetét, színvilágát meghatározóan befolyásolta az orosz ikonfestészet. Henri Matisse 1911-ben járt Moszkvában két orosz műgyűjtő, Scsukin és Morozov meghívására. Scsukin Párizsban, az Őszi Szalon 1905-ös kiállításán ismerte meg Matisse műveit, majd levéllel kereste föl a művészt, aki kérésére két pannóját (A zene, Tánc) küldte el a gyűjtőnek. Ezt követte a meghívás, aminek eleget téve Matisse sorrajárta a moszkvai múzeumokat és ezekben, valamint Osztrouhov festőművész otthonában az orosz ikonfestészettel és régi orosz festők műveivel ismerkedett. Megcsodálta a középkori építészet alkotásait, és Oroszországban ismerte meg a keleti szőnyegek művészi díszítését és az iráni miniatúrákat is. Ellátogatott a „Szabad Esztétika" elnevezésű irodalmi társaság összejövetelére, ahol Valerij Brjuszov, a neves költő és festőművész köszöntötte.

Ez idő tájt, 1911 október végi moszkvai látogatásának évében született „Családi kép" című alkotása, és Alpatov lehetségesnek tartja, hogy a mű vázlatai és első változatai Oroszországban készültek. A kép szín- és formavilága, a síkban való ábrázolás a XV. századi novgorodi ikonokat idézi. A dámajáték táblájának vibrálása, az alakok elhelyezése és rajza igazolja ezt a feltevést.

Matisse művei 1917 után a Modern Nyugati Művészetek Múzeumába, a Puskin Múzeumba és az Ermitázsba kerültek, és nagy megbecsülésnek örvendenek ma is a Szovjetunióban. Matisse életművének ismerete nem lehet teljes e korai képeinek s ezek keletkezéstörténetének ismerete nélkül.

Matisse kortársai Olaszországban tanulták a művészetet, az antik művészet remekeit csodálták. Matisse az elsők között volt, akik felhívták a figyelmet a középkori orosz ikonfestészetre, a keleti népek művészetére. „Matisse azokhoz a francia lángelmékhez tartozik, akik számos szállal kötődnek az orosz kultúrához. Nem csak azért, mert Oroszország egyike azon országoknak, melyek korán fölismerték és megszerették művészetét, de mert Matisse egyike azon nyugati alkotóknak, akik szerették és becsülték a régi orosz festészetet" — írja M. Alpatov cikke befejező részében, mely tényanyagával tovább bővíti Matisse-ről eddig szerzett ismereteinket, a róla szóló szakirodalmat.

Izes Mihály